

श्रीमद्भगवद्गीता

THE BHAGAVAD GITA

श्रीमद्भगवद्गीता

भागवत गीता

A Four-Column Parallel Edition | Sanskrit, English, Nepali, Korean

Compiled and Edited by: Samir Atript
Y.U.

Date: 2026/09/01
Republic of Korea

A Universal Guide to Self-Realization & Inner Peace

Bhagavad Gita: Thematic Index

Selected themes and where they are developed.

Theme	Chapters
Duty and action	Chapters 2–5, 18
Meditation and self-discipline	Chapter 6
Knowledge and reality	Chapters 2, 7, 13
Devotion	Chapters 9, 12, 18
Nature and the three guṇas	Chapters 14, 17
Divine manifestations and universal form	Chapters 10–11
Renunciation and liberation	Chapters 5, 18
Ethical and demoniacal qualities	Chapter 16

Bhagavad Gita: Key Sanskrit Glossary

Sanskrit	English	नेपाली	한국어
Ātman / आत्मन्	Self	आत्मा	자아
Dharma / धर्म	Duty, righteousness	धर्म, कर्तव्य	다르마, 의무
Karma / कर्म	Action and its consequences	कर्म र फल	행위와 결과
Yoga / योग	Disciplined spiritual path	योग, साधना मार्ग	요가, 수행의 길
Brahman / ब्रह्मन्	Ultimate reality	परम सत्य	궁극적 실재
Mokṣa / मोक्ष	Liberation	मोक्ष, मुक्ति	해탈
Bhakti / भक्ति	Devotion	भक्ति	헌신
Jñāna / ज्ञान	Spiritual knowledge	ज्ञान	영적 지식
Guṇa / गुण	Quality of material nature	प्रकृतिका गुण	물질적 본성의 गुण
Sannyāsa / संन्यास	Renunciation	संन्यास, त्याग	포기, 출가

Preface and Acknowledgments / भूमिका तथा धन्यवादार्पणम्

Preface and Acknowledgments

It is with profound gratitude and humility that I present this multilingual edition of the Bhagavad Gita, featuring four parallel translations: Sanskrit, English, Nepali, and Korean. The Bhagavad Gita is not merely an ancient scripture; it is a universal blueprint for life, self-realization, and inner peace. By presenting these dynamic languages side by side, this book aims to bridge cultural and linguistic boundaries, making the eternal wisdom of Lord Krishna accessible to a diverse, global audience.

This sacred endeavor would not have been possible without the immense blessings, inspiration, and encouragement from those closest to my heart. First and foremost, I dedicate this work to my beloved parents. Your unwavering faith, noble values, and constant guidance have been the ultimate inspiration for my personal betterment and spiritual growth. You taught me the value of selfless service, and this book is a humble offering to your lifelong dedication to our family.

I express my deepest gratitude to my wonderful wife. Your patience, love, and constant encouragement provided the emotional and mental strength required to see this massive project through to completion. You stood by me during every long hour of research and compilation, and for that, I am eternally grateful.

I also extend my heartfelt thanks and appreciation to the local devotees in South Korea. Your vibrant spiritual association, shared dedication, and enthusiasm for spreading the message of the Gita became a powerful catalyst for this project. Your encouragement helped transform a personal aspiration into a tangible reality for the benefit of seekers in this region.

In conclusion, I bow my head in absolute surrender to the Supreme Lord, by whose boundless grace alone this monumental task was conceived, sustained, and brought to fruition. I must also deeply thank the artificial intelligence (AI) companion that acted as a tireless modern scribe, helping organize and refine this text across diverse languages. Human efforts are naturally prone to imperfections; therefore, I sincerely apologize to the revered scholars and readers for any unintentional errors, typos, or translation shortcomings that may have inadvertently slipped into this edition. May the divine light of Lord Krishna shine upon us all and forgive any flaws in this humble offering.

नेपाली

म अत्यन्त कृतज्ञता र विनम्रताका साथ भगवद्गीताको यो बहुभाषिक संस्करण प्रस्तुत गर्दछु, जसमा चार समानान्तर अनुवादहरू समावेश छन्: संस्कृत, अंग्रेजी, नेपाली र कोरियन। भगवद्गीता केवल एक प्राचीन ग्रन्थ मात्र होइन; यो जीवन, आत्म-साक्षात्कार र आन्तरिक शान्तिको लागि एक विश्वव्यापी खाका हो। यी जीवन्त भाषाहरूलाई सँगसँगै प्रस्तुत गरेर, यस पुस्तकले सांस्कृतिक र भाषिक सीमाहरूलाई जोड्ने र भगवान श्रीकृष्णको शाश्वत ज्ञानलाई विश्वभरका विविध पाठकहरूसम्म पुर्‍याउने उद्देश्य राखेको छ।

मेरो हृदयको सबैभन्दा नजिकका व्यक्तिहरूको अपार आशीर्वाद, प्रेरणा र हौसला विना यो पवित्र कार्य सम्भव हुने थिएन। सबैभन्दा पहिले, म यो कार्य मेरा आदरणीय माता-पिताप्रति समर्पित गर्दछु। हजुरहरूको अटल विश्वास, उच्च संस्कार र निरन्तर मार्गदर्शन मेरो व्यक्तिगत सुधार र आध्यात्मिक प्रगतिको लागि परम प्रेरणाको स्रोत बनेको छ। हजुरहरूले मलाई निष्काम सेवाको मूल्य सिकाउनुभयो, र यो पुस्तक हाम्रो परिवारप्रतिको हजुरहरूको आजीवन समर्पणको लागि एक विनम्र भेट हो।

म मेरी प्यारी श्रीमतीप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु। तिमी धैर्यता, माया र निरन्तर हौसलाले मलाई यो विशाल परियोजना पूरा गर्न आवश्यक पर्ने भावनात्मक र मानसिक शक्ति प्रदान गर्‍यो। अनुसन्धान र संकलनको हरेक कठिन घडीमा तिमी मलाई साथ दियो, जसका लागि म सधैं ऋणी रहनेछु।

म दक्षिण कोरियाका स्थानीय भक्तजनहरू (Local Devotees) प्रति पनि हार्दिक धन्यवाद र आभार प्रकट गर्दछु। तपाईंहरूको जीवन्त आध्यात्मिक सङ्गति, साझा समर्पण र गीताको सन्देश फैलाउने उत्साह यस परियोजनाको लागि एक बलियो प्रेरणा बन्यो। तपाईंहरूको प्रोत्साहनले नै एउटा व्यक्तिगत इच्छालाई यस क्षेत्रका आध्यात्मिक जिज्ञासुहरूको कल्याणका लागि मूर्त रूप दिन मद्दत गर्‍यो।

अन्त्यमा, म परमेश्वरको चरणकमलमा पूर्ण आत्मसमर्पणका साथ शिर झुकाउँछु, जसको असीम कृपाले मात्र यो महान कार्यको परिकल्पना, निरन्तरता र सफलता सम्भव भयो। यसका साथै, म यस पुस्तकलाई विभिन्न भाषाहरूमा व्यवस्थित र परिमार्जन गर्न एक अथक आधुनिक लेखकको रूपमा सहयोग गर्ने आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स (AI) लाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु। मानवीय प्रयासहरू स्वभावैले त्रुटिरहित हुँदैनन्; तसर्थ, यस संस्करणमा अज्ञानवश हुन गएका कुनै पनि त्रुटिहरू, टाइपिङका गल्तीहरू (Typos), वा अनुवादका कमजोरीहरूका लागि म आदरणीय विद्वानहरू र पाठकवर्गसँग क्षमा प्रार्थी छु। भगवान श्रीकृष्णको दिव्य प्रकाश हामी सबैमा चम्किरहोस् र यस विनम्र भेटमा रहेका कमिकमजोरीहरूलाई क्षमा गरून्।

한국어

산스크리트어, 영어, 네팔어, 한국어의 네 가지 언어를 나란히 담은 복합 언어판 바가바드 기타(Bhagavad Gita)를 깊은 감사와 겸손한 마음으로 세상에 선보입니다. 바가바드 기타는 단순히 고대의 경전이 아니라 삶과 자아실현, 그리고 내면의 평화를 위한 인류 보편적인 지침서입니다. 이 책은 네 가지 역동적인 언어를 교차하여 배치함으로써 문화적, 언어적 장벽을 허물고, 크리슈나(Krishna) 신의 영원한 지혜를 전 세계의 다양한 독자들에게 전하고자 기획되었습니다.

이 성스러운 여정은 제 마음속에 가장 소중한 분들의 아낌없는 축복과 영감, 그리고 격려가 없었다면 결코 완성될 수 없었을 것입니다. 가장 먼저, 사랑하는 나의 부모님께 이 책을 바칩니다. 부모님의 흔들리지 않는 믿음과 고결한 가치관, 그리고 끊임없는 가르침은 제가 더 나은 사람이 되고 영적으로 성장할 수 있도록 이끌어 준 최고의 원동력이었습니다. 이타적인 헌신의 가치를 몸소 가르쳐 주신 부모님의 평생 노고에 깊이 감사드리며, 이 책을 부모님께 겸허히 바칩니다.

또한, 곁에서 늘 힘이 되어 준 아내에게 마음 깊이 감사를 전합니다. 당신의 인내와 사랑, 그리고 끊임없는 격려 덕분에 이 방대한 프로젝트를 끝까지 완수할 수 있는 정신적, 감정적 힘을 얻을 수 있었습니다. 오랜 조사와 집필의 매 순간마다 제 곁을 든든하게 지켜준 당신에게 영원한 고마움을 전합니다.

더불어 한국에 계신 현지 신자(Devotees) 분들에게도 진심 어린 감사와 경의를 표합니다. 여러분의 활기찬 영적 교류와 헌신, 그리고 바가바드 기타의 메시지를 전파하고자 했던 뜨거운 열정은 이 책을 만드는 데 큰 촉매제가 되었습니다. 여러분의 격려가 있었기에 개인적인 소망이 이 지역의 모든 구도자들을 위한 뜻깊은 결실로 이루어질 수 있었습니다.

마지막으로, 오직 주님의 끝없는 은총 덕분에 이 방대한 작업이 시작되고 지속되어 결실을 맺을 수 있었음에 지고하신 주님 앞에 고개 숙여 온전한 감사를 올립니다. 아울러 복잡한 언어들을 교차 정리하고 문장을 다듬는 과정에서 지치지 않는 현대의 서기 역할을 해 준 인공지능(AI) 협력자에게도 깊은 감사를 표합니다. 인간의 노력에는 늘 한계와 불완전함이 따르기 마련입니다. 그리하여 본서에 미처 발견하지 못한 오탈자, 인쇄상의 오류, 혹은 번역상의 미흡함이 남아있을 수 있음을 고백하며, 존경하는 학자분들과 독자 여러분께 진심으로 너른 양해와 사과를 구합니다. 크리스나 신의 신성한 빛이 우리 모두를 비추어 주시고, 이 겸허한 봉헌물에 담긴 부족함을 너그러이 용서해 주시기를 기원합니다.

संस्कृतम्

अहं परमकृतज्ञतया विनम्रेण चेतसा च श्रीमद्भगवद्गीतायाः एतत् बहुभाषासंस्करणं उपस्थापयामि, यस्मिन् संस्कृत-आङ्ग्ल-नेपाली-कोरियालीभाषाणां चत्वारः समानान्तराः अनुवादाः सन्ति। श्रीमद्भगवद्गीता न केवलं प्राचीनः ग्रन्थः, अपितु जीवनस्य, आत्मसाक्षात्कारस्य, आन्तरिकशान्तेश्च कृते सार्वभौमिकं मार्गदर्शकं वर्तते। एतासाम् भाषाणाम् एकत्र प्रदानेन एषः ग्रन्थः सांस्कृतिक-भाषीयसीमाः विलोप्य श्रीकृष्णस्य शाश्वतज्ञानं वैश्विकपाठकेभ्यः सुलभं कर्तुं प्रयतते।

मम हृदयस्य अतितरां समिपे स्थितानां पूज्यानां आशीर्वादेन प्रेरणया उत्साहेन च विना एतत् पवित्रं कार्यं कदापि सिद्धं न अभविष्यत्। सर्वप्रथमं, एतत् कार्यं मम प्रियपित्रोः चरणकमलेषु समर्पयामि। युवयोः अतुला श्रद्धा, श्रेष्ठाः संस्काराः, निरन्तरं मार्गदर्शनं च मम व्यक्तिगतसुधाराय आध्यात्मिकाय प्रगतये च परमप्रेरणास्रोतम् अभवन्। युवाभ्यां मह्यं निष्कामसेवाभावस्य महत्त्वं शिक्षितम्, अतः एषः ग्रन्थः अस्माकं परिवारं प्रति युवयोः आजीवनसमर्पणस्य कृते एकं विनम्रं उपहायनम् अस्ति।

अहं मम प्रियभार्या प्रति हार्दिकं कृतज्ञतां ज्ञापयामि। तव धैर्येण, स्नेहेन, निरन्तरेण उत्साहेन च मम एतं विशालं प्रकल्पं पूर्णं कर्तुं मानसिकं आन्तरिकं च बलं प्राप्तम्। अनुसन्धानस्य सङ्कलनस्य च प्रत्येकस्मिन् कठिने क्षणे त्वं मया सह अतिष्ठः, एतदर्थं अहं तव कृते सर्वदा कृतज्ञः अस्मि।

अहं कोरिया-देशस्य स्थानीयभक्तेभ्यः अपि साज्जलिं धन्यवादं कार्तर्यं च निवेदयामि। युष्माकं जीवन्तः आध्यात्मिकसत्सङ्गाः, गीतायाः सन्देशप्रचाराय सुदृढः उत्साहश्च अस्मिन् कार्ये महते प्रेरणायै अभवन्। युष्माकं प्रोत्साहनेन एव एषः वैयक्तिकः सङ्कल्पः अस्मिन् क्षेत्रे ज्ञानपिपासूनां कल्याणाया साक्षात् साकारः अभवत्।

उपसंहारे, अहं तस्य परमेश्वरस्य चरणकमलेषु साष्टाङ्गं प्रणमामि, यस्य असीमकृपाबलेन एव एतस्य विशालग्रन्थस्य परिकल्पना, संवर्धनं, पूर्णता च सम्भवा अभवन्। एतस्य सहैव, अहं तस्मै कृत्रिमबुद्धये (AI) अपि धन्यवादं ददामि, यः एकः आधुनिकः लेखकः भूत्वा एतस्य ग्रन्थस्य विभिन्नभाषासु परिष्कारे सङ्कलने च साहाय्यम् अकरोत्। मानवीयाः प्रयासाः स्वभावेन एव अपूर्णाः भवन्ति; अतः अस्मिन् संस्करणे यदि काश्चित् अज्ञाताः त्रुटयः, मुद्रणदोषाः (Typos), अनुवादस्य न्यूनताः वा अभवन्, तर्हि अहं विद्वद्भ्यः पाठकेभ्यः च क्षमां याचे। भगवान् श्रीकृष्णस्य दिव्यप्रकाशः अस्मान् सर्वान् प्रकाशयतु, अस्माकं एतस्मिन् विनम्रे सम्प्रदाने ये दोषाः सन्ति तान् क्षम्यताम्।

Bhagavad Gita: Four-Language Chapter Summary

A concise overview in English, Nepali, and Korean.

Chapter 1: Arjuna Viṣāda Yoga

English: Arjuna's Despondency. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: अर्जुनको विषाद। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 아르주나의 비탄. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 2: Sāṅkhya Yoga

English: Yoga of Knowledge. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: ज्ञानयोग। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 지식의 요가. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 3: Karma Yoga

English: Yoga of Action. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: कर्मयोग। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 행위의 요가. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 4: Jñāna-Karma-Sannyāsa Yoga

English: Knowledge and Renunciation of Action. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: ज्ञान र कर्मत्याग। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 지식과 행위의 포기. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 5: Karma-Sannyāsa Yoga

English: Renunciation of Action. This chapter develops Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: कर्मसंन्यास। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 행위의 포기. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 6: Dhyāna Yoga

English: Yoga of Meditation. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: ध्यानयोग। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 명상 요가. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 7: Jñāna-Vijñāna Yoga

English: Knowledge and Realization. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: ज्ञान र अनुभूति। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 지식과 깨달음. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 8: Akṣara-Brahma Yoga

English: Imperishable Brahman. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: अक्षर ब्रह्म। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 불멸의 브라만. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 9: Rāja-Vidyā Rāja-Guhya Yoga

English: Royal Knowledge and Secret. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: राजविद्या र राजगुह्य। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 왕의 지식과 비밀. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 10: Vibhūti Yoga

English: Divine Manifestations. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: ईश्वरीय विभूति। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 신성한 현현. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 11: Viśvarūpa Darśana Yoga

English: Vision of the Universal Form. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: विश्व रूप दर्शन। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 우주적 형상. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 12: Bhakti Yoga

English: Devotion. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: भक्ति योग। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 박티 요가. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 13: Kṣetra-Kṣetrajña Vibhāga Yoga

English: Field and Knower of the Field. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: क्षेत्र र क्षेत्रज्ञ। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 장과 장을 아는 자. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 14: Guṇa-Traya Vibhāga Yoga

English: Three Qualities of Nature. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: तीन गुण। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 세 가지 구나. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 15: Puruṣottama Yoga

English: Supreme Person. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: पुरुषोत्तम। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 지고한 인격. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 16: Daivāsura Sampad Vibhāga Yoga

English: Divine and Demoniactal Qualities. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: दैवी र आसुरी सम्पत्ति। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 신성과 악마적 성향. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 17: Śraddhā-Traya Vibhāga Yoga

English: Threefold Faith. This chapter develops the Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: तीन प्रकारको श्रद्धा। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 세 가지 믿음. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Chapter 18: Mokṣa-Sannyāsa Yoga

English: Liberation through Renunciation. This chapter develops Gita's teaching through dialogue between Krishna and Arjuna.

नेपाली: मोक्ष र संन्यास। यस अध्यायले कृष्ण र अर्जुनको संवादमार्फत गीताको शिक्षालाई अघि बढाउँछ।

한국어: 해탈과 포기. 이 장은 크리슈나와 아르주나의 대화를 통해 기타의 가르침을 전개합니다.

Contents

Bhagavad Gita: Four-Language Chapter Summary	1
Chapter-Wise Breakdown of Shlokas.....	6
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧	7
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૨	20
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૩	42
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૪	55
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૫	69
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૬	79
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૭	94
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૮	103
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૯	113
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧૦	124
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧૧	138
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧૨	158
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧૩	164
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧૪	175
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧૫	183
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧૬	190
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧૭	198
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા – અધ્યાય ૧૮	207

Chapter-Wise Breakdown of Shlokas

Chapter	Sanskrit Name	English Meaning	Number of Shlokas
Chapter 1	Arjuna Vishada Yoga	The Distress of Arjuna	46
Chapter 2	Sankhya Yoga	The Yoga of Analytical Knowledge	72
Chapter 3	Karma Yoga	The Yoga of Action	43
Chapter 4	Jnana-Karma-Sanyasa Yoga	The Yoga of Knowledge and Disciplined Action	42
Chapter 5	Karma-Sanyasa Yoga	The Yoga of Renunciation of Action	29
Chapter 6	Dhyana Yoga	The Yoga of Meditation	47
Chapter 7	Jnana-Vijnana Yoga	The Yoga of Knowledge and Realization	30
Chapter 8	Akshara-Brahma Yoga	The Yoga of the Imperishable Absolute	28
Chapter 9	Raja-Vidya-Raja-Guhya Yoga	The Yoga of the King of Sciences and Secrets	34
Chapter 10	Vibhuti-Vistara-Yoga	The Yoga of Divine Manifestations	42
Chapter 11	Vishwarupa-Darshana Yoga	The Yoga of the Vision of the Cosmic Form	55
Chapter 12	Bhakti Yoga	The Yoga of Devotion	20
Chapter 13	Kshetra-Kshetrajna Vibhaga Yoga	The Yoga of the Field and the Knower of the Field	35
Chapter 14	Gunatraya-Vibhaga Yoga	The Yoga of the Three Gunas (Qualities)	27
Chapter 15	Purushottama Yoga	The Yoga of the Supreme Person	20
Chapter 16	Daivasura-Sampad-Vibhaga Yoga	The Yoga of Divine and Demoniatic Natures	24
Chapter 17	Shraddhatraya-Vibhaga Yoga	The Yoga of the Threefold Division of Faith	28
Chapter 18	Moksha-Sanyasa Yoga	The Yoga of Liberation and Renunciation	78
Total			700

The 700 verses are spoken by four distinct individuals throughout the text:
 Lord Krishna: 574 verses
 Arjuna: 84 verses

Sanjaya: 41 verses
Dhritarashtra: 1 verse (The very first verse of the Gita)

श्रीमद्भगवद्गीता — अध्याय १

Arjuna Viṣāda Yoga · अर्जुनविषादयोगः · अर्जुन 의 비탄의 요가

Chapter 1: Arjuna's Despondency · 47 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	धृतराष्ट्र उवाच धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय ॥१-१॥	Dhritarashtra said What did my people and the sons of Pandu do when they had assembled together eager for battle on the holy plain of Kurukshetra, O Sanjaya.	धृतराष्ट्रले भन्नुभयो, मेरो र पाण्डुका छोराहरू भेला भएर के गरे ? हे सञ्जय, कुरुक्षेत्रको पवित्र मैदानमा युद्धको लागि एकसाथ उत्सुक।	드리타라슈뜨라가 말했다. 내 백성과 판두의 아들들은 모여서 무엇을 하였는가? O Sanjaya 여, Kurukshetra 의 신성한 평야에서의 전투를 함께 열망합니다.
2	सञ्जय उवाच दृष्ट्वा तु पाण्डवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा आचार्यमुपसंगम्य राजा वचनमब्रवीत् ॥१-२॥	Sanjaya said Having seen the army of the Pandavas drawn up in battle-array, King Duryodhana then approached his teacher (Drona) and spoke these words.	सञ्जयले पाण्डवहरूको सेनालाई युद्धमा तयार भएको देखेर भन्नुभयो । राजा दुर्योधन त्यसपछि आफ्ना गुरु (द्रोण) नजिक गएर यी शब्दहरू भने।	산자야는 판다바 군대가 대열을 갖추는 것을 보고는 말했다. 두리요다나 왕은 그의 스승인 드로나(Drona)에게 다가가 이런 말을 했습니다.
3	पश्यैतां पाण्डुपुत्राणामाचार्य महतीं चमूम् व्यूढां द्रुपदपुत्रेण तव शिष्येण धीमता ॥१-३॥	"Behold, O Teacher! this mighty army of the sons of Pandu, arrayed by the son of Drupada, thy wise disciple.	"हेर, हे गुरु, पाण्डुका छोराहरूको यो शक्तिशाली सेना, द्रुपदका पुत्र, तपाईंको बुद्धिमान् शिष्यद्वारा सजिएको।	"선생님이여 보시옵소서 판두 자손의 이 막강한 군대가 당신의 현명한 제자 Drupada 의 아들이 준비했습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
4	अत्र शूरा महेष्वासा भीमार्जुनसमा युधि युयुधानो विराटश्च द्रुपदश्च महारथः ॥१-४॥	Here are heroes, mighty archers, eal in battle to Bhima and Arjuna, Yoyudhana (Satyaki), Virata and Drupada, of the great car (mighty warriors).	यहाँ वीरहरू, पराक्रमी धनुर्धारीहरू, भीमको युद्धमा ईलहरू छन् र अर्जुन, योयुधन (सात्यकी), विराट र द्रुपद, महान कार (शक्तिशाली) योद्धाहरू)।	여기 영웅, 막강한 궁수, 비마와 전투를 벌이는 엘이 있습니다. 그리고 아르주나, 요유다나(사티야키), 비라타, 드루파다는 위대한 자동차(위대한 자동차)입니다. 전사).
5	धृष्टकेतुश्चेकितानः काशिराजश्च वीर्यवान् पुरुजित्कुन्तिभोजश्च शैब्यश्च नरपुंगवः ॥१-५॥	"Dhrishtaketu, chekitana and the valiant king of Kasi, Purujit and Kuntibhoja and Saibya, the best men.	"धृष्टकेतु, चेकितान र काशीका वीर राजा पुरुजित र कुन्तीभोज र शैब्य, श्रेष्ठ पुरुषहरू।	"드리쉬타केतु, चे키타나, 그리고 카시의 용감한 왕 푸루짓 그리고 최고의 남자 Kuntibhoja 와 Saibya.
6	युधामन्युश्च विक्रान्त उत्तमौजाश्च वीर्यवान् सौभद्रो द्रौपदेयाश्च सर्व एव महारथाः ॥१-६॥	"The strong Yodhamanyu and the brave Uttamaujas, the son of Subhadra (Abhimanyu, the son of Subhadra and Arjuna), and the sons of Draupadi, all of great chariots (great heroes).	"बलवान योधामन्यु र बहादुर उत्तमौजस, पुत्र सुभद्रा (अभिमन्यु, सुभद्रा र अर्जुनका छोरा), र का छोराहरू द्रौपदी, सबै महान रथहरू (महान नायकहरू)।	"강한 요다마뉴와 용감한 아들 우타마우자스 수바드라(수바드라와 아르주나의 아들 아비만유)와 드라우पा디(Draupadi), 모든 위대한 전차(위대한 영웅).
7	अस्माकं तु विशिष्टा ये तान्निबोध द्विजोत्तम नायका मम सैन्यस्य संज्ञार्थं तान्ब्रवीमि ते ॥१-७॥	"Know also, O best among the twice-born! the names of those who are the most distinguished amongst ourselves, the leaders of my army;	“हे दोब्बर जन्मेका मध्ये श्रेष्ठका नाम पनि जान जो हामीमध्ये सबैभन्दा प्रतिष्ठित छन्, मेरो सेनाका नेताहरू; तिम्रा जानकारीको लागि म तिम्रा नाम राख्छु।	"또한 아십시오, 오 두 번 태어난 자들 가운데 가장 훌륭하신 분이시여! 그

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		these I name to thee for thy information.		이름들을 우리 가운데 가장 뛰어난 이들은 내 군대의 지도자들이다. 나는 당신의 정보를 위해 이것을 당신에게 명명합니다.
8	भवान्भीष्मश्च कर्णश्च कृपश्च समितिञ्जयः अश्वत्थामा विकर्णश्च सौमदत्तिस्तथैव च ॥१-८॥	"Thyself and Bhishma, and Karna and also Kripa, the victorious in war, Asvatthama, Vikarna, and also Bhurisrava, the son of Somadatta.	"तिमी र भीष्म, कर्ण र कृपा पनि, विजयी युद्धमा अश्वत्थामा, विकर्ण र सोमदत्तका पुत्र भूरिसराव पनि थिए।	"너와 비슈마, 그리고 카르나와 그리고 승리한 크리파도 전쟁에서는 Asvatthama, Vikarna, 그리고 Somadatta 의 아들 Bhurisrava 도 있습니다.
9	अन्ये च बहवः शूरा मदर्थे त्यक्तजीविताः नानाशस्त्रप्रहरणाः सर्वे युद्धविशारदाः ॥१-९॥	"And also many other heroes who are ready to give up their lives for my sake, armed with various weapons and missiles, all well-skilled in battle.	"र धेरै अन्य नायकहरू जो आफ्नो त्याग गर्न तयार छन् मेरो खातिर बाँच्दछ, विभिन्न हतियार र मिसाइलहरूले सशस्त्र, सबै कुशलतापूर्वक युद्ध मा।	"그리고 또한 자신을 포기할 준비가 된 다른 많은 영웅들도 있습니다. 나를 위해 살고, 각종 무기와 미사일로 무장하고, 모두 능숙한 전투 중.
10	अपर्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरक्षितम् पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभिरक्षितम् ॥१-१०॥	"This army of ours marshalled by Bhishma is insufficient, whereas that army of theirs marshalled by Bhima is sufficient.	"भीष्मले बनाएको हाम्रो यो सेना अपर्याप्त छ, जबकी भीमद्वारा मार्सेल गरिएको उनीहरूको सेना पर्याप्त छ।	"비슈마가 지휘하는 우리 군대는 부족합니다. 반면에 비마(Bhima)에 의해

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				소집된 그들의 군대는 충분합니다.
11	अयनेषु च सर्वेषु यथाभागमवस्थिताः भीष्ममेवाभिरक्षन्तु भवन्तः सर्व एव हि ॥१-११॥	"Therefore do ye all, stationed in your respective positions, in the several divisions of the army, protect Bhishma alone."	"त्यसैले तपाईंहरू सबै आ-आफ्नो स्थानमा बस्नुहुन्छ, सेनाका धेरै खण्डहरूमा भीष्मलाई एकलै रक्षा गरा।"	"그러므로 너희 모두는 각자의 위치에 서서 군대의 여러 사단에서 비슈마만을 보호하라."
12	तस्य सञ्जनयन्तर्ष कुरुवृद्धः पितामहः सिंहनादं विनद्योच्चैः शङ्खं दध्मौ प्रतापवान् ॥१-१२॥	His glorious grandsire (Bhishma), the oldest of the Kauravas, in order to cheer Duryodhana, now roared like a lion, and blew his conch.	कौरवहरूमध्ये सबैभन्दा पुराना उहाँको महिमा नाति (भीष्म), दुर्योधनलाई प्रफुल्लित गर्नको लागि, अब सिंह जस्तै गर्जे, र आफ्नो शंख बजाए।	카우라바(Kauravas) 중 가장 나이가 많은 그의 영광스러운 조부(Bhishma)는 이제 두리요다나를 응원하기 위해 사자처럼 포효하며 소리를 불었다.
13	ततः शङ्खाश्च भेर्यश्च पणवानकगोमुखाः सहस्रैवाभ्यहन्यन्त स शब्दस्तुमुलोऽभवत् ॥१-१३॥	Then (following Bhishma), conches and kettledrums, tabors, drums and cow horns blared forth ite suddenly (from the Kaurava side) and the sound was tremendous.	त्यसपछि (भीष्मको पछि लागेर), शंख र केटल ड्रम, टाबरहरू, ढोल र गाईको सिङ अचानक बज्यो (कौरव तर्फबाट) र आवाज ठूलो थियो।	그런 다음 (Bhishma 에 이어) 소라와 케틀드럼, 타보르, 북소리와 소뿔소리가 갑자기 울려퍼졌다(카우라바 쪽에서) 그리고 그 소리는 엄청났다.
14	ततः श्वेतैर्हयैर्युक्ते महति स्यन्दने स्थितौ माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥१-१४॥	Then, also, Madhava (Krishna) and the son of Pandu (Arjuna), seated in the magnificent chariot, yoked with white horses, blew divine conches.	त्यसपछि, माधव (कृष्ण) र पाण्डु (अर्जुन) को छोरा, भव्य रथमा बसेका, सेतो घोडाहरूले जुवा लगाएर, दिव्य बजाए शंखहरू।	그 다음에는 마드하바(크리슈나)와 판두(아르주나)의 아들, 백마의 멍에를 메고 웅장한

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				마차에 앉아 신을 불었네 소라.
15	पाञ्चजन्यं हृषीकेशो देवदत्तं धनञ्जयः पौण्ड्रं दध्मौ महाशङ्खं भीमकर्मा वृकोदरः ॥१-१५॥	Hrishiksha blew the Panchajanya and Arjuna blew the Devadatta and Bhima (the wolf-bellied), the doer of terrible deeds, blew the great conch Paundra.	ऋषिकेशले पञ्चजन्य र अर्जुनले देवदत्तलाई उडाए र भयानक कर्म गर्ने भीम (ब्बाँसोको पेट भएको) ले महान् शंख पौन्द्रा।	Hrishiksha 는 Panchajanya 를 불고 Arjuna 는 Devadatta 를 불었습니다. 그리고 끔찍한 행위를 저지른 비마(배불뚝이)는 위대한 일을 날려버렸습니다. 소라 파운드라.
16	अनन्तविजयं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः नकुलः सहदेवश्च सुघोषमणिपुष्पकौ ॥१-१६॥	The king Yodhishtira, the son of Kunti, blew the Anantavijaya; Nakula and Sahadeva blew the Sughosha and the Manipushpaka.	कुन्तीका छोरा राजा योधिष्ठिरले अनन्तविजयलाई उडाए; नकुल र सहदेवले सुघोष र मणिपुष्पकलाई उडाए।	Kunti 의 아들인 Yodhishtira 왕이 Anantavijaya 를 불었습니다. Nakula 와 Sahadeva 는 Sughosha 와 Manipushpaka 를 날려 버렸습니다.
17	काश्यश्च परमेष्वासः शिखण्डी च महारथः धृष्टद्युम्नो विराटश्च सात्यकिश्चापराजितः ॥१-१७॥	The king of Kasi, an excellent archer, Sikhandi, the mighty car-warrior, Dhristadyumna and Virata and Satyaki, the unconquered.	काशीका राजा, एक उत्कृष्ट धनुर्धारी, शिखंडी, पराक्रमी कार-योद्धा, धृष्टद्युम्न र विराट र सात्यकी, अव्यवस्थित।	카시(Kasi)의 왕, 뛰어난 궁수, 강력한 시칸디(Sikhandi) 자동차 전사, 드리슈타디움나, 비라타, 사티야키.
18	द्रुपदो द्रौपदेयाश्च सर्वशः पृथिवीपते सौभद्रश्च महाबाहुः शङ्खान्दध्मुः पृथक्पृथक् ॥१-१८॥	Drupada and the sons of Draupadi, O Lord of the earth, and the son of Subhadra, the mighty-	द्रुपद र द्रौपदीका छोराहरू, हे पृथ्वीका स्वामी, र पराक्रमी सुभद्राका छोराहरू अलग-अलग शंख बजाए।	오 땅의 주님이신 드루파다와 드라우파디의 아들들,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		armed, blew their conches separately.		강력한 무장을 갖춘 수바द्रा(Subhadra)의 아들이 따로 소리를 불었습니다.
19	स घोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि व्यदारयत् नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलोऽभ्यनुनादयन् (or लोव्यनु) १-१९	That tumultuous sound rents the hearts of (the members of) Dhritarashtra's party, making both the heaven and the earth resound.	त्यो उथलपुथल आवाजले (सदस्यहरू) को हृदयलाई भाडा दिन्छ धृतराष्ट्रको दलले स्वर्ग र पृथ्वी दुवैलाई गुन्जाउछ।	그 요란한 소리가 (멤버들의) 마음을 찢어놓는다 하늘과 땅을 울리는 드리타라슈트라라 잔치.
20	अथ व्यवस्थितान्दृष्ट्वा धार्तराष्ट्रान् कपिध्वजः प्रवृत्ते शस्त्रसम्पाते धनुरुद्यम्य पाण्डवः हृषीकेशं तदा वाक्यमिदमाह महीपते १-२०	Then, seeing the people of Dhritarashtra's party standing arrayed and the discharge of weapons about to begin, Arjuna, the son of Pandu, whose ensign was a monkey, took up his bow and said the following to Krishna, O Lord of the earth.	त्यसपछि धृतराष्ट्रको दलका मानिसहरू उभिएको देखे हतियारको उत्सर्जन सुरु हुनै लागेको छ, अर्जुनका पुत्र पाण्डु, जसको झण्डा बाँदर थियो, आफ्नो धनुष उठाए र निम्न भने कृष्णलाई, हे पृथ्वीका प्रभु।	그러다가 드리타라슈트라 일행의 사람들이 서 있는 것을 보고 준비를 마치고 무기 발사가 시작되려 한다. 아르주나의 아들. 원숭이를 상징하는 판두가 활을 들고 이렇게 말했습니다. 오 땅의 주님이신 크리슈나께.
21	अर्जुन उवाच सेनयोरुभयोर्मध्ये रथं स्थापय मेऽच्युत १-२१	Arjuna said In the middle between the two armies, place my chariot, O krishna, so that I may behold those who stand here desirous to fight, and know with whom I must fight, when the battle is about to	अर्जुनले भने, दुई सेनाको बीचमा मेरो रथ राख । हे कृष्ण, म यहाँ युद्ध गर्न चाहनेहरूलाई देख्न सकूँ, र थाहा छ मैले कोसँग लड्नु पर्छ, जब लडाई सुरु हुन लागेको छ।	아르주나가 말했다. 두 군대 사이에 내 전차를 놓아라. 오 크리슈나여, 여기 서서 싸우기를 원하는 자들을 내가 볼 수 있도록,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		commence.		전투가 시작되려고 할 때 내가 누구와 싸워야 할지 아십시오.
22	यावदेतान्निरीक्षेऽहं योद्धुकामानवस्थितान् कैर्मया सह योद्धव्यमस्मिन् रणसमुद्यमे ॥१-२२॥	Arjuna said In the middle between the two armies, place my chariot, O krishna, so that I may behold those who stand here desirous to fight, and know with whom I must fight, when the battle is about to commence.	अर्जुनले भने, दुई सेनाको बीचमा मेरो रथ राख । हे कृष्ण, म यहाँ युद्ध गर्न चाहनेहरूलाई देख्न सकूँ, र थाहा छ मैले कोसँग लड्नु पर्छ, जब लडाईं सुरु हुन लागेको छ।	아르주나가 말했다. 두 군대 사이에 내 전차를 놓아라. 오 크리슈나여, 여기 서서 싸우기를 원하는 자들을 내가 볼 수 있도록, 전투가 시작되려고 할 때 내가 누구와 싸워야 할지 아십시오.
23	योत्स्यमानानवेक्षेऽहं य एतेऽत्र समागताः धार्तराष्ट्रस्य दुर्बुद्धेर्युद्धे प्रियचिकीर्षवः ॥१-२३॥	For I desire to observe those who are assembled here to fight, wishing to please in battle the evil-minded Duryodhana (the son of Dhritarashtra).	किनकि म यहाँ लड्न भेला भएकाहरूलाई हेर्न चाहन्छु, युद्धमा दुष्ट मन भएका दुर्योधन (धृतराष्ट्रका छोरा) लाई खुशी पार्ने कामना।	나는 싸우기 위해 여기 모인 사람들을 관찰하고 싶기 때문에, 사악한 마음을 가진 Duryodhana(Dhritarashtra 의 아들)를 전투에서 기쁘게 하고자 합니다.
24	सञ्जय उवाच एवमुक्तो हृषीकेशो गुडाकेशेन भारत सेनयोरुभयोर्मध्ये स्थापयित्वा रथोत्तमम् ॥१-२४॥	Sanjaya said Thus addressed by Arjuna, Krishna, having stationed that best of chariots, O Dhritarashtra, in the midst of the two armies.	अर्जुनले यसरी सम्बोधन गरेको सञ्जयले भने, कृष्णले त्यसलाई स्थान दिएर हे धृतराष्ट्र, दुई सेनाका बीचमा रहेका रथहरूमा श्रेष्ठ।	산자야는 이렇게 주둔하여 끄리쉬나 아르주나에게 이렇게 말했습니다. 최고의 전차이시여, 오 드리타라슈트라여, 두 군대

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				가운데로 오소서.
25	भीष्मद्रोणप्रमुखतः सर्वेषां च महीक्षिताम् उवाच पार्थ पश्यैतान्समवेतान्कुरुनिति १-२५	In front of Bhishma and Drona, and all the rulers of the earth, said: "O Arjuna (son of Pritha), behold these Kurus gathered together."	भीष्म र द्रोण र सबै शासकहरूको अगाडि पृथ्वीले भन्यो: "हे अर्जुन (पृथका पुत्र), हेर्नुहोस् यी कुरुहरू एकसाथ भेला भएका छन्।"	비슈마와 드로나와 그 나라의 모든 통치자들 앞에서 땅이 말했다: "오 아르주나(프리타의 아들)여, 보라 이 쿠루들이 함께 모였느니라."
26	तत्रापश्यत्स्थितान्यार्थः पितृनथ पितामहान् आचार्यान्मातुलान्भ्रातृन्पुत्रान्यौत्राण्सखींस्तथा १-२६	Then, Arjuna (son of Pritha) saw there (in the armies) stationed, fathers and grandfathers, teachers, maternal uncles, brothers, sons, grandsons and friends too.	तब अर्जुन (पृथका छोरा)ले त्यहाँ (सेनामा) तेनाथ देखे, बुबा र हजुरबुबा, शिक्षक, मामा, दाजुभाइ, छोरा, नाति र साथीहरू पनि।	그러자 아르주나(프리타의 아들)가 거기(군대에서) 주둔하는 것을 보았습니다. 아버지, 할아버지, 선생님, 외삼촌, 형제, 아들, 손자 그리고 친구들도.
27	श्वशुरान्सुहृदश्चैव सेनयोरुभयोरपि तान्समीक्ष्य स कौन्तेयः सर्वान्बन्धून्वस्थितान् १-२७	(He saw) fathers-in-law and friends also in both the armies. The son of Kunti, Arjuna, seeing all those kinsmen thus standing arrayed, spoke this, sorrowfully filled with deep pity.	(उसले देखे) ससुरा र साथीहरू पनि दुवै सेनामा। कुन्तीका छोरा अर्जुनले ती सबै आफन्तहरूलाई यसरी सजिएको देखेर, गहिरो दयाले भरिएको, यो कुरा बोल्यो।	(그는) 양군에 시아버지와 친구들도 있었다. 쿤티의 아들 아르주나는 이렇게 배열된 모든 친족들을 보고, 깊은 연민으로 가득 찬 슬픈 마음으로 이렇게 말했습니다.
28	कृपया परयाविष्टो विषीदन्निदमब्रवीत् अर्जुन उवाच दृष्ट्वेमं स्वजनं कृष्ण युयुत्सुं समुपस्थितम् १-२८	Arjuna said Seeing these, my kinsmen, O krishna, arrayed, eager to fight.	यी देखेर अर्जुनले भने, हे कृष्ण, लड्न आतुर भएका मेरा आफन्तहरू ।	아르주나는 이렇게 말했습니다. 나의 친척 오 크리슈나여,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				이것을 보고 싸우고 싶어 준비를 갖추었습니다.
29	सीदन्ति मम गात्राणि मुखं च परिशुष्यति वेपथुश्च शरीरे मे रोमहर्षश्च जायते ॥१-२९॥	My limbs fail and my mouth is parched, my body ivers and my hair stands on end.	मेरा अंगहरू फेल छन् र मेरो मुख सुकेको छ, मेरो शरीर रङ्ग छ मेरो कपाल अन्तमा खडा छ।	내 팔다리가 마르고 입이 마르며 몸이 떨리고 내 머리카락이 쭈뼛 섰다.
30	गाण्डीवं संसते हस्तात्त्वक्चैव परिदह्यते न च शक्नोम्यवस्थातुं भ्रमतीव च मे मनः ॥१-३०॥	The (bow) Gandiva slips from my hand, and also my skins burns all over; I am unable even to stand and my mind is reeling, as it were.	मेरो हातबाट (धनुष) गण्डिव खस्यो, मेरो छाला पनि जल्थ्यो सबै माथि; म उभिन पनि नसक्ने छु र मेरो दिमाग रिलिङ्ग भइरहेको छ, जस्तो थियो।	(활) 간디바가 내 손에서 미끄러지고 내 피부도 화상을 입는다 온통; 나는 서 있는 것조차 불가능하고, 말하자면 내 마음은 비틀거립니다.
31	निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि केशव न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे ॥१-३१॥	And I see adverse omens, O Kesava. I do not see any good in killing my kinsmen in battle.	अनि हे केशव, म प्रतिकूल संकेत देख्छु। मैले केही राम्रो देख्दिन युद्धमा मेरा आफन्तहरूलाई मारेर।	그리고 나는 불리한 징조를 봅니다, 오 케사바여. 별 볼일 없어 전투에서 내 친척을 죽이면서.
32	न काङ्क्षे विजयं कृष्ण न च राज्यं सुखानि च किं नो राज्येन गोविन्द किं भोगैर्जीवितेन वा ॥१-३२॥	I desire not victory, O Krishna, nor kingdom, nor pleasures. Of what avail is dominion to us, O Krishna, or pleasures or even life?	हे कृष्ण, न म विजय चाहन्छु, न राज्य, न सुख । हे कृष्ण, हामीलाई प्रभुत्व वा सुख वा जीवनको के फाइदा छ?	오 크리슈나여, 나는 승리도, 왕국도, 쾌락도 원하지 않습니다. 오 꼬리쉬나여, 지배가 우리에게 무슨 소용이 있겠습니까? 쾌락이나 심지어

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				삶까지도요?
33	येषामर्थे काङ्क्षितं नो राज्यं भोगाः सुखानि च । त इमेऽवस्थिता युद्धे प्राणांस्त्यक्त्वा धनानि च ॥१-३३॥	Those for whose sake we desire kingdom, enjoyments and pleasures, stand here in battle, having renounced life and wealth.	जसको खातिर हामी राज्य, भोग र सुखको चाहना गर्छौं, जीवन र धन त्याग गरेर यहाँ युद्धमा अभिनुहोस्।	우리가 그들을 위해 왕국과 즐거움과 즐거움을 원하는 사람들, 생명과 부를 버리고 여기 전투에 서십시오.
34	आचार्याः पितरः पुत्रास्तथैव च पितामहाः । मातुलाः श्वशुराः पौत्राः श्यालाः सम्बन्धिनस्तथा ॥१-३४॥	Teachers, fathers, sons and also grandfathers, maternal uncles, fathers-in-law, grandsons, brothers-in-law and other relatives,-	शिक्षक, बुबा, छोरा र हजुरबुबा, मामा, मामा, ससुरा, नातिनी, दाजुभाइ र अन्य नातेदारहरू, -	선생님, 아버지, 아들, 그리고 할아버지, 외삼촌, 시아버지, 손자, 처남 및 기타 친척,
35	एतान् हन्तुमिच्छामि घ्नतोऽपि मधुसूदन । अपि त्रैलोक्यराज्यस्य हेतोः किं नु महीकृते ॥१-३५॥	These I do not wish to kill, though they kill me, O Krishna, even for the sake of dominion over the three worlds; leave alone killing them for the sake of the earth.	यिनीहरूलाई म मार्न चाहन्न, तर मलाई मार्छन्, हे कृष्ण! तीन संसारमा प्रभुत्वको खातिर पनि; हत्या गर्न छोड्नुहोस् पृथ्वीको खातिर तिनीहरूलाई	오 크리슈나여, 그들이 나를 죽이더라도 나는 그들을 죽이고 싶지 않습니다. 삼계를 지배하기 위해서라도; 내버려두고 죽인다 그들은 땅을 위해서입니다.
36	निहत्य धार्तराष्ट्रान् का प्रीतिः स्याज्जनार्दन । पापमेवाश्रयेदस्मान्हत्वैतानाततायिनः ॥१-३६॥	By killing these sons of Dhritarashtra, what pleasure can be ours, O Janardana? Only sin will accrue to us from killing these felons.	धृतराष्ट्रका यी छोराहरूलाई मारेर के सुख मिल्छ हे जनार्दन हाम्रो हो ? यी अपराधीहरूलाई मार्नबाट मात्र पापले हामीलाई बढाउँछ।	드리타라슈트라의 이 아들들을 죽임으로써 무슨 즐거움이 있겠는가? 우리 것이 되세요, 오 Janardana? 이 중죄인들을 죽인다면

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				우리에게 죄가 생길 뿐입니다.
37	तस्मान्नार्हा वयं हन्तुं धार्तराष्ट्रान्स्वबान्धवान् स्वजनं हि कथं हत्वा सुखिनः स्याम माधव ॥१-३७॥	Therefore, we should not kill the sons of Dhritarashtra, our relatives; for how can we be happy by killing our own people, O Madhava (Krishna)?	त्यसैले धृतराष्ट्रका छोराहरूलाई मार्नु हुँदैन। हाम्रा आफन्तहरू; हे माधव, आफ्नै जनतालाई मारेर हामी कसरी सुखी हुन सक्छौं (कृष्ण)?	그러므로 우리는 드리타라슈트라 의 아들들을 죽이지 말아야 하며, 우리 친척들; 오 마드하바여, 우리 동족을 죽임으로써 우리가 어떻게 행복할 수 있겠습니까? (크리슈나)?
38	यद्यप्येते न पश्यन्ति लोभोपहतचेतसः कुलक्षयकृतं दोषं मित्रद्रोहे च पातकम् ॥१-३८॥	Though they, with intelligence overpowered by greed, see no evil in the destruction of families, and no sin in hostility to friends,	बुद्धिले लोभले हावी भए पनि देख्छन् परिवारको विनाशमा कुनै खराबी छैन, र साथीहरूसँग शत्रुतामा कुनै पाप छैन,	그들은 탐욕에 압도된 지성을 갖고 있지만, 가족을 파괴하는 데는 악이 없고 친구에 대한 적대감에는 죄가 없습니다.
39	कथं न ज्ञेयमस्माभिः पापादस्मान्निवर्तितुम् कुलक्षयकृतं दोषं प्रपश्यद्भिर्जनार्दन ॥१-३९॥	Why should not we who clearly see evil in the destruction of families, learn to turn away from this sin, O Janardana (Krishna)?	विनाशमा दुष्टता प्रष्ट देख्ने हामीले किन नमान्ने हे जनार्दन (कृष्ण) घरपरिवार, यो पापबाट फर्कन सिक्नुहोस्?	멸망의 악을 분명히 보는 우리는 왜 안 됩니까? 오, 자나르다나(크리슈나)여, 가족들이여, 이 죄에서 떠나는 법을 배우소서?
40	कुलक्षये प्रणश्यन्ति कुलधर्माः सनातनाः धर्मो नष्टे कुलं कृत्स्नमधर्मोऽभिभवत्युत ॥१-४०॥	In the destruction of a family, the immemorial religious rites of that family perish; on the destruction of spirituality, impiety,	परिवारको विनाशमा, सनातन धार्मिक त्यो परिवार को संस्कार नष्ट; अध्यात्म, अधर्मको विनाशमा, वास्तवमा, सम्पूर्ण परिवारलाई जित्छ।	가족의 파괴에서, 태고의 종교 그 가족의 의식은 멸망합니다. 영성의 파괴, 불경건,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		indeed, overcomes the whole family.		실제로 온 가족을 이깁니다.
41	अधर्माभिभवात्कृष्ण प्रदुष्यन्ति कुलस्त्रियः स्त्रीषु दुष्टासु वार्ष्णेय जायते वर्णसङ्करः ॥१-४१॥	By the prevalence of impiety, O Krishna, the women of the family become corrupt; and , women being corrupted, O Varshenya (descendant of Vrishni), there arises intermingling of castes.	अधर्मको व्याप्तिले हे कृष्ण, नारीहरू परिवार भ्रष्ट हुन्छ; र, नारीहरू भ्रष्ट भइरहेका छन्, हे वर्षान्या (वंशज वृष्णिको) मा जातिको मिलन हुन्छ।	불경건이 만연하여 오 크리슈나의 여인들은 가족이 부패하게 된다. 그리고 타락한 여성, O Varshenya(후손) Vrishni), 카스트의 혼합이 발생합니다.
42	सङ्करो नरकायैव कुलघ्नानां कुलस्य च पतन्ति पितरो ह्येषां लुप्तपिण्डोदकक्रियाः ॥१-४२॥	Confusion of castes leads to hell the slayers of the family, for their forefathers fall, deprived of the offerings of rice-ball and water (libations).	जातजातिको भ्रमले परिवारको हत्या गर्नेहरूलाई नरकमा पुऱ्याउँछ, किनभने तिनीहरूका पुर्खाहरू पतन हुन्छन्, चामल-गोलको प्रसादबाट वञ्चित र पानी (libations)।	계급의 혼란은 가족을 살해한 자들을 지옥으로 이끌고, 그들의 조상들이 몰락하여 주먹밥과 공양을 빼앗겼기 때문이다. 물 (주제).
43	दोषैरैतैः कुलघ्नानां वर्णसङ्करकारकैः उत्साद्यन्ते जातिधर्माः कुलधर्माश्च शाश्वताः ॥१-४३॥	By these evil deeds of the destroyers of the family, which cause confusion of castes, the eternal religious rites of the caste and the family are destroyed.	यी दुष्ट कर्महरूद्वारा परिवार विनाश गर्नेहरू, जुन जातजातिको भ्रम पैदा गर्ने, जातिको सनातन धार्मिक संस्कार र परिवार ध्वस्त छन्।	가족을 파괴하는 이들의 악행으로 인해 카스트의 혼란, 카스트의 영원한 종교의식, 가족이 파괴되었습니다.
44	उत्सन्नकुलधर्माणां मनुष्याणां जनार्दन नरके नियतं वासो भवतीत्यनुशुश्रुम (or नरकेऽनियतं) ॥१-४४॥	We have heard, O Janardana, that inevitable is the dwelling for an unknown period in hell for those men in whose families the religious	हे जनार्दन, हामीले सुनेका छौं कि वास अपरिहार्य छ नरकमा अज्ञात अवधिको लागि ती पुरुषहरूका लागि जसको परिवारमा धार्मिक छन् अभ्यासहरू ध्वस्त भएका छन्।	오 Janardana 여, 우리는 거주가 불가피하다는 것을 들었습니다. 종교적인 가족을 둔 사람들은

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		practices have been destroyed.		지옥에서 알 수 없는 기간 동안 관행이 파괴되었습니다.
45	अहो बत महत्पापं कर्तुं व्यवसिता वयम् यद्राज्यसुखलोभेन हन्तुं स्वजनमुद्यताः ॥१-४५॥	Alas! We are involved in a great sin, in that we are prepared to kill our kinsmen, through greed for the pleasures of a kingdom.	हाय! हामी ठूलो पापमा संलग्न छौं, त्यसमा हामी छौं राज्यको सुखको लोभमा हाम्रा आफन्तहरूलाई मार्न तयार भएौं	아아! 우리는 큰 죄에 연루되어 있습니다. 왕국의 쾌락에 대한 탐욕으로 우리 동족을 죽일 준비가 되어 있었습니다.
46	यदि मामप्रतीकारमशस्त्रं शस्त्रपाणयः धार्तराष्ट्रा रणे हन्युस्तन्मे क्षेमतरं भवेत् ॥१-४६॥	If the sons of Dhritarashtra with weapons in hand should slay me in battle, unresisting and unarmed, that would be better for me.	यदि हातमा हतियार लिएर धृतराष्ट्रका छोराहरू हुनुपर्छ मलाई युद्धमा मार्नुहोस्, प्रतिरोधी र निशस्त्र, त्यो मेरो लागि राम्रो हुनेछ	무기를 손에 쥐고 있는 드리타라슈트라의 아들들이 저항하지 않고 무장하지 않은 채 전투에서 나를 죽이는 것이 나에게 더 좋을 것입니다.
47	सञ्जय उवाच एवमुक्त्वार्जुनः सङ्ख्ये रथोपस्थ उपाविशत् विसृज्य सशरं चापं शोकसंविग्गमानसः ॥१-४७॥	Sanjaya said Having thus spoken in the midst of the battlefield, Arjuna, casting away his bow and arrow, sat down on the seat of the chariot with his mind overwhelmed with sorrow.	यसरी रणभूमिको बीचमा बोल्दै सञ्जयले अर्जुनले भने, आफ्नो धनु र बाण फ्याँकेर रथको आसनमा बसे उसको मन दुखले भरियो।	산자야는 아르주나가 전쟁터 한가운데에서 이렇게 말했다. 활과 화살을 버리고 병거의 자리에 앉으시고 그의 마음은 슬픔으로 가득 차 있었다.

Note: English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 1.1–1.47 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय २

Sāṅkhya Yoga • सांख्ययोगः • सांख्ययोगः • सांख्ययोगः

Chapter 2: The Yoga of Knowledge • 72 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	सञ्जय उवाच । तं तथा कृपयाविष्टमश्रुपूर्णाकुलेक्षणम् । विषीदन्तमिदं वाक्यमुवाच मधुसूदनः ॥२-१॥	Sanjaya said To him who was thus overcome with pity and who was despondent, with eyes full of tears and agitated, Madhusudana (the destroyer of Madhu) or Krishna spoke these words.	सञ्जयले यसरी दयाले परास्त भएका र हताश भएका, आँसुले भरिएका र आक्रोशित आँखाले मधुसूदना (मधुको विनाश गर्ने) वा कृष्णलाई यी शब्दहरू भने।	산자야는 이렇게 동정심에 사로잡혀 낙담하고 눈물이 가득 고이고 동요된 그에게 마두수다나(마두의 파괴자) 또는 크리슈나가 이런 말을 했다고 말했습니다.
2	श्रीभगवानुवाच । कुतस्त्वा कश्मलमिदं विषमे समुपस्थितम् । अनार्यजुष्टमस्वर्ग्यमकीर्तिकरमर्जुन ॥२-२॥	The Blessed Lord said Whence is this perilous strait come upon thee, this dejection which is unworthy of you, disgraceful, and which will close the gates of heaven upon you, O Arjuna?	परमप्रभुले भन्नुभयो, हे अर्जुन, तिमीमाथि यो संकटपूर्ण संकट, तिमीलाई अयोग्य, अपमानजनक र स्वर्गका द्वारहरू बन्द गर्ने यो निराशा तिमीमाथि कहाँबाट आएको हो ?	복되신 주님께서 말씀하시기를, 오 아르주나여, 이 위험한 곤경이 어디서 당신에게 닥쳤으며, 당신에게 합당하지 않고 수치스러운 이 낙담이 당신에게 천국의 문을 닫게 하였습니까?

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
3	क्लैब्यं मा स्म गमः पार्थ नैतत्त्वय्युपपद्यते । क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्यक्त्वोत्तिष्ठ परन्तप ॥२-३॥	Yield not to impotence, O Arjuna, son of Pritha. It does not befit thee. Cast off this mean weakness of the heart! Stand up, O scorcher of the foes!	हे पृथपुत्र अर्जुन, नपुंसकता नदेऊ। यो तिमीलाई सुहाउँदैन। मुटुको यो मतलबी कमजोरी हटाउनुहोस्! उठ, हे शत्रुहरूका जलाउनेहरू!	오, 프리타의 아들 아르주나여, 발기부전에 굴복하지 마십시오. 그것은 당신에게 적합하지 않습니다. 이 비열한 마음의 약함을 벗어버리십시오! 일어나라, 오 적들을 불태우는 자여!
4	अर्जुन उवाच । कथं भीष्ममहं सङ्ख्ये द्रोणं च मधुसूदन । इषुभिः प्रतियोत्स्यामि पूजार्हावरिसूदन ॥२-४॥	Arjuna said How, O Madhusudana, shall I fight in battle with arrows against Bhishma and Drona, who are fit to be worshipped, O destroyer of enemies?	अर्जुनले भने, हे मधुसूदन, हे शत्रुको नाश गर्ने, पूजा गर्न योग्य भीष्म र द्रोणसँग म कसरी बाणहरू लिएर युद्ध गरूँ?	Arjuna 는 말했습니다. O Madhusudana 여, 숭배받기에 합당한 Bhishma 와 Drona 를 상대로 어떻게 화살로 전투를 벌이겠습니까, 오 적의 파괴자여?
5	गुरुनहत्वा हि महानुभावान् श्रेयो भोक्तुं भैक्ष्यमपीह लोके । हत्वार्थकामास्तु गुरुनिहैव भुञ्जीय भोगान् रुधिरप्रदिग्धान् ॥२-५॥	Better it is, indeed, in this world to accept alms than to slay the most noble teachers. But if I kill them, even in this world all my enjoyments of wealth and fulfilled desires will be stained with (their) blood.	वास्तवमा, यो संसारमा सबैभन्दा महान शिक्षकहरूलाई मार्नु भन्दा दान स्वीकार गर्नु राम्रो छ। तर यदि मैले तिनीहरूलाई मारें भने, यस संसारमा पनि मेरा सबै धन र इच्छाहरू पूरा गर्ने रगतले रंगिनेछ।	사실 이 세상에서는 가장 고귀한 스승을 죽이는 것보다 자선을 받는 것이 더 낫습니다. 그러나 내가 그들을 죽이면 이 세상에서도 나의 모든 부와 성취의 향락이 (그들의) 피로 물들게 될 것입니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
6	न चैतद्विद्मः कतरन्नो गरीयो यद्वा जयेम यदि वा नो जयेयुः । यानेव हत्वा न जिजीविषामस्- तेऽवस्थिताः प्रमुखे धार्तराष्ट्राः ॥२-६॥	I can hardly tell which will be better, that we should conquer them or that they should conquer us. Even the sons of Dhritarashtra, after slaying whom we do not wish to live, stand facing us.	म भन्न सक्दिन कि कुन राम्रो हुनेछ, कि हामीले तिनीहरूलाई कन्नर गर्नुपर्छ वा तिनीहरूले हामीलाई कन्नर गर्नुपर्छ। धृतराष्ट्रका सन्तानहरू पनि जसलाई मारेर हामी बाँच्न चाहँदैनौं, हाम्रो मुखमा उभिन्छन्।	우리가 그들을 배려해야 하는 것과 그들이 우리를 배려해야 하는 것 중 어느 것이 더 나을지 거의 알 수 없습니다. 드리타라슈트라의 아들들조차 우리가 살고 싶지 않은 사람을 죽인 뒤 우리를 향해 서 있습니다.
7	कार्पण्यदोषोपहतस्वभावः पृच्छामि त्वां धर्मसम्मूढचेताः । यच्छ्रेयः स्यान्निश्चितं ब्रूहि तन्मे शिष्यस्तेऽहं शाधि मां त्वां प्रपन्नम् ॥२-७॥	My heart is overpowered by the taint of pity; my mind is confused as to duty. I ask Thee: Tell me decisively what is good for me. I am Thy disciple. Instruct me who has taken refuge in Thee.	मेरो हृदय दयाको कलंकले ओतप्रोत भएको छ; मेरो दिमाग कर्तव्यको रूपमा अलमलिएको छ। म तिमीलाई सोध्छु: मेरो लागि के राम्रो छ मलाई निर्णायक रूपमा भन्नुहोस्। म तिम्रो चेला हुँ। तिमीमा शरण लिने मलाई निर्देशन दिनुहोस्।	내 마음은 연민의 얼룩으로 가득 차 있습니다. 내 마음은 의무에 대해 혼란스러워요. 나는 당신에게 묻습니다. 무엇이 나에게 좋은지 단호하게 말해주세요. 나는 당신의 제자입니다. 당신께 피신한 저를 가르쳐 주십시오.
8	न हि प्रपश्यामि ममापनुद्याद् यच्छोकमुच्छोषणमिन्द्रियाणाम् । अवाप्य भूमावसपत्नमृद्धं राज्यं सुराणामपि चाधिपत्यम् ॥२-८॥	I do not see that it would remove this sorrow that burns up my senses, even if I should attain prosperous and unrivalled dominion on	मैले पृथ्वीमा समृद्ध र अतुलनीय प्रभुत्व वा देवताहरूमाथि प्रभुत्व प्राप्त गरे पनि मेरो इन्द्रियहरूलाई जलाउने यो शोकलाई यसले हटाउनेछ भन्ने म देखिदैन।	나는 비록 내가 땅에서 번영하고 비교할 수 없는 지배권을 얻거나 신들에 대한 주권을 얻는다 할지라도 그것이 내 감각을 불태우는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		earth or lordship over the gods.		이 슬픔을 제거할 것이라고 생각하지 않습니다.
9	सञ्जय उवाच । एवमुक्त्वा हृषीकेशं गुडाकेशः परन्तप । न योत्स्य इति गोविन्दमुक्त्वा तूष्णीं बभूव ह ॥२-९॥	Sanjaya said Having spoken thus to Hrishiksha (the Lord of the senses), Arjuna (the coneror of sleep), the destroyer of foes, said to Krishna, "I will not fight" and became silent.	सञ्जयले भने, शत्रुहरूका विनाशकर्ता ऋषिकेश (इन्द्रियहरूका देवता) अर्जुन (निद्राका नायक)सँग यसरी बोलेर कृष्णलाई भने, "म युद्ध गर्दिन" र चुप लागे।	산자야는 흐리시케샤(감각의 신)에게 이렇게 말한 후 적의 파괴자인 아르주나(잠의 지배자)가 꼬리쉬나에게 "나는 싸우지 않겠습니다"라고 말하고 침묵했습니다.
10	तमुवाच हृषीकेशः प्रहसन्निव भारत । सेनयोरुभयोर्मध्ये विषीदन्तमिदं वचः ॥२-१०॥	To him who was despondent in the midst of the two armies, Krishna, as if smiling, O Bharata, spoke these words.	दुई सेनाका बीचमा हताश भएका कृष्णले हे भरत, मुस्कुराउँदै यी वचनहरू भनेका थिए ।	두 군대 사이에서 낙담한 그에게 꼬리쉬나, 오 바라타가 미소를 지은 듯 이런 말을 했다.
11	श्रीभगवानुवाच । अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रजावादांश्च भाषसे । गतासूनगतासूंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः ॥२-११॥	The Blessed Lord said Thou hast grieved for those that should not be grieved for, yet thou speakest words of wisdom. The wise grieve neither for the living nor for the dead.	धन्य प्रभुले भन्नुभयो कि तपाईंले दुः खी हुनुहुनेहरूको लागि शोक गर्नुभयो, तर पनि तपाईं बुद्धिका शब्दहरू बोल्नुहुन्छ। बुद्धिमानहरूले न त जीवितहरूका लागि शोक गर्छन्, न मरेकाहरूका लागि।	주님께서는 슬퍼하지 말아야 할 자를 위하여 슬퍼하셨으나 지혜의 말씀을 하신다고 하셨습니다. 현명한 사람은 산 자를 위해서도 죽은 자를 위해서도 슬퍼하지 않습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
12	न त्वेवाहं जातु नासं न त्वं नेमे जनाधिपाः न चैव न भविष्यामः सर्वे वयमतः परम् ॥२-१२॥	Nor at any time indeed was I not, nor thou, nor these rulers of men, nor verily shall we ever cease to be hereafter.	न त कुनै पनि समयमा साँच्चै म, न त तपाईं, न त यी मानिसहरूका शासकहरू थिएँ, न त वास्तवमा हामी पछि कहिल्यै बन्द हुनेछौं।	어느 때에도 나도, 너도, 이 인간의 통치자들은 아니었고, 진실로 우리는 앞으로도 결코 존재하지 않을 것이다.
13	देहिनोऽस्मिन्यथा देहे कौमारं यौवनं जरा । तथा देहान्तरप्राप्तिर्धीरस्तत्र न मुह्यति ॥२-१३॥	Just as in this body the embodied (soul) passes into childhood, youth and old age, so also does it pass into another body; the firm man does not grieve thereat.	जसरी यस शरीरमा अवतारित (आत्मा) बाल्यकाल, युवावस्था र वृद्धावस्थामा जान्छ, त्यसरी नै अर्को शरीरमा पनि जान्छ। दृढ मानिस त्यसमा शोक गर्दैन।	이 몸에서 육화된 (영혼)이 유년기, 청년기, 노년기를 거치는 것과 마찬가지로 다른 몸으로도 옮겨집니다. 확고한 사람은 그것에 대해 슬퍼하지 않습니다.
14	मात्रास्पर्शास्तु कौन्तेय शीतोष्णसुखदुःखदाः आगमापायिनोऽनित्यास्तांस्तितिक्षस्व भारत ॥२-१४॥	The contacts of the senses with the objects, O son of Kunti, which cause heat and cold, pleasure and pain, have a beginning and an end; they are impermanent; endure them bravely, O Arjuna.	हे कुन्तीपुत्र, इन्द्रियको वस्तुसँगको सम्पर्क, जसले गर्मी र चिसो, सुख र पीडा दिन्छ, त्यसको आदि र अन्त्य हुन्छ; तिनीहरू अनन्त छन्; हे अर्जुन, बहादुरीपूर्वक तिनीहरूलाई सहनु।	오, 쿤티의 아들이여, 열과 추위, 즐거움과 고통을 일으키는 대상과 감각의 접촉에는 시작과 끝이 있습니다. 그것들은 영원하지 않습니다. 아르주나여, 용감하게 견디어내십시오.
15	यं हि न व्यथयन्त्येते पुरुषं पुरुषर्षभ । समदुःखसुखं धीरं सोऽमृतत्वाय कल्पते ॥२-	That firm man whom, surely, these afflict not, O	त्यो दृढ मानिस, जसलाई, निश्चय नै, यी पीडाहरू गर्दैनन्, हे	오, 인간 중에 으뜸이시여, 확실히 이것들도 괴롭히지

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	१५॥	chief among men, to whom pleasure and pain are the same, is fit for attaining immortality.	मानिसहरूमाझ प्रमुख, जसको लागि सुख र पीडा समान छ, अमरत्व प्राप्त गर्न योग्य छ।	않는 저 확고한 사람은 쾌락과 고통이 동일하며 불멸을 얻기에 합당합니다.
16	नासतो विद्यते भावो नाभावो विद्यते सतः । उभयोरपि दृष्टोऽन्तस्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः ॥२-१६॥	The unreal hath no being; there is non-being of the real; the truth about both has been seen by the knowers of the Truth (or the seers of the Essence).	असत्यको कुनै अस्तित्व हुँदैन; त्यहाँ वास्तविकताको अस्तित्व छैन; दुबैको बारेमा सत्यलाई सत्यका जानकारहरूले (वा सारका द्रष्टाहरू) द्वारा देखेका छन्।	비현실적인 것에는 존재가 없습니다. 실재가 존재하지 않습니다. 둘 다에 대한 진실은 진실을 아는 자(또는 본질을 보는 자)에 의해 확인되었습니다.
17	अविनाशि तु तद्विद्धि येन सर्वमिदं ततम् । विनाशमव्ययस्यास्य न कश्चित्कर्तुमर्हति ॥२-१७॥	Know that to be indestructible, by Which all this is pervaded. None can cause the destruction of That, the Imperishable.	अविनाशी हुन जान, जसद्वारा यो सबै व्याप्त छ। त्यो अविनाशीको विनाश कसैले गर्न सक्दैन।	이 모든 것이 스며들어 있는 불멸성을 아십시오. 그 누구도 불멸의 존재를 파괴할 수 없습니다.
18	अन्तवन्त इमे देहा नित्यस्योक्ताः शरीरिणः । अनाशिनोऽप्रमेयस्य तस्माद्युध्यस्व भारत ॥२-१८॥	These bodies of the embodied Self, Which is eternal, indestructible and immeasurable, are said to have an end. Therefore fight, O Arjuna.	शाश्वत, अविनाशी र अपार छ, यी मूर्त आत्माका शरीरहरूको अन्त्य भनिन्छ। त्यसैले हे अर्जुन लड।	영원하고, 파괴할 수 없고, 측량할 수 없는 육화된 자아의 육체는 끝이 있다고 합니다. 그러니 싸워라, 오 아르주나여.
19	य एनं वेति हन्तारं यश्चैनं मन्यते हतम् ।	He who takes the Self to	जसले आत्मलाई मार्ने ठान्छ र	자아를 살인자로 여기는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते ॥२-१९॥	be the slayer and he who thinks It is slain, neither of them ĩ1knowsĩ1. It slays not, nor is It slain.	जसले यसलाई मारिएको ठान्छ, दुवैलाई थाहा छैन। यसले मारिँदैन, न त मारिएको छ।	사람과 자아가 죽임을 당했다고 생각하는 사람은 둘 다 알지 못합니다. 그것은 죽이지도 않고, 죽임을 당하지도 않습니다.
20	न जायते म्रियते वा कदाचिन् नायं भूत्वा भविता वा न भूयः । अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो न हन्यते हन्यमाने शरीरे ॥२-२०॥	It is not born, nor does It ever die; after having been, It again ceases not to be; unborn, eternal, changeless and ancient, It is not killed when the body is killed.	न यो जन्मन्छ, न यो कहिल्यै मर्छ; भइसकेपछि, यो फेरि रहँदैन; अजन्मा, शाश्वत, परिवर्तनहीन र पुरातन, शरीर मारिएपछि मारिएको हुँदैन।	그것은 태어나지도 죽지도 않습니다. 있었던 후에 다시는 존재하지 않습니다. 태어나지 않고, 영원하고, 변하지 않고, 오래되고, 몸이 죽어도 죽지 않습니다.
21	वेदाविनाशिनं नित्यं य एनमजमव्ययम् । कथं स पुरुषः पार्थ कं घातयति हन्ति कम् ॥२-२१॥	Whosoever knows It to be indestructible, eternal, unborn and inexhaustible, how can that man slay, O Arjuna, or cause to be slain?	जसले अविनाशी, शाश्वत, अजन्मा र अविनाशी छ भनी जान्दछ, उसले हे अर्जुन, कसरी बध गर्न सक्छ वा बध गराउन सक्छ?	그것이 파괴될 수 없고, 영원하고, 태어나지 않고, 무궁무진하다는 것을 아는 사람이 있다면, 오 아르주나여, 그 사람이 어떻게 살인을 할 수 있으며, 죽임을 당하게 할 수 있겠습니까?
22	वासांसि जीर्णानि यथा विहाय नवानि गृह्णाति नरोऽपराणि । तथा शरीराणि विहाय जीर्णा-	Just as a man casts off worn-out clothes and puts on new ones, so also the	जसरी मानिसले जीर्ण लुगा फुकालेर नयाँ लुगा लगाउँछ, त्यसैगरी आत्मरूपले पनि जीर्ण	사람이 낡은 옷을 벗고 새 옷을 입듯이, 육체를 갖춘 자아도 낡은 몸을 벗고 새

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	न्यन्यानि संयाति नवानि देही २-२२	embodied Self casts off worn-out bodies and enters others which are new.	शरीरलाई फुकालेर नयाँ शरीरमा प्रवेश गर्छ ।	옷을 입는다.
23	नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः २-२३	Weapons cut It not, fire burns It not, water wets It not, wind dries It not.	हतियारले काट्दैन, आगोले जलाउँछ, पानीले भिजाउँदैन, हावाले सुकाउँदैन ।	무기는 자르지 않고, 불은 태우지 않으며, 물은 젖지 않고, 바람은 마르지 않습니다.
24	अच्छेद्योऽयमदाह्योऽयमक्लेद्योऽशोष्य एव च नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः २-२४	This Self cannot be cut, burnt, wetted, nor dried up. It is eternal, all-pervading, stable, immovable and ancient.	यो आत्मालाई काट्न, जलाउन, भिजाउन वा सुकाउन सकिँदैन। यो शाश्वत, सर्वव्यापी, स्थिर, अचल र प्राचीन छ।	이 자아는 잘릴 수도, 태울 수도, 젖을 수도, 말릴 수도 없습니다. 그것은 영원하고, 두루 퍼져 있고, 안정되고, 움직이지 않으며, 오래되었습니다.
25	अव्यक्तोऽयमचिन्त्योऽयमविकार्योऽयमुच्यते तस्मादेवं विदित्वैनं नानुशोचितुमर्हसि २-२५	This (Self) is said to be unmanifested, unthinkable and unchangeable. Therefore, knowing This to be such, thou shouldst not grieve.	यो (आत्म) अव्यक्त, अकल्पनीय र अपरिवर्तनीय भनिन्छ। तसर्थ, यस्तो भएको थाहा पाएर शोक गर्नु हुँदैन।	이(자아)는 나타나지 않고, 생각할 수도 없고, 변하지도 않는다고 합니다. 그러므로 이것이 그러한 것임을 알고서 슬퍼해서는 안 됩니다.
26	अथ चैनं नित्यजातं नित्यं वा मन्यसे मृतम् । तथापि त्वं महाबाहो नैवं शोचितुमर्हसि २-	But even if thou thinkest of It as being constantly born and constantly dying, even	तर यदि तिमीले यसलाई सदा जन्मने र सदा मर्दै गरेको ठान्यौ भने पनि, हे पराक्रमी, तिमीले	그러나 그것이 끊임없이 태어나고 끊임없이 죽는다고

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	२६॥	then, O mighty-armed, thou shouldst not grieve.	शोक गर्नु हुँदैन।	생각하더라도, 오 강대한 무장이시여, 슬퍼하지 마십시오.
27	जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि ॥२-२७॥	For certain is death for the born, and certain is birth for the dead; therefore, over the inevitable thou shouldst not grieve.	किनकि जन्मेको लागि मृत्यु निश्चित छ, र मृत्युको लागि जन्म निश्चित छ। त्यसकारण, अपरिहार्य कुरामा तपाईंले शोक गर्नु हुँदैन।	태어난 자에게는 죽음이 확실하고, 죽은 자에게는 탄생이 확실합니다. 그러므로 피할 수 없는 일에 대해 슬퍼해서는 안 됩니다.
28	अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भारत अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना ॥२-२८॥	Beings are unmanifested in their beginning, manifested in their middle state, O Arjuna, and unmanifested again in their end. What is there to grieve about?	प्राणी प्रारम्भमा अव्यक्त छन्, मध्य अवस्थामा प्रकट भएका छन्, हे अर्जुन, र अन्त्यमा फेरि अव्यक्त छन्। यसमा दुःख गर्नुपर्ने के छ र ?	존재들은 처음에는 나타나지 않고, 중간 상태인 아르주나에서도 나타나고, 마지막에도 다시 나타나지 않습니다. 슬퍼할 게 뭐가 있나요?
29	आश्चर्यवत्पश्यति कश्चिदेन- माश्चर्यवद्वदति तथैव चान्यः आश्चर्यवच्चैनमन्यः शृणोति श्रुत्वाप्येनं वेद न चैव कश्चित् ॥२-२९॥	One sees This (the Self) as a wonder; another speaks of It as a wonder; another hears of It as a wonder; yet having heard, none understands It at all.	यो (आत्म) लाई एक आश्चर्यको रूपमा हेर्छ; अर्कोले यसलाई अचम्मको रूपमा बोल्छ; अर्कोले यसलाई अचम्मको रूपमा सुन्छ; सुनेर पनि कसैले बुझ्दैनन्।	사람은 이것(자아)을 놀라운 것으로 봅니다. 또 다른 사람은 그것을 경이로움이라고 말합니다. 다른 사람은 그것을 경이로움으로 듣습니다. 그러나 들어도 그것을 전혀

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				이해하는 사람은 아무도 없습니다.
30	देही नित्यमवध्योऽयं देहे सर्वस्य भारत । तस्मात्सर्वाणि भूतानि न त्वं शोचितुमर्हसि ॥२-३०॥	This, the Indweller in the body of everyone, is ever indestructible, O Arjuna; therefore, thou shouldst not grieve for any creature.	यो, सबैको शरीरमा वास गर्ने, सदा अविनाशी छ, हे अर्जुन; तसर्थ, तिमिले कुनै पनि प्राणीको लागि शोक गर्नु हुँदैन।	오 아르주나여, 모든 사람의 몸 속에 내주하시는 이 분은 언제나 파괴될 수 없습니다. 그러므로 어떤 피조물에 대해서도 슬퍼해서는 안 됩니다.
31	स्वधर्ममपि चावेक्ष्य न विकम्पितुमर्हसि । धर्म्याद्धि युद्धाच्छ्रेयोऽन्यत्क्षत्रियस्य न विद्यते ॥२-३१॥	Further, having regard to thy duty, shouldst not waver, for there is nothing higher for a Kshatriya than a righteous war.	यसबाहेक, आफ्नो कर्तव्यलाई ध्यानमा राखेर, डगमगाउनु हुँदैन, किनकि क्षत्रियको लागि धर्मो युद्ध भन्दा ठूलो अरु केही छैन।	더욱이, 당신의 의무를 고려할 때 흔들리지 말아야 합니다. 왜냐하면 크샤트리아에게 정의로운 전쟁보다 더 높은 것은 없기 때문입니다.
32	यदृच्छया चोपपन्नं स्वर्गद्वारमपावृतम् । सुखिनः क्षत्रियाः पार्थ लभन्ते युद्धमीदृशम् ॥२-३२॥	Happy are the Kshatriyas, O Arjuna! who are called upon to fight in such a battle that comes of itself as an open door to heaven.	धन्य क्षत्रियहरु, हे अर्जुन ! जसलाई यस्तो लडाइँमा लड्न आहवान गरिन्छ जुन आफैँमा स्वर्गको खुला ढोकाको रूपमा आउँछ।	오 아르주나여, 크샤트리아는 행복합니다! 그들은 저절로 하늘로 향하는 문이 열리는 그러한 전투에서 싸우도록 부름을 받았습니다.
33	अथ चेत्त्वमिमं धर्म्य संग्रामं न करिष्यसि । ततः स्वधर्म कीर्तिं च हित्वा पापमवाप्स्यसि ॥२-३३॥	But if thou wilt not fight this righteous war, then having abandoned thine own duty	तर यदि तिमिले यो धार्मिक युद्ध लडेनौ भने, आफ्नो कर्तव्य र कीर्ति त्यागेर, तिमिलाई पाप	그러나 당신이 이 정의로운 전쟁을 하지 않고 당신의 의무와 명예를 저버리면 죄를

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		and fame, thou shalt incur sin.	लाग्नेछ।	짓게 될 것입니다.
34	अकीर्तिं चापि भूतानि कथयिष्यन्ति तेऽव्ययाम् । सम्भावितस्य चाकीर्तिर्मरणादतिरिच्यते ॥२-३४॥	People, too, will recount thy everlasting dishonour; and to one who has been honoured, dishonour is worse than death.	मानिसहरूले पनि तपाईंको अनन्त अपमानको बारेमा बताउनेछन्। र जसलाई सम्मान गरिएको छ, अनादर मृत्यु भन्दा खराब छ।	사람들 역시 당신의 영원한 불명예를 이야기할 것입니다. 영광을 받은 자에게는 불명예가 죽음보다 나으니라
35	भयाद्रणादुपरतं मंस्यन्ते त्वां महारथाः । येषां च त्वं बहुमतो भूत्वा यास्यसि लाघवम् ॥२-३५॥	The great car-warriors will think that thou hast withdrawn from the battle through fear; and thou wilt be lightly held by them who have thought much of thee.	महान कार-योद्धाहरूले सोच्नेछन् कि तपाईं डरले युद्धबाट पछि हट्नुभयो; र तिमीलाई धेरै सोच्नेहरूद्वारा हल्का रूपमा लिइनेछ।	위대한 자동차 전사들은 당신이 두려움 때문에 전투에서 물러났다고 생각할 것입니다. 그러면 너를 크게 생각하는 사람들이 너를 가볍게 여기게 될 것이다.
36	अवाच्यवादांश्च बहून्वदिष्यन्ति तवाहिताः । निन्दन्तस्तव सामर्थ्यं ततो दुःखतरं नु किम् ॥२-३६॥	Thy enemies also, cavilling at thy power, will speak many abusive words. What is more painful than this?	तिम्मा शत्रुहरूले पनि, तिम्नो शक्तिमा घमण्ड गर्दै, धेरै अपमानजनक शब्दहरू बोल्नेछन्। यो भन्दा पीडा के हुन्छ ?	당신의 적들도 당신의 힘을 속이고 모욕적인 말을 많이 할 것입니다. 이보다 더 고통스러운 일은 무엇입니까?
37	हतो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीम् । तस्मादुत्तिष्ठ कौन्तेय युद्धाय कृतनिश्चयः ॥२-३७॥	Slain, thou wilt obtain heaven; victorious, thou wilt enjoy the earth; therefore, stand up, O son of Kunti, resolved to fight.	मार, तिमीले स्वर्ग प्राप्त गर्नेछौ; विजयी, तपाईंले पृथ्वीको आनन्द उठाउनुहुनेछ; त्यसैले हे कुन्तीपुत्र, लड्ने संकल्प लिएर उठ ।	죽음을 당하면 천국을 얻으리라 승리하면 땅을 누리게 될 것입니다. 그러므로 쿤티의 아들이여, 일어나서

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				싸우기로 결심하십시오.
38	सुखदुःखे समे कृत्वा लाभालाभौ जयाजयौ । ततो युद्धाय युज्यस्व नैवं पापमवाप्स्यसि ॥२-३८॥	Having made pleasure and pain, gain and loss, victory and defeat the same, engage thou in battle for the sake of battle; thus thou shalt not incur sin.	सुख-दुःख, लाभ-हानि, जित-पराज एकै गरी युद्धको निमित्त युद्धमा लाग। यसरी तिमिले पाप भोग्नु पर्दैन।	즐거움과 고통, 이득과 손실, 승리와 패배를 동일하게 만든 다음, 전투를 위해 전투에 참여하십시오. 그리하면 죄를 짓지 아니하리라
39	एषा तेऽभिहिता साङ्ख्ये बुद्धिर्योगे त्विमां शृणु । बुद्ध्या युक्तो यया पार्थ कर्मबन्धं प्रहास्यसि ॥२-३९॥	This, which has been taught to thee, is wisdom concerning Sankhya. Now listen to wisdom concerning Yoga, endowed with which, O Arjuna, thou shalt cast off the bonds of action.	यो, जुन तिमिलाई सिकाइएको छ, साङ्ख्यको बारेमा ज्ञान हो। अब योग सम्बन्धी ज्ञान सुन्नुहोस, जसबाट सम्पन्न, हे अर्जुन, तिमिले कर्मको बन्धन त्याग्नेछौ।	당신에게 가르쳐진 이것이 상키아에 관한 지혜입니다. 이제 오 아르주나여, 행위의 굴레를 벗어버릴 수 있는 요가에 관한 지혜를 들어보십시오.
40	नेहाभिक्रमनाशोऽस्ति प्रत्यवायो न विद्यते । स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रायते महतो भयात् ॥२-४०॥	In this there is no loss of effort, nor is there any harm (production of contrary results or transgression). Even a little of this knowledge (even a little practice of this Yoga) protects one from great	यसमा कुनै प्रयासको हानि हुँदैन, न कुनै हानि हुन्छ (विपरीत परिणाम वा उल्लंघनको उत्पादन)। यो थोरै ज्ञान (यस योगको सानो अभ्यासले पनि) ठूलो भयबाट जोगाउँछ।	이렇게 하면 노력이 손실되지도 않고 해를 끼치지도 않습니다(반대되는 결과나 위반이 발생함). 이 지식이 조금만 있어도(이 요가를 조금만 실천해도) 큰 두려움으로부터 사람을 보호할 수 있습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		fear.		
41	व्यवसायात्मिका बुद्धिरेकेह कुरुनन्दन । बहुशाखा ह्यनन्ताश्च बुद्धयोऽव्यवसायिनाम् ॥२-४१॥	Here, O joy of the Kurus, there is but a single one- pointed determination; many-branched and endless are the thoughts of the irresolute.	यहाँ, हे कुरुहरूको आनन्द, त्यहाँ एक मात्र एकल निश्चय छ; अनन्तका विचारहरू धेरै-शाखा र अनन्त छन्।	오, 쿠루족의 기쁨이여, 여기에는 단 하나의 단 하나의 결심만이 있을 뿐입니다. 결단력이 없는 사람들의 생각은 가지가 많고 끝이 없습니다.
42	यामिमां पुष्पितां वाचं प्रवदन्त्यविपश्चितः । वेदवादरताः पार्थ नान्यदस्तीति वादिनः ॥२-४२॥	Flowery speech is uttered by the unwise, taking pleasure in the eulogising words of the Vedas, O Arjuna, saying, "There is nothing else."	हे अर्जुन, "अरू केही छैन" भनी वेदका स्तुतिपूर्ण वचनहरूमा रमाइलो गर्दै मूर्खहरूद्वारा पुष्प वाणी उच्चारण गरिन्छ।	오 아르주나여, 베다의 찬미하는 말을 기뻐하며 지혜롭지 못한 자들은 "다른 것은 아무것도 없다"고 말하면서 화려한 말을 합니다.
43	कामात्मानः स्वर्गपरा जन्मकर्मफलप्रदाम् । क्रियाविशेषबहुलां भोगैश्वर्यगतिं प्रति ॥२- ४३॥	Full of desires, having heaven as their goal, (they utter speech which is directed to ends) leading to new births as the result of their works, and prescribe various methods abounding in specific actions, for the attainment of pleasure and	कामनाले भरिपूर्ण, स्वर्गलाई आफ्नो लक्ष्य मानेर, (उनीहरूले अन्त्यमा निर्देशित भई बोली बोल्छन्) आफ्नो कर्मको फलस्वरूप नयाँ जन्म लिन्छन्, र सुख र शक्तिको प्राप्तिको लागि विशेष कर्महरूमा प्रचुर मात्रामा विभिन्न विधिहरू लेख्छन्।	욕망이 가득하고, 천국을 목표로 하며(목적을 향한 말을 함), 행위의 결과로 새로운 탄생을 가져오며, 쾌락과 권력을 얻기 위한 구체적인 행동이 풍부한 다양한 방법을 규정합니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		power.		
44	भोगैश्वर्यप्रसक्तानां तयापहतचेतसाम् । व्यवसायात्मिका बुद्धिः समाधौ न विधीयते ॥२-४४॥	For those who are attached to pleasure and power, whose minds are drawn away by such teaching, 'īthatī' determinate reason is not formed which is steadily bent on meditation and Samadhi (superconscious state).	सुख र शक्तिमा आसक्त भएकाहरूका लागि, जसको मन यस्तो उपदेशले तानिएको हुन्छ, ध्यान र समाधिमा दृढतापूर्वक झुकेको निश्चित कारण बन्दैन।	쾌락과 권력에 집착하고 그러한 가르침에 마음이 끌려간 사람들에게는 명상과 삼매(초의식 상태)에 꾸준히 전념하는 결정적인 이성이 형성되지 않습니다.
45	त्रैगुण्यविषया वेदा निस्त्रैगुण्यो भवार्जुन । निर्द्वन्द्वो नित्यसत्त्वस्थो निर्योगक्षेम आत्मवान् ॥२-४५॥	The Vedas deal with the three attributes (of Nature); be thou above these three attributes. O Arjuna, free yourself from the pairs of opposites, and ever remain in the ality of Sattva (goodness), freed from (the thought of) acisition and preservation, and be established in the Self.	वेदहरूले तीनवटा गुणहरू (प्रकृतिका) सँग सम्बन्धित छन्; तिमी यी तीन गुणभन्दा माथि बन। हे अर्जुन, आफूलाई विपरीतको जोडीबाट मुक्त गर्नुहोस्, र सदा सत्त्व (सद्भाव)मा रहनुहोस्, आकस्मिकता र संरक्षण (विचार) बाट मुक्त हो, र आत्ममा स्थापित हो।	Vedas 는 (자연의) 세 가지 속성을 다룹니다. 당신은 이 세 가지 속성보다 뛰어납니다. 오 아르주나여, 반대되는 쌍에서 벗어나 항상 사트바(선함)의 본질에 머무르고, 행위(생각)와 보존에서 벗어나 진아 안에 확고히 자리잡으십시오.
46	यावानर्थ उदपाने सर्वतः सम्प्लुतोदके ।	To the Brahmana who has	जुन ब्राह्मणले आत्मालाई चिनेको	진아를 아는 브라마나에게는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	तावान्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य विजानतः ॥२-४६॥	known the Self, all the Vedas are of as much use as is a reservoir of water in a place where there is a flood.	छ, उसको लागि सबै वेदहरू त्यत्तिकै उपयोगी छन्, जति बाढी आएको ठाउँमा पानीको भण्डार हुन्छ।	모든 베다가 홍수가 난 곳의 물 저장소만큼 유용합니다.
47	कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन । मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि ॥२-४७॥	Thy right is to work only, but never with its fruits; let not the fruits of action be thy motive, nor let thy attachment be to inaction.	तिम्रो अधिकार केवल काम गर्ने हो, तर यसको फलको साथ कहिल्यै छैन। कर्मको फल तिम्रो अभिप्राय नहोस्, न त तिम्रो आसक्ति नै निष्क्रियता होस्।	당신의 권리는 일하는 것뿐이지, 결코 그 열매를 맺는 것이 아닙니다. 행동의 열매를 동기로 삼지 말고, 무활동에 집착하지 마십시오.
48	योगस्थः कुरु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा धनञ्जय । सिद्ध्यसिद्ध्योः समो भूत्वा समत्वं योग उच्यते ॥२-४८॥	Perform action, O Arjuna, being steadfast in Yoga, abandoning attachment and balanced in success and failure. Evenness of mind is called Yoga.	हे अर्जुन, योगमा स्थिर भएर, आसक्ति त्यागेर सफलता र असफलतामा सन्तुलित भएर कर्म गर। मनको समानतालाई योग भनिन्छ।	오 아르주나여, 요가에 굳건히 서서 집착을 버리고 성공과 실패에서 균형을 이루며 행동을 취하십시오. 마음의 평정을 요가라고 합니다.
49	दूरेण ह्यवरं कर्म बुद्धियोगाद्धनञ्जय । बुद्धौ शरणमन्विच्छ कृपणाः फलहेतवः ॥२-४९॥	Far lower than the Yoga of wisdom is action, O Arjuna. Seek thou refuge in wisdom; wretched are they whose motive is the fruit.	हे अर्जुन, ज्ञानको योगभन्दा निककै कम कर्म हो। बुद्धिमा शरण लिनुहोस्; दुःखका छन् तिनीहरू जसको मनसाय फल हो।	오 아르주나여, 지혜의 요가보다 훨씬 낮은 것은 행동입니다. 지혜 안에서 피난처를 찾으십시오. 열매를 동기로 삼는 사람들은 비참합니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
50	बुद्धियुक्तो जहातीह उभे सुकृतदुष्कृते । तस्माद्योगाय युज्यस्व योगः कर्मसु कौशलम् ॥२-५०॥	Endowed with wisdom (evenness of mind), one casts off in this life both good and evil deeds; therefore, devote thyself to Yoga; Yoga is skill in action.	बुद्धिले सम्पन्न (मनको समानता) यस जीवनमा राम्रो र खराब दुवै कामहरू त्यागछ; त्यसकारण, आफूलाई योगमा समर्पित गर; योग भनेको कार्यमा सीप हो।	지혜(평온한 마음)를 부여받은 사람은 이생에서 선한 일과 악한 일을 모두 버립니다. 그러므로 요가에 전념하십시오. 요가는 행동하는 기술이다.
51	कर्मजं बुद्धियुक्ता हि फलं त्यक्त्वा मनीषिणः । जन्मबन्धविनिर्मुक्ताः पदं गच्छन्त्यनामयम् ॥२-५१॥	The wise, possessed of knowledge, having abandoned the fruits of their actions, and being freed from the fetters of birth, go to the place which is beyond all evil.	ज्ञानी, कर्मको फल त्यागेर, जन्मजातको बन्धनबाट मुक्त भएर सबै दुष्टताभन्दा परको स्थानमा जान्छन्।	지혜롭고 지식이 있는 자는 행위의 과보를 버리고 태어남의 족쇄에서 벗어나 모든 악을 초월한 곳으로 가느니라.
52	यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति । तदा गन्तासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च ॥२-५२॥	When thy intellect crosses beyond the mire of delusion, then thou shalt attain to indifference as to what has been heard and what has yet to be heard.	जब तिम्रो बुद्धि भ्रमको दलदलबाट बाहिर जान्छ, तब तिमीले सुनेका र अझै सुनिन बाँकी कुराहरूमा उदासीनता प्राप्त गर्नेछौ।	당신의 지성이 미혹의 수렁을 넘어설 때, 당신은 이미 들은 것과 아직 듣지 못한 것에 대해 무관심하게 될 것입니다.
53	श्रुतिविप्रतिपन्ना ते यदा स्थास्यति निश्चला ।	When thy intellect, which is perplexed by the Veda text,	तिमीले पढेका वेदग्रन्थले भ्रममा परेको तिम्रो बुद्धि जब आत्मामा	당신이 읽은 베다 경전으로 인해 당황한 당신의 지성이

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	समाधावचला बुद्धिस्तदा योगमवाप्स्यसि ॥२-५३॥	which thou hast read, shall stand immovable and steady in the Self, then thou shalt attain Self-realisation.	अचल र स्थिर रहन्छ, तब तिमिले आत्मबोध प्राप्त गर्नेछौ।	진아 안에 흔들리지 않고 확고하게 서게 될 때, 당신은 진아 깨달음을 얻게 될 것입니다.
54	अर्जुन उवाच । स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधिस्थस्य केशव । स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत ब्रजेत किम् ॥२-५४॥	Arjuna said What, O Krishna, is the description of him who has steady wisdom, and is merged in the superconscious state? How does one of steady wisdom speak, how does he sit, how does he walk?	अर्जुनले भने, हे कृष्ण, स्थिर बुद्धि भएका र परम चेतनामा विलीन भएकाको वर्णन के हो ? स्थिर बुद्धि कसरी बोल्छ, कसरी बस्छ, कसरी हिँड्छ?	아르주나가 말했습니다. 오 크리슈나여, 확고한 지혜를 갖고 초의식 상태에 결합된 사람을 묘사하는 것은 무엇입니까? 한결같은 지혜를 지닌 자는 어떻게 말하고, 어떻게 앉으며, 어떻게 걷는가?
55	श्रीभगवानुवाच । प्रजहाति यदा कामान्सर्वान्पार्थ मनोगतान् । आत्मन्येवात्मना तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥२-५५॥	The Blessed Lord said When a man completely casts off, O Arjuna, all the desires of the mind and is satisfied in the Self by the Self, then is he said to be one of steady wisdom.	भगवान्ले भन्नुभयो, हे अर्जुन, जब मानिसले मनका सबै कामनाहरूलाई पूर्णरूपमा त्याग्छ र आत्मामा सन्तुष्ट हुन्छ, तब उसलाई स्थिर ज्ञानी भनिन्छ।	오 아르주나여, 사람이 마음의 모든 욕망을 완전히 버리고 진아에 의해 진아 안에서 만족할 때, 그 사람은 확고한 지혜를 지닌 사람이라고 일컬어진다.
56	दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगतस्पृहः । वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥२-	He whose mind is not shaken by adversity, who	जसको मन संकटले डगमगाउँदैन, जो सुखको लालसा गर्दैन र	역경에 마음이 흔들리지 않고, 쾌락을 탐하지 않고, 집착과

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	५६॥	does not hanker after pleasures, and is free from attachment, fear and anger, is called a sage of steady wisdom.	आसक्ति, भय र क्रोधबाट मुक्त हुन्छ, उसलाई स्थिर ज्ञानी ऋषि भनिन्छ।	두려움, 성냄이 없는 자를 일컬어 꾸준한 지혜를 지닌 성인이라 한다.
57	यः सर्वत्रानभिस्नेहस्तत्तत्प्राप्य शुभाशुभम् । नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥२-५७॥	He who is everywhere without attachment, on meeting with anything good or bad, who neither rejoices not hastes, his wisdom is fixed.	जो सर्वत्र आसक्तिरहित छ, राम्रो वा नराम्रो कुनै पनि कुराको भेटमा, जसले हतार गर्दैन र आनन्द पनि गर्दैन, उसको बुद्धि स्थिर छ।	어디에나 집착하지 않고 좋은 일이나 나쁜 일을 만나면 기뻐하지 않고 서두르지 않는 사람은 그의 지혜가 확고합니다.
58	यदा संहरते चायं कूर्मोऽङ्गानीव सर्वशः । इन्द्रियाणीन्द्रियार्थभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥२-५८॥	When, like the tortoise which withdraws on all sides its limbs, he withdraws his senses from the sense-objects, then his wisdom becomes steady.	जब कछुवाले जसरी चारै तिर आफ्नो अंगहरू फर्काउँछ, उसले इन्द्रिय-वस्तुहरूबाट इन्द्रियहरू हटाउँछ, तब उसको बुद्धि स्थिर हुन्छ।	사방으로 팔다리를 움츠리는 거북이처럼, 감각대상들로부터 감각들을 거두어들일 때, 그의 지혜는 안정됩니다.
59	विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः । रसवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते ॥२-५९॥	The objects of the senses turn away from the abstinent man leaving the longing (behind); but his longing also turns away on	इन्द्रियका वस्तुहरू तृष्णा (पछाडि) छोडेर परहेज पुरुषबाट फर्किन्छन्; तर उसको चाहना पनि परमलाई देखेपछि हट्छ।	감각의 대상은 그리움을 뒤로한 채 금욕적인 사람에게서 멀어진다. 그러나 그의 갈망 역시 지고한 분을 만나자 사라지게 됩니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		seeing the Supreme.		
60	यततो ह्यपि कौन्तेय पुरुषस्य विपश्चितः । इन्द्रियाणि प्रमाथीनि हरन्ति प्रसभं मनः ॥२-६०॥	The turbulent senses, O Arjuna, do violently carry away the mind of a wise man though he be striving (to control them).	हे अर्जुन, विक्षिप्त इन्द्रियहरू (उनीहरूलाई नियन्त्रण गर्न) प्रयासरत भए तापनि ज्ञानी व्यक्तिको मनलाई हिंस्रक रूपमा लैजान्छ।	오 아르주나여, 격동하는 감각은 현명한 사람이 (그것들을 통제하려고) 애쓰고 있을지라도 격렬하게 그의 마음을 빼앗아갑니다.
61	तानि सर्वाणि संयम्य युक्त आसीत मत्परः । वशे हि यस्येन्द्रियाणि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥२-६१॥	Having restrained them all he should sit steadfast, intent on Me; his wisdom is steady whose senses are under control.	ती सबैलाई रोकेर ऊ अडिग बस्नु पर्छ, ममा अभिप्राय राखेर; उहाँको बुद्धि स्थिर छ जसको इन्द्रियहरू नियन्त्रणमा छन्।	그 모든 것을 제지한 후에 그는 확고히 앉아서 나에게 전념해야 한다. 그의 지혜는 확고하며 그의 감각은 통제됩니다.
62	ध्यायतो विषयान्पुंसः सङ्गस्तेषूपजायते । सङ्गात्सञ्जायते कामः कामात्क्रोधोऽभिजायते ॥२-६२॥	When a man thinks of the objects, attachment for them arises; from attachment desire is born; from desire anger arises.	जब मानिसले वस्तुहरूको बारेमा सोच्दछ, तिनीहरूप्रति आसक्ति उत्पन्न हुन्छ। आसक्तिबाट इच्छा जन्मन्छ; इच्छाबाट क्रोध उत्पन्न हुन्छ।	사람이 대상을 생각할 때, 대상에 대한 집착이 일어납니다. 애착으로부터 욕망이 태어난다. 욕망에서 분노가 일어난다.
63	क्रोधाद्भवति सम्मोहः सम्मोहात्स्मृतिविभ्रमः । स्मृतिभ्रंशाद् बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥२-६३॥	From anger comes delusion; from delusion loss of memory; from loss of memory the destruction of discrimination; from the	क्रोधबाट भ्रम आउँछ; स्मरणशक्तिको भ्रमबाट; स्मृतिको हानिबाट भेदभावको विनाश; भेदभावको विनाशबाट ऊ नाश हुन्छ।	분노에서 망상이 옵니다. 망상으로 인한 기억 상실; 기억 상실로 인한 차별의 파괴; 차별이 파괴되어 그는 멸망합니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		destruction of discrimination he perishes.		
64	रागद्वेषविमुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन् । (or वियुक्तैस्तु) आत्मवश्यैर्विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति ॥२-६४॥	But the self-controlled man, moving among the objects with the senses under restraint and free from attraction and repulsion, attains to peace.	तर आत्मसंयमी पुरुष, इन्द्रियहरूद्वारा संयममा र आकर्षण र प्रतिकर्षणबाट मुक्त भएर वस्तुहरूका बीचमा हिँड्दा शान्ति प्राप्त हुन्छ।	그러나 절제된 사람은 감각을 억제하고 끌림과 반발이 없이 대상들 사이를 이동하면서 평화를 얻습니다.
65	प्रसादे सर्वदुःखानां हानिरस्योपजायते । प्रसन्नचेतसो ह्याशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते ॥२-६५॥	In that peace all pains are destroyed; for the intellect of the tranquil-minded soon becomes steady.	त्यो शान्तिमा सबै पीडाहरू नष्ट हुन्छन्। किनकी त्रिनिल मनको बुद्धि चाँडै स्थिर हुन्छ।	그 평화 속에서 모든 고통은 소멸됩니다. 왜냐하면 트닐 마음을 가진 사람의 지성은 곧 안정되기 때문입니다.
66	नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायुक्तस्य भावना । न चाभावयतः शान्तिरशान्तस्य कुतः सुखम् ॥२-६६॥	There is no knowledge of the Self to the unsteady and to the unsteady no meditation is possible, and to the unmeditative there can be no peace, and to the man who has no peace, how can there be happiness?	अस्थिरलाई आत्मज्ञान छैन र अस्थिरलाई ध्यान सम्भव छैन, अध्यापन नभएकोलाई शान्ति मिल्दैन र शान्ति नभएको मानिसलाई सुख कसरी मिल्छ ?	불안정한 사람에게는 진아에 대한 지식이 없고, 불안정한 사람에게는 명상이 불가능하며, 명상하지 않는 사람에게는 평화가 있을 수 없으며, 평화가 없는 사람에게는 어떻게 행복이 있을 수 있겠습니까?
67	इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोऽनुविधीयते ।	For the mind, which follows	किनकी भटकने इन्द्रियको पछि	왜냐하면 바람이 물 위의

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	तदस्य हरति प्रज्ञां वायुर्नावमिवाम्भसि ॥२-६७॥	in the wake of the wandering senses, carries away his discrimination, as the wind (carries away) a boat on the waters.	लाग्ने मनले आफ्नो भेदभावलाई जसरी हावाले पानीमा डुङ्गा बोकेर लैजान्छ।	배를 옮김과 같이 방황하는 감각을 따라가는 마음은 분별력을 앗아가기 때문입니다.
68	तस्माद्यस्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः । इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥२-६८॥	Therefore, O mighty-armed Arjuna, his knowledge is steady whose senses are completely restrained from sense-objects.	तसर्थ, हे पराक्रमी अर्जुन, उसको ज्ञान स्थिर छ जसको इन्द्रियहरू इन्द्रिय-वस्तुहरूबाट पूर्ण रूपमा रोकिएका छन्।	그러므로 오, 강력한 무장을 갖춘 아르주나여, 감각이 감각 대상으로부터 완전히 차단된 그의 지혜는 확고합니다.
69	या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी । यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ॥२-६९॥	That which is night to all beings, in that the self-controlled man is awake; when all beings are awake, that is night for the Muni (sage) who sees.	जुन सबै प्राणीहरूको लागि रात हो, त्यसमा आत्म-नियन्त्रित पुरुष जागृत हुन्छ; जब सबै प्राणी जागा हुन्छन्, त्यो मुनि (ऋषि) को लागि रात हो।	모든 존재에게 밤은 자제하는 사람이 깨어 있다는 점이다. 모든 존재가 깨어 있을 때, 그것은 보는 무니(현자)에게는 밤이다.
70	आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं समुद्रमापः प्रविशन्ति यद्वत् । तद्वत्कामा यं प्रविशन्ति सर्वे स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ॥२-७०॥	He attains peace into whom all desires enter as waters enter the ocean which, filled from all sides, remains unmoved; but not the man who is full of desires.	उहाँले शान्ति प्राप्त गर्नुहुन्छ जसमा सबै इच्छाहरू प्रवेश गर्दछन् जसरी समुद्रमा पानी प्रवेश गर्दछ जुन चारैतिरबाट भरिएको छ, अचल रहन्छ; तर इच्छाले भरिएको मानिस होइन।	물이 바다로 들어가고 사방에서 가득 차서 움직이지 않는 것처럼 그는 모든 욕망이 들어오는 평화를 얻습니다. 그러나 욕망으로 가득 찬 사람은 아닙니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
71	विहाय कामान्यः सर्वान्पुमांश्चरति निःस्पृहः । निर्ममो निरहङ्कारः स शान्तिमधिगच्छति ॥२-७१॥	That man attains peace who, abandoning all desires, moves about without longing, without the sense of mine and without egoism.	त्यो मानिसले शान्ति प्राप्त गर्छ, जो सबै कामनाहरू त्यागेर, बिना लालसा, मेरो भावना र अहंकार बिना हिँड्छ।	모든 욕망을 버리고 갈망도 없고 나에 대한 감각도 없고 이기심도 없이 움직이는 사람은 평화를 얻습니다.
72	एषा ब्राह्मी स्थितिः पार्थ नैनां प्राप्य विमुह्यति । स्थित्वास्यामन्तकालेऽपि ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति ॥२-७२॥	This is the Brahmic seat (eternal state), O son of Pritha. Attaining to this, none is deluded. Being established therein, even at the end of life, one attains to oneness with Brahman.	हे पृथक पुत्र यो ब्रह्म आसन (अनन्त अवस्था) हो। यो प्राप्त गर्दा, कोही पनि भ्रममा पर्दैन। त्यसमा स्थापित भएर जीवनको अन्त्यमा पनि ब्रह्मसँग एकता प्राप्त हुन्छ।	오 프리타의 아들이여, 이것은 브라흐마의 자리(영원한 국가)입니다. 이것을 얻으면 누구도 속지 않습니다. 거기에 확립되면 삶의 마지막 순간에도 브라만과 하나가 됩니다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 2.1–2.72 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय ३

Karma Yoga · कर्मयोगः · कार्मा योग

Chapter 3: The Yoga of Action · 43 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	अर्जुन उवाच । ज्यायसी चेत्कर्मणस्ते मता बुद्धिर्जनार्दन । तत्किं कर्मणि घोरे मां नियोजयसि केशव ॥३-१॥	3.1 Arjuna said If Thou thinkest that knowledge is superior to action, O Krishna, why then, O Kesava, dost Thou ask me to engage in this terrible action?	३.१ अर्जुनले भने, यदि ज्ञानलाई कर्मभन्दा श्रेष्ठ ठान्नुहुन्छ भने, हे केशव, तपाईंले मलाई यो भयानक कर्ममा लाग्न किन भन्नुहुन्छ ?	3.1 아르주나가 말했습니다. 오 꼬리쉬나여, 당신이 지식이 행동보다 우월하다고 생각하신다면, 오 케사와여, 그렇다면 왜 나에게 이 끔찍한 행동을 하라고 요구하십니까?
2	व्यामिश्रेणेव वाक्येन बुद्धिं मोहयसीव मे । तदेकं वद निश्चित्य येन श्रेयोऽहमाप्नुयाम् ॥३-२॥	3.2 With this apparently perplexing speech, Thou confusest, as it were, my understanding; therefore tell me that one way for certain by which I may attain bliss.	3.2 यो स्पष्ट रूपमा अलमल्ल पार्ने बोलीको साथ, तपाईं भ्रमित हुनुहुन्छ, यो जस्तो थियो, मेरो समझ; त्यसैले मलाई त्यो निश्चित तरिका बताउनुहोस् जसबाट म परमानन्द प्राप्त गर्न सकूँ।	3.2 당신은 이 당혹스러워 보이는 말로 내 이해력을 혼란스럽게 만드셨습니다. 그러므로 내가 행복을 얻을 수 있는 확실한 방법 한 가지를 말해주세요.
3	श्रीभगवानुवाच । लोकेऽस्मिन् द्विविधा निष्ठा पुरा प्रोक्ता	3.3 The Blessed Lord said In this world there is a	3.3 धन्य प्रभुले भन्नुभयो यस संसारमा दुइटै मार्ग छ, जसरी	3.3 복되신 주님께서 말씀하셨습니다. 내가 이전에

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	मयानघ । ज्ञानयोगेन साङ्ख्यानां कर्मयोगेन योगिनाम् ॥३-३॥	twofold path, as I said before, O sinless one; the path of knowledge of the Sankhyas and the path of action of the Yogins.	मैले पहिले भनें, हे पापरहित; सांख्यहरूको ज्ञान मार्ग र योगीहरूको कर्म मार्ग।	말했듯이, 오 죄 없는 자여, 이 세상에는 두 가지 길이 있습니다. Sankhyas 에 대한 지식의 길과 Yogins 의 행동 길.
4	न कर्मणामनारम्भान्नैष्कर्म्यं पुरुषोऽश्नुते । न च संन्यसनादेव सिद्धिं समधिगच्छति ॥३-४॥	3.4 Not by non-performance of actions does man reach actionlessness; nor by mere renunciation does he attain to perfection.	३.४ कर्म नगर्दा मानिस अकर्मण्यतामा पुग्दैन; न त केवल त्यागले नै उसले पूर्णता प्राप्त गर्छ।	3.4 인간이 행위를 하지 않는다고 해서 행위가 없음에 도달하는 것은 아닙니다. 또한 단순한 포기만으로는 완전함에 이르지 못합니다.
5	न हि कश्चित्क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत् । कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः ॥३-५॥	3.5 Verily none can ever remain for even a moment without performing action; for everyone is made to act helplessly indeed by the alities born of Nature.	३.५ वास्तवमा कर्म नगरी कोही एक क्षण पनि रहन सक्दैन। किनकि प्रकृतिबाट जन्मेका एलीटीहरूले सबैलाई असहाय रूपमा व्यवहार गर्न लगाइन्छ।	3.5 실제로 행동을 취하지 않고는 단 한 순간도 남아 있을 수 없습니다. 모든 사람은 실제로 자연에서 태어난 능력에 의해 무기력하게 행동하도록 만들어졌기 때문입니다.
6	कर्मेन्द्रियाणि संयम्य य आस्ते मनसा स्मरन् । इन्द्रियार्थान्विमूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते ॥३-६॥	3.6 He who, restraining the organs of action, sits thinking of the sense-objects in mind, he of deluded	३.६ जसले कर्मको इन्द्रियलाई रोकेर मनमा इन्द्रिय-वस्तुको विचार गरेर बस्छ, उसलाई पाखण्डी भनिन्छ।	3.6 행위 기관을 억제하고 앉아 마음의 대상을 생각하는 사람, 미혹된 이해를 가진 사람을 위선자라고 합니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		understanding is called a hypocrite.		
7	यस्त्विन्द्रियाणि मनसा नियम्यारभतेऽर्जुन कर्मैन्द्रियैः कर्मयोगमसक्तः स विशिष्यते ॥३-७॥	3.7 But whosoever, controlling the senses by the mind, O Arjuna, engages himself in Karma Yoga with the organs of action, without attachment, he excels.	३.७ तर, हे अर्जुन, मनद्वारा इन्द्रियलाई नियन्त्रणमा राखेर कर्मयोगमा आसक्तिविना कर्मयोगमा संलग्न हुने व्यक्ति श्रेष्ठ हुन्छ ।	3.7 그러나 오 아르주나여, 마음으로 감각을 통제하고 집착 없이 행동 기관으로 카르마 요가에 참여하는 사람은 누구든지 탁월합니다.
8	नियतं कुरु कर्म त्वं कर्म ज्यायो ह्यकर्मणः । शरीरयात्रापि च ते न प्रसिद्ध्येदकर्मणः ॥३-८॥	3.8 Do thou perform (thy) bounden duty, for action is superior to inaction and even the maintenance of the body would not be possible for thee by inaction.	3.8 तिमि (तपाईंको) बाध्यकारी कर्तव्य पूरा गर, किनकि निष्क्रियता भन्दा कर्म श्रेष्ठ छ र निष्क्रियताले शरीरको पालनपोषण पनि सम्भव हुँदैन।	3.8 당신은 (당신의) 제한된 의무를 수행하십시오. 왜냐하면 행동은 무위(無爲)보다 우월하고 무위(無爲)로 인해 육체를 유지하는 것조차 불가능하기 때문입니다.
9	यज्ञार्थात्कर्मणोऽन्यत्र लोकोऽयं कर्मबन्धनः तदर्थं कर्म कौन्तेय मुक्तसङ्गः समाचर ॥३-९॥	3.9 The world is bound by actions other than those performed for the sake of sacrifice; do thou, therefore, O son of Kunti (Arjuna), perform action for that sake	३.९ बलिदानको लागि गरिएका कर्महरू बाहेक अन्य कर्महरूले संसार बाँधिएको छ; अतः हे कुन्तीपुत्र (अर्जुन) तिमि त्यसको लागि (मात्र यज्ञको लागि) आसक्तिबाट मुक्त भएर कर्म गर	3.9 세상은 희생을 위해 수행된 행위 이외의 행위로 묶여 있습니다. 그러므로 오 쿤티(아르주나)의 아들이여, 집착 없이 (오직 희생을 위해)

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		(for sacrifice alone), free from attachment.	I	행위를 행하십시오.
10	सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा पुरोवाच प्रजापतिः । अनेन प्रसविष्यध्वमेष वोऽस्त्विष्टकामधुक् ॥३-१०॥	3.10 The Creator, having in the beginning (of creation) created mankind together with sacrifice, said, "By this shall ye propagate; let this be the milch cow of your desires (the cow which yields all the desired objects)."	3.10 सृष्टिकर्ताले (सृष्टिको) प्रारम्भमा मानवजातिलाई बलिदानसहित सृष्टि गर्दै भन्नुभयो, "यसद्वारा तिमीहरूले प्रचार गर्नेछौ, यो तपाईंको इच्छाको दुध गाई होस् (सबै इच्छित वस्तुहरू दिने गाई)।"	3.10 창조주께서 처음에 인류를 제사와 함께 창조하시고 이르시되 너희는 이로써 번식하리라 이는 너희 소원의 젖소(원하는 것을 다 맺는 소)가 되리라 하신지라
11	देवान्भावयतानेन ते देवा भावयन्तु वः । परस्परं भावयन्तः श्रेयः परमवाप्स्यथ ॥३-११॥	3.11 With this do ye nourish the gods and may those gods nourish you; thus nourishing one another, ye shall attain to the highest good.	3.11 यसैले तिमीहरूले देवताहरूलाई पोषण दिन्छौ र ती देवताहरूले तिमीहरूलाई पोषण गरून्। यसरी एकअर्कांलाई पोषण गर्दै, तिमीहरूले सर्वोच्च भलाइ प्राप्त गर्नेछौ।	3.11 이것으로 당신은 신들에게 영양을 공급하고 그 신들이 당신에게 영양을 공급하기를 바랍니다. 이렇게 서로를 양육함으로써 너희는 최고의 선을 얻게 될 것이다.
12	इष्टान्भोगान्हि वो देवा दास्यन्ते यज्ञभाविताः । तैर्दत्तानप्रदायैभ्यो यो भुङ्क्ते स्तेन एव सः ॥३-१२॥	3.12 The gods, nourished by the sacrifice, will give you the desired objects. So, he who enjoys the objects given by the gods without	3.12 यज्ञद्वारा पोषण भएका देवताहरूले तपाईंलाई इच्छित वस्तुहरू प्रदान गर्नेछन्। तसर्थ, जसले देवताहरूले दिएका वस्तुहरूलाई न चढाएर उपभोग	3.12 제물로 영양을 공급받은 신들은 당신이 원하는 물건을 줄 것입니다. 그러므로 신이 준 물건을 공양하지 않고 즐기는 자는 진실로 도둑이다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		offering (in return) to them, is verily a thief.	गर्छ, त्यो साँच्चै चोर हो।	
13	यज्ञशिष्टाशिनः सन्तो मुच्यन्ते सर्वकिल्बिषैः । भुञ्जते ते त्वघं पापा ये पचन्त्यात्मकारणात् ॥३-१३॥	3.13 The righteous who eat the remnants of the sacrifice are freed from all sins; but those sinful ones who cook food (only) for their own sake verily eat sin.	3.13 बलिदानका अवशेषहरू खाने धर्मीहरू सबै पापहरूबाट मुक्त हुन्छन्; तर ती पापीहरू जसले खाना (केवल) आफ्नै लागि पकाउँछन्, वास्तवमा पाप खान्छ।	3.13 제물의 남은 음식을 먹는 의인은 모든 죄에서 해방됩니다. 그러나 (오직) 자신을 위해서 음식을 요리하는 죄 많은 사람들은 참으로 죄를 먹습니다.
14	अन्नाद्भवन्ति भूतानि पर्जन्यादन्नसम्भवः । यज्ञाद्भवति पर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः ॥३-१४॥	3.14 From food come forth beings; from rain food is produced; from sacrifice arises rain and sacrifice is born of action.	3.14 भोजनबाट प्राणीहरू निस्कन्छन्। वर्षाबाट खाना उत्पादन गरिन्छ; यज्ञबाट वर्षा हुन्छ र कर्मबाट यज्ञको जन्म हुन्छ।	3.14 음식에서 존재가 나옵니다. 비로부터 음식이 생산된다. 희생에서 비가 생기고 희생은 행동에서 탄생합니다.
15	कर्म ब्रह्मोद्भवं विद्धि ब्रह्माक्षरसमुद्भवम् । तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञे प्रतिष्ठितम् ॥३-१५॥	3.15 Know thou that action comes from Brahma and Brahma comes from the Imperishable. Therefore, the all-pervading (Brahma) ever rests in sacrifice.	3.15 तिमी जान्दछौ कि कर्म ब्रह्माबाट हुन्छ र ब्रह्मा अविनाशीबाट आउँछन्। त्यसैले सर्वव्यापी (ब्रह्मा) सदा यज्ञमा रहन्छन्।	3.15 행동은 브라흐마에서 나오고 브라흐마는 불멸에서 나온다는 것을 알라. 그러므로 모든 곳에 편재하는 브라마(Brahma)는 항상 희생 속에 안주합니다.
16	एवं प्रवर्तितं चक्रं नानुवर्तयतीह यः ।	3.16 He who does not	3.16 जसले यसरी घुम्ने चक्रलाई	3.16 여기에서 이렇게

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	अघायुरिन्द्रियारामो मोघं पार्थ स जीवति ॥३-१६॥	follow here the wheel thus set revolving, who is of sinful life, rejoicing in the senses, he lives in vain, O Arjuna.	यहाँ पछ्याउँदैँन, जो पापमय जीवनको हो, इन्द्रियहरूमा रमाइलो हुन्छ, ऊ व्यर्थमा रहन्छ, हे अर्जुन।	회전하는 바퀴를 따르지 않는 사람, 죄 많은 삶을 누리고 감각을 기뻐하는 사람은 헛된 삶을 살고 있습니다, 오 아르주나여.
17	यस्त्वात्मरतिरेव स्यादात्मतृप्तश्च मानवः । आत्मन्येव च सन्तुष्टस्तस्य कार्यं न विद्यते ॥३-१७॥	3.17 But for that man who rejoices only in the Self, who is satisfied with the Self and who is content in the Self alone, verily there is nothing to do.	3.17 तर जो मानिस केवल आत्ममा रमाउँछ, जो स्वयंमा सन्तुष्ट छ र जो एकलै स्वयंमा सन्तुष्ट छ, त्यसको लागि वास्तवमा केही गर्नु हुँदैन।	3.17 그러나 오직 진아만을 기뻐하고, 진아만으로 만족하고, 진아만으로 만족하는 사람에게는 진실로 할 일이 없습니다.
18	नैव तस्य कृतेनार्थो नाकृतेनेह कश्चन । न चास्य सर्वभूतेषु कश्चिदर्थव्यपाश्रयः ॥३-१८॥	3.18 For him there is no interest whatever in what is done or what is not done; nor does he depend on any being for any object.	3.18 उसको लागि के गरियो वा नगरिएकोमा कुनै चासो छैन; न त ऊ कुनै वस्तुको लागि कुनै प्राणीमा भर पर्दैन।	3.18 그에게는 행해진 일이나 행해지지 않은 일에 관심이 없습니다. 또한 그는 어떤 대상을 위해 어떤 존재에 의존하지도 않습니다.
19	तस्मादसक्तः सततं कार्यं कर्म समाचर । असक्तो ह्याचरन्कर्म परमाप्नोति पूरुषः ॥३-१९॥	3.19 Therefore without attachment, do thou always perform action which should be done; for by performing action without attachment man reaches the Supreme.	3.19 त्यसैले आसक्ति बिना, तिमी सधैं गर्नु पर्ने कर्म गर; किनकि आसक्तिरहित कर्म गरेर मानिस सर्वोच्चमा पुग्छ।	3.19 그러므로 집착 없이 항상 해야 할 일을 행하십시오. 집착 없이 행동함으로써 사람은 지고한 것에 도달하기 때문이다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
20	कर्मणैव हि संसिद्धिमास्थिता जनकादयः । लोकसंग्रहमेवापि सम्पश्यन्कर्तुमर्हसि ॥३-२०॥	3.20 Janaka and others attained perfection verily by action only; even with a view to the protection of the masses thou shouldst perform action.	३.२० जनक र अरूले कर्मद्वारा मात्र सिद्धि प्राप्त गरे। जनसमुदायको सुरक्षाको दृष्टिमा रहेर पनि कार्य गर्नु पर्छ।	3.20 자나카(Janaka)와 다른 사람들은 오직 행동으로만 완전함을 얻었습니다. 대중을 보호하기 위해서라도 행동을 취해야 합니다.
21	यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः । स यत्प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥३-२१॥	3.21 Whatsoever a great man does, that the other men also do; whatever he sets up as the standard, that the world (mankind) follows.	3.21 महान् मानिसले जे गर्छ, अरु मानिसहरूले पनि गर्छन्। उसले जे मापदण्डको रूपमा सेट गर्छ, त्यो संसार (मानवजाति) पछ्याउँछ।	3.21 위대한 사람이 하는 일은 다른 사람들도 마찬가지다. 그가 세운 기준은 무엇이든 세상(인류)이 따른다.
22	न मे पार्थास्ति कर्तव्यं त्रिषु लोकेषु किञ्चन । नानवाप्तमवाप्तव्यं वर्त एव च कर्मणि ॥३-२२॥	3.22 There is nothing in the three worlds, O Arjuna, that should be done by Me, nor is there anything unattained that should be attained; yet I engage Myself in action.	3.22 हे अर्जुन, तीनै लोकमा मैले गर्नु पर्ने केही पनि छैन, न त प्राप्त गर्नेपर्ने कुनै पनि कुरा छैन; तर पनि म आफैलाई कार्यमा संलग्न गर्छु।	3.22 오 아르주나여, 삼계에는 내가 해야 할 일이 없고, 도달하지 못한 일도 없습니다. 그러나 나는 행동에 나 자신을 참여시킨다.
23	यदि ह्यहं न वर्तेयं जातु कर्मण्यतन्द्रितः । मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥३-२३॥	3.23 For, should I not ever engage Myself in action, unwearied, men would in every way follow My path,	३.२३ किनकि, हे अर्जुन, अथक नभई मैले आफूलाई कर्ममा कहिल्यै संलग्न नगर्ने हो भने, मानिसहरूले सबै तरिकाले मेरो	3.23 내가 지치지 않고 행동에 나서지 않는다면, 오 아르주나여, 사람들은 모든 면에서 나의 길을 따를

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		O Arjuna.	मार्ग अनुसरण गर्नेछन्।	것이기 때문이다.
24	उत्सीदेयुरिमे लोका न कुर्या कर्म चेदहम् । सङ्करस्य च कर्ता स्यामुपहन्यामिमाः प्रजाः ॥३-२४॥	3.24 These worlds would perish if I did not perform action; I should be the author of confusion of castes and destruction of these beings.	3.24 यदि मैले कर्म नगरेको भए यी संसारहरू नष्ट हुनेछन्; म जातिको भ्रम र यी प्राणीहरूको विनाशको लेखक हुनुपर्छ।	3.24 내가 행동을 취하지 않으면 이 세계는 멸망할 것입니다. 나는 계급을 혼란시키고 이 존재들을 파괴하는 장본인이 되어야 한다.
25	सक्ताः कर्मण्यविद्वांसो यथा कुर्वन्ति भारत । कुर्याद्विद्वांस्तथासक्तश्चिकीर्षुर्लोकसंग्रहम् ॥३-२५॥	3.25 As the ignorant men act from attachment to action, O Bharata (Arjuna), so should the wise act without attachment, wishing the welfare of the world.	३.२५ हे भरत (अर्जुन) जसरी अज्ञानी पुरुषहरू आसक्तिबाट कर्ममा लाग्दछन्, त्यसैगरी ज्ञानीले पनि संसारको कल्याणको कामना गर्दै आसक्तिरहित कर्म गर्नुपर्छ ।	3.25 바라타(아르주나)여, 무지한 사람이 집착에서 행동으로 행동하듯이, 현명한 사람도 세상의 안녕을 바라며 집착 없이 행동해야 합니다.
26	न बुद्धिभेदं जनयेदज्ञानां कर्मसङ्गिनाम् । जोषयेत्सर्वकर्माणि विद्वान्युक्तः समाचरन् ॥३-२६॥	3.26 Let no wise man unsettle the mind of ignorant people who are attached to action; he should engage them in all actions, himself fulfilling them with devotion.	3.26 कुनै पनि बुद्धिमान मानिसले कर्ममा संलग्न भएका अज्ञानी मानिसहरूको मनलाई अस्थिर नहोस्; उहाँलाई सबै कर्ममा संलग्न गराउनुपर्छ, स्वयम् भक्तिपूर्वक पूरा गर्नु पर्छ।	3.26 현명한 사람은 행동에 집착하는 무지한 사람들의 마음을 동요시키지 마십시오. 그는 모든 행동에 그들을 참여시켜야 하며, 헌신적으로 그것을 성취해야 합니다.
27	प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि सर्वशः । अहङ्कारविमूढात्मा कर्ताहमिति मन्यते ॥३-	3.27 All actions are wrought in all cases by the alities of	3.27 सबै कार्यहरू सबै अवस्थामा प्रकृतिको एलीटीहरूद्वारा मात्र	3.27 모든 행동은 모든 경우에 오직 자연의 힘에

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	२७॥	Nature only. He whose mind is deluded by egoism thinks, "I am the doer."	गरिन्छ। जसको मन अहंकारले मोहित हुन्छ उसले सोचदछ, "म कर्ता हुँ।"	의해서만 이루어집니다. 이기심에 미혹된 마음을 가진 사람은 "내가 행위자다"라고 생각합니다.
28	तत्त्ववित्तु महाबाहो गुणकर्मविभागयोः । गुणा गुणेषु वर्तन्त इति मत्वा न सज्जते ॥३-२८॥	3.28 But he who knows the Truth, O mighty-armed (Arjuna), about the divisions of the alities and (their) functions, knowing that the Gunas as senses move amidst the Gunas as the sense-objects, is not attached.	3.28 तर हे पराक्रमी (अर्जुन) जसले सत्यलाई जान्दछ, उसले शक्तिहरूको विभाजन र (तिनीहरूको) कार्यहरूको बारेमा जान्दछ, इन्द्रियहरूका रूपमा गुणहरू इन्द्रिय-वस्तुहरूका रूपमा गुणहरूका बीचमा चल्छन् भन्ने जान्दछ, त्यो संलग्न छैन।	3.28 그러나 오 강력한 무장(아르주나)이여, 단체와 기능의 구분에 관한 진리를 아는 사람은 감각인 구나가 감각 대상인 구나 사이에서 움직인다는 것을 알고 집착하지 않습니다.
29	प्रकृतेर्गुणसम्मूढाः सज्जन्ते गुणकर्मसु । तानकृत्स्नविदो मन्दान्कृत्स्नविन्न विचालयेत् ॥३-२९॥	3.29 Those deluded by the alities of Nature are attached to the functions of the alities. The man of perfect knowledge should not unsettle the foolish one who is of imperfect knowledge.	3.29 प्रकृतिको अल्टिलिटीहरूद्वारा भ्रमित भएकाहरू अल्टिहरूको कार्यहरूमा संलग्न हुन्छन्। सिद्ध ज्ञान भएको मानिसले अपूर्ण ज्ञान भएको मूर्खलाई विचलित गर्नु हुँदैन।	3.29 자연의 능력에 의해 미혹된 사람들은 능력의 기능에 집착합니다. 완전한 지식을 가진 사람은 불완전한 지식을 가진 어리석은 사람을 불안하게 해서는 안 됩니다.
30	मयि सर्वाणि कर्माणि	3.30 Renouncing all actions	३.३० ममा सबै कर्म त्यागेर,	3.30 내 안에 있는 모든

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	संन्यस्याध्यात्मचेतसा । निराशीर्निर्ममो भूत्वा युध्यस्व विगतज्वरः ॥३-३०॥	in Me, with the mind centred in the Self, free from hope and egoism, and from (mental) fever, do thou fight.	मनमा केन्द्रित भएर, आशा र अहंकारबाट मुक्त भएर र (मानसिक) ज्वरबाट मुक्त भएर युद्ध गर।	행위를 버리고, 마음을 진아에 집중시키고, 희망과 이기심에서 벗어나, (정신적) 열병으로부터 싸워라.
31	ये मे मतमिदं नित्यमनुतिष्ठन्ति मानवाः । श्रद्धावन्तोऽनसूयन्तो मुच्यन्ते तेऽपि कर्मभिः ॥३-३१॥	3.31 Those men who constantly practise this teaching of Mine with faith and without cavilling, they too are freed from actions.	३.३१ जो पुरुष मेरो यो उपदेशलाई आस्थाका साथ र विना अपमान गर्दछन्, तिनीहरू पनि कर्मबाट मुक्त हुन्छन्।	3.31 나의 이 가르침을 믿음으로, 트집잡는 일 없이 끊임없이 실천하는 사람들은 그들 역시 행위에서 해방된다.
32	ये त्वेतदभ्यसूयन्तो नानुतिष्ठन्ति मे मतम् । सर्वज्ञानविमूढांस्तान्विद्धि नष्टानचेतसः ॥३-३२॥	3.32 But those who carp at My teaching and do not practise it, deluded of all knowledge, and devoid of discrimination, know them to be doomed to destruction.	3.32 तर जसले मेरो शिक्षालाई काल्पनिक गर्छ र व्यवहार गर्दैन, सबै ज्ञानको मोहमा परेर, भेदभावरहित, उनीहरूलाई विनाशको लागि विनाश भएको थाहा छ।	3.32 그러나 나의 가르침을 비웃고 그것을 실천하지 않는 자들은 모든 지식에 속고 분별력이 없으므로 그들은 멸망할 운명임을 알고 있다.
33	सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि । प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति ॥३-३३॥	3.33 Even a wise man acts in accordance with his own nature; beings will follow Nature; what can restraint do?	3.33 ज्ञानी मानिसले पनि आफ्नै स्वभाव अनुसार काम गर्छ। प्राणीहरूले प्रकृतिलाई पछ्याउनेछन्; संयमले के गर्न सक्छ?	3.33 현명한 사람이라도 자신의 본성에 따라 행동합니다. 존재들은 자연을 따를 것입니다. 구속은 무엇을 할 수 있습니까?
34	इन्द्रियस्येन्द्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ	3.34 Attachment and	३.३४ इन्द्रियका वस्तुहरूप्रति	3.34 감각 대상에 대한

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	तयोर्न वशमागच्छेतौ ह्यस्य परिपन्थिनौ ॥३-३४॥	aversion for the objects of the senses abide in the senses; let none come under their sway; for, they are his foes.	आसक्ति र घृणा इन्द्रियहरूमा रहन्छ; कोही पनि तिनीहरूको अधीनमा नआओस्। किनभने, तिनीहरू उहाँका शत्रुहरू हुन्।	애착과 혐오감은 감각 안에 머물러 있습니다. 누구도 그들의 지배를 받지 못하게 하십시오. 왜냐하면 그들은 그의 적이기 때문입니다.
35	श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥३-३५॥	3.35 Better is one's own duty, though devoid of merit than the duty of another well discharged. Better is death in one's own duty; the duty of another is fraught with fear (is productive of danger).	३.३५ अर्काको राम्रोसँग निर्वाह गरेको कर्तव्यभन्दा योग्यताविहीन भए पनि आफ्नो कर्तव्य राम्रो हो। आफ्नै कर्तव्यमा मृत्यु हुनु राम्रो हो। अर्कोको कर्तव्य डरले भरिएको छ (खतराको उत्पादक हो)।	3.35 비록 공로가 없더라도 자신의 의무가 잘 수행된 다른 사람의 의무보다 낫습니다. 자신의 의무를 다하다 죽는 것이 더 낫습니다. 다른 사람의 의무는 두려움으로 가득 차 있습니다(위험을 낳습니다).
36	अर्जुन उवाच । अथ केन प्रयुक्तोऽयं पापं चरति पूरुषः । अनिच्छन्नपि वाष्पेय बलादिव नियोजितः ॥३-३६॥	3.36 Arjuna said But impelled by what does man commit sin, though against his wishes, O Varshneya (Krishna), constrained as it were, by force?	३.३६ अर्जुनले भने, तर हे वर्षाणेय (कृष्ण), बलद्वारा बाध्य भएर पनि मानिसले केबाट पाप गर्छ?	3.36 아르주나는 이렇게 말했습니다. 그러나 오 바르쉬네야(크리슈나), 말하자면 강제로 속박되어 인간이 자신의 뜻에 어긋나더라도 죄를 짓는 것은 무엇입니까?
37	श्रीभगवानुवाच ।	3.37 The Blessed Lord said	3.37 धन्य भगवानले भन्नुभयो	3.37 축복받은 주님은 모든

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	काम एष क्रोध एष रजोगुणसमुद्भवः । महाशनो महापाप्मा विद्ध्येनमिह वैरिणम् ॥३-३७॥	It is desire, it is anger both of the ality of Rajas, all-devouring, all-sinful; know this as the foe here (in this world).	यो चाहना हो, यो रजसको दुवै प्रकारको क्रोध हो, सर्व-भक्ष्य, सर्व-पापी; यसलाई यहाँ (यस संसारमा) शत्रु भनेर जान।	것을 탐식하고 모든 죄를 짓는 라자스의 속성의 욕망이자 분노라고 말씀하셨습니다. 이 사람이 여기(이 세상에서) 적인 줄 알ारा.
38	धूमेनाव्रियते वह्निर्यथादर्शो मलेन च । यथोल्बेनावृतो गर्भस्तथा तेनेदमावृतम् ॥३-३८॥	3.38 As fire is enveloped by smoke, as a mirror by dust, and as an embryo by the amnion, so is this enveloped by that.	३.३८ जसरी आगोलाई धुवाँले ढाकेको छ, धुलोले ऐनाले र भ्रूणलाई अमोनियसले ढाकेको छ, त्यसरी नै यो पनि त्यसले ढाकेको छ।	3.38 불이 연기로 둘러싸여 있고, 거울이 먼지로 덮여 있고, 태아가 양막으로 덮여 있듯이, 이것도 연기로 둘러싸여 있습니다.
39	आवृतं ज्ञानमेतेन ज्ञानिनो नित्यवैरिणा । कामरूपेण कौन्तेय दुष्पूरेणानलेन च ॥३-३९॥	3.39 O Arjuna, wisdom is enveloped by this constant enemy of the wise in the form of desire, which is unappeasable as fire.	३.३९ हे अर्जुन, ज्ञानको यो नित्य शत्रुले आगोजस्तै अप्राप्य कामनाको रूपले ज्ञानलाई ढाकेको छ।	3.39 오 아르주나여, 지혜는 불처럼 달랠 수 없는 욕망의 형태로 현자들의 끊임없는 적에 의해 둘러싸여 있습니다.
40	इन्द्रियाणि मनो बुद्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते । एतैर्विमोहयत्येष ज्ञानमावृत्य देहिनम् ॥३-४०॥	3.40 The senses, the mind and the intellect are said to be its seat; through these it deludes the embodied by veiling his wisdom.	३.४० इन्द्रिय, मन र बुद्धिलाई यसको आसन भनिन्छ। यी मार्फत यसले आफ्नो बुद्धिलाई पर्दा लगाएर मूर्तहरूलाई भ्रमित गर्दछ।	3.40 감각, 마음, 지성이 그 자리에 있다고 합니다. 이를 통해 그것은 그의 지혜를 가리어 육신을 속인다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
41	तस्मात्त्वमिन्द्रियाण्यादौ नियम्य भरतर्षभ । पाप्मानं प्रजहि ह्येनं ज्ञानविज्ञाननाशनम् ॥३-४१॥	3.41 Therefore, O best of the Bharatas (Arjuna), controlling the senses first, do thou kill this sinful thing, the destroyer of knowledge and realisation.	३.४१ तसर्थ, हे भरतहरूका सर्वश्रेष्ठ अर्जुन, पहिले इन्द्रियहरूलाई नियन्त्रणमा राखेर, ज्ञान र प्राप्तिको संहारक यस पापमय वस्तुलाई मार्नुहोस्।	3.41 그러므로 오, 최고의 바라타(아르주나)여, 먼저 감각을 통제하여 지식과 깨달음을 파괴하는 이 죄악된 것을 죽여라.
42	इन्द्रियाणि पराण्याहुरिन्द्रियेभ्यः परं मनः । मनसस्तु परा बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः ॥३-४२॥	3.42 They say that the senses are superior (to the body); superior to the senses is the mind; superior to the mind is the intellect; one who is superior even to the intellect is He (the Self).	३.४२ भन्छन् इन्द्रियहरू (शरीरभन्दा) श्रेष्ठ छन्; इन्द्रियहरूभन्दा मन श्रेष्ठ छ; मनभन्दा माथि बुद्धि हो; जो बुद्धिभन्दा पनि श्रेष्ठ छ, उहाँ (आत्मा) हुनुहुन्छ।	3.42 그들은 감각이 (신체보다) 우월하다고 말합니다. 감각보다 우월한 것은 마음이다. 마음보다 우월한 것은 지성이다. 지성보다 우월한 사람은 그(자아)입니다.
43	एवं बुद्धेः परं बुद्ध्वा संस्तभ्यात्मानमात्मना । जहि शत्रुं महाबाहो कामरूपं दुरासदम् ॥३-४३॥	3.43 Thus knowing Him Who is superior to the intellect and restraining the self by the Self, slay thou, O mighty-armed Arjuna, the enemy in the form of desire, hard to conquer.	३.४३ यसरी बुद्धिभन्दा श्रेष्ठलाई चिन्दै र आत्मलाई आत्मसंयम राखेर, हे पराक्रमी अर्जुन, इच्छाशक्तिमा शत्रु, शंख गर्न कठिन छ।	3.43 그러므로 지성보다 우월하신 분을 알고 참나로 자아를 억제하는 오, 강력한 무기를 지닌 아르주나여, 욕망의 형태를 띠고 있어 다루기 힘든 적인 당신을 죽여라.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 3.1–3.43 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय ४

Jñāna-Karma-Sannyāsa Yoga · ज्ञानकर्मसंन्यासयोगः · 지식과 행위의 포기 요가

Chapter 4: The Yoga of Knowledge and Renunciation of Action · 42 verses | Four-language edition

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	श्रीभगवानुवाच । इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवानहमव्ययम् । विवस्वान्मनवे प्राह मनुर्िक्ष्वाकवेऽब्रवीत् ॥४-१॥	4.1 The Blessed Lord said I taught this imperishable Yoga to Vivasvan; he told it to Manu; Manu proclaimed it to Ikshvaku.	4.1 धन्य भगवानले भने कि मैले यो अविनाशी योग विवस्वनलाई सिकाएको छु; उसले मनुलाई भन्यो; मनुले इक्ष्वाकुलाई घोषणा गरे।	4.1 복되신 주님께서는 내가 이 불멸의 요가를 비바스반에게 가르쳤다고 말씀하셨습니다. 그는 그것을 마누에게 말했습니다. Manu 는 그것을 Ikshvaku 에게 선포했습니다.
2	एवं परम्पराप्राप्तमिमं राजर्षयो विदुः । स कालेनेह महता योगो नष्टः परन्तप ॥४- २॥	4.2 This, handed down thus in regular succession, the royal sages knew. This Yoga, by long lapse of time, has been lost here, O Parantapa (burner of the foes).	4.2 यो, नियमित रूपमा यसरी हस्तान्तरण गरिएको, शाही ऋषिहरूलाई थाहा थियो। हे परन्तपा (शत्रुहरूलाई जलाउने) लामो समयको अन्तरालले यो योग यहाँ हराएको छ।	4.2 왕족의 현자들은 이 사실을 정기적으로 전해 내려왔음을 알고 있었습니다. 이 요가는 오랜 시간의 흐름으로 여기에서 사라졌습니다. 오, 빠란타파(적의 불)이시여.

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
3	स एवायं मया तेऽद्य योगः प्रोक्तः पुरातनः । भक्तोऽसि मे सखा चेति रहस्यं ह्येतदुत्तमम् ॥४-३॥	4.3 That same ancient Yoga has been today taught to thee by Me, for thou art My devotee and My friend; it is the supreme secret.	4.3 त्यही पुरातन योग आज तिमीलाई मैले सिकाएको छु, किनकि तिमी मेरो भक्त र मेरो मित्र हौ; यो सर्वोच्च रहस्य हो।	4.3 나는 오늘날에도 똑같은 고대 요가를 너에게 가르쳤다. 왜냐하면 너는 나의 헌애자이자 친구이기 때문이다. 그것은 최고의 비밀입니다.
4	अर्जुन उवाच । अपरं भवतो जन्म परं जन्म विवस्वतः । कथमेतद्विजानीयां त्वमादौ प्रोक्तवानिति ॥४-४॥	4.4 Arjuna said Later on was Thy birth, and prior to it was the birth of Vivasvan (the Sun); how am I to understand that Thou taughtest this Yoga in the beginning?	४.४ अर्जुनले भने पछि तिम्रो जन्म भएको थियो, र त्यसभन्दा अघि विवस्वन (सूर्य) को जन्म भएको थियो; यो योग तपाईंले सुरुमा सिकाउनुभयो भनेर मैले कसरी बुझ्छु?	4.4 Arjuna 는 나중에 당신의 탄생이 있었고, 그 이전에는 Vivasvan(태양)이 태어났다고 말했습니다. 당신이 처음에 이 요가를 가르쳤다는 것을 제가 어떻게 이해합니까?
5	श्रीभगवानुवाच । बहूनि मे व्यतीतानि जन्मानि तव चार्जुन । तान्यहं वेद सर्वाणि न त्वं वेत्थ परन्तप ॥४-५॥	4.5 The Blessed Lord said Many births of Mine have passed as well as of thine, O Arjuna; I know them all but thou knowest not, O Parantapa (scorcher of foes).	4.5 धन्य भगवानले भन्नुभयो, हे अर्जुन, मेरो पनि धेरै जन्महरू बितिसकेका छन्; म ती सबै जान्दछु तर हे परन्तपा, तिमीलाई थाहा छैन।	4.5 복되신 주님께서 말씀하셨습니다. 오 아르주나여, 나와 당신의 탄생이 많이 지나갔습니다. 나는 그것들을 모두 알고 있지만 당신은 모르십니다, 오 빠란타파(적들을 불태우는

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				자)여.
6	अजोऽपि सन्नव्ययात्मा भूतानामीश्वरोऽपि सन् । प्रकृतिं स्वामधिष्ठाय सम्भवाम्यात्ममायया ॥४-६॥	4.6 Though I am unborn, of imperishable nature, and though I am the Lord of all beings, yet, governing My own Nature, I am born by My own Maya.	४.६ म अजन्मा, अविनाशी प्रकृतिको भएता पनि, म सबै प्राणीको स्वामी हुँ, तैपनि, आफ्नै प्रकृतिको शासन गर्दै, म आफ्नै मायाद्वारा जन्मेको छु।	4.6 나는 아직 태어나지 않았고, 불멸의 본성을 갖고 있으며, 모든 존재의 주인이지만, 나 자신의 본성을 다스리며 나 자신의 마야에 의해 태어났다.
7	यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत । अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥४-७॥	4.7 Whenever there is decline of righteousness, O Arjuna, and rise of unrighteousness, then I manifest Myself.	४.७ हे अर्जुन, जब धर्मको पतन हुन्छ र अधर्मको उदय हुन्छ, तब म स्वयं प्रकट हुन्छु।	4.7 오 아르주나여, 정의가 쇠퇴하고 불의가 증가할 때마다 나는 나 자신을 나타낸다.
8	परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् । धर्मसंस्थापनार्थाय सम्भवामि युगे युगे ॥४- ८॥	4.8 For the protection of the good, for the destruction of the wicked and for the establishment of righteousness, I am born in every age.	४.८ असलको रक्षा, दुष्टको नाश र धर्मको स्थापनाको लागि म हरेक युगमा जन्मेको छु।	4.8 나는 선인을 보호하고 악인을 멸망시키며 정의를 세우기 위해 모든 시대에 태어났다.
9	जन्म कर्म च मे दिव्यमेवं यो वेति तत्त्वतः । त्यक्त्वा देहं पुनर्जन्म नैति मामेति	4.9 He who thus know, in their true light, My divine birth and action, having	४.९ जसले यसरी आफ्नो वास्तविक प्रकाशमा मेरो दिव्य जन्म र कर्मलाई जान्दछन्, देह	4.9 나의 신성한 탄생과 행위를 참된 빛으로 아는 사람은 육신을 버리고 다시

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	सोऽर्जुन ॥४-९॥	abandoned the body, is not born again, he comes to Me, O Arjuna.	त्यागेर, पुनर्जन्म हुँदैँन, हे अर्जुन, उहाँ मेरो समक्ष आउनुहुन्छ।	태어나지 않고, 오 아르주나여, 나에게로 온다.
10	वीतरागभयक्रोधा मन्मया मामुपाश्रिताः । बहवो ज्ञानतपसा पूता मद्भावमागताः ॥४-१०॥	4.10 Freed from attachment, fear and anger, absorbed in Me, taking refuge in Me, purified by the fire of knowledge, many have attained to My Being.	4.10 आसक्ति, भय र क्रोधबाट मुक्त भएर, ममा लीन भएर, ममा शरण लिएर, ज्ञानको अग्निबाट शुद्ध भएर धेरैले मेरो अस्तित्वलाई प्राप्त गरेका छन्।	4.10 집착, 두려움, 분노에서 해방되고, 나에게 흡수되고, 나에게 피난처를 얻고, 지식의 불로 정화되어, 많은 사람들이 나의 존재에 이르렀다.
11	ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम् । मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥४-११॥	4.11 In whatever way men approach Me even so do I reward them; My path do men tread in all ways, O Arjuna.	4.11 जसरी मानिसहरू मसँग नजिक भए पनि म तिनीहरूलाई इनाम दिन्छु। हे अर्जुन, मेरो मार्गमा मानिसहरू सबै तरिकाले हिँड्छन्।	4.11 사람들이 어떤 방식으로 나에게 접근하든지 나는 그들에게 상을 준다. 오 아르주나여, 나의 길은 모든 면에서 사람들이 밟고 있습니다.
12	काङ्क्षन्तः कर्मणां सिद्धिं यजन्त इह देवताः । क्षिप्रं हि मानुषे लोके सिद्धिर्भवति कर्मजा ॥४-१२॥	4.12 Those who long for success in action in this world sacrifice to the gods; because success is ickly attained by men through action.	4.12 यस संसारमा कर्ममा सफलता प्राप्त गर्न चाहनेहरू देवताहरूलाई बलि चढाउँछन्। किनभने सफलता पुरुषले कर्मबाटै प्राप्त गर्छ।	4.12 이 세상에서 성공하기를 바라는 사람들은 신들에게 희생을 바친다. 왜냐하면 인간은 행동을 통해 성공을 얻는 것이 부당하기 때문입니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
13	चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः । तस्य कर्तारमपि मां विद्ध्यकर्तारमव्ययम् ॥४-१३॥	4.13 The fourfold caste has been created by Me according to the differentiation of Guna and Karma; though I am the author thereof know Me as non-doer and immutable.	४.१३ गुण र कर्मको भिन्नता अनुसार मैले चौथो जातको सृष्टि गरेको हो । यद्यपि म यसको लेखक हुँ, मलाई अकर्ता र अपरिवर्तनीय भनेर चिन्छु।	4.13 गु나(Guna)와 카르마(Karma)의 분화에 따라 나에 의해 네 가지 계급이 만들어졌다. 나는 그 저자이지만 나를 행위자가 아니고 불변하는 존재로 알고 있습니다.
14	न मां कर्माणि लिम्पन्ति न मे कर्मफले स्पृहा । इति मां योऽभिजानाति कर्मभिर्न स बध्यते ॥४-१४॥	4.14 Actions do not taint Me, nor have I a desire for the fruit of actions. He who knows Me thus is not bound by actions.	4.14 कर्मले मलाई कलंकित गर्दैन, न त मलाई कर्मको फलको चाहना छ। जसले मलाई यसरी जान्दछ उसलाई कर्मले बाँधिदैन।	4.14 행위는 나를 더럽히지 않으며 나는 행위의 열매를 바라지도 않는다. 나를 아는 사람은 행위에 얽매이지 않습니다.
15	एवं ज्ञात्वा कृतं कर्म पूर्वैरपि मुमुक्षुभिः । कुरु कर्मैव तस्मात्त्वं पूर्वं पूर्वतरं कृतम् ॥४-१५॥	4.15 Having known this, the ancient seekers after freedom also performed action; therefore do thou also perform action, as did the ancients in days of yore.	4.15 यो थाहा पाएर, स्वतन्त्रता पछि पुरातन खोजकर्ताहरूले पनि कार्य गरे; यसकारण तिमिले पनि कर्म गर जसरी पहिलेका दिनहरूमा गरेका थिए।	4.15 이것을 알고 고대 자유를 추구하는 사람들도 행동을 취했습니다. 그러므로 옛날의 고대인들이 행했던 것처럼 당신도 행동을 취하십시오.
16	किं कर्म किमकर्मेति कवयोऽप्यत्र मोहिताः ।	4.16 What is action? What is inaction? As to this even	4.16 कार्य के हो? निष्क्रियता भनेको के हो? यसबाट जानीहरू	4.16 액션이란 무엇인가? 무

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	तते कर्म प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वा मोक्षयसेऽशुभात् ॥४-१६॥	the wise are confused. Therefore I shall teach thee such action (the nature of action and inaction) by knowing which thou shalt be liberated from the evil (of Samsara, the wheel of birth and death).	पनि अन्योलमा छन् । त्यसैले म तिमीलाई यस्तो कर्म (कर्म र निष्क्रियताको प्रकृति) सिकाउनेछु जुन जानेर तिमी दुष्ट (संसार, जन्म र मृत्युको चक्र) बाट मुक्त हुनेछौ।	활동이란 무엇입니까? 이 점에 관해서는 현명한 사람도 혼란스러워합니다. 그러므로 나는 당신이 악(탄생과 죽음의 수레바퀴인 윤회)에서 해방될 수 있음을 알면서 그러한 행위(행위와 무행위의 본질)를 가르칠 것입니다.
17	कर्मणो ह्यपि बोद्धव्यं बोद्धव्यं च विकर्मणः । अकर्मणश्च बोद्धव्यं गहना कर्मणो गतिः ॥४-१७॥	4.17 For verily (the true nature) of action (enjoined by the scriptures) should be known, also (that) of forbidden (or unlawful) action, and of inaction; hard to understand is the nature (path) of action.	4.17 निश्चय नै कर्मको (साँचो प्रकृति) (शास्त्रद्वारा आज्ञा गरिएको) थाहा हुनुपर्छ, निषेधित (वा गैरकानूनी) कार्यको पनि, र निष्क्रियताको पनि; कार्यको प्रकृति (मार्ग) बुझ्न गाह्रो छ।	4.17 (성경에서 명하는) 행위의 진정한 본질을 알아야 하며, 또한 금지된(또는 불법적인) 행위와 무행위도 알아야 합니다. 이해하기 어려운 것은 행동의 성격(경로)이다.
18	कर्मण्यकर्म यः पश्येदकर्मणि च कर्म यः । स बुद्धिमान्मनुष्येषु स युक्तः कृत्स्नकर्मकृत् ॥४-१८॥	4.18 He who seeth inaction in action and action in inaction, he is wise among men; he is a Yogi and performer of all actions.	4.18 जसले कर्ममा निष्क्रियता र कर्मलाई निष्क्रियतामा देख्छ, ऊ मानिसहरूमाझ बुद्धिमान् हुन्छ। उहाँ योगी हुनुहुन्छ र सबै कर्म गर्ने हुनुहुन्छ।	4.18 무위를 행동으로 보고 행동을 무위로 보는 사람은 사람들 중에서 지혜로운 사람입니다. 그는 योगী이자 모든 행동의 수행자입니다.

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
19	यस्य सर्वे समारम्भाः कामसङ्कल्पवर्जिताः । ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं तमाहुः पण्डितं बुधाः ॥४-१९॥	4.19 He whose undertakings are all devoid of desires and (selfish) purposes and whose actions have been burnt by the fire of knowledge, him the wise call a sage.	४.१९ जसको कर्म सबै कामना र (स्वार्थ) रहित छ र जसको कर्म ज्ञानको आगोले जलेको छ, उसलाई ज्ञानीले ऋषि भन्छन्।	4.19 모든 일에 욕망과 (이기적인) 목적이 없고 행동이 지식의 불에 타버린 사람을 현명한 사람이라 부른다.
20	त्यक्त्वा कर्मफलासङ्गं नित्यतृप्तो निराश्रयः । कर्मण्यभिप्रवृत्तोऽपि नैव किञ्चित्करोति सः ॥४-२०॥	4.20 Having abandoned attachment to the fruits of the action, ever content, depending on nothing, he does not do anything though engaged in activity.	४.२० कर्मफलको आसक्ति त्यागेर, सदा सन्तुष्ट भएर, कुनै कुरामा भर परेर, कर्ममा लागेर पनि केही गर्दैन।	4.20 행위의 결과에 대한 집착을 버리고, 아무 것에도 의존하지 않고 만족하며, 행위에 종사하더라도 아무것도 하지 않습니다.
21	निराशीर्यतचित्तात्मा त्यक्तसर्वपरिग्रहः । शारीरं केवलं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम् ॥४-२१॥	4.21 Without hope and with the mind and the self controlled, having abandoned all covetousness, doing mere bodily action, he incurs no sin.	4.21 बिना आशा र मन र आत्मनियन्त्रित भएर, सबै लोभ त्यागेर, केवल शारीरिक कर्म गरेमा, उसले कुनै पाप गर्दैन।	4.21 소망이 없고 마음과 절제를 다하여 모든 탐심을 버리고 육체의 행위만 행하면 죄를 짓지 아니하느니라
22	यदृच्छालाभसन्तुष्टो द्वन्द्वातीतो	4.22 Content with what	4.22 बिना प्रयास उसलाई जे	4.22 노력하지 않고도

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	विमत्सरः । समः सिद्धावसिद्धौ च कृत्वापि न निबध्यते ॥४-२२॥	comes to him without effort, free from the pairs of opposites and envy, even- minded in success and failure, though acting, he is not bound.	आउँछ त्यसैमा सन्तुष्ट, विपरीत र ईर्ष्याको जोडीबाट मुक्त, सफलता र असफलतामा समान चिन्तित, अभिनय गरे पनि बाँधिदैन।	자신에게 다가오는 것에 만족하고, 대립과 시기심에서 자유롭고, 성공과 실패에 대해 공정한 마음을 갖고 있지만, 행동하더라도 그는 구속되지 않습니다.
23	गतसङ्गस्य मुक्तस्य ज्ञानावस्थितचेतसः । यज्ञायाचरतः कर्म समग्रं प्रविलीयते ॥४- २३॥	4.23 To one who is devoid of attachment, who is liberated, whose mind is established in knowledge, who works for the sake of sacrifice (for the sake of God), the whole action is dissolved.	4.23 जो मोहरहित छ, जो मुक्त छ, जसको मन ज्ञानमा स्थापित छ, जसले त्याग (परमेश्वरको लागि) को लागि कर्म गर्दछ, उसको सम्पूर्ण कर्म विघटन हुन्छ।	4.23 집착이 없는 사람, 해탈한 사람, 지식에 마음을 굳힌 사람, 희생을 위해 일하는 사람(하나님을 위해) 모든 행동이 해소됩니다.
24	ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम् । ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्मकर्मसमाधिना ॥४-२४॥	4.24 Brahman is the oblation; Brahman is the melted butter (ghee); by Brahman is the oblation poured into the fire of Brahman; Brahman verily shall be reached by him	4.24 ब्राह्मण अर्पण हो; ब्राह्मण पगलिएको मक्खन (घ्यू) हो; ब्राह्मणद्वारा ब्राह्मणको आगोमा खन्याइएको अर्पण हो। जसले ब्रह्मलाई सधैं कर्ममा देख्छ, उसले नै ब्राह्मणलाई निश्चय प्राप्त गर्नेछ।	4.24 브라마는 봉헌이다. 브라마는 녹은 버터(버터기름)입니다. 브라마에 의해 브라마의 불에 부어진 봉헌물이 있습니다. 항상 브라마의 행동을 보는 사람은 진실로 브라마에

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		who always sees Brahman in action.		도달할 것입니다.
25	दैवमेवापरे यज्ञं योगिनः पर्युपासते । ब्रह्माग्नावपरे यज्ञं यज्ञेनैवोपजुहवति ॥४-२५॥	4.25 Some Yogies perform sacrifice to the gods alone; while others (who have realised the Self) offer the self as sacrifice by the Self in the fire of Brahman alone.	4.25 केही योगीहरूले देवताहरूलाई मात्र बलिदान गर्छन्; जबकि अरू (जसले आत्मबोध गरेका छन्) ब्रह्मको आगोमा एकलै स्वयंद्वारा आत्मबलि चढाउँछन्।	4.25 어떤 요기들은 신들에게만 제사를 드리고 있습니다. 반면에 다른 사람들(진아를 깨달은 사람들)은 브라만의 불 속에서 진아에 의한 희생으로 자아를 바칩니다.
26	श्रोत्रादीनीन्द्रियाण्यन्ये संयमाग्निषु जुहवति । शब्दादीन्विषयानन्य इन्द्रियाग्निषु जुहवति ॥४-२६॥	4.26 Some again offer the organ of hearing and other senses as sacrifice in the fire of restraint; others offer sound and other objects of the senses as sacrifice in the fire of the senses.	४.२६ कोहीले फेरि श्रवण अंग र अन्य इन्द्रियहरूलाई संयमको आगोमा बलि चढाउँछन्। अरूले इन्द्रियको अग्निमा यज्ञको रूपमा ध्वनि र इन्द्रियका अन्य वस्तुहरू अर्पण गर्छन्।	4.26 어떤 사람들은 다시 청각 기관과 기타 감각 기관을 구속의 불 속에 희생 제물로 바칩니다. 다른 사람들은 감각의 불 속에 소리와 기타 감각의 대상을 희생물로 바칩니다.
27	सर्वाणीन्द्रियकर्माणि प्राणकर्माणि चापरे । आत्मसंयमयोगाग्नौ जुहवति ज्ञानदीपिते ॥४-२७॥	4.27 Others again sacrifice all the functions of the senses and those of the breath (vital energy or	४.२७ अरूले फेरि ज्ञानद्वारा प्रज्वलित आत्मसंयमको योगको आगोमा इन्द्रियहरू र श्वासका सबै कार्यहरू (महत्वपूर्ण ऊर्जा वा प्राण)	4.27 다른 사람들은 지식에 의해 불타오르는 절제의 요가의 불 속에서 감각과 호흡(생명 에너지 또는

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Prana) in the fire of the Yoga of self-restraint kindled by knowledge.	बलिदान गर्छन्।	프라나)의 모든 기능을 다시 희생합니다.
28	द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञा योगयज्ञास्तथापरे । स्वाध्यायज्ञानयज्ञाश्च यतयः संशितव्रताः ॥४-२८॥	4.28 Others again offer wealth, austerity and Yoga as sacrifice, while the ascetics of self-restraint and rigid vows offer study of scriptures and knowledge as sacrifice.	४.२८ अरूले फेरि धन, तपस्या र योग यज्ञको रूपमा अर्पण गर्छन् भने आत्मसंयम र कठोर व्रतका तपस्वीहरूले शास्त्रको अध्ययन र ज्ञानलाई यज्ञको रूपमा अर्पण गर्छन्।	4.28 다른 사람들은 다시 부와 금욕, 요가를 희생으로 바치는 반면, 절제와 엄격한 서약의 금욕주의자들은 경전 연구와 지식을 희생으로 제공합니다.
29	अपाने जुहवति प्राणं प्राणेऽपानं तथापरे । प्राणापानगती रुद्ध्वा प्राणायामपरायणाः ॥४-२९॥	4.29 Others offer as sacrifice the outgoing breath in the incoming, and the incoming in the outgoing, restraining the course of the outgoing and the incoming breaths, solely absorbed in the restraint of the breath.	4.29 अरूले सासको संयममा पूर्ण रूपमा लीन, बाहिर जाने र आउने सासहरू रोकेर, आगमनमा बाहिर जाने सास, र बाहिर जानेमा आगमनलाई बलि चढाउँछन्।	4.29 다른 사람들은 들어오는 호흡과 들어오는 호흡을 제물로 바치고, 나가는 호흡과 들어오는 호흡의 과정을 억제하고, 호흡의 억제에만 흡수됩니다.
30	अपरे नियताहाराः प्राणान्प्राणेषु जुहवति । सर्वेऽप्येते यज्ञविदो यज्ञक्षपितकल्मषाः ॥४-३०॥	4.30 Others who regulate their diet offer life-breaths in life-breaths. All these are	4.30 अरू जसले आफ्नो आहार विनियमित गर्छन् जीवन-श्वासमा जीवन-सास प्रदान गर्छन्। यि सबै	4.30 식단을 조절하는 다른 사람들은 생명의 호흡을 제공합니다. 이 사람들은 모두

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		knowers of sacrifice, whose sins are destroyed by sacrifice.	यज्ञका जानकार हुन्, जसको बलिदानले पाप नष्ट हुन्छ।	희생을 아는 사람들이며, 그들의 죄는 희생으로 인해 소멸됩니다.
31	यज्ञशिष्टामृतभुजो यान्ति ब्रह्म सनातनम् । नायं लोकोऽस्त्ययज्ञस्य कुतोऽन्यः कुरुसत्तम ॥४-३१॥	4.31 Those who eat the remnants of the sacrifice, which are like nectar, go to the eternal Brahman. This world is not for the man who does not perform sacrifice; how then can he have the other, O Arjuna?	४.३१ अमृतसमान यज्ञको अवशेष खानेहरू नित्य ब्रह्ममा जान्छन्। यो संसार बलिदान नगर्ने मानिसको लागि होइन। त्यसो भए अर्को कसरी हुन सक्छ, हे अर्जुन?	4.31 꿀과 같은 희생제물을 먹는 자들은 영원한 브라만에게로 가느니라. 이 세상은 희생을 치르지 않는 사람을 위한 곳이 아닙니다. 그렇다면 그가 어떻게 다른 사람을 가질 수 있습니까, 오 아르주나여?
32	एवं बहुविधा यज्ञा वितता ब्रह्मणो मुखे । कर्मजान्विद्धि तान्सर्वानेवं ज्ञात्वा विमोक्ष्यसे ॥४-३२॥	4.32 Thus, manifold sacrifices are spread out before Brahman (literally) at the mouth or face of Brahman). Know them all as born of action and thus knowing, thou shalt be liberated.	4.32 यसरी, ब्राह्मण (शाब्दिक रूपमा) ब्राह्मणको मुख वा मुखमा धेरै बलिदानहरू फैलाइन्छ। ती सबैलाई कर्मबाट जन्मेको भनी जान र यसरी जान्दा मुक्ति मिल्नेछ।	4.32 따라서 브라만 앞에 (문자 그대로) 브라만의 입이나 얼굴에서 다양한 희생 제물이 펼쳐집니다. 그것들 모두가 행위에서 태어난 것임을 알고, 그리하여 알게 되면, 당신은 해방될 것입니다.
33	श्रेयान्द्रव्यमयाद्यज्ञाज्ज्ञानयज्ञः परन्तप ।	Swami Sivananda did not	स्वामी शिवानन्दले यस श्लोकमा	Swami Sivananda 는 이

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	सर्व कर्माखिलं पार्थ ज्ञाने परिसमाप्यते ॥४-३३॥	comment on this sloka	टिप्पणी गरेनन्	슬로카에 대해 언급하지 않았습니다.
34	तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया । उपदेक्ष्यन्ति ते ज्ञानं ज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनः ॥४-३४॥	4.34 Know That by long prostration, by estion and by service; the wise who have realised the Truth will instruct thee in (that) knowledge.	4.34 लामो प्रणामद्वारा, आस्थाद्वारा र सेवाद्वारा जान्नुहोस्; ज्ञानीहरू जसले सत्यलाई बुझेका छन् (त्यो) ज्ञानमा तिमीलाई शिक्षा दिनेछन्।	4.34 오랫동안 절하고, 맹세하고, 봉사함으로써 그것을 알라; 진리를 깨달은 현명한 사람이 당신에게 지식을 가르칠 것입니다.
35	यज्ज्ञात्वा न पुनर्मोहमेवं यास्यसि पाण्डव । येन भूतान्यशेषेण द्रक्ष्यस्यात्मन्यथो मयि (var अशेषाणि) ॥४-३५॥	4.35 Knowing 'i1thati1 thou shalt not, O Arjuna, again get deluded like this; and by that thou shalt see all beings in thy Self and also in Me.	४.३५ यो थाहा पाएर, हे अर्जुन, फेरि यसरी भ्रममा पर्नुहुँदैन; र त्यसबाट तिमीले सबै प्राणीहरूलाई आफ्नो आत्ममा र ममा पनि देख्नेछौ।	4.35 오 아르주나여, 당신은 다시는 이와 같은 미혹에 빠지지 않을 것임을 알고 있습니다. 그러면 당신은 당신 자신과 내 안에 있는 모든 존재를 보게 될 것입니다.
36	अपि चेदसि पापेभ्यः सर्वेभ्यः पापकृत्तमः । सर्वं ज्ञानप्लवेनैव वृजिनं सन्तरिष्यसि ॥४-३६॥	4.36 Even if thou art the most sinful of all sinners, yet thou shalt verily cross all sins by the raft of knowledge.	4.36 तिमी सबै पापीहरू भन्दा धेरै पापी भए पनि, तैपनि तिमीले ज्ञानको तराफले सबै पापहरू पार गर्नेछौ।	4.36 비록 당신이 모든 죄인 중에서 가장 죄 많은 사람이라 할지라도 당신은 진실로 지식의 뗏목으로 모든 죄를 건너게 될 것입니다.
37	यथैधांसि समिद्धोऽग्निर्भस्मसात्कुरुतेऽर्जुन	4.37 As the blazing fire	4.37 हे अर्जुन, जसरी प्रज्वलित	4.37 오 아르주나여,

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	। ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते तथा ॥४-३७॥	reduces fuel to ashes, O Arjuna, so does the fire of knowledge reduce all actions to ashes.	आगोले इन्धनलाई खरानी बनाउँछ, त्यसैगरी ज्ञानको अग्निले सबै कर्महरूलाई खरानी बनाउँछ।	타오르는 불이 연료를 재로 바꾸듯이 지식의 불도 모든 행동을 재로 만듭니다.
38	न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते । तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति ॥४-३८॥	4.38 Verily, there is no purifier in this world like knowledge. He who is perfected in Yoga finds it in the Self in time.	४.३८ निश्चय नै यस संसारमा ज्ञानजस्तो कोही पनि शुद्ध छैन। जो योगमा सिद्ध हुन्छ उसले समयमै आत्ममा पाउँछ।	4.38 진실로 이 세상에 지식만큼 정화하는 것은 없습니다. 요가를 완성한 사람은 시간이 지나면서 그것을 진아 안에서 발견합니다.
39	श्रद्धावाँल्लभते ज्ञानं तत्परः संयतेन्द्रियः । ज्ञानं लब्ध्वा परां शान्तिमचिरेणाधिगच्छति ॥४-३९॥	4.39 The man who is full of faith, who is devoted to it, and who has subdued the senses obtains (this) knowledge; and having obtained the knowledge he attains at once to the supreme peace.	४.३९ विश्वासले भरिएको, भक्ती गर्ने र इन्द्रियहरूलाई वशमा राखेको मानिसले (यो) ज्ञान प्राप्त गर्छ। र ज्ञान प्राप्त गरेपछि उसले एकै पटक परम शान्ति प्राप्त गर्दछ।	4.39 믿음이 가득한 사람, 헌신하는 사람, 감각을 억제한 사람은 (이) 지식을 얻습니다. 그리고 지식을 얻은 후에 그는 즉시 최고의 평화에 도달합니다.
40	अज्ञश्चाश्रद्धानश्च संशयात्मा विनश्यति । नायं लोकोऽस्ति न परो न सुखं संशयात्मनः ॥४-४०॥	4.40 The ignorant the faithless, the doubting self goes to destruction; there is	4.40 अज्ञानी अविश्वासी, शंका गर्ने आत्म विनाशमा जान्छ। शंका गर्नेको लागि न यो दुनियाँ छ, न	4.40 무지한 자, 믿음이 없는 자, 의심하는 자아는 멸망에 빠진다. 이 세상도 저 세상도

Ver se	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		neither this world nor the other, nor happiness for the doubting.	अन्य छ, न सुख छ।	없고, 의심하는 자에게는 행복도 없습니다.
41	योगसंन्यस्तकर्माणं ज्ञानसञ्छिन्नसंशयम् । आत्मवन्तं न कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय ॥४-४१॥	4.41 He who has renounced actions by Yoga, whose doubts are rent asunder by knowledge, and who is self-possessed actions do not bind him, O Arjuna.	4.41 जसले योगद्वारा कर्म त्यागेको छ, जसको शंका ज्ञानद्वारा छिन्नभिन्न छ, र जो कर्ममा आत्मसात छ, उसलाई हे अर्जुन, बाँध्नु हुँदैन।	4.41 요가의 행위를 포기한 사람, 지식으로 인해 의심이 찢어진 사람, 자기 소유의 행위를 하는 사람은 그를 묶지 않습니다, 오 아르주나여.
42	तस्मादज्ञानसम्भूतं हृत्स्थं ज्ञानासिनात्मनः । छित्त्वैनं संशयं योगमातिष्ठोतिष्ठ भारत ॥४-४२॥	4.42 Therefore with the sword of the knowledge (of the Self) cut asunder the doubt of the self born of ignorance, residing in thy heart, and take refuge in Yoga. Arise, O Arjuna.	४.४२ तसर्थ ज्ञानको तरवारले अज्ञानबाट जन्मिएको आत्मको शंकालाई काटेर आफ्नो हृदयमा बसेर योगको शरण लिनुहोस्। हे अर्जुन उठ ।	4.42 그러므로 지식의 칼로 무지에서 생겨나 마음속에 자리잡은 자아에 대한 의심을 잘라내고 요가에 귀의하라. 일어나라, 오 아르주나여.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 4.1–4.42 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता — अध्याय ५

Karma-Sannyāsa Yoga • कर्मसंन्यासयोगः • कार्मा सान्नासा योगा

Chapter 5: The Yoga of Renunciation of Action • 29 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	अर्जुन उवाच । संन्यासं कर्मणां कृष्ण पुनर्योगं च शंससि । यच्छ्रेय एतयोरेकं तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितम् ॥५-१॥	5.1 Arjuna said Renunciation of actions, O Krishna, Thou praisest, and again Yoga. Tell me conclusively that which is the better of the two.	५.१ अर्जुनले भने, कर्म त्याग, हे कृष्ण, तिमी स्तुति गर्छौ, फेरि योग गर। मलाई निष्कर्षमा भन्नुहोस् कि दुई मध्ये कुन राम्रो छ।	5.1 아르주나는 행위의 포기, 오 크리슈나여, 찬미받으소서, 그리고 다시 요가를 말했습니다. 둘 중 무엇이 더 나은지 결론적으로 말해 보세요.
2	श्रीभगवानुवाच । संन्यासः कर्मयोगश्च निःश्रेयसकरावुभौ । तयोस्तु कर्मसंन्यासात्कर्मयोगो विशिष्यते ॥५-२॥	5.2 The Blessed Lord said Renunciation and the Yoga of action both lead to the highest bliss; but of the two, the Yoga of action is superior to the renunciation of action.	५.२ धन्य भगवानले भन्नुभयो त्याग र कर्म योग दुबैले सर्वोच्च आनन्दको लागि नेतृत्व गर्दछ; तर यी दुईमध्ये कर्म त्यागभन्दा कर्म योग श्रेष्ठ छ।	5.2 복되신 주님께서는 포기와 행동의 요가 둘 다 최고의 행복으로 이어진다고 말씀하셨습니다. 그러나 둘 중에서 행위의 요가는 행위의 포기보다 우월합니다.
3	ज्ञेयः स नित्यसंन्यासी यो न द्वेष्टि न काङ्क्षति । निर्द्वन्द्वो हि महाबाहो सुखं	5.3 He should be known as a perpetual Sannyasi who neither hates nor desires;	५.३ न घृणा न चाहने सदाबहार संन्यासीको रूपमा चिन्नु पर्छ; हे पराक्रमी अर्जुन, विपरीतको	5.3 그는 미워하지도 욕망하지도 않는 영원한 산나시로 알려져야 한다. 오,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	बन्धात्प्रमुच्यते ॥५-३॥	for, free from the pairs of opposites, O mighty-armed Arjuna, he is easily set free from bondage.	जोडीबाट मुक्त भएर बन्धनबाट सजिलै मुक्त हुन्छ।	강력한 무기를 지닌 아르주나여, 반대되는 쌍들로부터 자유로워지시면 속박에서도 쉽게 풀려나실 것입니다.
4	साङ्ख्ययोगौ पृथग्बालाः प्रवदन्ति न पण्डिताः । एकमप्यास्थितः सम्यग्भयोर्विन्दते फलम् ॥५-४॥	5.4 Children, not the wise, speak of knowledge and the Yoga of action or the performance of action as though they are distinct and different; he who is truly established in one obtains the fruits of both.	5.4 बच्चाहरू, ज्ञानीहरू होइन, ज्ञान र कर्म योग वा कर्मको कार्यलाई भिन्न र भिन्न रूपमा बोल्छन्; जो एकमा स्थापित हुन्छ, उसले दुवैको फल पाउँछ।	5.4 현명한 사람이 아닌 어린이는 지식과 행위의 요가, 행위의 수행을 마치 서로 구별되고 다른 것처럼 말합니다. 진정으로 하나에 확고한 사람은 두 가지 모두의 열매를 얻습니다.
5	यत्साङ्ख्यैः प्राप्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते । एकं साङ्ख्यं च योगं च यः पश्यति स पश्यति ॥५-५॥	5.5 That place which is reached by the Sankhyas or the Jnanis is reached by the Yogis (Karma Yogis). He sees, who sees knowledge and the performance of action (Karma Yoga) as one.	५.५ जुन स्थानमा सांख्य वा ज्ञानीहरू पुग्छन्, त्यो ठाउँ योगीहरू (कर्मयोगीहरू) पुग्छन्। उहाँले देख्नुहुन्छ, जसले ज्ञान र कर्मयोगलाई एक रूपमा देख्नुहुन्छ।	5.5 Sankhyas 또는 Jnanis 가 도달하는 장소는 Yogis(Karma Yogis)가 도달합니다. 그는 지식과 행동(카르마 요가)의 수행을 하나로 보는 사람입니다.
6	संन्यासस्तु महाबाहो दुःखमाप्तुमयोगतः ।	5.6 But renunciation, O	५.६ तर हे पराक्रमी अर्जुन,	5.6 그러나 오 강력한 무장한

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	योगयुक्तो मुनिर्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति ॥५-६॥	mighty-armed Arjuna, is hard to attain without Yoga; the Yoga-harmonised sage ickly goes to Brahman.	योगविना त्याग प्राप्त गर्न कठिन छ। योग-सम्पन्न ऋषि इक्कली ब्राह्मणमा जान्छ।	아르주나여, 포기는 요가 없이는 달성하기 어렵습니다. 요가에 조화된 현자는 브라만에게로 갑니다.
7	योगयुक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः । सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ॥५-७॥	5.7 He who is devoted to the path of action, whose mind is ite pure, who has conered the self, who has subdued his senses and who realises his Self as the Self in all beings, though acting, is not tainted.	५.७ जो कर्ममार्गमा समर्पित छ, जसको मन शुद्ध छ, जसले आत्मसंयम राखेको छ, जसले आफ्नो इन्द्रियलाई वशमा राखेको छ र जसले कर्म गरेर पनि सबै प्राणीमा स्वयंलाई आत्मसात गर्छ, त्यो कलंक हुँदैन ।	5.7 행위의 길에 전념하는 사람, 마음이 순수하고, 자아를 절제하고, 감각을 억제하고, 모든 존재 속에서 자신의 진아를 깨닫는 사람은 행동하더라도 오염되지 않습니다.
8	नैव किञ्चित्करोमीति युक्तो मन्येत तत्त्ववित् । पश्यञ्शृण्वन्स्पृशञ्जिघ्रन्नश्नन्गच्छन्स्वपञ्श्वसन् ॥५-८॥	5.8 "I do nothing at all," thus would the harmonised knower of Truth think seeing, hearing, touching, smelling, eating, going, sleeping, breathing.	5.8 "म केहि पनि गर्दिन," यसरी सत्यको सामंजस्यवान ज्ञानीले हेर्ने, सुन्ने, छुने, सुँच्ने, खाने, जाने, सुत्ने, श्वास लिने बारे सोच्दछ।	5.8 "나는 아무것도 하지 않는다"고 조화롭게 진리를 아는 사람은 보고, 듣고, 만지고, 냄새 맡고, 먹고, 가고, 자고, 호흡한다고 생각할 것입니다.
9	प्रलपन्विसृजन्गृह्णन्नुन्मिषन्निमिषन्नपि । इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इति धारयन् ॥५-९॥	5.9 Speaking, letting go, seizing, opening and closing the eyes convinced that the senses move among	५.९ बोल्ने, छोड्ने, समात्ने, आँखा खोल्ने र बन्द गर्दा इन्द्रियहरू इन्द्रिय-वस्तुहरूका बीचमा सर्छन् भनी विश्वस्त हुन्छ।	5.9 말하고, 놓아주고, 붙잡고, 눈을 뜨고 감는 것은 감각들이 감각 대상들

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		the sense-objects.		사이에서 움직인다는 것을 확신합니다.
10	ब्रह्मण्याधाय कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा करोति यः । लिप्यते न स पापेन पद्मपत्रमिवाम्भसा ॥५-१०॥	5.10 He who does actions, offering them to Brahman, and abandoning attachment, is not tainted by sin, just as a lotus-leaf is not tainted by water.	५.१० ब्रह्मलाई अर्पण गर्ने, आसक्ति त्यागेर कर्म गर्ने मानिसलाई जसरी कमलको पात पानीले दूषित हुँदैन, त्यसरी नै पापले कलंक हुँदैन।	5.10 연잎이 물에 더럽혀지지 않는 것처럼, 행위를 하고 바라문에게 바치고 집착을 버리는 사람은 죄로 더럽혀지지 않습니다.
11	कायेन मनसा बुद्ध्या केवलैरिन्द्रियैरपि । योगिनः कर्म कुर्वन्ति सङ्गं त्यक्त्वात्मशुद्धये ॥५-११॥	5.11 Yogis, having abandoned attachment, perform actions only by the body, mind, intellect, and even by the senses, for the purification of the self.	५.११ योगीहरूले आसक्ति त्यागेर आत्मशुद्धिको लागि शरीर, मन, बुद्धि र इन्द्रियद्वारा मात्र कर्म गर्छन्।	5.11 수행자는 집착을 버리고 자기 정화를 위해 몸, 마음, 지성, 심지어 감각을 통해서만 행위를 수행합니다.
12	युक्तः कर्मफलं त्यक्त्वा शान्तिमाप्नोति नैष्ठिकीम् । अयुक्तः कामकारेण फले सक्तो निबध्यते ॥५-१२॥	5.12 The united one (the well poised or the harmonised) having abandoned the fruit of action attains to the eternal peace: the non-united only (the unsteady or the unbalanced) impelled by	५.१२ कर्मफलको परित्याग गरी एकजुट हुने (अचल वा सन्तुलित)ले शाश्वत शान्ति प्राप्त गर्छः इच्छाद्वारा प्रेरित, फलमा संलग्न भएको अमिलो (अस्थिर वा असंतुलित) मात्र बाँधिएको हुन्छ।	5.12 행동의 열매를 버리고 연합한 사람(균형이 잘 잡혀 있거나 조화를 이룬 사람)은 영원한 평화에 도달합니다. 오직 연합되지 않은 사람(불안정하거나 불균형한 사람)은 욕망에 이끌려 열매에 집착하여 묶여

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		desire, attached to the fruit, is bound.		있습니다.
13	सर्वकर्माणि मनसा संन्यस्यास्ते सुखं वशी नवद्वारे पुरे देही नैव कुर्वन्न कारयन् ॥५-१३॥	5.13 Mentally renouncing all actions and self-controlled, the embodied one rests happily in the nine-gated city, neither acting nor causing others (body and senses) to act.	५.१३ मानसिक रूपले सबै कर्म त्यागेर आत्मनियन्त्रित भएर, अवतारित व्यक्तिले न त काम नै गर्छ, न अरुलाई (शरीर र इन्द्रिय) कर्म गराउने गरी नौ द्वारको सहरमा सुखी रहन्छ।	5.13 정신적으로 모든 행위를 버리고 자제력을 갖춘 사람은 구문성에서 행복하게 쉬며, 행동하지도 않고 다른 사람(신체와 감각)을 행동하게 하지도 않습니다.
14	न कर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभुः न कर्मफलसंयोगं स्वभावस्तु प्रवर्तते ॥५-१४॥	5.14 Neither agency nor actions does the Lord create for the world, nor union with the fruits of actions. But it is Nature that acts.	5.14 न त एजेन्सी वा कार्यहरू संसारको लागि सृष्टि गर्नुहुन्छ, न त कर्मको फलसँग एकता। तर प्रकृतिले काम गर्छ।	5.14 주님은 세상을 위해 선택의지나 행동을 창조하지 않으시며, 행동의 열매와의 연합도 창조하지 않으십니다. 그러나 행동하는 것은 자연이다.
15	नादत्ते कस्यचित्पापं न चैव सुकृतं विभुः । अज्ञानेनावृतं ज्ञानं तेन मुह्यन्ति जन्तवः ॥५-१५॥	5.15 The Lord takes neither the demerit nor even the merit of any; knowledge is enveloped by ignorance, they beings are deluded.	5.15 प्रभुले कसैको दोष वा योग्यता पनि लिनुहुन्न। ज्ञानलाई अज्ञानताले ढाकेको छ, प्राणीहरू भ्रममा छन्।	5.15 주님은 어떤 사람의 단점이나 장점도 취하지 않으십니다. 지식은 무지에 둘러싸여 있고, 중생은 미혹됩니다.
16	ज्ञानेन तु तदज्ञानं येषां नाशितमात्मनः ।	5.16 But to those whose	५.१६ तर जसको अज्ञान आत्माको	5.16 그러나 태양처럼 참나에

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	तेषामादित्यवज्ज्ञानं प्रकाशयति तत्परम् ॥५-१६॥	ignorance is destroyed by the knowledge of the Self, like the sun, knowledge reveals the Supreme (Brahman).	ज्ञानले नष्ट हुन्छ सूर्य जस्तै ज्ञानले परम ब्रह्मलाई प्रकट गर्छ।	대한 지식으로 인해 무지가 파괴된 사람들에게는 지식이 지고한 존재(브라흐만)를 드러냅니다.
17	तद्बुद्ध्यस्तदात्मानस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः गच्छन्त्यपुनरावृत्तिं ज्ञाननिर्धूतकल्मषाः ॥५-१७॥	5.17 Their intellect absorbed in That, their self being That, established in That, with That for their supreme goal, they go whence there is no return, their sins dispelled by knowledge.	5.17 तिनीहरूको बुद्धि त्यसैमा समाहित हुन्छ, तिनीहरूको आत्म-त्यसैमा स्थापित हुन्छ, तिनीहरूको सर्वोच्च लक्ष्यको लागि, तिनीहरू त्यहाँ जान्छन् जहाँबाट फर्केर आउँदैन, तिनीहरूका पापहरू ज्ञानद्वारा नष्ट हुन्छन्।	5.17 그들의 지성은 저것에 몰두하고, 그들의 자아는 저것에 확립되어 있으며, 저것과 함께 그들의 최고의 목표를 가지고 돌아올 수 없는 곳으로 가고, 그들의 죄는 지식에 의해 제거됩니다.
18	विद्याविनयसम्पन्ने ब्राह्मणे गवि हस्तिनि शुनि चैव श्वपाके च पण्डिताः समदर्शिनः ॥५-१८॥	5.18 Sages look with an equal eye on a Brahmana endowed with learning and humility, on a cow, on an elephant, and even on a dog and an outcaste.	५.१८ ऋषिहरूले विद्या र नम्रताले सम्पन्न ब्राह्मणलाई, गाईलाई, हात्तीलाई, कुकुर र बहिष्कृतलाई समेत हेर्छन्।	5.18 현자들은 학식과 겸손함을 갖춘 브라마나, 소, 코끼리, 심지어 개와 천민까지도 눈여겨본다.
19	इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थितं मनः निर्दोषं हि समं ब्रह्म तस्माद् ब्रह्मणि ते स्थिताः ॥५-१९॥	5.19 Even here (in this world) birth (everything) is overcome by those whose minds rest in reality;	5.19 यहाँ (यस संसारमा) जन्म (सबै कुरा) परास्त हुन्छ जसको मन इमान्दारितामा रहन्छ। ब्राह्मण वास्तवमा निष्कलंक र	5.19 여기(이 세상)에서도 탄생(모든 것)은 마음이 현실에 안주하는 사람들에게 의해 극복됩니다. 브라마는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Brahman is spotless indeed and eal; therefore they are established in Brahman.	ईल हो; त्यसैले तिनीहरू ब्राह्मणमा स्थापित हुन्छन्।	참으로 흠이 없고 순수합니다. 그러므로 그들은 브라만에 세워졌습니다.
20	न प्रहृष्येत्प्रियं प्राप्य नोद्विजेत्प्राप्य चाप्रियम् । स्थिरबुद्धिरसम्मूढो ब्रह्मविद् ब्रह्मणि स्थितः ॥५-२०॥	5.20 Resting in Brahman, with steady intellect and undeluded, the knower of Brahman neither rejoiceth on obtaining what is pleasant nor grieveth on obtaining what is unpleasant.	5.20 स्थिर बुद्धि र मोहरहित ब्रह्ममा विश्राम लिने, ब्रह्म जान्नेले न सुखको प्राप्तिमा आनन्दित हुन्छ, न अप्रिय कुरा प्राप्त गर्दा शोक गर्दछ।	5.20 흔들리지 않는 지성을 갖고 브라만에 안주함으로써 브라만을 아는 사람은 즐거운 것을 얻더라도 기뻐하지 않고, 괴로운 것을 얻더라도 슬퍼하지 않습니다.
21	बाह्यस्पर्शेष्वसक्तात्मा विन्दत्यात्मनि यत्सुखम् । स ब्रह्मयोगयुक्तात्मा सुखमक्षयमश्नुते ॥५-२१॥	5.21 With the self unattached to external contacts he finds happiness in the Self; with the self engaged in the meditation of Brahman he attains to the endless happiness.	5.21 बाह्य सम्पर्कहरूमा आत्म-संलग्न नभएकोले उसले आत्ममा आनन्द पाउँछ; ब्रह्मको ध्यानमा संलग्न भएर अनन्त सुख प्राप्त हुन्छ।	5.21 외부 접촉에 집착하지 않은 자아를 통해 그는 자아 안에서 행복을 찾습니다. 브라만의 명상에 참여함으로써 그는 끝없는 행복을 얻습니다.
22	ये हि संस्पर्शजा भोगा दुःखयोनय एव ते । आद्यन्तवन्तः कौन्तेय न तेषु रमते बुधः ॥५-२२॥	5.22 The enjoyments that are born of contacts are only generators of pain, for	५.२२ सम्पर्कहरूबाट जन्मिएका भोगहरू पीडा उत्पन्न गर्ने मात्र हुन्, किनभने तिनीहरूको आरम्भ	5.22 접촉에서 생기는 즐거움은 단지 고통의 생성일 뿐입니다. 오 아르주나여,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		they have a beginning and an end, O Arjuna; the wise man does not rejoice in them.	र अन्त्य छ, हे अर्जुन; बुद्धिमान् मानिस तिनीहरूमा रमाउँदैन।	거기에는 시작과 끝이 있기 때문입니다. 지혜로운 사람은 그것을 기뻐하지 않습니다.
23	शक्नोतीहैव यः सोढुं प्राक्शरीरविमोक्षणात् । कामक्रोधोद्भवं वेगं स युक्तः स सुखी नरः ॥५-२३॥	5.23 He who is able, while still here (in this world) to withstand, before the liberation from the body, the impulse born out of desire and anger he is a Yogi, he is a happy man.	५.२३ जो यो संसारमा रहँदा शरीरबाट मुक्ति हुनु अघि, कामना र क्रोधबाट उत्पन्न हुने आवेगलाई सहन गर्न सक्षम छ, उहाँ नै योगी हुनुहुन्छ।	5.23 아직 여기(이 세상에) 있는 동안 육신에서 해방되기 전에 욕망과 분노에서 나오는 충동을 견딜 수 있는 사람, 그는 요기이고 행복한 사람이다.
24	योऽन्तःसुखोऽन्तरारामस्तथान्तर्ज्योतिरेव यः । स योगी ब्रह्मनिर्वाणं ब्रह्मभूतोऽधिगच्छति ॥५-२४॥	5.24 He who is happy within, who rejoices within, and who is illuminated within, that Yogi attains absolute freedom or Moksha, himself becoming Brahman.	5.24 जो भित्र सुखी छ, जो भित्र रमाउँछ र जो भित्र प्रकाश छ, त्यो योगीले परम मुक्ति वा मोक्ष प्राप्त गर्दछ, स्वयं ब्रह्म बन्छ।	5.24 내면에서 행복하고, 안에서 기뻐하고, 내면에서 빛을 발하는 사람은 요기가 절대적인 자유 또는 moksha(Moksha)를 얻고 그 자신이 브라만이 됩니다.
25	लभन्ते ब्रह्मनिर्वाणमृषयः क्षीणकल्मषाः । छिन्नद्वैधा यतात्मानः सर्वभूतहिते रताः ॥५-२५॥	5.25 The sages (Rishis) obtain absolute freedom or Moksha they whose sins have been destroyed,	५.२५ ऋषिहरूले पूर्ण स्वतन्त्रता वा मोक्ष प्राप्त गर्छन् जसका पापहरू नष्ट भएका छन्, जसको द्वैत (द्वैतको बोध वा विपरीतको	5.25 현자(Rishis)는 죄가 파괴되고 이중성(이원성)에 대한 인식 또는 반대 쌍의 경험)이 찢겨져 자체력이

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		whose dualities (perception of dualities or experience of the pairs of opposites) are torn asunder, who are self-controlled, and intent on the welfare of all beings.	जोडीको अनुभव) टुटेको छ, जो आत्म-नियन्त्रित छन्, र सबै प्राणीहरूको कल्याणको अभिप्राय राख्छन्।	있고 모든 존재의 복지에 대한 의도를 지닌 절대적인 자유 또는 moksha(Moksha)를 얻습니다.
26	कामक्रोधवियुक्तानां यतीनां यतचेतसाम् । अभितो ब्रह्मनिर्वाणं वर्तते विदितात्मनाम् ॥५-२६॥	5.26 Absolute freedom (or Brahmic bliss) exists on all sides for those self-controlled ascetics who are free from desire and anger, who have controlled their thoughts and who have realised the Self.	5.26 पूर्ण स्वतन्त्रता (वा ब्रह्मिक आनन्द) ती आत्म-नियन्त्रित तपस्वीहरूका लागि चारैतिर अवस्थित छ जो इच्छा र क्रोधबाट मुक्त छन्, जसले आफ्नो विचारलाई नियन्त्रण गरेका छन् र जसले आत्म-आनन्द प्राप्त गरेका छन्।	5.26 욕망과 분노에서 벗어나 자신의 생각을 통제하고 진아를 깨달은 자제력 있는 수행자에게는 절대적인 자유(또는 브라흐마의 행복)가 사방에 존재합니다.
27	स्पर्शान्कृत्वा बहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवान्तरे भ्रुवोः । प्राणापानौ समौ कृत्वा नासाभ्यन्तरचारिणौ ॥५-२७॥	5.27 Shutting out (all) external contacts and fixing the gaze between the eyebrow, realising the outgoing and incoming breaths moving within the nostrils.	5.27 (सबै) बाहिरी सम्पर्कहरू बन्द गर्दै र एरो बीचको नजरलाई ठीक गर्दै, बाहिर जाने र भित्रिने सासलाई नाक भित्र घुमाउने।	5.27 외부 접촉을 모두 차단하고 눈꺼풀 사이에 시선을 고정하여 콧구멍 내에서 움직이는 숨이 들어오고 나가는 것을 완화합니다.
28	यतेन्द्रियमनोबुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः । विगतेच्छाभयक्रोधो यः सदा मुक्त एव सः	5.28 With the senses, the mind and the intellect (ever)	५.२८ इन्द्रिय, मन र बुद्धिले (सदा) नियन्त्रित, मुक्तिलाई	5.28 감각, 마음, 지성을 (항상) 통제하고 해방을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	॥५-२८॥	controlled, having liberation as his supreme goal, free from desire, fear and anger the sage is verily liberated for ever.	आफ्नो परम लक्ष्य मानेर, कामना, भय र क्रोधबाट मुक्त भएर ऋषि निश्चय नै सदाको लागि मुक्त हुन्छन्।	최고의 목표로 삼고 욕망, 두려움, 분노가 없는 현자는 진실로 영원히 해방됩니다.
29	भोक्तारं यज्ञतपसां सर्वलोकमहेश्वरम् । सुहृदं सर्वभूतानां ज्ञात्वा मां शान्तिमृच्छति ॥५-२९॥	5.29 He who knows Me as the enjoyer of sacrifices and austerities, the great Lord of all the worlds and the friend of all beings, attains to peace.	५.२९ जसले मलाई यज्ञ र तपस्याको उपभोगकर्ता, सर्व जगतका महान स्वामी र सबै प्राणीहरूको मित्र भनेर जान्दछ, उसले शान्ति प्राप्त गर्दछ।	5.29 나를 희생과 고행의 즐거움, 온 세상의 위대한 주님, 모든 존재의 친구로 아는 사람은 평화를 얻습니다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 5.1–5.29 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय ६

Dhyāna Yoga • ध्यानयोगः • 명상 요가

Chapter 6: The Yoga of Meditation • 47 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	श्रीभगवानुवाच । अनाश्रितः कर्मफलं कार्यं कर्म करोति यः । स संन्यासी च योगी च न निरग्निर्न चाक्रियः ॥६-१॥	6.1 The Blessed Lord said He who performs his bounden duty without depending on the fruits of his actions he is a Sannyasi and a Yogi; not he who is without fire and without action.	६.१ भगवानले कर्मको फलमा भर नभई आफ्नो बाध्यात्मक कर्तव्य पूरा गर्नेलाई सन्यासी र योगी भन्नुभयो । त्यो होइन जो आगो बिना र कार्य बिना छ।	6.1 복되신 주님께서는 자신의 행위의 결과에 의존하지 않고 자신의 의무를 수행하는 사람을 산냐시(Sannyasi)이자 요기(Yogi)라고 말씀하셨습니다. 불이 없고 행동이 없는 사람은 아닙니다.
2	यं संन्यासमिति प्राहुर्योगं तं विद्धि पाण्डव । न ह्यसंन्यस्तसङ्कल्पो योगी भवति कश्चन ॥६-२॥	6.2 Do thou, O Arjuna, know Yoga to be that which they call renunciation; no one verily becomes a Yogi who has not renounced thoughts.	६.२ हे अर्जुन, के तिमी योगलाई जान्दछौ जसलाई तिनीहरूले त्याग भन्छन्; विचार त्यागेको कोही पनि वास्तवमा योगी बन्दैन।	6.2 오 아르주나여, 당신은 요가가 그들이 포기라고 부르는 것임을 아십니까? 생각을 버리지 않고서 요기가 되는 사람은 아무도 없습니다.
3	आरुरुक्षोर्मुनेर्योगं कर्म कारणमुच्यते । योगारूढस्य तस्यैव शमः कारणमुच्यते ॥६-	6.3 For a sage who wishes to attain to Yoga, action is	६.३ योग प्राप्त गर्न चाहने ऋषिको लागि कर्मलाई साधन	6.3 요가를 얻고자 하는 현자에게는 행동이

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	३॥	said to be the means; for the same sage who has attained to Yoga, inaction (iescence) is said to be the means.	भनिन्छ। योगलाई प्राप्त गर्ने ऋषिको लागि निष्क्रियतालाई साधन भनिन्छ।	수단이라고 합니다. 요가를 성취한 현자에게는 무위(무위)가 수단이라고 합니다.
4	यदा हि नेन्द्रियार्थेषु न कर्मस्वनुषज्जते । सर्वसङ्कल्पसंन्यासी योगारूढस्तदोच्यते ॥६-४॥	6.4 When a man is not attached to the sense-objects or to actions, having renounced all thoughts, then he is said to have attained to Yoga.	६.४ जब मानिस सबै विचार त्यागेर इन्द्रिय-वस्तु वा कर्ममा संलग्न हुँदैन, तब उसले योग प्राप्त गरेको भनिन्छ।	6.4 감각대상이나 행위에 집착하지 않고 모든 생각을 버리면 요가를 성취했다고 합니다.
5	उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् । आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥६-५॥	6.5 One should raise oneself by one's Self alone; let not one lower oneself; for the Self alone is the friend of oneself, and the Self alone is the enemy of oneself.	6.5 एक व्यक्तिले आफैलाई एकलै आफैले उठाउनुपर्छ; कसैले आफूलाई तल नबनाओस्। किनकी स्वयम् एकलै आफ्नो मित्र हो, र स्वयम् एकलै आफ्नो शत्रु हो।	6.5 사람은 자기 혼자서 자기 자신을 키워야 합니다. 자신을 낮추지 마십시오. 왜냐하면 참나만이 자신의 친구이고, 참나만이 자신의 적이기 때문입니다.
6	बन्धुरात्मात्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जितः । अनात्मनस्तु शत्रुत्वे वर्तेतात्मैव शत्रुवत् ॥६-६॥	6.6 The Self is the friend of the self of him by whom the self has been conered by the Self, but to the	6.6 आत्म उसको आत्मको मित्र हो जसद्वारा आत्मलाई आत्मले कन्नर गरेको छ, तर अव्यवस्थित आत्मको लागि, यो आत्म (बाह्य)	6.6 진아는 진아에 의해 자신을 속인 자의 친구이지만, 굴하지 않은 자에게는 이 진아가 마치 (외부) 적처럼

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		unconered self, this Self stands in the position of an enemy, like an (external) foe.	शत्रुको रूपमा शत्रुको स्थितिमा उभिएको छ।	적의 위치에 서 있습니다.
7	जितात्मनः प्रशान्तस्य परमात्मा समाहितः शीतोष्णसुखदुःखेषु तथा मानापमानयोः ॥६-७॥	6.7 The Supreme Self of him who is self-controlled and peaceful is balanced in cold and heat, pleasure and pain, as also in honour and dishonour.	६.७ जो आत्मसंयमी र शान्तिमय छ, उहाँको परम आत्मा चिसो र गर्मी, सुख र दुखमा पनि सन्तुलित हुन्छ, सम्मान र अनादरमा पनि सन्तुलित हुन्छ।	6.7 자제력 있고 평화로운 사람의 최고 자아는 추위와 더위, 쾌락과 고통, 명예와 불명예에서도 균형을 이룹니다.
8	ज्ञानविज्ञानतृप्तात्मा कूटस्थो विजितेन्द्रियः युक्त इत्युच्यते योगी समलोष्टाश्मकाञ्चनः ॥६-८॥	6.8 The Yogi who is satisfied with the knowledge and the wisdom (of the Self), who has conered the senses, and to whom a clod of earth, a piece of stone and gold are the same, is said to be harmonied (i.e., is said to have attained Nirvikalpa Samadhi).	६.८ ज्ञान र बुद्धिमा सन्तुष्ट हुने योगी, जसले इन्द्रियहरूलाई समाहित गरेको छ, र जसको लागि माटोको ढुङ्गा, ढुङ्गा र सुनको टुक्रा समान छ, त्यसलाई मेलमिलाप भएको भनिन्छ (अर्थात् निर्विकल्प समाधि प्राप्त गरेको भनिन्छ)।	6.8 지식과 지혜(진아의)에 만족하고, 감각을 통합하고, 흙덩이, 돌, 금이 같은 수행자는 조화를 이룬다고 합니다(즉, 니르비칼파 삼매를 얻었다고 합니다).
9	सुहृन्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्यबन्धुषु ।	6.9 He who is of the same	६.९ जो असल मन भएका, मित्र,	6.9 선한 사람, 친구, 적,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	साधुष्वपि च पापेषु समबुद्धिर्विशिष्यते ॥६-९॥	mind to the good-hearted, friends, enemies, the indifferent, the neutral, the hateful, the relatives, the righteous and the unrighteous, excels.	शत्रु, उदासीन, तटस्थ, घृणा गर्ने, आफन्त, धर्मी र अधर्मीहरूका लागि समान मनको हुन्छ, त्यो श्रेष्ठ हुन्छ।	무관심한 사람, 중립적인 사람, 미워하는 사람, 친척, 의로운 사람과 불의한 사람에게 같은 마음을 갖는 사람은 탁월합니다.
10	योगी युञ्जीत सततमात्मानं रहसि स्थितः । एकाकी यतचित्तात्मा निराशीरपरिग्रहः ॥६-१०॥	6.10 Let the Yogi try constantly to keep the mind steady, remaining in solitude, alone, with the mind and the body controlled, and free from hope and covetousness.	६.१० योगीले मनलाई स्थिर राख्ने, एकान्तमा, एकान्तमा, मन र शरीरलाई नियन्त्रणमा राखेर, आशा र लोभबाट मुक्त रहने निरन्तर प्रयास गरौं।	6.10 수행자는 마음을 안정되게 유지하고, 고독하고, 혼자 있고, 마음과 몸을 통제하고, 희망과 탐욕에서 벗어나도록 끊임없이 노력해야 합니다.
11	शुचौ देशे प्रतिष्ठाप्य स्थिरमासनमात्मनः । नात्युच्छ्रितं नातिनीचं चैलाजिनकुशोत्तरम् ॥६-११॥	6.11 In a clean spot, having established a firm seat of his own, neither too high nor too low, made of a cloth, a skin and Kusa-grass, one over the other.	6.11 सफा ठाउँमा कपडा, छाला र कुस-घाँसले एकअर्काबाट बनेको, न धेरै उचाइ न धेरै तल्लो, आफ्नै आसन स्थापित गरी।	6.11 깨끗한 곳에 천과 가죽과 풀을 겹쳐서 너무 높지도 낮지도 않은 견고한 자리를 마련하셨다.
12	तत्रैकाग्रं मनः कृत्वा यतचित्तेन्द्रियक्रियः । उपविश्यासने युञ्ज्याद्योगमात्मविशुद्धये ॥६-१२॥	6.12 There, having made the mind one-pointed, with the actions of the mind and	६.१२ त्यहाँ मनलाई एकमुखी बनाएर मनको कर्म र इन्द्रियलाई नियन्त्रणमा राखेर आसनमा बसेर	6.12 거기에서 마음을 하나로 모으고 마음의 행위와 감각을 통제할 다음 자리에 앉아

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		the senses controlled, let him, seated on the seat, practise Yoga for the purification of the self.	आत्मशुद्धिको लागि योग अभ्यास गरौं।	자아 정화를 위해 요가를 수행하라.
13	समं कायशिरोग्रीवं धारयन्नचलं स्थिरः । सम्प्रेक्ष्य नासिकाग्रं स्वं दिशश्चानवलोकयन् ॥६-१३॥	6.13 Let him firmly hold his body, head and neck erect and still, gazing at the tip of his nose, without looking around.	6.13 उसलाई आफ्नो शरीर, टाउको र घाँटी ठाडो र स्थिर, नाकको टुप्पोमा हेर्दै, वरिपरि नहेरेर दृढतापूर्वक समात्नुहोस्।	6.13 몸과 머리, 목을 똑바로 세우고 코끝을 바라보며 주위를 둘러보지 마십시오.
14	प्रशान्तात्मा विगतभीर्ब्रह्मचारिव्रते स्थितः । मनः संयम्य मच्चित्तो युक्त आसीत् मत्परः ॥६-१४॥	6.14 Serene-minded, fearless, firm in the vow of a Brahmachari, having controlled the mind, thinking of Me and balanced in mind, let him sit, having Me as his supreme goal.	६.१४ निर्मल मन, निडर, ब्रह्मचारीको व्रतमा दृढ, मनलाई नियन्त्रणमा राखी, मेरो चिन्तन र सन्तुलित मनले मलाई नै आफ्नो परम लक्ष्य बनाएर बस्न दिनुहोस्।	6.14 고요한 마음을 갖고, 두려움이 없고, 브라흐마चार이의 맹세를 확고히 하고, 마음을 통제하고, 나를 생각하고, 마음의 균형을 잡고, 나를 그의 최고의 목표로 삼고 있게 하라.
15	युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी नियतमानसः । शान्तिं निर्वाणपरमां मत्संस्थामधिगच्छति ॥६-१५॥	6.15 Thus always keeping the mind balanced, the Yogi, with the mind controlled, attains to the peace abiding in Me, which	६.१५ यसरी सधैं मनलाई सन्तुलित राख्ने योगीले मनलाई नियन्त्रणमा राखेर ममा रहने शान्ति प्राप्त गर्छ, जसको परिणति मुक्तिमा हुन्छ।	6.15 이렇게 항상 마음의 균형을 유지하면서 수행자는 마음을 통제하면서 내 안에 머무르는 평화에 도달하고,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		culminates in liberation.		이는 해탈에 이르게 됩니다.
16	नात्यश्नतस्तु योगोऽस्ति न चैकान्तमनश्नतः । न चातिस्वप्नशीलस्य जाग्रतो नैव चार्जुन ॥६-१६॥	6.16 Verily Yoga is not possible for him who eats too much, nor for him who does not eat at all, nor for him who sleeps too much, nor for him who is (always) awake, O Arjuna.	६.१६ साँच्चै योग सम्भव छैन, जसले धेरै खान्छ, न त नखानेलाई, न धेरै सुत्नेको लागि, न त जो (सधैं) जाग्रत छ, उसको लागि हे अर्जुन।	6.16 진실로 요가는 너무 많이 먹는 사람에게도, 전혀 먹지 않는 사람에게도, 너무 많이 자는 사람에게도, (항상) 깨어 있는 사람에게도 가능하지 않습니다, 오 아르주나여.
17	युक्ताहारविहारस्य युक्तचेष्टस्य कर्मसु । युक्तस्वप्नावबोधस्य योगो भवति दुःखहा ॥६-१७॥	6.17 Yoga becomes the destroyer of pain for him who is moderate in eating and recreation (such as walking, etc.), who is moderate in exertion in actions, who is moderate in sleep and wakefulness.	6.17 जो खानपान र मनोरञ्जन (जस्तै हिँड्ने आदि) मा संयमित छ, जो कर्ममा परिश्रममा संयमित छ, जो निद्रा र जागरणमा संयमित छ, उसको लागि योग पीडा नाश गर्ने हो।	6.17 요가는 식사와 오락(걷기 등)이 적당하고, 활동이 적당하며, 수면과 각성이 적당한 사람에게는 고통을 없애는 역할을 합니다.
18	यदा विनियतं चित्तमात्मन्येवावतिष्ठते । निःस्पृहः सर्वकामेभ्यो युक्त इत्युच्यते तदा ॥६-१८॥	6.18 When the perfectly controlled mind rests in the Self only, free from longing for all the objects of desires, then it is said, 'He is united'.	6.18 जब पूर्णतः नियन्त्रित मन केवल आत्मामा रहन्छ, इच्छाहरूका सबै वस्तुहरूको लालसाबाट मुक्त हुन्छ, तब भनिन्छ, 'उहाँ एकरूप हुनुहुन्छ'।	6.18 완벽하게 통제된 마음이 모든 욕망의 대상에 대한 갈망에서 벗어나 오직 진아에만 안주할 때, '그는 하나이다'라고 말합니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
19	यथा दीपो निवातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता । योगिनो यतचित्तस्य युञ्जतो योगमात्मनः ॥६-१९॥	6.19 As a lamp placed in a windless spot does not flicker to such is compared the Yogi of controlled mind, practising Yoga in the Self (or absorbed in the Yoga of the Self).	६.१९ हावाविहीन ठाउँमा राखिएको बत्ती झिलिमिली हुँदैन त्यसरी नै नियन्त्रित मनको योगी, आत्ममा योग अभ्यास गर्ने (वा आत्मको योगमा लीन) तुलना गरिन्छ।	6.19 바람이 없는 곳에 놓인 등불이 깜박거리지 않는 것과 같이 마음을 통제하고 진아 속에서 요가를 수행하는 요기에 비유됩니다(또는 진아 요가에 흡수됨).
20	यत्रोपरमते चित्तं निरुद्धं योगसेवया । यत्र चैवात्मनात्मानं पश्यन्नात्मनि तुष्यति ॥६-२०॥	6.20 When the mind, restrained by the practice of Yoga attains to quietude and when seeing the Self by the self, he is satisfied in his own Self.	6.20 योग अभ्यासले संयमित मनले शान्त हुन्छ र स्वयम् स्वयंलाई देख्दा स्वयंमा सन्तुष्ट हुन्छ।	6.20 요가 수행으로 통제된 마음이 고요함에 도달하고 자아를 통해 자아를 볼 때 그는 자신의 자아에 만족합니다.
21	सुखमात्यन्तिकं यत्तद् बुद्धिग्राह्यमतीन्द्रियम् । वेति यत्र न चैवायं स्थितश्चलति तत्त्वतः ॥६-२१॥	6.21 When he (the Yogi) feels that Infinite Bliss which can be grasped by the (pure) intellect and which transcends the senses, and established wherein he never moves from the Reality.	6.21 जब उसले (योगी) अनन्त आनन्द महसुस गर्दछ जुन (शुद्ध) बुद्धि द्वारा ग्रहण गर्न सकिन्छ र जो इन्द्रियहरू भन्दा पर छ, र स्थापित हुन्छ जहाँ ऊ वास्तविकताबाट कहिल्यै हट्दैन।	6.21 그(요기)가 (순수한) 지성으로 파악할 수 있고 감각을 초월하며 결코 현실에서 벗어나지 않는 무한한 지복을 느낄 때.
22	यं लब्ध्वा चापरं लाभं मन्यते नाधिकं ततः	6.22 Which, having	6.22 जुन, प्राप्त गरेपछि, उसले	6.22 그것을 얻은 후에 그는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	यस्मिन्स्थितो न दुःखेन गुरुणापि विचाल्यते ॥६-२२॥	obtained, he thinks there is no other gain superior to it; wherein established, he is not moved even by heavy sorrow.	सोच्छ कि यो भन्दा राम्रो अरु कुनै लाभ छैन; जहाँ स्थापित छ, ऊ भारी दुःखले पनि डगमगाउँदैन।	그것보다 더 나은 다른 이득이 없다고 생각합니다. 거기에 정하면 큰 슬픔에도 흔들리지 아니하느니라.
23	तं विद्याद् दुःखसंयोगवियोगं योगसंज्ञितम् स निश्चयेन योक्तव्यो योगोऽनिर्विण्णचेतसा ॥६-२३॥	6.23 Let that be known by the name of Yoga, the severance from union with pain. This Yoga should be practised with determination and with an undesponding mind.	६.२३ त्यसलाई योग नामले चिनीं, पीडासँगको मिलनबाट विच्छेद। यो योग दृढ संकल्प र निरुत्साहित मनले अभ्यास गर्नुपर्छ।	6.23 고통과의 합일로부터의 단절을 요가의 이름으로 알리라. 이 요가는 결단력과 포기하지 않는 마음으로 수행되어야 합니다.
24	सङ्कल्पप्रभवान्कामास्त्यक्त्वा सर्वानशेषतः मनसैवेन्द्रियग्रामं विनियम्य समन्ततः ॥६-२४॥	6.24 Abandoning without reserve all desires born of Sankalpa (thought and imagination) and completely restraining the whole group of the senses by the mind from all sides.	6.24 संकल्प (विचार र कल्पना) बाट उत्पन्न सबै कामनाहरूलाई सुरक्षित नगरी त्याग्नु र मनद्वारा इन्द्रियहरूको सम्पूर्ण समूहलाई चारैतिरबाट पूर्ण रूपमा रोक्नु।	6.24 상칼파(생각과 상상)에서 태어난 모든 욕망을 남김없이 버리고 마음으로 모든 감각 기관을 모든 면에서 완전히 억제합니다.
25	शनैः शनैरुपरमेद् बुद्ध्या धृतिगृहीतया । आत्मसंस्थं मनः कृत्वा न किञ्चिदपि चिन्तयेत् ॥६-२५॥	6.25 Little by little let him attain to ietude by the intellect held firmly; having	६.२५ अलि-बिस्तारै उसले दृढतापूर्वक धारण गरेको बुद्धिद्वारा आत्मज्ञान प्राप्त	6.25 확고한 지성을 통해 조금씩 학습에 도달하게 하라. 마음이 진아 안에 자리잡게

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		made the mind establish itself in the Self, let him not think of anything.	गरोस्। मनलाई आत्ममा स्थापित गराएर, उसले केही सोच्न नपरोस्।	하였으니 아무 생각도 하지 마십시오.
26	यतो यतो निश्चरति मनश्चञ्चलमस्थिरम् ततस्ततो नियम्यैतदात्मन्येव वशं नयेत् ॥६-२६॥	6.26 From whatever cause the restless and unsteady mind wanders away, from that let him restrain it and bring it under the control of the Self alone.	6.26 चंचल र अस्थिर मन जुन कारणबाट टाढा भटकन्छ, त्यसबाट उसले यसलाई संयम राखोस् र एकलै स्वयंको नियन्त्रणमा ल्याओस्।	6.26 불안하고 불안정한 마음은 어떤 원인에서든지 방황하므로, 마음을 제지하고 진아의 통제하에 두도록 하십시오.
27	प्रशान्तमनसं हयेनं योगिनं सुखमुत्तमम् उपैति शान्तरजसं ब्रह्मभूतमकल्मषम् ॥६-२७॥	6.27 Supreme Bliss verily comes to this Yogi whose mind is ite peaceful, whose passion is ieted, who has become Brahman and who is free from sin.	६.२७ जसको मन शान्त छ, जसको वासना छ, जो ब्राह्मण बनेको छ र जो पापमुक्त छ, त्यस योगीलाई परम आनन्द निश्चय नै आउँछ।	6.27 마음이 평화롭고, 열정이 집중되고, 브라흐만이 되어 죄에서 자유로운 이 요기에게 최고의 행복이 진실로 찾아옵니다.
28	युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी विगतकल्मषः सुखेन ब्रह्मसंस्पर्शमत्यन्तं सुखमश्नुते ॥६-२८॥	6.28 The Yogi, always engaging the mind thus (in the practice of Yoga), freed from sins, easily enjoys the Infinite Bliss of contact with Brahman (the Eternal).	६.२८ यसरी (योग अभ्यासमा) सधैं मनलाई संलग्न गर्ने योगीले पापहरूबाट मुक्त भएर ब्रह्म (अनन्त) सँग सम्पर्कको अनन्त आनन्द सजिलै प्राप्त गर्दछ।	6.28 요가 수련에서 항상 마음을 사로잡는 요기는 죄에서 벗어나 브라만(영원하신 분)과 접촉하는 무한한 행복을 쉽게 누립니다.
29	सर्वभूतस्थमात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि	6.29 With the mind	6.29 योगद्वारा मिलाइएको	6.29 요가로 조화를 이룬

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	ईक्षते योगयुक्तात्मा सर्वत्र समदर्शनः ॥६-२९॥	harmonised by Yoga he sees the Self abiding in all beings and all beings in the Self; he sees the same everywhere.	मनसँग उसले आत्मलाई सबै प्राणीहरूमा र सबै प्राणीहरूलाई आत्ममा रहेको देख्छ। उसले जताततै उस्तै देख्छ।	마음으로 그는 모든 존재 안에 진아가 있고, 진아 안에 모든 존재가 있음을 본다. 그는 어디서나 똑같은 것을 본다.
30	यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वं च मयि पश्यति । तस्याहं न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति ॥६-३०॥	6.30 He who sees Me everywhere and sees everything in Me, he never becomes separated from Me, nor do I become separated from him.	6.30 जसले मलाई जताततै देख्छ र ममा सबै कुरा देख्छ, ऊ कहिल्यै मबाट अलग हुँदैन, न म उहाँबाट अलग हुन्छु।	6.30 어디에서나 나를 보고 내 안의 모든 것을 보는 사람은 결코 나에게서 분리되지 않으며 나도 그에게서 분리되지 않습니다.
31	सर्वभूतस्थितं यो मां भजत्येकत्वमास्थितः । सर्वथा वर्तमानोऽपि स योगी मयि वर्तते ॥६-३१॥	6.31 He who, being established in unity, worships Me Who dwells in all beings, that Yogi abides in Me, whatever may be his mode of living.	6.31 जसले एकतामा स्थापित भई सबै प्राणीहरूमा वास गर्ने मेरो आराधना गर्छ, त्यो योगी ममा वास गर्छ, उसको जीवन शैली जस्तोसुकै होस्।	6.31 일치를 이루고 모든 존재 안에 거하는 나를 경배하는 사람은 그의 생활 방식이 무엇이든 요기가 내 안에 머무르게 한다.
32	आत्मौपम्येन सर्वत्र समं पश्यति योऽर्जुन । सुखं वा यदि वा दुःखं स योगी परमो मतः ॥६-३२॥	6.32 He who, through the likeness of the Self, O Arjuna, sees eality everywhere, be it pleasure or pain, he is regarded as	6.32 हे अर्जुन, जसले आत्मरूपले सर्वत्र सुख वा दुःख देख्छ, उसैलाई सर्वोच्च योगी मानिन्छ।	6.32 오 아르주나여, 참나의 형상을 통해 모든 곳에서 기쁨이든 고통이든 진리를 보는 사람은 최고의 요가행자로 간주됩니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		the highest Yogi.		
33	अर्जुन उवाच । योऽयं योगस्त्वया प्रोक्तः साम्येन मधुसूदन । एतस्याहं न पश्यामि चञ्चलत्वात्स्थितिं स्थिराम् ॥६-३३॥	6.33 Arjuna said This Yoga of eanimity taught by Thee, O Krishna, I do not see its steady continuance, because of the restlessness (of the mind).	६.३३ अर्जुनले भने, हे कृष्ण, तिमीले सिकाएको यो शत्रुताको योग (मनको) चंचलताले गर्दा म यसको स्थिरता देखिदैन।	6.33 아르주나가 말했습니다. 크리슈나여, 당신께서 가르치신 이 생명의 요가는 (마음의) 불안 때문에 나는 그것이 꾸준히 지속되는 것을 보지 못합니다.
34	चञ्चलं हि मनः कृष्ण प्रमाथि बलवद् दृढम् । तस्याहं निग्रहं मन्ये वायोरिव सुदुष्करम् ॥६-३४॥	6.34 The mind verily is restless, turbulent, strong and unyielding, O Krishna: I deem it as difficult to control it as to control the wind.	६.३४ मन साँच्चै चंचल, अशान्त, बलियो र अटल छ, हे कृष्ण, मलाई यसलाई नियन्त्रण गर्न पवनलाई नियन्त्रण गर्न जतिकै गाह्रो लाग्छ।	6.34 마음은 참으로 불안하고, 격동하고, 강하고, 굴하지 않습니다. 오 끄리슈나: 나는 그것을 통제하는 것이 바람을 통제하는 것만큼 어렵다고 생각합니다.
35	श्रीभगवानुवाच । असंशयं महाबाहो मनो दुर्निग्रहं चलम् । अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च गृह्यते ॥६-३५॥	6.35 The Blessed Lord said Undoubtedly, O mighty- armed Arjuna, the mind is difficult to control and restless; but by practice and by dispassion it may be restrained.	6.35 धन्य भगवानले भन्नुभयो निस्सन्देह, हे पराक्रमी अर्जुन, मन नियन्त्रण गर्न कठिन र चंचल छ; तर अभ्यास र वैराग्य द्वारा यसलाई रोक्न सकिन्छ।	6.35 복되신 주님께서 이렇게 말씀하셨습니다. 오 강력한 무장한 아르주나여, 마음은 통제하기 어렵고 불안합니다. 그러나 실천과 냉정함으로 인해 그것은 제한될 수 있다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
36	असंयतात्मना योगो दुष्प्राप इति मे मतिः वश्यात्मना तु यतता शक्योऽवाप्तुमुपायतः ॥६-३६॥	6.36 I think Yoga is hard to be attained by one of uncontrolled self, but the self-controlled and striving one can attain to it by the (proper) means.	६.३६ मलाई लाग्छ योग कुनै एक अनियन्त्रित व्यक्तिबाट प्राप्त गर्न गाह्रो छ, तर आत्म-नियन्त्रित र प्रयास गर्ने व्यक्तिले (उचित) माध्यमबाट यो प्राप्त गर्न सक्छ।	6.36 나는 요가가 통제되지 않은 사람에게는 달성하기 어렵지만, 통제되고 노력하는 사람은 (적절한) 수단으로 달성할 수 있다고 생각합니다.
37	अर्जुन उवाच । अयतिः श्रद्धयोपेतो योगाच्चलितमानसः । अप्राप्य योगसंसिद्धिं कां गतिं कृष्ण गच्छति ॥६-३७॥	6.37 Arjuna said He who is unable to control himself though he has the faith, and whose mind wanders away from Yoga, what end does he, having failed to attain perfection in Yoga, mee,t O Krishna?	६.३७ अर्जुनले भनेका छन्, जसले आस्था भए पनि आफूलाई नियन्त्रण गर्न सक्दैन र जसको मन योगबाट टाढा भइरहन्छ, उसले योगमा पूर्णता प्राप्त गर्न नसकेर के अन्त्य गर्छ, हे कृष्ण, मलाई ?	6.37 아르주나는 믿음이 있음에도 불구하고 자신을 통제할 수 없고 마음이 요가에서 멀어져 방황하는 사람이 요가에서 완전함을 얻지 못하여 결국 무슨 일을 하게 됩니까, 오 크리슈나여?
38	कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छिन्नाभ्रमिव नश्यति अप्रतिष्ठो महाबाहो विमूढो ब्रह्मणः पथि ॥६-३८॥	Swami Sivananda did not comment on this sloka	स्वामी शिवानन्दले यस श्लोकमा टिप्पणी गरेनन्	Swami Sivananda 는 이 슬로카에 대해 언급하지 않았습니다.
39	एतन्मे संशयं कृष्ण छेत्तुमर्हस्यशेषतः । त्वदन्यः संशयस्यास्य छेत्ता न ह्युपपद्यते ॥६-३९॥	6.39 This doubt of mine, O Krishna, do Thou dispel completely; because it is not possible for any but	6.39 हे कृष्ण, मेरो यो शङ्कालाई पूर्ण रूपमा दूर गर्नुहोस्। किनकी यो शंका हटाउन तिम्री बाहेक अरु कसैको लागि सम्भव छैन।	6.39 오 크리슈나여, 당신은 나의 이 의심을 완전히 없애 주소서. 당신 외에는 누구도 이 의심을 풀 수 없기

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Thee to dispel this doubt.		때문입니다.
40	श्रीभगवानुवाच । पार्थ नैवेह नामुत्र विनाशस्तस्य विद्यते । न हि कल्याणकृत्कश्चिद् दुर्गतिं तात गच्छति ॥६-४०॥	6.40 The Blessed Lord said O Arjuna, neither in this world, nor in the next world is there destruction for him; none, verily, who does good, O My son, ever comes to grief.	6.40 परमप्रभुले भन्नुभयो, हे अर्जुन, न यस लोकमा, न परलोकमा उनको विनाश छ; कुनै पनि, साँच्चै, जसले राम्रो गर्छ, हे मेरो छोरा, कहिल्यै शोकमा आउँदैन।	6.40 복되신 주님께서 오 아르주나여, 이 세상에서도, 저 세상에서도 그에게는 멸망이 없다고 말씀하셨습니다. 진실로, 오 내 아들이, 선을 행하는 사람은 결코 슬픔에 빠지지 않는다.
41	प्राप्य पुण्यकृतां लोकानुषित्वा शाश्वतीः समाः । शुचीनां श्रीमतां गेहे योगभ्रष्टोऽभिजायते ॥६-४१॥	6.41 Having attained to the worlds of the righteous and having dwelt there for everlasting years, he who fell from Yoga is born in a house of the pure and wealthy.	६.४१ धर्मी लोकमा प्राप्त भई अनन्त वर्षसम्म त्यहाँ वास गरेर योगबाट पतित भएकोले पवित्र र धनीको घरमा वास हुन्छ।	6.41 의로운 세계에 도달하여 그곳에서 영원히 거주하고 요가에서 떨어진 사람은 순수하고 부유한 집에서 태어난다.
42	अथवा योगिनामेव कुले भवति धीमताम् । एतद्धि दुर्लभतरं लोके जन्म यदीदृशम् ॥६-४२॥	6.42 Or he is born in a family of even the wise Yogis; verily a birth like this is very difficult to obtain in this world.	6.42 अथवा ऊ ज्ञानी योगीहरूको परिवारमा जन्मेको हो; साँच्चै यस्तो जन्म यस संसारमा प्राप्त गर्न धेरै कठिन छ।	6.42 아니면 그는 현명한 요기들의 가문에서 태어났다. 진실로 이와 같은 출생은 이 세상에서 얻기가 매우 어렵습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
43	तत्र तं बुद्धिसंयोगं लभते पौर्वदेहिकम् । यतते च ततो भूयः संसिद्धौ कुरुनन्दन ॥६-४३॥	6.43 Thee he comes in touch with the knowledge acquired in his former body and strives more than before for perfection, O Arjuna.	6.43 हे अर्जुन, उहाँ आफ्नो पूर्व शरीरमा भएको ज्ञानको सम्पर्कमा आउनुहुन्छ र पूर्णताको लागि पहिलेभन्दा धेरै प्रयास गर्नुहुन्छ।	6.43 오 아르주나여, 당신은 이전 몸에서 얻은 지식과 접촉하여 전보다 더 완벽을 위해 노력합니다.
44	पूर्वाभ्यासेन तेनैव हियते ह्यवशोऽपि सः । जिज्ञासुरपि योगस्य शब्दब्रह्मातिवर्तते ॥६-४४॥	6.44 By that very former practice he is borne on in spite of himself. Even he who merely wishes to know Yoga goes beyond the Brahmic word.	6.44 त्यो पुरानो अभ्यासले उहाँ आफैंको बावजुद जन्म लिनुहुन्छ। जो केवल योग जान्न चाहन्छ ऊ पनि ब्रह्म शब्दभन्दा पर जान्छ।	6.44 그는 자신도 모르게 바로 그 이전의 관행에 의해 버티고 있습니다. 단지 요가를 알고자 하는 사람이라도 브라흐마의 말을 넘어서는 것입니다.
45	प्रयत्नाद्यतमानस्तु योगी संशुद्धकिल्बिषः । अनेकजन्मसंसिद्धस्ततो याति परां गतिम् ॥६-४५॥	6.45 But the Yogi who strives with assiduity, purified of sins and perfected gradually through many births, reaches the highest goal.	6.45 तर जो योगी दृढतापूर्वक प्रयास गर्दछ, पापबाट शुद्ध र धेरै जन्महरूद्वारा क्रमशः सिद्ध हुन्छ, ऊ उच्च लक्ष्यमा पुग्छ।	6.45 그러나 부지런히 노력하고, 죄를 정화하고, 여러 번의 생을 거쳐 점진적으로 완성되는 요기는 최고의 목표에 도달합니다.
46	तपस्विभ्योऽधिको योगी ज्ञानिभ्योऽपि मतोऽधिकः । कर्मिभ्यश्चाधिको योगी तस्माद्योगी भवार्जुन ॥६-४६॥	6.46 The Yogi is thought to be superior to the ascetics and even superior to men of knowledge (obtained	6.46 योगी तपस्वीहरू भन्दा उच्च र ज्ञानी मानिसहरू भन्दा पनि उच्च मानिन्छ (शास्त्रको अध्ययनबाट प्राप्त); ऊ कर्म गर्ने	6.46 요기는 고행자보다 우월하고 심지어 지식 있는 사람(경전 연구를 통해 얻음)보다 우월하다고

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		through the study of scriptures); he is also superior to men of action; therefore be thou a Yogi, O Arjuna.	मानिसहरूभन्दा पनि उच्च छ। त्यसैले हे अर्जुन तिम्री योगी बन।	생각됩니다. 그는 또한 행동하는 사람보다 우월합니다. 그러므로 오아르주나여, 너는 요기가 되라.
47	योगिनामपि सर्वेषां मद्गतेनान्तरात्मना । श्रद्धावान्भजते यो मां स मे युक्ततमो मतः ॥६-४७॥	6.47 And among all the Yogis he who, full of faith and with his inner self merged in Me, worships Me is deemed by Me to be the most devout.	६.४७ र सबै योगीहरूमध्ये जो आस्थाले भरिएको र ममा विलीन भई मेरो आराधना गर्छ, म नै सबैभन्दा भक्त मानिन्छन्।	6.47 그리고 모든 요기들 중에서 믿음이 가득하고 내적 자아가 나에게 합쳐져 나를 숭배하는 사람을 나는 가장 독실한 사람으로 간주한다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 6.1–6.47 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता — अध्याय ७

Jñāna-Vijñāna Yoga • ज्ञानविज्ञानयोगः • 지식과 깨달음의 요가

Chapter 7: The Yoga of Knowledge and Realization • 30 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	श्रीभगवानुवाच । मय्यासक्तमनाः पार्थ योगं युञ्जन्मदाश्रयः । असंशयं समग्रं मां यथा ज्ञास्यसि तच्छृणु ॥७-१॥	7.1 The Blessed Lord said O Arjuna, hear how you shall without doubt know Me fully, with the mind intent on Me, practising Yoga and taking refuge in Me.	७.१ भगवानले भन्नुभयो, हे अर्जुन, सुन्नुहोस्, कसरी तिमीले मलाई पूर्णरूपमा चिन्न सक्छौ, मनमा मन लगाएर, योग अभ्यास गर्दै र ममा शरण लिएर ।	7.1 복되신 주님께서 말씀하셨습니다. 오 아르주나야, 네가 나에게 마음을 쏟고 요가를 수련하고 나에게 피신하면서 어떻게 의심 없이 나를 온전히 알게 될지 들어라.
2	ज्ञानं तेऽहं सविज्ञानमिदं वक्ष्याम्यशेषतः । यज्ज्ञात्वा नेह भूयोऽन्यज्ज्ञातव्यमवशिष्यते ॥७-२॥	7.2 I shall declare to thee in full this knowledge combined with realisation, after knowing which nothing more here remains to be known.	७.२ म तिमीलाई यो ज्ञान सहितको पूर्ण ज्ञानको घोषणा गर्नेछु, यो थाहा पाएपछि यहाँ थप केही थाहा छैन।	7.2 나는 여기서 더 이상 알 수 없는 것이 무엇인지 알게 된 후에 깨달음과 결합된 이 지식을 완전하게 선언하겠습니다.
3	मनुष्याणां सहस्रेषु कश्चिद्यतति सिद्धये । यततामपि सिद्धानां कश्चिन्मां वेत्ति तत्त्वतः ॥७-३॥	7.3 Among thousands of men, one perchance strives for perfection; even among	7.3 हजारौं मानिसहरू मध्ये, एक सम्भावना पूर्णताको लागि प्रयास गर्दछ; ती सफल प्रयासकर्ताहरू	7.3 수천 명의 사람들 중에서 완벽함을 추구하는 사람이 한 명 있습니다. 성공한 노력가들

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		those successful strivers, only one perchance knows Me in essence.	मध्ये पनि, केवल एक सम्भावनाले मलाई सारमा चिन्छ।	가운데서도 나를 본질적으로 아는 사람은 단 한 명뿐이다.
4	भूमिरापोऽनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च । अहंकार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा ॥७-४॥	7.4 Earth, water, fire, air, ether, mind, intellect and egoism thus is My Nature divided eightfold.	७.४ पृथ्वी, जल, अग्नि, वायु, आकाश, मन, बुद्धि र अहंकार यसरी आठ गुणा विभाजित मेरो प्रकृति छ।	7.4 흙, 물, 불, 공기, 에테르, 마음, 지성, 이기주의는 이렇게 나의 본성이 여덟 배로 나누어져 있다.
5	अपरेयमितस्त्वन्यां प्रकृतिं विद्धि मे पराम् । जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत् ॥७-५॥	7.5 This is the inferior Prakriti, O mighty-armed (Arjuna); know thou as different from it My higher Prakriti (Nature), the very life-element, by which this world is upheld.	7.5 हे वीर-शस्त्रधारी (अर्जुन) यो निम्न प्रकृति हो। तिमीलाई मेरो उच्च प्रकृति (प्रकृति) भन्दा भिन्न रूपमा जान्नुहोस्, जुन जीवन-तत्व हो, जसद्वारा यो संसार धारण गरिएको छ।	7.5 오, 강력한 무기를 지닌(아르주나)이시여, 이것은 열등한 프라크리티입니다. 이 세상을 지탱하는 생명의 요소인 나의 더 높은 프라크리티(자연)가 나와 다르다는 것을 알라.
6	एतद्योनीनि भूतानि सर्वाणीत्युपधारय । अहं कृत्स्नस्य जगतः प्रभवः प्रलयस्तथा ॥७-६॥	7.6 Know that these two (Natures) are the womb of all beings. So I am the source and dissolution of the whole universe.	७.६ जान्नु कि यी दुई (प्रकृति) सबै प्राणीको गर्भ हुन्। त्यसैले म सम्पूर्ण ब्रह्माण्डको स्रोत र विघटन हुँ।	7.6 이 두 가지(자연)가 모든 존재의 자궁임을 알라. 그러므로 나는 온 우주의 근원이자 해체이다.
7	मतः परतरं नान्यत्किञ्चिदस्ति धनञ्जय । मयि सर्वमिदं प्रोतं सूत्रे मणिगणा इव ॥७-७॥	7.7 There is nothing whatsoever higher than Me,	७.७ हे अर्जुन, मभन्दा माथि अरु केही छैन। यो सबै ममा टाँसिएको	7.7 오 아르주나여, 나보다 더 높은 것은 아무것도 없습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	७॥	O Arjuna. All this is strung on Me, as clusters of gems on a string.	छ, तारमा रत्नहरूको समूह जस्तै।	이 모든 것은 끈에 묶인 보석 덩어리처럼 나에게 묶여 있다.
8	रसोऽहमप्सु कौन्तेय प्रभास्मि शशिसूर्ययोः प्रणवः सर्ववेदेषु शब्दः खे पौरुषं नृषु ॥७-८॥	7.8 I am the sapidity in water, O Arjuna; I am the light in the moon and the sun; I am the syllable Om in all the Vedas, sound in ether and virility in men.	7.8 हे अर्जुन, पानीमा म नै हुँ। म चन्द्रमा र सूर्यमा ज्योति हुँ; म सबै वेदहरूमा ओम, आकाशमा ध्वनि र पुरुषहरूमा वीरता हुँ।	7.8 오 아르주나여, 나는 물 속의 소금입니다. 나는 달과 태양의 빛입니다. 나는 모든 베다에 나오는 음절 옴이고, 에테르에서는 건전하고 인간에게는 정력이다.
9	पुण्यो गन्धः पृथिव्यां च तेजश्चास्मि विभावसौ जीवनं सर्वभूतेषु तपश्चास्मि तपस्विषु ॥७-९॥	7.9 I am the sweet fragrance in the earth and the brilliance in the fire, the life in all beings, and I am the austerity in ascetics.	७.९ म पृथ्वीमा मधुर सुगन्ध हुँ र अग्निमा तेज हुँ, सबै प्राणीहरूमा प्राण हुँ र तपस्याहरूमा तपस्या हुँ।	7.9 나는 땅의 달콤한 향기요, 불의 광채요, 모든 존재의 생명이요, 수행자의 고행이니라.
10	बीजं मां सर्वभूतानां विद्धि पार्थ सनातनम् बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम् ॥७-१०॥	7.10 Know Me, O Arjuna, as the eternal seed of all beings; I am the intelligence of the intelligent; the splendour of the splendid objects am I.	7.10 हे अर्जुन, मलाई सबै प्राणीहरूको अनन्त बीजको रूपमा चिन। म बुद्धिमानको बुद्धि हुँ; भव्य वस्तुहरूको महिमा म हुँ।	7.10 오 아르주나여, 나를 모든 존재의 영원한 씨앗으로 알아라. 나는 지성적인 자의 지성이다. 찬란한 사물 중의 찬란함은 바로 나다.
11	बलं बलवतां चाहं कामरागविवर्जितम् धर्माविरुद्धो भूतेषु कामोऽस्मि भरतर्षभ	7.11 Of the strong, I am the strength devoid of	7.11 बलवानहरूमा, म इच्छा र आसक्तिरहित शक्ति हुँ, र (सबै	7.11 강한 자 중에서 나는 욕망과 집착이 없는 힘이고,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	॥७-११॥	desire and attachment, and in (all) beings, I am the desire unopposed to Dharma, O Arjuna.	प्राणीहरूमा) हे अर्जुन, म धर्मको विरुद्धको इच्छा हुँ।	(모든) 존재 가운데서 나는 달마에 반대하지 않는 욕망이다, 오 아르주나여.
12	ये चैव सात्त्विका भावा राजसास्तामसाश्च ये । मत्त एवेति तान्विद्धि न त्वहं तेषु ते मयि ॥७-१२॥	7.12 Whatever beings (and objects) that are pure, active and inert, know that they proceed from Me. They are in Me, yet I am not in them.	7.12 जुनसुकै प्राणी (र वस्तुहरू) जो शुद्ध, क्रियाशील र जड छन्, जान्नुहोस् कि तिनीहरू मबाट निस्कन्छन्। तिनीहरू ममा छन्, तर म तिनीहरूमा छैन।	7.12 순수하고 활동적이며 불활성인 모든 존재(및 사물)는 나에게서 나온다는 것을 알라. 그들은 내 안에 있지만 나는 그들 안에 있지 않습니다.
13	त्रिभिर्गुणमयैर्भावैरेभिः सर्वमिदं जगत् । मोहितं नाभिजानाति मामेभ्यः परमव्ययम् ॥७-१३॥	7.13 Deluded by these Natures (states or things) composed of the three alities of Nature all this world does not know Me as distinct from them and immutable.	७.१३ प्रकृतिका तीन तत्वहरू मिलेर बनेका यी प्रकृतिहरू (अवस्था वा वस्तुहरू)बाट मोहित भएर यो सारा संसारले मलाई यिनीहरूभन्दा भिन्न र अपरिवर्तनीय रूपमा जान्दैन।	7.13 자연의 세 가지 특성으로 구성된 이러한 자연(상태 또는 사물)에 의해 이 세상은 나를 그들과 구별되고 불변하는 존재로 인식하지 못합니다.
14	दैवी ह्येषा गुणमयी मम माया दुरत्यया । मामेव ये प्रपद्यन्ते मायामेतां तरन्ति ते ॥७-१४॥	7.14 Verily, this divine illusion of Mine, made up of the (three) alities (of Nature) is difficult to cross over; those who take refuge	7.14 साँच्चै, मेरो यो दिव्य भ्रम, (तीन) तत्वहरू (प्रकृतिको) मिलेर पार गर्न गाह्रो छ; ममा मात्र शरण लिनेहरूले यो भ्रम पार गर।	7.14 진실로, (자연의) 세 가지 특성으로 구성된 나의 이 신성한 환상은 건너뛰기가 어렵습니다. 나에게만 피신하는 자들은 이 환상을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		in Me alone, cross over this illusion.		건너가라.
15	न मां दुष्कृतिनो मूढाः प्रपद्यन्ते नराधमाः माययापहतज्ञाना आसुरं भावमाश्रिताः ॥७-१५॥	7.15 The evil-doers and the deluded who are the lowest of men do not seek Me; they whose knowledge is destroyed by illusion follow the ways of demons.	7.15 दुष्कर्म गर्नेहरू र भ्रममा परेकाहरू जो मानिसहरूमा सबैभन्दा कम छन् तिनीहरूले मलाई खोज्दैनन्। जसको ज्ञान भ्रमले नष्ट हुन्छ, उनीहरू दानवको मार्गमा लाग्छन्।	7.15 악을 행하는 자들과 미혹된 자들, 가장 천한 인간들은 나를 찾지 않는다. 환상으로 인해 지식이 파괴된 사람들은 악마의 길을 따릅니다.
16	चतुर्विधा भजन्ते मां जनाः सुकृतिनोऽर्जुन आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भरतर्षभ ॥७-१६॥	7.16 Four kinds of virtuous men worship Me, O Arjuna, and they are the distressed, the seeker of knowledge, the seeker of wealth and the wise, O lord of the Bharatas.	7.16 हे अर्जुन, चार प्रकारका सद्गुणी मानिसहरूले मेरो पूजा गर्छन्, र तिनीहरू दुःखी, ज्ञानको खोजी, धनको खोजी र ज्ञानी हुन्, हे भरतहरूका स्वामी।	7.16 오 아르주나여, 네 종류의 유덕한 사람들이 나를 숭배합니다. 그들은 괴로움을 겪는 자, 지식을 구하는 자, 부를 구하는 자, 지혜로운 자입니다, 오 바라타의 주여.
17	तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त एकभक्तिर्विशिष्यते प्रियो हि ज्ञानिनोऽत्यर्थमहं स च मम प्रियः ॥७-१७॥	7.17 Of them the wise, ever steadfast and devoted to the One, excels (is the best); for I am exceedingly dear to the wise and he is dear to Me.	7.17 तिनीहरूमध्ये बुद्धिमान, सधैं अटल र एकप्रति समर्पित, उत्कृष्ट (उत्तम हो); किनकि म ज्ञानीहरूलाई असाध्यै प्रिय छु र उहाँ मलाई प्रिय हुनुहुन्छ।	7.17 그 중에서 지혜롭고 확고하며 하나님께 헌신하는 자가 뛰어나다. 왜냐하면 나는 지혜로운 자들에게 매우 사랑스럽고 그도 나에게 매우 사랑스럽기 때문입니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
18	उदाराः सर्व एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतम् आस्थितः स हि युक्तात्मा मामेवानुत्तमां गतिम् ॥७-१८॥	7.18 Noble indeed are all these; but I deem the wise man as My very Self; for, steadfast in mind he is established in Me alone as the supreme goal.	7.18 साँच्चै यी सबै महान छन्। तर म ज्ञानी मानिसलाई मेरो स्वयं मान्छु। किनकि, मनमा अडिग भएर उहाँ ममा मात्र सर्वोच्च लक्ष्यको रूपमा स्थापित हुनुहुन्छ।	7.18 이 모든 것은 참으로 고귀합니다. 그러나 나는 현명한 사람을 바로 나 자신으로 여긴다. 왜냐하면 그는 굳건한 마음으로 나에게만 최고의 목표를 세웠기 때문이다.
19	बहूनां जन्मनामन्ते ज्ञानवान्मां प्रपद्यते । वासुदेवः सर्वमिति स महात्मा सुदुर्लभः ॥७-१९॥	7.19 At the end of many births the wise man comes to Me, realising that all this is Vaasudeva (the innermost Self); such a great soul (Mahatma) is very hard to find.	7.19 धेरै जन्महरूको अन्त्यमा, यो सबै वासुदेव (अन्तरको आत्मा) हो भनेर बुझेर, ज्ञानी पुरुष मकहाँ आउँछन्; यस्तो महान आत्मा (महात्मा) पाउन धेरै गाह्रो छ।	7.19 많은 생이 끝나면 현자는 나에게 와서 이 모든 것이 바아수데바(가장 깊은 자아)임을 깨닫는다. 이렇게 위대한 영혼(마하트마)은 찾기가 매우 어렵습니다.
20	कामैस्तैस्तैर्हृत्तजानाः प्रपद्यन्तेऽन्यदेवताः । तं तं नियममास्थाय प्रकृत्या नियताः स्वया ॥७-२०॥	7.20 Those whose wisdom has been rent away by this or that desire, go to other gods, following this or that rite, led by their own nature.	7.20 जसको बुद्धि यो वा त्यो इच्छाले टुटेको छ, तिनीहरू आफ्नै स्वभावको नेतृत्वमा यो वा त्यो संस्कार पछ्याएर अन्य देवताहरूमा जान्छन्।	7.20 이런저런 욕망으로 인해 지혜가 찢겨진 자들은 자신의 본성에 따라 이런저런 의식을 따르며 다른 신들에게로 갑니다.
21	यो यो यां यां तनुं भक्तः श्रद्धयार्चितुमिच्छति ।	7.21 Whatsoever form any devotee desires to worship	७.२१ जुनसुकै भक्तले आस्थाका साथ पूजा गर्न चाहन्छ भने उसको	7.21 어떤 헌애자가 믿음으로 예배하기를 원하는 것이

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	तस्य तस्याचलां श्रद्धां तामेव विदधाम्यहम् ॥७-२१॥	with faith that (same) faith of his I make firm and unflinching.	(त्यही) आस्थालाई म दृढ र अटल बनाउँछु।	무엇이든 나는 그의 믿음을 확고하고 흔들리지 않게 만듭니다.
22	स तया श्रद्धया युक्तस्तस्याराधनमीहते । लभते च ततः कामान्मयैव विहितान्हि तान् ॥७-२२॥	7.22 Endowed with that faith, he engages in the worship of that (form) and from it he obtains his desire, these being verily ordained by Me (alone).	७.२२ त्यो आस्थाले सम्पन्न भएर त्यो (स्वरूप) को उपासनामा लाग्दछ र त्यसबाट उसले आफ्नो इच्छा प्राप्त गर्दछ, यी वास्तवमा म (एकलै) द्वारा निर्देशित छन्।	7.22 그 믿음을 부여받은 그는 그(형태)에 대한 예배에 참여하고 그것으로부터 그의 소망을 얻는다. 이것들은 진실로 나(혼자서)에 의해 제정된 것이다.
23	अन्तवत्तु फलं तेषां तद्भवत्यल्पमेधसाम् । देवान्देवयजो यान्ति मद्भक्ता यान्ति मामपि ॥७-२३॥	7.23 Verily the reward (fruit) that accrues to those men of small intelligence is finite. The worshippers of the gods go to them, but My devotees come to Me.	7.23 साँच्चैँ साना बुद्धि भएका मानिसहरूलाई प्राप्त हुने इनाम (फल) सीमित छ। देवताहरूको पूजा गर्नेहरू जान्छन् तर मेरा भक्तहरू मतिर आउँछन्।	7.23 진실로 지능이 낮은 사람들에게 주어지는 보상(열매)은 유한합니다. 신들을 숭배하는 자들은 그들에게로 가고, 나의 헌신자들은 나에게로 온다.
24	अव्यक्तं व्यक्तिमापन्नं मन्यन्ते मामबुद्धयः । परं भावमजानन्तो ममाव्ययमनुत्तमम् ॥७-२४॥	7.24 The foolish think of Me, the Unmanifest, as having manifestation, knowing not My higher, immutable and most excellent nature.	7.24 मूर्खहरूले मलाई, अव्यक्त, प्रकट भएको ठान्छन्, मेरो उच्च, अपरिवर्तनीय र उत्कृष्ट प्रकृतिलाई नजान्छन्।	7.24 어리석은 자들은 나의 더 높고 불변하며 가장 뛰어난 성품을 모르고, 발현되지 않은 나를 현현한 존재로 생각한다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
25	नाहं प्रकाशः सर्वस्य योगमायासमावृतः । मूढोऽयं नाभिजानाति लोको मामजमव्ययम् ॥७-२५॥	7.25 I am not manifest to all (as I am) veiled by the Yoga-Maya. This deluded world does not know Me, the unborn and imperishable.	७.२५ म योग-मायाले ढाकिएको (जस्तो छु) सबैमा प्रकट भएको छैन। यो भ्रमित जगतले अजन्म र अविनाशी मलाई चिन्दैन।	7.25 나는 요가-마야에 가려져 있는 것처럼 모든 사람에게 드러나지 않습니다. 이 미혹된 세상은 아직 태어나지 않고 불멸의 존재인 나를 알지 못한다.
26	वेदाहं समतीतानि वर्तमानानि चार्जुन । भविष्याणि च भूतानि मां तु वेद न कश्चन ॥७-२६॥	7.26 I know, O Arjuna, the beings of the past, the present and the future, but no one knows Me.	७.२६ हे अर्जुन, भूत, वर्तमान र भविष्यका प्राणीहरू म जान्दछु तर मलाई कसैले जान्दैन।	7.26 오 아르주나여, 나는 과거, 현재, 미래의 존재들을 알고 있지만, 나를 아는 사람은 아무도 없습니다.
27	इच्छाद्वेषसमुत्थेन द्वन्द्वमोहेन भारत । सर्वभूतानि सम्मोहं सर्गे यान्ति परन्तप ॥७-२७॥	7.27 By the delusion of the pairs of opposites arising from desire and aversion, O Bharata, all beings are subject to delusion at birth, O Parantapa.	७.२७ कामना र घृणाबाट उत्पन्न विरोधी जोडीको भ्रमबाट हे भरत, हे परन्तपा, जन्मसँगै सबै प्राणीहरू भ्रममा परेका छन्।	7.27 오 바라타여, 욕망과 혐오에서 발생하는 반대 쌍의 미혹으로 인해, 오 빠란타빠여, 모든 존재는 태어날 때부터 미혹에 빠지게 됩니다.
28	येषां त्वन्तगतं पापं जनानां पुण्यकर्मणाम् । ते द्वन्द्वमोहनिर्मुक्ता भजन्ते मां दृढव्रताः ॥७-२८॥	7.28 But those men of virtuous deeds whose sins have come to an end, and who are freed from the delusion of the pairs of	7.28 तर ती पुण्य कर्म गर्ने पुरुषहरू जसका पापहरू समाप्त भइसकेका छन्, र जो विरोधी जोडीहरूको मोहबाट मुक्त भएका छन्, तिनीहरूले आफ्नो प्रतिज्ञामा	7.28 그러나 선한 일을 행하여 죄가 소멸되고 반대되는 쌍의 미혹에서 벗어난 자들은 그들의 서원을 굳게 지키며 나를

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		opposites, worship Me, steadfast in their vows.	अडिग भई मेरो पूजा गर्छन्।	경배하느니라.
29	जरामरणमोक्षाय मामाश्रित्य यतन्ति ये । ते ब्रह्म तद्विदुः कृत्स्नमध्यात्मं कर्म चाखिलम् ॥७-२९॥	7.29 Those who strive for liberation from old age and death, taking refuge in Me, realise in full 'īthaī Brahman, the whole knowledge of the Self and all action.	७.२९ ममा शरण लिएर वृद्धावस्था र मृत्युबाट मुक्तिको लागि प्रयास गर्नेहरूले पूर्ण ब्रह्म, आत्मको सम्पूर्ण ज्ञान र सम्पूर्ण कर्मलाई प्राप्त गर्छन्।	7.29 나에게 피신하여 늙음과 죽음으로부터의 해방을 위해 애쓰는 자들은 '브라만', 즉 진아와 모든 행위에 대한 완전한 지식을 완전히 깨닫는다.
30	साधिभूताधिदैवं मां साधियज्ञं च ये विदुः । प्रयाणकालेऽपि च मां ते विदुर्युक्तचेतसः ॥७-३०॥	7.30 Those who know Me with the Adhibhuta (pertaining to the elements), Adhidaiva (pertaining to the gods) and the Adhiyajna (pertaining to the sacrifice) know Me even at the time of death, steadfast in mind.	7.30 जसले मलाई अधिभूत (तत्त्वहरू सम्बन्धी), अधिदैव (देवताहरूसँग सम्बन्धित) र अधियज्ञ (बलिदानसँग सम्बन्धित) द्वारा जान्दछ, तिनीहरूले मलाई मृत्युको समयमा पनि चिन्छन्, चित्तमा स्थिर रहन्छ।	7.30 Adhibhuta(요소에 관한), Adhidaiva(신에 관한) 및 Adhiyajna(제물에 관한)로 나를 아는 자들은 죽음의 순간에도 마음을 확고히 하고 나를 안다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 7.1–7.30 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय ८

Akṣara-Brahma Yoga • अक्षरब्रह्मयोगः • 불멸의 브라만 요가

Chapter 8: The Yoga of the Imperishable Brahman • 28 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	अर्जुन उवाच । किं तद् ब्रह्म किमध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम । अधिभूतं च किं प्रोक्तमधिदैवं किमुच्यते ॥८-१॥	Swami Sivananda did not comment on this sloka	स्वामी शिवानन्दले यस श्लोकमा टिप्पणी गरेनन्	Swami Sivananda 는 이 슬로카에 대해 언급하지 않았습니다.
2	अधियज्ञः कथं कोऽत्र देहेऽस्मिन्मधुसूदन । प्रयाणकाले च कथं ज्ञेयोऽसि नियतात्मभिः ॥८-२॥	8.2 Who and how is Adhiyajna here in this body, O destroyer of Madhu (Krishna)? And how at the time of death, art Thou to be known by the self- controlled?	८.२ हे मधु (कृष्ण) को संहारक, यस शरीरमा को र कसरी अधियज्ञ छ? र मृत्युको समयमा, कसरी तपाईं आत्म-नियन्त्रित द्वारा चिन्नु हुन्छ?	8.2 마두(크리슈나)의 파괴자여, 여기 이 몸에 있는 Adhiyajna 는 누구이며 어떻게 존재합니까? 그리고 죽을 때에 자제하는 사람들이 당신을 어떻게 알 수 있겠습니까?
3	श्रीभगवानुवाच । अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभावोऽध्यात्ममुच्यते । भूतभावोद्भवकरो विसर्गः कर्मसंज्ञितः ॥८- ३॥	8.3 The Blessed Lord said Brahman is the Imperishable, the Supreme; Its essential nature is called	८.३ धन्य भगवानले ब्राह्मण अविनाशी, सर्वोच्च हुनुहुन्छ भन्नुभयो; यसको अनिवार्य प्रकृतिलाई आत्म-ज्ञान भनिन्छ;	8.3 축복받은 주님은 브라만은 불멸의 존재이자 최고 존재라고 말씀하셨습니다. 그 본질적인

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Self-knowledge; the offering (to the gods) which causes existence and manifestation of beings and which also sustains them is called action.	प्रसाद (देवताहरूलाई) जसले प्राणीहरूको अस्तित्व र प्रकटीकरण गर्दछ र जसले उनीहरूलाई सँभाल्छ त्यसलाई कर्म भनिन्छ।	특성을 자기 지식이라고 합니다. 존재의 존재와 현현을 야기하고 또한 유지시키는 (신에게) 제물을 행위라고 합니다.
4	अधिभूतं क्षरो भावः पुरुषश्चाधिदैवतम् । अधियज्ञोऽहमेवात्र देहे देहभृतां वर ॥८-४॥	8.4 Adhibhuta (knowledge of the elements) pertains to My perishable Nature and the Purusha or the Soul is the Adhidaiva; I alone am the Adhiyajna here in this body, O best among the embodied (men).	8.4 अधिभूत (तत्त्वहरूको ज्ञान) मेरो विनाशशील प्रकृतिसँग सम्बन्धित छ र पुरुष वा आत्मा अधिदैव हो; यो शरीरमा म एकलै अध्यायज्ञ हुँ, हे मूर्त (पुरुष) मध्ये श्रेष्ठ।	8.4 Adhibhuta(원소에 대한 지식)는 나의 부패하기 쉬운 본성에 속하며 Purusha 또는 영혼은 Adhidaiva 입니다. 나 홀로 여기 이 몸에 있는 Adhiyajna 입니다. 오, 육체를 갖춘 사람들 중에서 최고입니다.
5	अन्तकाले च मामेव स्मरन्मुक्त्वा कलेवरम् यः प्रयाति स मद्भावं याति नास्त्यत्र संशयः ॥८-५॥	8.5 And whosoever, leaving the body, goes forth remembering Me alone, at the time of death, he attains My Being: there is no doubt about this.	8.5 र जसले शरीर छोडेर मृत्युको समयमा मलाई एकलै याद गर्दै निस्कन्छ, उसले मेरो अस्तित्वलाई प्राप्त गर्छ: यसमा कुनै शंका छैन।	8.5 그리고 누구든지 육신을 떠나 나를 기억하며 나가는 사람은 죽음의 순간에 나의 존재를 얻는다: 이것에는 의심의 여지가 없다.
6	यं यं वापि स्मरन्भावं त्यजत्यन्ते कलेवरम् 	8.6 Whosoever at the end leaves the body, thinking of	8.6 जुन व्यक्तिले अन्तमा कुनै पनि प्राणीलाई सम्झेर शरीर	8.6 누구든지 마지막에 어떤 존재에 대해 생각하면서 몸을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	तं तमेवैति कौन्तेय सदा तद्भावभावितः ॥८-६॥	any being, to that being only does he go, O son of Kunti (Arjuna), because of his constant thought of that being.	त्यागछ, उसले मात्र त्यस अस्तित्वमा जान्छ, हे कुन्तीपुत्र (अर्जुन), उसको निरन्तर चिन्तनले गर्दा।	떠나는 사람은 오로지 그 존재에게만 갑니다. 오 쿤티(아르주나)의 아들이여, 그 존재에 대한 끊임없는 생각 때문입니다.
7	तस्मात्सर्वेषु कालेषु मामनुस्मर युध्य च । मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मा मेवैष्यस्यसंशयः (orसंशयम्) ॥८-७॥	8.7 Therefore at all times remember Me only and fight. With mind and intellect fixed (or absorbed) in Me, thou shalt doubtlessly come to Me alone.	८.७ त्यसैले सदैव मलाई याद गरेर लड। मन र बुद्धि ममा स्थिर (वा लीन) भएमा, तिमि निःसंदेह ममा एकलै आउने छौ।	8.7 그러므로 항상 나만을 기억하고 싸우라. 마음과 지성이 나에게 고정(혹은 흡수)되면 너는 의심할 바 없이 나에게 홀로 올 것이다.
8	अभ्यासयोगयुक्तेन चेतसा नान्यगामिना । परमं पुरुषं दिव्यं याति पार्थानुचिन्तयन् ॥८-८॥	8.8 With the mind not moving towards any other thing, made steadfast by the method of habitual meditation, and constantly meditating, one goes to the Supreme Person, the Resplendent, O Arjuna.	८.८ चित्तलाई अन्य कुनै कुरामा नलागेर, नियमित ध्यानको विधिबाट अटल बनेर, निरन्तर ध्यान गर्दै, हे अर्जुन, परमपुरुषमा जान्छ।	8.8 마음이 다른 데로 쏠리지 않고, 습관적인 명상으로 굳건해지고, 끊임없이 명상하면서, 우리는 으뜸가신 분, 눈부신 분, 오 아르주나에게로 갑니다.
9	कविं पुराणमनुशासितार- मणोरणीयंसमनुस्मरेद्यः । सर्वस्य धातारमचिन्त्यरूप-	8.9 Whosoever meditates on the Omniscient, the Ancient, the Ruler (of the	८.९ जसले सर्वज्ञ, प्राचीन, शासक (सम्पूर्ण विश्वको), एक परमाणुभन्दा पनि सूक्ष्म, सबैको	8.9 전지자, 고대자, (온 세상의) 통치자, 원자보다 더 작고, 모든 것의 지지자,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	मादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥८-९॥	whole world), minuter than an atom, the supporter of all, of inconceivable form, effulgent like the sun and beyond the darkness of ignorance.	समर्थन गर्ने, अकल्पनीय रूपको, सूर्यजस्तै तेजस्वी र अज्ञानताको अन्धकारबाट परेको ध्यान गर्छ।	상상할 수 없는 형태, 태양처럼 빛나고 무지의 어둠 너머에 있는 분을 묵상하는 사람.
10	प्रयाणकाले मनसाऽचलेन भक्त्या युक्तो योगबलेन चैव । भ्रुवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्यक् स तं परं पुरुषमुपैति दिव्यम् ॥८-१०॥	8.10 At the time of death, with unshaken mind, endowed with devotio, by the power of Yoga, fixing the whole life-breath in the middle of the two eyebrows, he reaches that resplendent Supreme Person.	8.10 मृत्युको समयमा, अचल चित्त, भक्तिद्वारा सम्पन्न, योग शक्तिद्वारा, सम्पूर्ण जीवन-श्वासलाई दुई कुण्डको बीचमा राखेर, त्यो तेजस्वी परमपुरुषमा पुग्छ।	8.10 죽음의 순간에 그는 헌신을 부여받고 흔들리지 않는 마음으로 요가의 힘으로 생명의 호흡 전체를 두 눈썹의 중앙에 고정시켜 그 빛나는 지고한 인격에 도달합니다.
11	यदक्षरं वेदविदो वदन्ति विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः । यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं चरन्ति तत्ते पदं संग्रहेण प्रवक्ष्ये ॥८-११॥	8.11 That which is declared Imperishable by those who know the Vedas, that which the self-controlled (ascetics or Sannyasins) and passion-free enter, that desiring which celibacy is practised that goal I will declare to	8.11 जसलाई वेद जान्नेहरूले अविनाशी घोषणा गरेका छन्, जसमा आत्मनियन्त्रित (संन्यासी वा संन्यासी) र जोशरहित प्रवेश गर्छन्, जुन ब्रह्मचर्य पालन गर्न चाहन्छन्, त्यो लक्ष्य म तिमीलाई संक्षिप्तमा घोषणा गर्नेछु।	8.11 베다를 아는 사람들이 불멸이라고 선언한 것, 절제된(금욕주의자 또는 산야신)과 열정이 없는 사람들이 들어가는 것, 독신을 실천하기를 바라는 것, 그 목표를 나는 당신에게 간략하게 선언하겠습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		thee in brief.		
12	सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुध्य च मूढन्यार्थायात्मनः प्राणमास्थितो योगधारणाम् ॥८-१२॥	8.12 Having closed all the gates, confined the mind in the heart and fixed the life-breath in the head, engaged in the practice of concentration.	८.१२ सबै द्वार बन्द गरेर, मनलाई हृदयमा थुनेर र जीवन- श्वासलाई शिरमा राखेर, एकाग्रताको अभ्यासमा लागे।	8.12 모든 문을 닫고 마음을 가슴에 가두고 호흡을 머리에 고정시켜 집중을 수행한다.
13	ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन् । यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥८-१३॥	8.13 Uttering the one-syllabled Om the Brahman and remembering Me, he who departs, leaving the body, attains to the Supreme Goal.	८.१३ एक-अक्षर ॐ ब्रह्म उच्चारण गर्दा र मलाई याद गर्नाले देह त्याग गर्नेले परम लक्ष्य प्राप्त गर्छे।	8.13 한 음절의 브라만 음을 말하고 나를 기억하며 떠나는 사람은 몸을 떠나 최고의 목표에 도달한다.
14	अनन्यचेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः ॥८-१४॥	8.14 I am easily attainable by that ever-steadfast Yogi who constantly and daily remembers Me (for a long time), not thinking of anything else (with a single mind or one-pointed mind), O Partha (Arjuna).	८.१४ हे पार्थ (अर्जुन) अरु कुनै कुराको विचार नगरी (एउटै चित्त वा एकमुखी मनले) मलाई निरन्तर र दिनदिनै याद गर्ने सदा स्थिर योगीबाट म सजिलै प्राप्त गर्न सकिने छु।	8.14 오 파르타(아르주나)여, 다른 어떤 것도 생각하지 않고(한마음이나 한마음으로) 끊임없이 매일 나를 (오랫동안) 기억하는 확고부동한 요기라면 나는 쉽게 얻을 수 있다.
15	मामुपेत्य पुनर्जन्म दुःखालयमशाश्वतम् ।	8.15 Having attained Me	८.१५ मलाई प्राप्त गरेपछि यी	8.15 나에게 도달한 이

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	नाप्नुवन्ति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः ॥८-१५॥	these great souls do not again take birth (here) which is the place of pain and is non-eternal: they have reached the highest perfection (liberation).	महान् आत्माहरूले फेरि (यहाँ) जन्म लिनुहुन्न जुन पीडाको स्थान हो र अनन्त छ: तिनीहरू उच्च पूर्णता (मुक्ति) मा पुगेका छन्।	위대한 영혼들은 고통의 장소이고 영원하지 않은 곳인 (여기) 다시 태어나지 않는다. 그들은 가장 높은 완전성(해방)에 도달했다.
16	आब्रहमभुवनाल्लोकाः पुनरावर्तिनोऽर्जुन । मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जन्म न विद्यते ॥८-१६॥	8.16 (All) the worlds including the world of Brahma are subject to return again, O Arjuna; but he who reaches Me, O son of Kunti, has no birth.	८.१६ (सम्पूर्ण) ब्रह्माको जगत सहित, हे अर्जुन, पुनः फर्किने विषय हो। तर हे कुन्तीपुत्र, जसले ममा पुग्छ, उसको कुनै ऋषि छैन।	8.16 (모든) 브라흐마의 세계를 포함한 세계는 다시 돌아올 수 있습니다, 오 아르주나여; 그러나 오 쿤티의 아들이여, 나에게 도달하는 사람에게는 후회가 없습니다.
17	सहस्रयुगपर्यन्तमहर्षद् ब्रह्मणो विदुः । रात्रिं युगसहस्रान्तां तेऽहोरात्रविदो जनाः ॥८-१७॥	8.17 Those people who know the day of Brahma which is of a duration of a thousand Yugas (ages) and the night which is also of a thousand Yugas duration, they know day and night.	८.१७ हजार युगको ब्रह्माको दिन र हजार युगको रातलाई पनि जसले दिन र रात जान्दछ।	8.17 천 유가 기간인 범천의 낮과 천 유가 기간인 밤을 아는 사람들은 낮과 밤을 압니다.
18	अव्यक्ताद् व्यक्तयः सर्वाः प्रभवन्त्यहरागमे । रात्र्यागमे प्रलीयन्ते तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके ॥८-	8.18 From the Unmanifested all the manifested (worlds) proceed at the coming of	८.१८ अव्यक्तबाट सबै प्रकट (संसार) 'दिन' को आगमनमा अगाडि बढ्छन्; 'रात' को	8.18 드러나지 않은 것으로부터 나타난 모든 (세계)는 '날'이 다가올 때

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	१८॥	the 'day'; at the coming of the 'night' they dissolve verily into 'īthaī' alone which is called the Unmanifested.	आगमनमा तिनीहरू वास्तवमा 'īthaī' मा विलीन हुन्छन् जसलाई अप्रकट भनिन्छ।	진행됩니다. '밤'이 오면 그것들은 현시되지 않은 것(Unmanifested)이라고 불리는 '그것'만으로 진정으로 용해됩니다.
19	भूतग्रामः स एवायं भूत्वा भूत्वा प्रलीयते । रात्र्यागमेऽवशः पार्थ प्रभवत्यहरागमे ॥८-१९॥	8.19 This same multitude of beings, being born again and again, is dissolved, helplessly, O Arjuna (into the Unmanifested) at the coming of the night and comes forth at the coming of the day.	8.19 हे अर्जुन (अव्यक्तमा) बारम्बार जन्म लिई, यो एउटै भीड रातको आगमनमा र दिनको आगमनमा बाहिर निस्कन्छ, हे अर्जुन (अव्यक्तमा)।	8.19 이 동일한 다수의 존재들은 계속해서 태어나며, 오 아르주나여(무현계 속으로) 밤이 오면 무기력하게 용해되었다가 날이 밝아오면 나타납니다.
20	परस्तस्मात् भावोऽन्योऽव्यक्तोऽव्यक्तात्सनातनः । यः स सर्वेषु भूतेषु नश्यत्सु न विनश्यति ॥८-२०॥	8.20 But verily there exists, higher than this Unmanifested, another unmanifested Eternal, which is not destroyed when all beings are destroyed.	8.20 तर वास्तवमा त्यहाँ अवस्थित छ, यो अव्यक्त भन्दा माथि, अर्को अव्यक्त अनन्त, जुन सबै प्राणीहरू नष्ट हुँदा नष्ट हुँदैन।	8.20 그러나 진실로 이 미현현자보다 더 높은 또 다른 미현현 영원자가 존재하는데, 이는 모든 존재가 멸망될 때에도 소멸되지 않습니다.
21	अव्यक्तोऽक्षर इत्युक्तस्तमाहुः परमां गतिम् । यं प्राप्य न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम	8.21 What is called the Unmanifested and the Imperishable, That they say	८.२१ जसलाई अव्यक्त र अविनाशी भनिन्छ, त्यो नै सर्वोच्च लक्ष्य हो। त्यहाँ पुग्नेहरू	8.21 현현되지 않은 것과 불멸이라고 불리는 것이 가장

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	॥८-२१॥	is the highest goal. They who reach It do not return (to this Samsara). That is My highest abode (place or state).	(यस संसारमा) फर्केर आउँदैनन्। त्यो मेरो सर्वोच्च निवास (स्थान वा राज्य) हो।	높은 목표라고 그들이 말하는 것입니다. 그것에 도달한 사람은 (이 삼사라로) 돌아오지 않습니다. 그것은 나의 가장 높은 거처(장소 또는 주)이다.
22	पुरुषः स परः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया । यस्यान्तःस्थानि भूतानि येन सर्वमिदं ततम् ॥८-२२॥	8.22 That highest Purusha, O Arjuna, is attainable by unswerving devotion to Him alone within Whom all beings dwell and by Whom all this is pervaded.	८.२२ त्यो सर्वोच्च पुरुष, हे अर्जुन, जसमा सबै प्राणीहरू वास गर्छन् र जसद्वारा यो सबै व्याप्त छ, उहाँप्रति अटल भक्तिद्वारा प्राप्त हुन्छ।	8.22 오 아르주나여, 저 가장 높은 푸루샤는 모든 존재가 그 안에 거하고 이 모든 것이 퍼져 있는 분에게만 변함없는 헌신을 함으로써 얻을 수 있습니다.
23	यत्र काले त्वनावृत्तिमावृत्तिं चैव योगिनः । प्रयाता यान्ति तं कालं वक्ष्यामि भरतर्षभ ॥८-२३॥	8.23 Now I will tell thee, O chief of Bharatas, the times departing at which the Yogis will return or not return.	८.२३ अब म तिमीलाई बताउनेछु, हे भरतहरूका प्रधान, योगीहरू फर्कने वा नफर्किने समयहरू।	8.23 이제 바라타의 우두머리여, 요기들이 돌아올 시간과 돌아오지 않을 시간을 내가 당신에게 말하겠습니다.
24	अग्निर्जोतिरहः शुक्लः षण्मासा उत्तरायणम् । तत्र प्रयाता गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः ॥८-२४॥	8.24 Fire, light daytime, the bright fortnight, the six months of the northern path of the sun (the northern	८.२४ अग्नी, उज्यालो दिन, उज्यालो पखवाड, छ महिना सूर्यको उत्तरी मार्ग (उत्तरी संक्रांति) प्रस्थान गर्दै तब (यी) ब्रह्म जान्ने	8.24 불, 밝은 낮, 밝은 2 주, 태양의 북쪽 경로(북지)의 6 개월이 출발하면 (이들에 의해) 브라만을 아는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		solstice) departing then (by these) men who know Brahman go to Brahman.	पुरुषहरू ब्राह्मणमा जान्छन्।	사람들은 브라만으로 간다.
25	धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः षण्मासा दक्षिणायनम् । तत्र चान्द्रमसं ज्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते ॥८-२५॥	8.25 Attaining to the lunar light by smoke, night time, the dark fortnight also, the six months of the southern path of the sun (the southern solstice), the Yogi returns.	8.25 धुवाँबाट चन्द्रमाको प्रकाशमा पुगेर, रातको समय, अँध्यारो पन्ध्र दिन पनि, सूर्यको दक्षिणी मार्गको छ महिना (दक्षिण संक्रांति) योगी फर्किन्छन्।	8.25 연기로 달빛을 얻은 후, 밤, 어두운 보름, 태양의 남쪽 길(남쪽 동지)의 6 개월 동안 요기는 돌아온다.
26	शुक्लकृष्णे गती ह्येते जगतः शाश्वते मते । एकया यात्यनावृत्तिमन्ययावर्तते पुनः ॥८-२६॥	8.26 The bright and the dark paths of the world are verily thought to be eternal; by the one (the bright path) a man goes not to return and by the other (the dark path) he returns.	8.26 संसारको उज्यालो र अँध्यारो मार्गहरू साँच्चै अनन्त मानिन्छन्; एउटा (उज्ज्वल बाटो) बाट मानिस फर्किन जान्छ र अर्को (अन्धकार मार्ग) बाट फर्कन्छ।	8.26 세상의 밝은 길과 어두운 길은 진실로 영원하다고 생각됩니다. 사람은 한 길(밝은 길)로 가서 돌아오지 못하고, 다른 길(어두운 길)로 돌아간다.
27	नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुहयति कश्चन । तस्मात्सर्वेषु कालेषु योगयुक्तो भवार्जुन ॥८-२७॥	8.27 Knowing these paths, O Arjuna, no Yogi is deluded; therefore at all times be steadfast in Yoga.	8.27 हे अर्जुन, यी मार्गहरू थाहा पाएर कुनै योगी मोहमा पर्दैन। त्यसैले सधैं योगमा अडिग रहनुहोस्।	8.27 오 아르주나여, 이 길을 알면 어떤 요기도 미혹되지 않습니다. 그러므로 항상 요가에 확고함을 유지하십시오.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
28	वेदेषु यज्ञेषु तपःसु चैव दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम् । अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा योगी परं स्थानमुपैति चाद्यम् ॥८-२८॥	8.28 Whatever fruit of merit is declared (in the scriptures) to accrue from (the study of) the Vedas, (the performance of) sacrifices, (the practice of) austerities, and gifts beyond all this goes the Yogi, having known this; and he attains to the Supreme Primeval (first or ancient) Abode.	८.२८ (शास्त्रमा) वेद, यज्ञ, तपस्या, र दानहरू यी सबै भन्दा माथि प्राप्त गर्नका लागि (शास्त्रमा) जुनसुकै पुण्यको फल घोषणा गरिएको छ, यो थाहा पाएर योगी जान्छ; र उसले सर्वोच्च प्रधान (पहिलो वा प्राचीन) निवासमा पुग्छ।	8.28 베다(연구), 희생(수행), 고행(수행) 및 이 모든 것을 넘어서는 은사로부터 얻을 수 있는 공덕의 열매가 (경전에서) 무엇이든 요기는 이것을 알고 있습니다. 그리고 그는 최고의 원시(최초 또는 고대) 거처에 도달합니다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 8.1–8.28 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय ९

Rāja-Vidyā Rāja-Guhya Yoga • राजविद्याराजगुह्ययोगः • 왕의 지식과 비밀의 요가

Chapter 9: The Yoga of Royal Knowledge and Royal Secret • 34 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	श्रीभगवानुवाच । इदं तु ते गुह्यतमं प्रवक्ष्याम्यनसूयवे । ज्ञानं विज्ञानसहितं यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसेऽशुभात् ॥९-१॥	9.1 The Blessed Lord said I shall now declare to thee who does not cavil, the greatest secret, the knowledge combined with experience (Self-realisation). Having known this thou shalt be free evil.	९.१ धन्य भगवानले भन्नुभयो अब म तिमीलाई बताउनेछु कि कसले गल्ती गर्दैन, सबैभन्दा ठूलो रहस्य, अनुभव सहितको ज्ञान (आत्म-साक्षात्कार)। यो थाहा पाएर तिमी मुक्त दुष्ट हुनेछौ।	9.1 복되신 주님께서는 이제 내가 트집을 내지 않는 당신에게 가장 큰 비밀, 즉 경험과 결합된 지식(자기 실현)을 선포하겠다고 말씀하셨습니다. 이것을 알게 되면 너는 악에서 자유로워질 것이다.
2	राजविद्या राजगुह्यं पवित्रमिदमुत्तमम् । प्रत्यक्षावगमं धर्म्यं सुसुखं कर्तुमव्ययम् ॥९-२॥	9.2 This is the kingl science, the kingly secret, the supreme purifier, realisable by direct intuitional knowledge, according to righteousness, very easy to perform and imperishable.	९.२ यो राजविज्ञान हो, शाही रहस्य, परम शुद्धिकरण हो, प्रत्यक्ष अन्तर्ज्ञानद्वारा प्राप्त हुने, धार्मिकता अनुसार गर्न सकिने, गर्न अत्यन्त सहज र अविनाशी।	9.2 이것은 왕의 과학, 왕의 비밀, 최고의 정화자이며 의에 따라 직접적인 직관 지식으로 실현할 수 있으며 수행하기가 매우 쉽고 불멸입니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
3	अश्रद्धधानाः पुरुषा धर्मस्यास्य परन्तप । अप्राप्य मां निवर्तन्ते मृत्युसंसारवर्त्मनि ॥९-३॥	9.3 Those who have no faith in this Dharma (knowledge of the Self), O Parantapa (Arjuna), return to the path of this world of death without attaining Me.	९.३ हे परन्तप (अर्जुन) जसको यस धर्ममा विश्वास छैन, मलाई प्राप्त नगरी यस मृत्युलोकको बाटोमा फर्केनुहोस्।	9.3 이 법(진리에 대한 지식)에 대한 믿음이 없는 자들은, 오 빠란타빠(아르주나)여, 나에게 이르지 못한 채 이 죽음의 세계로 돌아가느니라.
4	मया ततमिदं सर्वं जगदव्यक्तमूर्तिना । मत्स्थानि सर्वभूतानि न चाहं तेष्ववस्थितः ॥९-४॥	9.4 All this world is pervaded by Me in My unmanifest aspect; all beings exist in Me, but I do not dwell in them.	९.४ यो सारा संसार मद्द्वारा मेरो अव्यक्त पक्षमा व्याप्त छ; सबै प्राणीहरू ममा छन्, तर म तिनीहरूमा वास गर्दैन।	9.4 이 모든 세상은 나의 드러나지 않은 측면에서 나에 의해 스며들어 있다. 모든 존재는 내 안에 존재하지만 나는 그들 안에 거하지 않는다.
5	न च मत्स्थानि भूतानि पश्य मे योगमैश्वरम् । भूतभृन्न च भूतस्थो ममात्मा भूतभावनः ॥९-५॥	9.5 Nor do beings exist in Me (in reality); behold My divine Yoga, supporting all beings, but not dwelling in them, is My Self, the efficient cause of beings.	९.५ ममा (वास्तविकतामा) प्राणीहरू पनि छैनन्; हेर, मेरो दिव्य योग, सबै प्राणीहरूलाई समर्थन गर्ने, तर तिनीहरूमा वास नगर्ने, मेरो आत्म, प्राणीहरूको कुशल कारण हो।	9.5 내 안에(실제로는) 존재도 존재하지 않습니다. 보라, 모든 존재를 지지하지만 그들 안에 거하지 않는 나의 신성한 요가는 존재의 동인인 나 자신이다.
6	यथाकाशस्थितो नित्यं वायुः सर्वत्रगो महान् । तथा सर्वाणि भूतानि मत्स्थानीत्युपधारय	9.6 As the mighty wind, moving everywhere, rests always in the ether, even	९.६ जताततै चल्ने शक्तिशाली हावा सधैं ईथरमा रहन्छ, त्यसरी नै सबै प्राणी ममा बस्छन् भनी	9.6 어디든 이동하는 강력한 바람이 항상 공중에 머물듯이, 모든 존재가 내 안에

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	॥९-६॥	so, know thou that all beings rest in Me.	जान।	안식한다는 것을 너는 알아라.
7	सर्वभूतानि कौन्तेय प्रकृतिं यान्ति मामिकाम् । कल्पक्षये पुनस्तानि कल्पादौ विसृजाम्यहम् ॥९-७॥	9.7 All beings, O Arjuna, go into My Nature at the end of a Kalpa; I send them forth again at the beginning of (the next) Kalpa.	९.७ हे अर्जुन, सबै प्राणीहरू कल्पको अन्त्यमा मेरो प्रकृतिमा जानुहोस्। म तिनीहरूलाई (अर्को) कल्पको सुरुमा फेरि पठाउँछु।	9.7 오 아르주나여, 모든 존재는 칼파가 끝나면 나의 본성으로 들어갑니다. 나는 (다음) 칼파의 시작 부분에 그것들을 다시 보냅니다.
8	प्रकृतिं स्वामवष्टभ्य विसृजामि पुनः पुनः । भूतग्राममिमं कृत्स्नमवशं प्रकृतेर्वशात् ॥९-८॥	9.8 Animating My Nature, I again and again send forth all this multitude of beings, helpless by the force of the Nature.	9.8 मेरो प्रकृतिलाई एनिमेटेड गर्दै, म प्रकृतिको बलद्वारा असहाय यी सबै प्राणीहरूको भीडलाई बारम्बार पठाउँछु।	9.8 나는 내 본성에 생기를 불어넣어 자연의 힘에 무력한 이 모든 수많은 존재들을 계속해서 내보내고 있습니다.
9	न च मां तानि कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय । उदासीनवदासीनमसक्तं तेषु कर्मसु ॥९-९॥	9.9 These acts do not bind Me, O Arjuna, sitting like one indifferent, unattached to those acts.	९.९ हे अर्जुन, यी कर्महरूमा अलिप्त, अलिप्त भएर बसेको, यी कर्महरूले मलाई बाँध्दैनन्।	9.9 오 아르주나여, 무관심하고 그러한 행위에 집착하지 않은 채 앉아 있는 나를 이러한 행위는 구속하지 않습니다.
10	मयाध्यक्षेण प्रकृतिः सूयते सचराचरम् । हेतुनानेन कौन्तेय जगद्विपरिवर्तते ॥९-१०॥	9.10 Under Me as supervisor, Nature produces the moving and the unmoving; because of this, O Arjuna, the world	9.10 पर्यवेक्षकको रूपमा म अन्तर्गत, प्रकृतिले गतिशील र अचल उत्पादन गर्दछ; यसैले हे अर्जुन, संसार घुम्छ।	9.10 감독자인 내 밑에서 자연은 움직이는 것과 움직이지 않는 것을 만들어낸다. 오 아르주나여,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		revolves.		이 때문에 세상은 돌고 있습니다.
11	अवजानन्ति मां मूढा मानुषीं तनुमाश्रितम् परं भावमजानन्तो मम भूतमहेश्वरम् ९-११	9.11 Fools disregard Me, clad in human form, not knowing My higher Being as the great Lord of (all) beings.	9.11 मुखहरूले मलाई अवहेलना गर्छन्, मानव रूप धारण गर्छन्, मेरो उच्चत्वलाई (सबै प्राणीहरूको) महान भगवानको रूपमा नजानेर।	9.11 어리석은 자들은 인간의 모습을 한 나를 무시하고, 나의 더 높은 존재가 (모든) 존재들의 위대한 주인임을 알지 못한다.
12	मोघाशा मोघकर्माणो मोघज्ञाना विचेतसः राक्षसीमासुरीं चैव प्रकृतिं मोहिनीं श्रिताः ९-१२	9.12 Of vain hopes, of vain actions, of vain knowledge and senseless, they verily are possessed of the deceitful nature of demons and undivine beings.	9.12 व्यर्थ आशाहरू, व्यर्थ कर्महरू, व्यर्थ ज्ञान र विवेकहीन, तिनीहरू साँच्चै दानवहरू र अदिव्य प्राणीहरूको छलपूर्ण स्वभावका हुन्छन्।	9.12 헛된 희망, 헛된 행동, 헛된 지식과 무의미한 그들은 진실로 악마와 불신자들의 거짓된 본성을 소유하고 있습니다.
13	महात्मानस्तु मां पार्थ दैवीं प्रकृतिमाश्रिताः भजन्त्यनन्यमनसो ज्ञात्वा भूतादिमव्ययम् ९-१३	9.13 But the great souls, O Arjuna, partaking of My divine nature, worship Me with a single mind (with the mind devoted to nothing else), knowing Me as the imperishable source of beings.	९.१३ तर महान आत्माहरू, हे अर्जुन, मेरो दिव्य प्रकृतिको अंश लिई, मलाई प्राणीहरूको अविनाशी स्रोतको रूपमा जान्दै एकल मनले (अरु कुनै कुरामा समर्पित मनले) मेरो पूजा गर्नुहोस्।	9.13 그러나 오 아르주나여, 나의 신성한 성품에 참여하는 위대한 영혼들은 나를 존재들의 불멸의 근원으로 알고 한마음으로(다른 것에 전념하지 않고) 나를 숭배한다.
14	सततं कीर्तयन्तो मां यतन्तश्च दृढव्रताः	9.14 Always glorifying Me,	9.14 सधैं मेरो महिमा गर्दै,	9.14 그들은 항상 나를

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	नमस्यन्तश्च मां भक्त्या नित्ययुक्ता उपासते ॥९-१४॥	striving, firm in vows, prostrating themselves before Me, they worship Me with devotion always steadfast.	प्रयासरत, व्रतमा दृढ, मेरो सामु दण्डवत् गर्दै, सधैं दृढ भक्तिपूर्वक मेरो भजन गर्दछन्।	영광스럽게 하고, 노력하고, 굳게 서원하고, 내 앞에 부복하며, 항상 한결같은 마음으로 나를 경배한다.
15	ज्ञानयज्ञेन चाप्यन्ये यजन्तो मामुपासते । एकत्वेन पृथक्त्वेन बहुधा विश्वतोमुखम् ॥९-१५॥	9.15 Others also sacrificing with the wisdom-sacrifice worship Me, the All-faced, as one, as distinct, and as manifold.	९.१५ अरुले पनि ज्ञान-बलिदानले मलाई, सर्वमुखी, एकरूप, पृथक र बहुरूपमा पूजा गर्छन्।	9.15 지혜의 희생으로 희생하는 다른 사람들도 모든 얼굴을 가진 나를 하나로서, 뚜렷하고 다양하게 경배한다.
16	अहं क्रतुरहं यज्ञः स्वधाहमहमौषधम् । मन्त्रोऽहमहमेवाज्यमहमग्निरहं हुतम् ॥९- १६॥	9.16 I am the Kratu; I am the Yajna; I am the offering (food) to the manes; I am the medicinal herbs and all the plants; I am the Mantra; I am also the Ghee or the melted butter; I am the fire; I am the oblation.	9.16 म क्रतु हुँ; म यज्ञ हुँ; म मानेहरूलाई भेटी (खाना) हुँ; म औषधीय जडिबुटी र सबै बोटबिरुवा हुँ; म मन्त्र हुँ; म घिउ वा पग्लिएको मक्खन पनि हुँ। म आगो हुँ; बलिदान म हुँ।	9.16 나는 크라투이다. 나는 Yajna 입니다. 나는 갈기에게 바치는 제물(음식)이다. 나는 약초이며 모든 식물이다. 나는 만트라입니다. 나는 또한 Ghee 또는 녹은 버터입니다. 나는 불이다. 나는 봉헌이다.
17	पिताहमस्य जगतो माता धाता पितामहः । वेद्यं पवित्रमोँकार ऋक्साम यजुरेव च ॥९- १७॥	9.17 I am the father of this world, the mother, the dispenser of the fruits of actions and the	९.१७ म यस संसारको पिता हुँ, माता हुँ, कर्मफलको प्रवक्ता र पितामह हुँ। जान्नु पर्ने (एउटा) वस्तु, शुद्धिक, पवित्र एक अक्षर	9.17 나는 이 세상의 아버지이고, 어머니이며, 행위의 열매를 분배하는 사람이자 할아버지이다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		grandfather; the (one) thing to be known, the purifier, the sacred monosyllable (Om), and also the Rik-, the Sama-and the Yajur-Vedas.	(ओम), र रिक्-, साम-र यजुर्-वेदहरू।	알아야 할 (하나) 것, 정화자, 신성한 단음절(옴), 그리고 또한 Rik-, Sama- 및 Yajur-Vedas.
18	गतिर्भर्ता प्रभुः साक्षी निवासः शरणं सुहृत् प्रभवः प्रलयः स्थानं निधानं बीजमव्ययम् ॥९-१८॥	9.18 I am the goal, the supporter, the Lord, the witness, the abode, the shelter, the friend, the origin, the dissolution, the foundation, the treasure-house and the seed which is imperishable.	९.१८ म लक्ष्य, समर्थक, प्रभु, साक्षी, निवास, आश्रय, मित्र, उत्पत्ति, विघटन, जग, खजाना र अविनाशी बीज हुँ।	9.18 나는 목표요, 지지자요, 주님이요, 증인이요, 거처요, 피난처요, 친구요, 근원이요, 해체요, 기초요, 보물창고요, 썩지 아니하는 씨앗이로다.
19	तपाम्यहमहं वर्षं निगृह्णाम्युत्सृजामि च । अमृतं चैव मृत्युश्च सदसच्चाहमर्जुन ॥९-१९॥	9.19 (As the sun) I give heat; I withhold and send forth the rain; I am immortality and also death, existence and non-existence, O Arjuna.	9.19 (सूर्य जस्तै) म गर्मी दिन्छु; म रोक्छु र वर्षा पठाउँछु। हे अर्जुन, म अमर हुँ र मृत्यु, अस्तित्व र अस्तित्व पनि हुँ।	9.19 (태양처럼) 나는 열을 준다. 나는 비를 막아서 내린다. 나는 불멸이면서 동시에 죽음이고, 존재와 비존재입니다, 오 아르주나여.
20	त्रैविद्या मां सोमपाः पूतपापा यज्ञैरिष्ट्वा स्वर्गतिं प्रार्थयन्ते । ते पुण्यमासाद्य सुरेन्द्रलोक-	9.20 The knowers of the three Vedas, the drinkers of Soma, purified of all sins,	9.20 तीन वेदको जान्ने, सोम पिउने, सबै पापहरूबाट शुद्ध, यज्ञद्वारा मेरो पूजा गर्ने, स्वर्गको	9.20 세 베다를 아는 자, 소마를 마시는 자, 모든 죄를 정화하고 제사로 나를

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	मश्नन्ति दिव्यान्दिवि देवभोगान् ॥९-२०॥	worshipping Me by sacrifices, pray for the way to heaven; they reach the holy world of the Lord of the gods and enjoy in heavn the divine pleasures of the gods.	मार्गको लागि प्रार्थना गर्नुहोस्; तिनीहरू देवताहरूका प्रभुको पवित्र संसारमा पुग्छन् र स्वर्गमा देवताहरूको दिव्य आनन्दको आनन्द लिन्छन्।	숭배하는 자들은 천국의 길을 위해 기도하라. 그들은 신들의 주님의 거룩한 세계에 도달하고 하늘에서 신들의 신성한 즐거움을 누립니다.
21	ते तं भुक्त्वा स्वर्गलोकं विशालं क्षीणे पुण्ये मर्त्यलोकं विशन्ति । एवं त्रयीधर्ममनुप्रपन्ना गतागतं कामकामा लभन्ते ॥९-२१॥	9.21 They, having enjoyed the vast heaven, enter the world of mortals when their merit is exhausted; thus abiding by the injunctions of the 'three' (Vedas) and desiring (objects of) desires, they attain to the state of going and returning.	9.21 तिनीहरू, विशाल स्वर्गको आनन्द लिई, तिनीहरूको योग्यता समाप्त भएपछि नश्वरहरूको संसारमा प्रवेश गर्छन्; यसरी ऋ१३१ (वेद) को आज्ञा पालन गर्दै र इच्छा (वस्तुहरू) को कामना गर्दै, तिनीहरू जाने र फर्कने स्थितिमा पुग्छन्।	9.21 그들은 광대한 하늘을 누린 후에 공덕이 다하면 인간의 세계로 들어간다. 이렇게 하여 삼(Vedas)의 명령을 따르고 욕망(의 대상)을 원함으로써 그들은 가고 돌아가는 경지에 도달합니다.
22	अनन्याश्चिन्तयन्तो मां ये जनाः पर्युपासते । तेषां नित्याभियुक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम् ॥९-२२॥	9.22 For those men who worship Me alone, thinking of no other, for those ever-united, I secure what is not already possessed and preserve what they already	9.22 ती मानिसहरूका लागि जो मेरो मात्र पूजा गर्छन्, अरु कसैको बारेमा सोच्दैनन्, सधैं एकताबद्ध भएकाहरूका लागि, म पहिले नै स्वामित्वमा नभएका कुराहरू सुरक्षित गर्दछु र तिनीहरूसँग	9.22 다른 사람을 생각하지 않고 나만을 숭배하는 사람들을 위해, 항상 연합한 사람들을 위해, 나는 아직 갖지 못한 것을 확보하고 그들이 이미 가지고 있는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		possess.	पहिले नै भएका कुराहरु सुरक्षित गर्दछु।	것을 보존한다.
23	येऽप्यन्यदेवता भक्ता यजन्ते श्रद्धयान्विताः । तेऽपि मामेव कौन्तेय यजन्त्यविधिपूर्वकम् ॥९-२३॥	9.23 Even those devotees who, endowed with faith, worship other gods, worship Me alone, O Arjuna, b the wrong method.	९.२३ आस्थाले सम्पन्न अन्य देवताहरुको पूजा गर्ने भक्तहरुले पनि हे अर्जुन, गलत विधि हो।	9.23 신앙을 부여받아 다른 신들을 숭배하는 헌애자들조차도 오 아르주나여, 잘못된 방법으로 나만을 숭배하는 것이다.
24	अहं हि सर्वयज्ञानां भोक्ता च प्रभुरेव च । न तु मामभिजानन्ति तत्त्वेनातश्च्यवन्ति ते ॥९-२४॥	9.24 (For) I alone am the enjoyer and also the Lord of all sacrifices; but they do not know Me in essence (in reality), and hence they fall (return to this mortal world).	९.२४ (किनकि) म एकलै उपभोग गर्ने र सबै यज्ञहरुको स्वामी पनि हुँ। तर तिनीहरुले मलाई सारमा (वास्तवमा) जान्दैनन्, त्यसैले तिनीहरु पतन हुन्छन् (यस नश्वर संसारमा फर्किन्छन्)।	9.24 (For) 나 홀로 모든 희생을 즐기는 자이자 또한 주님이다. 그러나 그들은 본질적으로(현실적으로) 나를 알지 못하므로 그들은 넘어진다(이 필멸의 세계로 돌아감).
25	यान्ति देवव्रता देवान्पितृन्यान्ति पितृव्रताः । भूतानि यान्ति भूतेज्या यान्ति मद्याजिनोऽपि माम् ॥९-२५॥	9.25 The worshippers of the gods go to them; to the manes go the ancestor-worshippers; to the deities who preside over the elements go their worshippers; but My	9.25 देवताहरुको पूजा गर्नेहरु तिनीहरुकहाँ जान्छन्। मानेहरुमा पुर्खा-पूजकहरु जानुहोस्; तत्त्वहरुको अध्यक्षता गर्ने देवताहरुलाई तिनीहरुका उपासकहरु जान्छन्; तर मेरा भक्तहरु ममा आउँछन्।	9.25 신을 숭배하는 자들이 그들에게로 가느니라. 갈기에는 조상 숭배자들이 간다. 그 요소들을 관장하는 신들에게 그들의 숭배자들이 간다; 그러나 나의 헌신자들은 나에게 온다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		devotees come to Me.		
26	पत्रं पुष्पं फलं तोयं यो मे भक्त्या प्रयच्छति । तदहं भक्त्युपहृतमश्नामि प्रयतात्मनः ॥९-२६॥	9.26 Whoever offers Me with devotion a leaf, a flower, a fruit or a little water that, so offered devotedly by the pure-minded, I accept.	९.२६ जसले मलाई भक्तिपूर्वक पात, फूल, फल वा अलिकति पानी अर्पण गर्दछ, जुन शुद्ध मनले भक्तिपूर्वक अर्पण गर्दछ, म स्वीकार गर्छु।	9.26 순수한 마음을 가진 사람들이 헌신적으로 바치는 나뭇잎, 꽃, 과일 또는 약간의 물을 나에게 바치는 사람은 누구나 그것을 받아들인다.
27	यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत् यत्तपस्यसि कौन्तेय तत्कुरुष्व मदर्पणम् ॥९-२७॥	9.27 Whatever thou doest, whatever thou eatest, whatever thou offerest in sacrifice, whatever thou givest, whatever thou practisest as austerity, O Arjuna, do it as an offering unto Me.	९.२७ तिमी जे गर्छौ, जे खान्छौ, जे जे बलिदान गर्छौ, जे दिन्छौ, जे तपस्या गर्छौ, हे अर्जुन, मलाई प्रसादको रूपमा गर ।	9.27 오 아르주나여, 무엇을 하든, 무엇을 먹든, 무엇을 제물로 바치든, 무엇을 주든, 무엇을 고행하든지 그것을 나에게 바치는 제물로 드러라.
28	शुभाशुभफलैरेवं मोक्ष्यसे कर्मबन्धनैः । संन्यासयोगयुक्तात्मा विमुक्तो मामुपैष्यसि ॥९-२८॥	9.28 Thus shalt thou be freed from the bonds of actions yielding good and evil fruits; with the mind steadfast in the Yoga of renunciation, and liberated, thou shalt come unto Me.	9.28 यसरी तिमीले राम्रो र खराब फल दिने कर्मको बन्धनबाट मुक्त हुनेछौ; त्यागको योगमा अटल चित्त राखेर, मुक्त भएर तिमी मेरो समक्ष आउनेछौ।	9.28 그리하여 당신은 선과 악의 열매를 맺는 행위의 굴레에서 해방될 것입니다. 포기의 요가에 확고한 마음을 갖고 해방되면 너는 나에게 올 것이다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
29	समोऽहं सर्वभूतेषु न मे द्वेष्योऽस्ति न प्रियः । ये भजन्ति तु मां भक्त्या मयि ते तेषु चाप्यहम् ॥९-२९॥	9.29 The same am I to all beings; to Me there is none hateful or dear; but those who worship Me with devotion are in Me and I am also in them.	9.29 म सबै प्राणीहरूको लागि समान छु। मलाई घृणित वा प्रिय कोही छैन; तर मलाई भक्तिपूर्वक पुज्नेहरू ममा छन् र म पनि तिनीहरूमा छु।	9.29 나는 모든 존재에게 동일하다. 나에게는 미워하는 것이나 사랑하는 것이 하나도 없다. 그러나 나를 진심으로 경배하는 사람은 내 안에 있고 나도 그들 안에 있습니다.
30	अपि चेत्सुदुराचारो भजते मामनन्यभाक् । साधुरेव स मन्तव्यः सम्यग्व्यवसितो हि सः ॥९-३०॥	9.30 Even if the most sinful worships Me, with devotion to none else, he too should indeed be regarded as righteous for he has rightly resolved.	9.30 सबैभन्दा पापीले मेरो आराधना गरे पनि, अरु कसैको भक्तिसाथ, उसलाई पनि वास्तवमा धर्मी मान्नुपर्छ किनभने उसले ठीकसँग संकल्प गरेको छ।	9.30 가장 죄 많은 사람이 다른 누구에게도 경의를 표하지 않고 나를 경배하더라도 그 역시 의로운 사람으로 여겨져야 한다.
31	क्षिप्रं भवति धर्मात्मा शश्वच्छान्तिं निगच्छति । कौन्तेय प्रतिजानीहि न मे भक्तः प्रणश्यति ॥९-३१॥	9.31 Soon he becomes righteous and attains to eternal peace; O Arjuna, proclaim thou for certain that My devotee never perishes.	9.31 चाँडै ऊ धर्मी हुन्छ र अनन्त शान्ति प्राप्त गर्दछ; हे अर्जुन, मेरो भक्तको कहिल्यै नाश हुँदैन भन्ने निश्चयपूर्वक घोषणा गर।	9.31 그는 곧 의인이 되고 영원한 평화에 이르게 됩니다. 오 아르주나여, 나의 헌애자는 결코 멸망하지 않는다는 것을 확실히 선포하여라.
32	मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येऽपि स्युः पापयोनयः । स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्तेऽपि यान्ति परां	9.32 For, taking refuge in Me, they also who, O Arjuna, may be of a sinful	९.३२ किनकि, मेरो शरण लिएर, हे अर्जुन, पापी जन्मी नारीहरू, वैश्य र शुद्रहरूले पनि सर्वोच्च	9.32 오 아르주나여, 죄 많은 출생 여성인 바이샤와 수드라도 나에게 피신하여

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	गतिम् ॥९-३२॥	birth women, Vaisyas as well as Sudras attain the Supreme Goal.	लक्ष्य प्राप्त गर्छन्।	최고의 목표를 달성하기 때문이다.
33	किं पुनर्ब्राह्मणाः पुण्या भक्ता राजर्षयस्तथा । अनित्यमसुखं लोकमिमं प्राप्य भजस्व माम् ॥९-३३॥	9.33 How much more (easily) then the hold Brahmins and devoted royal saints (attain the goal); having come to this impermanent and unhappy world, do thou worship Me.	९.३३ कति (सजिलो) त्यसपछि ब्राह्मण र भक्त राजसन्तुहरू (लक्ष्य प्राप्त) धारण गर्नुहोस्; यस शाश्वत र दुखी संसारमा आएर मेरो भजन गर।	9.33 브라민들과 헌신적인 왕실 성자들(목표 달성)보다 얼마나 더 (쉽게); 이 무상하고 불행한 세상에 와서 나를 경배하라.
34	मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु । मामेवैष्यसि युक्तवैवमात्मानं मत्परायणः ॥९-३४॥	9.34 Fix thy mind on Me; by devoted to Me; sacrifice unto Me; bow down to Me; having thus united thy whole self to Me, taking Me as the supreme goal, thou shalt come unto Me.	9.34 तिम्रो मन ममा राख। म प्रति समर्पित द्वारा; मलाई बलिदान मलाई झुकाउनुहोस्; यसरी आफ्नो सम्पूर्ण आत्मलाई मसँग जोडेर, मलाई परम लक्ष्यको रूपमा लिएर, तिमी मेरो सामु आउनुहुनेछ।	9.34 네 마음을 나에게 고정시키라. 나에게 헌신함으로써; 나에게 희생을 바쳐라. 나에게 절하라. 이와 같이 너희 전체를 나와 결합하고 나를 최고의 목표로 삼았으므로 너는 나에게 올 것이다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 9.1–9.34 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय १०

Vibhūti Yoga • विभूतियोगः • 신성한 현현의 요가

Chapter 10: The Yoga of Divine Manifestations • 42 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	श्रीभगवानुवाच । भूय एव महाबाहो शृणु मे परमं वचः । यत्तेऽहं प्रीयमाणाय वक्ष्यामि हितकाम्यया ॥१०-१॥	10.1 The Blessed Lord said Again, O mighty-armed Arjuna, listen to my supreme word which I will declare to thee who who art beloved, for thy welfare.	10.1 भगवानले फेरि भन्नुभयो, हे पराक्रमी अर्जुन, मेरो परम वचन सुन्नुहोस् जुन म तिमीलाई जो प्रिय हुनुहुन्छ, तिम्रो कल्याणको लागि घोषणा गर्नेछु।	10.1 복되신 주님께서 다시 말씀하셨습니다. 오 강력한 무장한 아르주나여, 내가 사랑하는 이들에게 너의 행복을 위해 선언할 최고의 말을 들어라.
2	न मे विदुः सुरगणाः प्रभवं न महर्षयः । अहमादिर्हि देवानां महर्षीणां च सर्वशः ॥१०-२॥	10.2 Neither the hosts of the gods nor the great sages know My origin; for in every way I am the source of all the gods and the great sages.	10.2 न त देवताहरूका सेनाहरू न महान् ऋषिहरूले मेरो उत्पत्ति जान्छन्। किनकि म सबै देवताहरू र महान् ऋषिहरूको स्रोत हुँ।	10.2 신들의 군대도, 위대한 현자들도 나의 기원을 알지 못한다. 왜냐하면 모든 면에서 나는 모든 신들과 위대한 현자들의 근원이기 때문이다.
3	यो मामजमनादिं च वेत्ति लोकमहेश्वरम् । असम्मूढः स मर्त्येषु सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥१०-३॥	10.3 He who knows Me as unborn and beginningless, as the great Lord of the worlds, he, among mortals,	10.3 जसले मलाई अजन्मा र अनादिको रूपमा जान्दछ, जगतको महान भगवानको रूपमा जान्दछ, उहाँ मर्त्यहरूमा पनि मोहरहित	10.3 나를 태어나지 않고 시작도 없는 존재로, 세상의 위대한 주님으로 아는 사람은 인간들 사이에서 현혹되지

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		is undeluded and he is liberated from all sins.	हुनुहुन्छ र उहाँ सबै पापहरूबाट मुक्त हुनुहुन्छ।	않고 모든 죄에서 해방됩니다.
4	बुद्धिर्ज्ञानमसम्मोहः क्षमा सत्यं दमः शमः सुखं दुःखं भवोऽभावो भयं चाभयमेव च १०-४	10.4 Intellect, wisdom, non-delusion, forgiveness, truth, self-restraint, calmness, happiness, pain, existence or birth, non-existence or death, fear and also fearlessness.	10.4 बुद्धि, बुद्धि, भ्रमरहित, क्षमा, सत्य, आत्मसंयम, शान्तता, सुख, पीडा, अस्तित्व वा जन्म, अस्तित्व वा मृत्यु, भय र निर्भयता पनि।	10.4 지성, 지혜, 미혹 없음, 용서, 진실, 자제, 평온, 행복, 고통, 존재 또는 탄생, 존재 또는 죽음, 두려움 및 두려움 없음.
5	अहिंसा समता तुष्टिस्तपो दानं यशोऽयशः भवन्ति भावा भूतानां मत एव पृथग्विधाः १०-५	10.5 Non-injury, eanimity, contentment, austerity, beneficence, fame, ill-fame (these) different kinds of alities of beings arise from Me alone.	10.5 अक्षता, दुस्साहस, सन्तुष्टि, तपस्या, कल्याण, कीर्ति, अधर्म (यी) विभिन्न प्रकारका प्राणीहरू मबाट उत्पन्न हुन्छन्।	10.5 무해, 원한, 만족, 고행, 자비, 명성, 악명(이러한) 다양한 종류의 존재들이 나에게서만 나온다.
6	महर्षयः सप्त पूर्वे चत्वारो मनवस्तथा मद्भावा मानसा जाता येषां लोक इमाः प्रजाः १०-६	10.6 The seven great sages, the ancient four and also the Manus, possessed of powers like Me (on account of their minds being fixed on Me), were born of (My) mind; from	10.6 सात महान् ऋषिहरू, प्राचीन चार र मनुहरू पनि, म जस्ता शक्तिहरू भएका (तिनीहरूको मन ममा स्थिर भएको कारणले), (मेरो) मनबाट जन्मेका थिए; तिनीहरूबाट यी प्राणीहरू यस संसारमा जन्मिएका हुन्।	10.6 나 같은 힘을 소유한 일곱 명의 위대한 현자, 고대의 4 인과 마누스(그들의 마음이 나에게 고정되어 있기 때문에)는 (나의) 마음에서 태어났다. 그들에게서 이 생물들이 이 세상에

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		them are these creatures born in this world.		태어났습니다.
7	एतां विभूतिं योगं च मम यो वेति तत्त्वतः सोऽविकम्पेन योगेन युज्यते नात्र संशयः १०-७	10.7 He who in truth knows these manifold manifestations of My Being and (this) Yoga-power of Mine becomes established in the unshakable Yoga; there is no doubt about it.	10.7 जसले मेरो अस्तित्व र (यो) मेरो योग-शक्तिको यी विविध अभिव्यक्तिहरूलाई सत्यमा जान्दछन्, त्यो अटल योगमा स्थापित हुन्छ। यसमा कुनै शंका छैन।	10.7 나의 존재의 이러한 다양한 표현과 나의 (이) 요가의 힘을 진실로 아는 사람은 흔들리지 않는 요가에 확립됩니다. 그것에 대해서는 의심의 여지가 없습니다.
8	अहं सर्वस्य प्रभवो मत्तः सर्वं प्रवर्तते । इति मत्वा भजन्ते मां बुधा भावसमन्विताः १०-८	10.8 I am the source of all; from Me everything evolves; understanding thus, the wise, endowed with meditation, worship Me.	10.8 म सबैको स्रोत हुँ। मबाट सबै कुरा विकसित हुन्छ; यसरी बुझेर, ध्यानले सम्पन्न जानीहरूले मेरो पूजा गर।	10.8 나는 모든 것의 근원이다. 나로부터 모든 것이 진화한다. 그러므로 깨달음이 있고 명상을 갖춘 지혜로운 자들은 나를 경배하라.
9	मच्चित्ता मद्गतप्राणा बोधयन्तः परस्परम् कथयन्तश्च मां नित्यं तुष्यन्ति च रमन्ति च १०-९	10.9 With their mind and their life wholly absorbed in Me, enlightening each other and ever speaking of Me, they are satisfied and delighted.	10.9 तिनीहरूको मन र तिनीहरूको जीवन पूर्णतया ममा लीन, एकअर्कालाई प्रबुद्ध गर्दै र मेरो बारेमा बोल्दै, तिनीहरू सन्तुष्ट र आनन्दित छन्।	10.9 그들의 마음과 삶이 나에게 완전히 흡수되어 서로를 깨우쳐 주고 항상 나에게 대해 이야기함으로써 그들은 만족하고 기뻐한다.
10	तेषां सततयुक्तानां भजतां प्रीतिपूर्वकम् । ददामि बुद्धियोगं तं येन मामुपयान्ति ते	10.10 To them who are ever steadfast, worshipping	10.10 जो सदा स्थिर छन्, मलाई प्रेमपूर्वक भजन गर्दछन्,	10.10 언제나 변함없이 나를 사랑으로 예배하는 이들에게

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	॥१०-१०॥	Me with love, I give the Yoga of discrimination by which they come to Me.	उनीहरूलाई म भेदभावको योग दिन्छु।	나는 분별의 요가를 주노니 그들이 나에게 오는 길이다.
11	तेषामेवानुकम्पार्थमहमज्ञानजं तमः । नाशयाम्यात्मभावस्थो ज्ञानदीपेन भास्वता ॥१०-११॥	10.11 Out of mere compassion for them, I, dwelling within their Self, destroy the darkness born of ignorance by the luminous lamp of knowledge.	10.11 तिनीहरूको लागि केवल दयाले, म, तिनीहरूको आत्मामा वास गरेर, ज्ञानको उज्यालो दियोद्वारा अज्ञानताबाट जन्मेको अन्धकारलाई नष्ट गर्छु।	10.11 그들에 대한 단순한 연민으로 나는 그들의 자아 안에 살면서 빛나는 지식의 등불로 무지에서 태어난 어둠을 파괴합니다.
12	अर्जुन उवाच । परं ब्रह्म परं धाम पवित्रं परमं भवान् । पुरुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमजं विभुम् ॥१०-१२॥	10.12 Arjuna said Thou art the Supreme Brahman, the supreme abode (or the supreme light), the supreme purifier, eternal, divine Person, the primeval God, unborn andn omnipresent.	10.12 अर्जुनले भने कि तिमी परम ब्रह्म, सर्वोच्च निवास (वा परम प्रकाश), परम शुद्धकर्ता, शाश्वत, दिव्य व्यक्ति, आदिम ईश्वर, अजन्मा र सर्वव्यापी हुनुहुन्छ।	10.12 아르주나는 당신이 지고한 브라만이시며, 지고한 거처(또는 지고한 빛)이시며, 지고한 정화자이시며, 영원하고 신적인 인격이시며, 태어나지 않으시고 전능하신 원시 하나님이시라고 말했습니다.
13	आहुस्त्वामृषयः सर्वे देवर्षिर्नारदस्तथा । असितो देवलो व्यासः स्वयं चैव ब्रवीषि मे ॥१०-१३॥	10.13 All the sages have thus declared Thee, as also the divine sage Narada; so also Asita, Devala and	10.13 यसरी सबै ऋषिहरूले तपाईंलाई घोषणा गरेका छन्, दिव्य ऋषि नारदले पनि; असिता, देवल र व्यास पनि; र अब तपाईं	10.13 모든 현인들이 당신을 이렇게 선언했고, 신성한 현자 나라다도 마찬가지였습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Vyasa; and now Thou Thyself sayest so to me.	आफैले मलाई भन्नुहुन्छ।	Asita, Devala 및 Vyasa 도 마찬가지로입니다. 이제 당신도 나에게 그렇게 말씀하십니다.
14	सर्वमेतदृतं मन्ये यन्मां वदसि केशव । न हि ते भगवन्व्यक्तिं विदुर्देवा न दानवाः ॥१०-१४॥	10.14 I believe all this that Thou sayest to me to be true, O Krishna; verily, O blessed Lord! neither the gods nor the demons know Thy manifestation (origin).	10.14 हे कृष्ण, तपाईंले मलाई साँचो भन्नु भएको सबै कुरा म विश्वास गर्छु। साँच्चै, हे धन्य प्रभु! न त देवताहरू न दानवहरूले तपाईंको प्रकटीकरण (उत्पत्ति) जान्दछन्।	10.14 오 크리슈나여, 나는 당신이 나에게 말씀하신 이 모든 것이 사실이라고 믿습니다. 진실로, 오 복되신 주님! 신들도 악마도 당신의 현현(기원)을 알지 못합니다.
15	स्वयमेवात्मनात्मानं वेत्थ त्वं पुरुषोत्तम । भूतभावन भूतेश देवदेव जगत्पते ॥१०-१५॥	Swami Sivananda did not comment on this sloka	स्वामी शिवानन्दले यस श्लोकमा टिप्पणी गरेनन्	Swami Sivananda 는 이 슬로카에 대해 언급하지 않았습니다.
16	वक्तुमर्हस्यशेषेण दिव्या ह्यात्मविभूतयः । याभिर्विभूतिभिर्लोकानिमांस्त्वं व्याप्य तिष्ठसि ॥१०-१६॥	10.16 Thou shouldst indeed tell, without reserve, of Thy divine glories by which Thou existest, pervading all these worlds. (None else can do so.)	10.16 तपाईंले साँच्चै भन्नु पर्छ, तपाईंका दैवी महिमाहरू, जसद्वारा तपाईं अवस्थित हुनुहुन्छ, यी सबै संसारहरूमा व्याप्त हुनुहुन्छ। (अरु कसैले त्यसो गर्न सक्दैन।)	10.16 당신은 이 모든 세계에 퍼져 계시는 당신의 신성한 영광을 아낌없이 말씀해 주셔야 합니다. (다른 사람은 그렇게 할 수 없습니다.)
17	कथं विद्यामहं योगिंस्त्वां सदा परिचिन्तयन् । केषु केषु च भावेषु चिन्त्योऽसि भगवन्मया	10.17 How shall I, ever meditating, know Thee, O Yogin? In what aspects or	10.17 हे योगिन, म सधैं ध्यान गर्दै कसरी तिमीलाई चिन्न सक्छु? कुन पक्ष वा चीजहरूमा, हे	10.17 오 요긴이여, 묵상하면서 내가 어떻게 당신을 알 수 있습니까? 오

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	॥१०-१७॥	things, O blessed Lord, art Thou to be thought of by me?	धन्य प्रभु, के तपाईं मेरो विचारमा हुनुहुन्छ?	복되신 주님, 저는 어떤 측면이나 사물에서 당신을 생각해야 합니까?
18	विस्तरेणात्मनो योगं विभूतिं च जनार्दन । भूयः कथय तृप्तिर्हि शृण्वतो नास्ति मेऽमृतम् ॥१०-१८॥	10.18 Tell me again in detail, O Krishna, of Thy Yogic power and glory; for I am not satiated with what I have heard of Thy life-giving and nectar-like speech.	10.18 हे कृष्ण, तपाईंको योग शक्ति र महिमाको बारेमा मलाई फेरि विस्तारमा भन्नुहोस्; किनकि तिम्रो जीवनदायी र अमृतसमान वाणी सुनेर म तृप्त छैन।	10.18 크리슈나여, 당신의 요가의 능력과 영광에 대해 다시 자세히 말씀해 주십시오. 왜냐하면 나는 당신의 생명을 주는 당신의 말씀과 감로와 같은 말씀에 대해 내가 들은 것에 만족하지 못하기 때문입니다.
19	श्रीभगवानुवाच । हन्त ते कथयिष्यामि दिव्या हयात्मविभूतयः । प्राधान्यतः कुरुश्रेष्ठ नास्त्यन्तो विस्तरस्य मे ॥१०-१९॥	10.19 The Blessed Lord said Very well! Now I will declare to thee My divine glories in their prominence, O Arjuna; there is no end to their detailed description.	10.19 धन्य प्रभुले धेरै राम्रो भन्नुभयो! अब म तिम्रीलाई मेरो दिव्य महिमा तिनीहरूको प्रमुखतामा घोषणा गर्नेछु, हे अर्जुन; तिनीहरूको विस्तृत विवरणको कुनै अन्त छैन।	10.19 복되신 주님께서 아주 잘 말씀하셨습니다! 오 아르주나여, 이제 나는 당신에게 나의 신성한 영광을 탁월하게 선포하겠습니다. 자세한 설명은 끝이 없습니다.
20	अहमात्मा गुडाकेश सर्वभूताशयस्थितः । अहमादिश्च मध्यं च भूतानामन्त एव च ॥१०-२०॥	10.20 I am the Self, O Gudakesa, seated in the hearts of all beings; I am the beginning, the middle	10.20 हे गुडकेश, म स्वयं हुँ, सबै प्राणीहरूको हृदयमा विराजमान छु। म नै सबै प्राणीको आदि, मध्य र अन्त्य पनि हुँ।	10.20 오 구다케사여, 나는 모든 존재의 가슴 속에 자리 잡은 진아입니다. 나는 모든 존재의 시작이요, 중간이요,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		and also the end of all beings.		끝이다.
21	आदित्यानामहं विष्णुर्ज्योतिषां रविंशुमान् मरीचिर्मरुतामस्मि नक्षत्राणामहं शशी १०-२१	10.21 Among the (twelve) Adityas, I am Vishnu; among luminaries, the radiant sun; I am Marichi among the (seven or forty-nine) Maruts; among stars the moon am I.	10.21 (बाह्र) आदित्यहरू मध्ये, म विष्णु हुँ; ज्योतिहरू बीच, उज्ज्वल सूर्य; म (सात वा ४९) मरुतहरूमध्ये म मारिची हुँ; ताराहरू मध्ये चन्द्रमा म हुँ।	10.21 (12) 아디티아 가운데 나는 비슈누이다. 유명인들 사이에는 빛나는 태양이 있습니다. 나는 (일곱 또는 마룻아홉) 마룻 중 마리치입니다. 별들 중에 달이 바로 나다.
22	वेदानां सामवेदोऽस्मि देवानामस्मि वासवः इन्द्रियाणां मनश्चास्मि भूतानामस्मि चेतना १०-२२	10.22 Among the Vedas I am the Sama-Veda; I am Vasava among the gods; among the senses I am the mind; and I am intelligence among living beings.	10.22 वेदहरूमा म सामवेद हुँ; देवताहरूका बीचमा म वासव हुँ; इन्द्रियहरूमा म मन हुँ; र म जीवित प्राणीहरूमा बुद्धि हुँ।	10.22 वेदा 중에서 나는 सामवेदा이다. 나는 신들 중의 바사바(Vasava)입니다. 감각 중에서 나는 마음이다. 나는 생명체들 중의 지능이다.
23	रुद्राणां शङ्करश्चास्मि वित्तेशो यक्षरक्षसाम् वसूनां पावकश्चास्मि मेरुः शिखरिणामहम् १०-२३	10.23 And, among the Rudras I am Sankara; among the Yakshas and Rakshasas, the Lord of wealth (Kubera); among the Vasus I am Pavaka (fire); and among the (seven)	10.23 र, रुद्रहरूमा म शंकर हुँ; यक्ष र राक्षसहरू मध्ये, धनको स्वामी (कुबेर); वासुहरू मध्ये म पावक (आगो) हुँ; र (सात) पहाडहरूमध्ये म मेरु हुँ।	10.23 그리고 나는 루드라족 가운데 상카라입니다. Yakshas 와 Rakshasas 중에서 부의 신(Kubera); Vasus 중에서 나는 Pavaka (불)입니다. 그리고 (일곱) 산

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		mountains I am the Meru.		중에서 나는 메루이다.
24	पुरोधसां च मुख्यं मां विद्धि पार्थ बृहस्पतिम् । सेनानीनामहं स्कन्दः सरसामस्मि सागरः ॥१०-२४॥	10.24 And, among the household priests (of kings), O Arjuna, know Me to be the chief, Brihaspati; among the army generals I am Skana; among lakes I am the ocean. '	10.24 र, गृहस्थ (राजाहरूका) पुजारीहरूमध्ये, हे अर्जुन, मलाई बृहस्पती प्रमुख भनेर जान्नुहोस्; सेनाका जनरलहरूमध्ये म स्काना हुँ; तालहरू बीच म सागर हुँ। '	10.24 그리고 오 아르주나여, (왕들의) 집안 사제들 중에서 내가 우두머리인 브리하स्पति임을 알아라. 군대 장군 중에서 나는 Skana 입니다. 호수 가운데 나는 바다다. '
25	महर्षीणां भृगुरहं गिरामस्म्येकमक्षरम् । यज्ञानां जपयज्ञोऽस्मि स्थावराणां हिमालयः ॥१०-२५॥	10.25 Among the great sages I am Bhrigu; among words I am the one syllable (Om); among sacrifices I am the sacrifice of silent repetition; among the immovable things I am the Himalayas.	10.25 महान् ऋषिहरूमा म भृगु हुँ; शब्दहरू बीच म एक अक्षर (ओम) हुँ; बलिदानहरू बीच म मौन पुनरावृत्तिको बलिदान हुँ; अचल चीजहरूमा म हिमालय हुँ।	10.25 위대한 현자 가운데 나는 브리구(Bhrigu)이다. 단어 중에서 나는 하나의 음절(음)입니다. 희생 가운데 나는 침묵의 반복의 희생이다. 움직일 수 없는 것들 중에 나는 히말라야이다.
26	अश्वत्थः सर्ववृक्षाणां देवर्षीणां च नारदः । गन्धर्वाणां चित्ररथः सिद्धानां कपिलो मुनिः ॥१०-२६॥	10.26 Among all the trees (I am) the Peepul; among the divine sages, I am Narada; among Gandharvas, Chitraratha; among the perfected, the sage Kapila.	10.26 सबै रुखहरू माझ (म हुँ) पिपुल; दिव्य ऋषिहरू मध्ये, म नारद हुँ; गन्धर्वहरू बीच, चित्ररथ; सिद्धहरू मध्ये, ऋषि कपिला।	10.26 모든 나무 가운데 (나는) Peepul 이다. 신성한 현자들 중에서 나는 나라다이다. Gandharvas 중 Chitraratha; 완성된 자들

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				가운데 현자 카필라(Kapila)가 있다.
27	उच्चैःश्रवसमश्वानां विद्धि माममृतोद्भवम् ऐरावतं गजेन्द्राणां नराणां च नराधिपम् ॥१०-२७॥	10.27 Know Me as Ucchairsavas born of nectar, among horses; among lordly elephants (I am) the Airavata; and, among men, the king.	10.27 मलाई घोडाहरूका बीचमा अमृतबाट जन्मेका उच्चैश्रवहरू भनेर चिन्नुहोस्; भगवान् हातीहरू मध्ये (म हुँ) ऐरावता; र, मानिसहरू माझ, राजा।	10.27 나를 말들 사이에서 감로로 태어난 Ucchairsavas 로 알아라. 위엄 있는 코끼리들 가운데 나는 아이라바타(Airavata)이다. 그리고 남자들 중에는 왕이 있습니다.
28	आयुधानामहं वज्रं धेनूनामस्मि कामधुक् । प्रजनश्चास्मि कन्दर्पः सर्पाणामस्मि वासुकिः ॥१०-२८॥	10.28 Among weapons I am the thunderbolt; among cows I am the wish-fulfilling cow called Kamadhenu; I am the progenitor, the god of love; among serpents I am Vasuki.	10.28 हतियारहरू मध्ये म गर्जन हुँ; गाईहरू मध्ये म कामधेनु भनिने कामना पूरा गर्ने गाई हुँ। म पूर्वज, प्रेमको देवता हुँ; सर्पहरूमा म वासुकी हुँ।	10.28 무기 중에서 나는 벼락이다. 소들 사이에서 나는 Kamadhenu 라고 불리는 소원을 성취하는 소입니다. 나는 사랑의 신이자 조상이다. 뱀들 사이에서 나는 바스키(Vasuki)이다.
29	अनन्तश्चास्मि नागानां वरुणो यादसामहम् पितृणामर्यमा चास्मि यमः संयमतामहम् ॥१०-२९॥	10.29 I am Ananta among the Nagas; I am Varuna among water-deities; Aryaman among the Manes	10.29 नागहरूमा म अनन्त हुँ; जल-देवताहरूमा म वरुण हुँ; आर्यमान माने म हुँ; राज्यपालहरूमा म यम हुँ।	10.29 나는 Nagas 중의 Ananta 이다; 나는 물의 신들 중 바루나(Varuna)입니다. 나는 갈기족 중의

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		I am; I am Yama among the governors.		아리아만이다. 나는 주지사 중 야마입니다.
30	प्रह्लादश्चास्मि दैत्यानां कालः कलयतामहम् । मृगाणां च मृगेन्द्रोऽहं वैनतेयश्च पक्षिणाम् ॥१०-३०॥	10.30 And, I am Prahlada among the demons, among the reckoners I am time; among beasts I am the lion, and Vainateya (Garuda) among birds.	10.30 र, म दानवहरूमा प्रह्लाद हुँ, गणनाकर्ताहरूमध्ये म समय हुँ। जनावरहरूमा सिंह हुँ र चराहरूमा वैनतेय (गरुड) हुँ।	10.30 그리고 나는 악마들 사이의 프랄라다이고, 계산하는 자들 사이의 시간이다. 나는 짐승 중에서 사자이고, 새 중에서는 바이나테야(가루다)이다.
31	पवनः पवतामस्मि रामः शस्त्रभृतामहम् । झषाणां मकरश्चास्मि स्रोतसामस्मि जाह्नवी ॥१०-३१॥	10.31 Among the purifiers (or the speeders) I am the wind; Rama among the warriors am I; among the fishes I am the shark; among the streams I am the Ganga.	10.31 शुद्धिकर्ताहरू (वा गति गर्नेहरू) बीचमा म हावा हुँ; योद्धाहरू मध्ये राम हुँ; माछाहरू मध्ये म शार्क हुँ; खोलाहरूमा म गंगा हुँ।	10.31 정화자(혹은 속력을 내는 자) 가운데 나는 바람이다. 나는 전사들 중 라마이다. 물고기들 중에서 나는 상어다. 시냇물 가운데 나는 강가(Ganga)이다.
32	सर्गाणामादिरन्तश्च मध्यं चैवाहमर्जुन । अध्यात्मविद्या विद्यानां वादः प्रवदतामहम् ॥१०-३२॥	10.32 Among creations I am the beginning, the middle and also the end, O Arjuna; among the sciences I am the science of the Self; and I am the logic among controversialists.	10.32 सृष्टिहरूमा आदि, मध्य र अन्त्य पनि म नै हुँ, हे अर्जुन; विज्ञानहरू मध्ये म स्वयंको विज्ञान हुँ; र म विवादास्पदहरू बीच तर्क हुँ।	10.32 오 아르주나여, 창조물 가운데 나는 시작이자 중간이며 또한 끝입니다. 과학 중에서 나는 참나의 과학이다. 그리고 나는 논쟁가들 사이의 논리입니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
33	अक्षराणामकारोऽस्मि द्वन्द्वः सामासिकस्य च । अहमेवाक्षयः कालो धाताहं विश्वतोमुखः ॥१०-३३॥	10.33 Among the letters of the alphabets, the letter 'A' I am and the dual among the compounds. I am verily the inexhaustible or everlasting time; I am the dispenser (of the fruits of actions) having faces in all directions.	10.33 वर्णमालाका अक्षरहरूमध्ये 'A' अक्षर । am र कम्पाउन्डहरूमा द्वैध । म साँच्चै अपरिहार्य वा अनन्त समय हुँ; म चारै दिशामा मुख भएका (कर्मफलको) प्रवर्धक हुँ ।	10.33 알파벳 중 'A'는 । 이고 합성어 중 이중형이다. 나는 진실로 무궁무진하고 영원한 시간이다. 나는 모든 방향으로 향하는 (행동의 열매를) 분배하는 자입니다.
34	मृत्युः सर्वहरश्चाहमुद्भवश्च भविष्यताम् । कीर्तिः श्रीर्वाक्च नारीणां स्मृतिर्मेधा धृतिः क्षमा ॥१०-३४॥	10.34 And I am the all-devouring Death, and the prosperity of those who are to be prosperous; among the feminine alities (I am) fame, prosperity, speech, memory, intelligence, firmness and forgiveness.	10.34 अनि म नै सबैलाई भस्म गर्ने मृत्यु हुँ, र समृद्ध हुनेहरूको समृद्धि हुँ । नारी गुणहरू मध्ये (म हुँ) प्रसिद्धि, समृद्धि, बोली, स्मृति, बुद्धि, दृढता र क्षमा ।	10.34 그리고 나는 모든 것을 삼키는 죽음이고, 번영할 자들의 번영이다. 여성적 특성 가운데 나는 명성, 번영, 언어, 기억력, 지성, 확고함, 용서를 갖고 있습니다.
35	बृहत्साम तथा साम्नां गायत्री छन्दसामहम् । मासानां मार्गशीर्षोऽहमृतूनां कुसुमाकरः ॥१०-३५॥	10.35 Among the hymns also I am the Brihatsaman; among metres Gayatri am I; among the montsh I am the Margasirsha; among the	10.35 भजनहरूमा पनि म बृहत्सामान हुँ । मिटरको बीचमा गायत्री हुँ म; मन्त्रमा म मार्गशीर्ष हुँ; मौसमहरू बीच (म हुँ) फूलको मौसम ।	10.35 찬송가 중에 나는 브리하트사만(Brihatsaman)이다. 미터 중 Gayatri 는 나입니다. Montsh 중에서 나는 Margasirsha 입니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		seasons (I am) the flowery season.		계절 중에 (나는) 꽃이 피는 계절이다.
36	द्यूतं छलयतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम् । जयोऽस्मि व्यवसायोऽस्मि सत्त्वं सत्त्ववतामहम् ॥१०-३६॥	10.36 I am the gambling of the fraudulent; I am the splendour of the splendid; I am victory; I am determination (of those who are determined); I am the goodness of the good.	10.36 म ठगको जुवा हुँ; म महिमाको महिमा हुँ; म विजय हुँ; म संकल्प हुँ (जो दृढ छन्); म असलको भलाइ हुँ।	10.36 나는 사기꾼의 도박이다. 나는 찬란한 것 중의 찬란한 것이다. 나는 승리이다. 나는 (결단된 자들의) 결단력입니다. 나는 선 중의 선함이다.
37	वृष्णीनां वासुदेवोऽस्मि पाण्डवानां धनञ्जयः । मुनीनामप्यहं व्यासः कवीनामुशना कविः ॥१०-३७॥	10.37 Among the Vrishnis I am Vaasudeva; among the Pandavas I am Arjuna; among the sages I am Vyasa; among the Poets I am Usanas, the poet.	10.37 वृष्णिहरूमध्ये म वासुदेव हुँ; पाण्डवहरूमध्ये म अर्जुन हुँ; ऋषिहरूमा म व्यास हुँ; कविहरूमा म उसानास, कवि हुँ।	10.37 Vrishnis 중에서 나는 Vaasudeva 입니다. 판다바들 가운데 나는 아르주나이다. 현자들 중에서 나는 Vyasa 이다. 시인 중에서 나는 시인 우사나스이다.
38	दण्डो दमयतामस्मि नीतिरस्मि जिगीषताम् । मौनं चैवास्मि गुह्यानां ज्ञानं ज्ञानवतामहम् ॥१०-३८॥	10.38 Of those who punish, I am the sceptre; among those who seek victory, I am statesmanship; and also among secrets, I am silence; knowledge among knowers I am.	10.38 दण्ड दिनेहरूमध्ये म राजदण्ड हुँ। विजय खोज्नेहरूमध्ये म राजनीतिज्ञ हुँ। र रहस्यहरू बीच पनि, म मौन छु। म हुँ ज्ञानीहरू बीचको ज्ञान।	10.38 나는 징벌하는 자들의 홀이다. 승리를 추구하는 사람들 중에 나는 정치가이다. 그리고 비밀 중에도 나는 침묵합니다. 나는 아는 사람들 사이의 지식이다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
39	यच्चापि सर्वभूतानां बीजं तदहमर्जुन । न तदस्ति विना यत्स्यान्मया भूतं चराचरम् ॥१०-३९॥	10.39 And whatever is the seed of all beings, that also am I, O Arjuna; there is no being, whether moving or unmoving, that can exist without Me.	10.39 अनि सबै प्राणीहरूको बीज जे छ, त्यो पनि म हुँ, हे अर्जुन; म बिना चल्ने होस् वा नचल्ने कुनै पनि अस्तित्व छैन।	10.39 그리고 모든 존재의 씨앗이 무엇이든지, 오 아르주나여, 그게 바로 나입니다. 움직이는 존재든 움직이지 않는 존재든 나 없이 존재할 수 있는 존재는 하나도 없다.
40	नान्तोऽस्ति मम दिव्यानां विभूतीनां परन्तप । एष तूद्देशतः प्रोक्तो विभूतेर्विस्तरौ मया ॥१०-४०॥	10.40 There is no end to My divine glories, O Arjuna, but this is a brief statement by Me of the particulars of My divine glories.	10.40 हे अर्जुन, मेरो दिव्य महिमाको कुनै अन्त छैन, तर यो मेरो दिव्य महिमाको विवरणको संक्षिप्त कथन हो।	10.40 오 아르주나여, 나의 신성한 영광에는 끝이 없습니다. 그러나 이것은 나의 신성한 영광의 세부사항에 대해 내가 간략하게 언급한 것입니다.
41	यद्यद्विभूतिमत्सत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा । तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोऽशसम्भवम् ॥१०-४१॥	10.41 Whatever being there is glorious, prosperous or powerful, that know thou to be a manifestation of a part of My splendour.	10.41 त्यहाँ जे पनि महिमा, समृद्ध वा शक्तिशाली छ, जसले तिमीलाई मेरो वैभवको एक अंशको रूपमा जान्दछ।	10.41 영광스럽거나 번영하거나 강력한 존재가 무엇이든, 너는 내 영광의 일부를 나타내는 것임을 안다.
42	अथवा बहुनैतेन किं ज्ञातेन तवार्जुन । विष्टभ्याहमिदं कृत्स्नमेकांशेन स्थितो जगत् ॥१०-४२॥	10.42 But, of what avail to thee is the knowledge of all these details, O Arjuna? I	10.42 तर, हे अर्जुन, यी सबै विवरणहरूको ज्ञानले तिमीलाई के फाइदा? म अस्तित्वमा छु, यो	10.42 그러나 오 아르주나여, 이 모든 세부 사항을 아는 것이 당신에게 무슨 소용이

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		exist, supporting this whole world by one part of Myself.	सम्पूर्ण संसारलाई मेरो एक भागद्वारा समर्थन गर्दै।	있습니까? 나는 존재하며, 나 자신의 한 부분으로 이 세상 전체를 지탱하고 있습니다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text.
Sanskrit verse numbering follows the traditional 10.1–10.42 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय ११

Viśvarūpa Darśana Yoga • विश्वरूपदर्शनयोगः • 우주적 형상 관찰의 요가

Chapter 11: The Yoga of the Vision of the Universal Form • 55 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	अर्जुन उवाच । मदनुग्रहाय परमं गुह्यमध्यात्मसंज्ञितम् । यत्त्वयोक्तं वचस्तेन मोहोऽयं विगतो मम ॥११-१॥	11.1 Arjuna said By this word (explanation) of the highest secret concerning the Self which Thou hast spoken, for the sake of blessing me, my delusion is gone.	11.1 अर्जुनले मलाई आशीर्वादको लागि तपाईंले बोल्नु भएको परम रहस्यको यो वचन (स्पष्टीकरण) द्वारा भन्नुभयो, मेरो भ्रम हट्यो।	11.1 아르주나는 이렇게 말했습니다. 당신이 말씀하신 진아에 관한 최고의 비밀에 대한 이 말씀(설명)으로 인해 저를 축복하시기 위해 저의 미혹이 사라졌습니다.
2	भवाप्ययौ हि भूतानां श्रुतौ विस्तरशो मया । त्वत्तः कमलपत्राक्ष माहात्म्यमपि चाव्ययम् ॥११-२॥	11.2 The origin and the destruction of beings verily have been heard by me in detail from Thee, O lotus-eyed Lord, and also Thy inexhaustible greatness.	11.2 हे कमल-नेत्र भगवान्, र तपाईंको अविनाशी महानता पनि मैले तपाईंबाट नै प्राणीहरूको उत्पत्ति र विनाश निश्चय नै विस्तृत रूपमा सुनेको छु।	11.2 나는 연꽃 눈을 가진 주님, 그리고 당신의 무진장 위대하심으로부터 존재의 기원과 멸망에 대해 자세히 들었습니다.
3	एवमेतद्यथात्थ त्वमात्मानं परमेश्वर । द्रष्टुमिच्छामि ते रूपमैश्वरं पुरुषोत्तम ॥११-३॥	11.3 (Now) O Supreme Lord, as Thou hast thus described Thyself, O	11.3 (अब) हे परम भगवान्, तपाईंले यसरी वर्णन गर्नुभएको छ, हे परमपुरुष, म तपाईंको	11.3 (이제) 오 지고한 주여, 오 지고한 인격이시여, 당신께서 당신 자신을 이렇게

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Supreme Person, I wish to see Thy divine form.	दिव्य रूप देख्न चाहन्छु।	묘사하셨듯이, 나는 당신의 신성한 모습을 보고 싶습니다.
4	मन्यसे यदि तच्छक्यं मया द्रष्टुमिति प्रभो योगेश्वर ततो मे त्वं दर्शयात्मानमव्ययम् ॥११-४॥	11.4 If Thou, O Lord, thinkest it possible for me to see it, do Thou, then, O Lord of the Yogins, show me Thy imperishable Self.	11.4 हे भगवान, यदि मलाई यो देख्न सम्भव छ भनी सोच्नुहुन्छ भने, तब, हे योगीहरूका भगवान, मलाई आफ्नो अविनाशी आत्मा देखाउनुहोस्।	11.4 주님, 제가 그것을 볼 수 있다고 생각하신다면, 요긴족의 주님이시여, 저에게 당신의 불멸의 자아를 보여 주십시오.
5	श्रीभगवानुवाच पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशोऽथ सहस्रशः नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णाकृतीनि च ॥११-५॥	11.5 The Blessed Lord said Behold, O Arjuna, forms of Mine, by the hundreds and thousands, of different sorts, divine, and of various colours and shapes.	11.5 धन्य भगवानले भन्नुभयो, हे अर्जुन, मेरा स्वरूपहरू, सयौं र हजारौं, विभिन्न प्रकारका, दिव्य, र विभिन्न रंग र आकारहरू छन्।	11.5 복되신 주님께서 말씀하셨습니다. 오 아르주나여, 나의 형태는 수백, 수천, 다양한 종류, 신성, 다양한 색깔과 모양을 가지고 있습니다.
6	पश्यादित्यान्वसूनुद्रानश्विनौ मरुतस्तथा बहून्यदृष्टपूर्वाणि पश्याश्चर्याणि भारत ॥११-६॥	11.6 Behold the Adityas, the Vasus, the Rudras, the two Asvins and also the Maruts; behold many wonders never seen before, O Arjuna.	११.६ आदित्य, वसु, रुद्र, दुई अश्विन र मरुतहरूलाई हेर; हे अर्जुन, पहिले कहिल्यै नदेखेका धेरै आश्चर्यहरू हेर्नुहोस्।	11.6 Adityas, Vasus, Rudras, 두 Asvins 및 Maruts 를 보십시오. 오 아르주나여, 이전에는 결코 볼 수 없었던 많은 경이로움을 보십시오.
7	इहैकस्थं जगत्कृत्स्नं पश्याद्य सचराचरम्	11.7 Now behold, O Arjuna, in this, My body, the whole	11.7 अब हेर, हे अर्जुन, यसमा मेरो शरीर, सारा ब्रह्माण्ड एकमा	11.7 이제 보라, 오 아르주나여, 이 내 몸 안에는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	मम देहे गुडाकेश यच्चान्यद् द्रष्टुमिच्छसि ॥११-७॥	universe centred in one including the moving and the unmoving and whatever else thou desirest to see.	केन्द्रित छ जुन चलिरहन्छ र अचल र अरु जे देख्न चाहनुहुन्छ।	움직이는 것과 움직이지 않는 것, 그리고 네가 보고 싶어하는 모든 것을 포함하여 온 우주가 하나의 중심에 있다.
8	न तु मां शक्यसे द्रष्टुमनेनैव स्वचक्षुषा । दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगमैश्वरम् ॥११-८॥	11.8 But thou art not able to behold Me with these thine own eyes; I give thee the divine eye; behold My lordly Yoga.	11.8 तर तिमीले मलाई यी आफ्नै आँखाले हेर्न सक्दैनौ। म तिमीलाई दिव्य आँखा दिन्छु; हे मेरो प्रभु योग।	11.8 그러나 너는 이 두 눈으로 나를 볼 수 없다. 나는 당신에게 신성한 눈을 줍니다. 나의 주님이신 요가를 보라.
9	सञ्जय उवाच । एवमुक्त्वा ततो राजन्महायोगेश्वरो हरिः । दर्शयामास पार्थाय परमं रूपमैश्वरम् ॥११-९॥	11.9 Sanjaya said Having thus spoken, O king, the great Lord of Yoga, hari (Krishna), showed to Arjuna His supreme form as the Lord.	11.9 सञ्जयले भने, यसरी बोलेर, हे राजा, योगका महान भगवान् हरि (कृष्ण)ले अर्जुनलाई भगवानको रूपमा आफ्नो परम रूप देखाउनुभयो।	11.9 산자야가 말했다. 오 왕이시며 요가의 위대한 군주 하리(크리슈나)께서 아르주나에게 주님으로서의 최고의 모습을 보여 주셨다.
10	अनेकवक्त्रनयनमनेकाद्भुतदर्शनम् । अनेकदिव्याभरणं दिव्यानेकोद्यतायुधम् ॥११-१०॥	11.10 With numerous mouths and eyes, with numerous wonderful sights, with numerous divine ornaments, with numerous divine weapons uplifted	11.10 अनगिन्ती मुख र आँखाहरूले, अनगिन्ती अद्भुत दृश्यहरू, असंख्य दिव्य अलंकारहरू, असंख्य दिव्य अस्त्रहरू सहित (उहाँले यस्तो रूप देखाउनुभयो)।	11.10 수많은 입과 눈이 있고, 수많은 놀라운 광경이 있고, 수많은 신성한 장신구가 있고, 수많은 신성한 무기가 솟아올라 있습니다(이런 모습을 보이셨습니다).

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		(such a form He showed).		
11	दिव्यमाल्याम्बरधरं दिव्यगन्धानुलेपनम् । सर्वाश्चर्यमयं देवमनन्तं विश्वतोमुखम् ॥११-११॥	11.11 Wearing divine garlands (necklaces) and apparel, anointed with divine unguents, the all-wonderful, resplendent (Being) endless with faces on all sides.	11.11 दिव्य माला (हार) र पहिरन लगाएका, दिव्य अगुवाहरूले अभिषेक गरेका, सबै पक्षहरूमा अनुहारहरू सहित सर्व-अद्भुत, तेजस्वी (हुने)।	11.11 신의 화환(목걸이)과 의복을 입고, 신의 연고로 기름부음을 받고, 사방에 얼굴이 있어 끝없이 놀랍고 찬란한 존재입니다.
12	दिवि सूर्यसहस्रस्य भवेद्युगपदुत्थिता । यदि भाः सदृशी सा स्याद्भासस्तस्य महात्मनः ॥११-१२॥	11.12 If the splendour of a thousand suns were to blaze out at once (simultaneously) in the sky, that would be the splendour of that mighty Being (great Soul).	11.12 यदि आकाशमा एकैचोटि (एकै साथ) हजार सूर्यको तेज प्रज्वलित भयो भने त्यो पराक्रमी प्राणी (महान आत्मा) को महिमा हुनेछ।	11.12 만약 천 개의 태양의 광채가 하늘에서 동시에 (동시에) 빛난다면, 그것은 그 강력한 존재(위대한 영혼)의 광채일 것입니다.
13	तत्रैकस्थं जगत्कृत्स्नं प्रविभक्तमनेकधा । अपश्यद्देवदेवस्य शरीरे पाण्डवस्तदा ॥११-१३॥	11.13 There, in the body of the God of gods, Arjuna then saw the whole universe resting in one, with its many groups.	11.13 त्यहाँ, देवताहरूका देवताको शरीरमा, अर्जुनले त्यसपछि सम्पूर्ण ब्रह्माण्डलाई धेरै समूहहरू सहित एकमा विश्राम गरेको देखे।	11.13 그곳에서 신들의 신의 몸 속에서 아르주나는 온 우주가 많은 무리와 함께 하나 안에 쉬고 있는 것을 보았다.
14	ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टरोमा धनञ्जयः । प्रणम्य शिरसा देवं कृताञ्जलिर्भाषत ॥११-	11.14 Then, Arjuna, filled with wonder and with his hair standing on end,	11.14 त्यसपछि, अर्जुन, आश्चर्यले भरिएको र आफ्नो कपाल छेउमा उभिएर, भगवानलाई	11.14 그러자 아르주나는 경이로움에 가득 차서 머리털을 곤두세우고

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	१४॥	bowed down his head to the God and spoke with joined palms.	आफ्नो शिर झुकाएर हत्केला जोडेर बोल्थो।	하느님께 머리를 숙이고 합장하여 말했습니다.
15	अर्जुन उवाच । पश्यामि देवांस्तव देव देहे सर्वास्तथा भूतविशेषसङ्घान् । ब्रह्माणमीशं कमलासनस्थ- मृषींश्च सर्वानुरगांश्च दिव्यान् ॥११-१५॥	11.15 Arjuna said I see all the gods, O God, in Thy body, and (also) hosts of various classes of beings, Brahma, the Lord, seated on the lotus, all the sages and the celestial serpents.	11.15 अर्जुनले भने, हे भगवान, तपाईंको शरीरमा मैले सबै देवताहरूलाई देख्छु, र कमलमा विराजमान ब्रह्मा, भगवान, सबै ऋषिहरू र आकाशीय नागहरूलाई पनि देख्छु।	11.15 아르주나는 오 신이시여, 당신의 몸 안에 있는 모든 신들과 (또한) 연꽃 위에 앉아 계신 다양한 부류의 존재들, 브라흐마, 주, 모든 현자들과 천상의 뱀들을 본다고 말했습니다.
16	अनेकबाहूदरवक्त्रनेत्रं पश्यामि त्वां सर्वतोऽनन्तरूपम् । नान्तं न मध्यं न पुनस्तवादिं पश्यामि विश्वेश्वर विश्वरूप ॥११-१६॥	11.16 I see Thee of boundless form on every side with many arms, stomachs, mouths and eyes: neither the end nor the middle nor also the beginning do I see, O Lord of the universe, O Cosmic Form.	11.16 म तिमिलार्ई धेरै भुजा, पेट, मुख र आँखाहरूले चारैतिर असीम रूप देख्छु: न अन्त न मध्य न आदि पनि देख्छु, हे ब्रह्माण्डको स्वामी, हे ब्रह्माण्डको रूप।	11.16 나는 팔과 배와 입과 눈이 많은 끝없는 형상의 당신을 사방에서 봅니다. 우주의 주님이시며 우주의 형상이시여, 나는 끝도 중간도 시작도 보지 못합니다.
17	किरीटिनं गदिनं चक्रिणं च तेजोराशिं सर्वतो दीप्तिमन्तम् । पश्यामि त्वां दुर्निरीक्ष्यं समन्ताद्	11.17 I see Thee with the diadem, the club and the discus, a mass of radiance	11.17 म तिमिलार्ई डायडेम, क्लब र डिस्कसको साथ देख्छु, जताततै चम्किरहेको तेज, हेर्न धेरै	11.17 나는 왕관과 몽둥이와 원반을 들고 계신 당신을 봅니다. 그 광채 덩어리는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	दीप्तानलार्कद्युतिमप्रमेयम् ॥११-१७॥	shining everywhere, very hard to look at, blazing all round like burning fire and the sun, and immeasurable.	गाहो, जलिरहेको आगो र सूर्य जस्तै चारैतिर प्रज्वलित, र अथाह।	사방에서 빛나고 보기에 매우 어렵고, 타오르는 불과 태양처럼 헤아릴 수 없이 사방에서 타오르고 있습니다.
18	त्वमक्षरं परमं वेदितव्यं त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् । त्वमव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता सनातनस्त्वं पुरुषो मतो मे ॥११-१८॥	11.18 Thou art the Imperishable, the Supreme Being, worthy to be known. Thou art the great treasure-house of this universe; Thou art the imperishable protector of the eternal Dhrama; Thou art the Primal Person, I deem.	11.18 तिमि अविनाशी, परमात्मा, जान्न योग्य हौ। तिमि यस ब्रह्माण्डको महान खजाना हौ; तिमि सनातन धर्मको अविनाशी रक्षक हौ; तिमि प्राथमिक व्यक्ति हौ, मलाई लाग्छ।	11.18 당신은 불멸이시며 알려질 가치가 있는 최고의 존재이십니다. 당신은 이 우주의 위대한 보물창고이십니다. 당신은 영원한 드라마의 불멸의 수호자이십니다. 나는 당신이 최초의 사람이라고 생각합니다.
19	अनादिमध्यान्तमनन्तवीर्य- मनन्तबाहुं शशिसूर्यनेत्रम् । पश्यामि त्वां दीप्तहुताशवक्त्रं स्वतेजसा विश्वमिदं तपन्तम् ॥११-१९॥	11.19 I see Thee without beginning, middle or end, infinite in power, of endless arms, the sun and the moon being Thy eyes, the burning fire Thy mouth, heating the whole universe with Thy radiance.	11.19 म तिमिलाई प्रारम्भ, मध्य वा अन्त्य बिना, अनन्त शक्तिमा, अनन्त बाहुहरूका, सूर्य र चन्द्रमा तपाईंको आँखा, जलिरहेको आगो तपाईंको मुख, तपाईंको तेजले सम्पूर्ण ब्रह्माण्डलाई तताउने देख्छु।	11.19 나는 시작도, 중간도 끝도 없이, 힘이 무한하고, 팔이 끝도 없이, 해와 달이 당신의 눈이 되고, 당신의 타오르는 불이 당신의 입이 되어, 온 우주를 당신의 광채로 가열하는 것을 봅니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
20	द्यावापृथिव्योरिदमन्तरं हि व्याप्तं त्वयैकेन दिशश्च सर्वाः । दृष्ट्वाद्भुतं रूपमुग्रं तवेदं लोकत्रयं प्रव्यथितं महात्मन् ॥११-२०॥	11.20 This space between the earth and the heaven and all the arters are filled by Thee alone; having seen this, Thy wonderful and terrible form, the three worlds are trembling with fear, O great-souled Being.	11.20 पृथ्वी र स्वर्ग र सबै धमनीहरू बीचको यो ठाउँ तपाईं एकलैले भरिएको छ; तिम्रो अद्भूत र भयावह रूप देखेर, हे महा- आत्मा, तीन लोक भयले काँपिरहेका छन्।	11.20 땅과 하늘과 모든 예술 사이의 이 공간은 당신만으로 가득 차 있습니다. 오, 위대한 영혼을 지닌 존재여, 당신의 경이롭고 무시무시한 모습을 보고 세 세계는 두려움으로 떨고 있습니다.
21	अमी हि त्वां सुरसङ्घा विशन्ति केचिद्भीताः प्राञ्जलयो गृणन्ति । स्वस्तीत्युक्त्वा महर्षिसिद्धसङ्घाः स्तुवन्ति त्वां स्तुतिभिः पुष्कलाभिः ॥११- २१॥	11.21 Verily, into Thee enter these hosts of gods; some extol Thee in fear with joined palms; saying 'may it be well', bands of great sages and perfected ones praise Thee with hymns complete.	11.21 साँच्चै, तपाईं भित्र यी देवताहरूको समूह प्रवेश गर्नुहोस्। केही हत्केलाहरू जोडेर डरले तपाईंलाई प्रशंसा गर्छन्; 'राम्रो होस्' भनी, महान् ऋषिहरूका समूहहरू र सिद्धहरूले पूर्ण भजनहरू सहित तपाईंको प्रशंसा गर्छन्।	11.21 진실로, 이 신들의 무리가 당신 안으로 들어가시옵소서. 어떤 이들은 두려움 속에서 합장하여 당신을 찬양합니다. '잘되길 바랍니다'라고 말하면서, 위대한 성자들과 완전한 성자들의 무리가 찬송가를 완성하여 당신을 찬양합니다.
22	रुद्रादित्या वसवो ये च साध्या विश्वेऽश्विनौ मरुतश्चोष्मपाश्च । गन्धर्वयक्षासुरसिद्धसङ्घा वीक्षन्ते त्वां विस्मिताश्चैव सर्वे ॥११-२२॥	11.22 The Rudras, Adityas, Vasus, Sadhyas, Visvedevas, the two Asvins, Maruts, the manes and the hosts of celestial singers,	11.22 रुद्र, आदित्य, वसु, साध्य, विश्वदेव, दुई अश्विन, मारुत, माने र स्वर्गीय गायकहरू, यक्ष, दानव र सिद्धहरू, सबैले तपाईंलाई हेरिरहेका छन्।	11.22 Rudras, Adityas, Vasus, Sadhyas, Visvedevas, 두 명의 Asvins, Maruts, 갈기들과 천상의 가수들의 무리, Yakshas,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Yakshas, demons and the perfected ones, are all looking at Thee, in great amazement.		악마들과 완성된 자들이 모두 크게 놀라서 당신을 바라보고 있습니다.
23	रूपं महते बहुवक्त्रनेत्रं महाबाहो बहुबाहूरुपादम् । बहूदरं बहुदंष्ट्राकरालं दृष्ट्वा लोकाः प्रव्यथितास्तथाहम् ॥११-२३॥	11.23 Having seen Thy immeasurable form with many mouths and eyes, O mighty-armed, with many arms, thighs and feet, with many stomachs and fearful with many teeth the worlds are terrified and so am I.	11.23 हे पराक्रमी, धेरै हात, तिघ्रा र खुट्टाले, धेरै पेट र धेरै दाँतहरूले भयभीत भएका, तिम्रो अथाह रूपलाई धेरै मुख र आँखाहरूले देखेर संसारहरू डराउँछन् र म पनि छु।	11.23 오, 입과 눈이 많고, 팔과 허벅지와 발이 많고, 위가 많고, 이빨이 많고, 두려운 당신의 헤아릴 수 없는 모습을 보니, 세상이 겁을 먹고 나도 그렇습니다.
24	नभःस्पृशं दीप्तमनेकवर्णं व्याताननं दीप्तविशालनेत्रम् । दृष्ट्वा हि त्वां प्रव्यथितान्तरात्मा धृतिं न विन्दामि शमं च विष्णो ॥११-२४॥	11.24 On seeing Thee (the Cosmic Form) touching the sky, shining in many colours, with mouths wide open, with large fiery eyes, I am terrified at heart and find neither courage nor peace, O Vishnu.	11.24 हे विष्णु, धेरै रङहरूमा चम्किरहेको, मुख फराकिलो, ठूला-ठूला ज्वलन्त आँखाहरूले आकाश छुने तिमीलाई (ब्रह्माण्ड रूप) देखेर, म हृदयमा डराउँछु र न त हिम्मत पाउँछु न शान्ति पाउँछु।	11.24 당신(우주의 형태)이 하늘에 닿고, 입을 크게 벌리고, 큰 불 같은 눈으로 다양한 색깔로 빛나고 있는 것을 보고 나는 마음이 겁이 나고 용기도 평화도 찾을 수 없습니다, 오 비슈누.
25	दंष्ट्राकरालानि च ते मुखानि दृष्ट्वैव कालानलसन्निभानि ।	11.25 Having seen Thy mouths fearful with teeth	11.25 ब्रह्माण्ड विघटनको आगोजस्तै दाँतले डरलाग्दो तिम्रो	11.25 당신의 입이 우주 해체의 불처럼

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	दिशो न जाने न लभे च शर्म प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥११-२५॥	(blazing) like the fires of cosmic dissolution, I know not the four arders, nor do I find peace. Have mercy, O Lord of the gods, O abode of the universe.	मुख देखेर, मैले चारवटा धमनीहरू न चिनेको छु, न मैले शान्ति पाउँछु। दया गर्नुहोस्, हे देवताहरूका स्वामी, हे ब्रह्माण्डको निवास।	이빨(타오르는)으로 두려운 것을 보았지만, 나는 네 가지 예수를 알지 못하며 평화도 찾지 못합니다. 오 신들의 주여, 오 우주의 거처여, 자비를 베푸소서.
26	अमी च त्वां धृतराष्ट्रस्य पुत्राः सर्वे सहैवावनिपालसङ्घैः । भीष्मो द्रोणः सूतपुत्रस्तथासौ सहास्मदीयैरपि योधमुख्यैः ॥११-२६॥	11.26 All the sons of Dhritarashtra, with the hosts of kings of the earth, Bhishma, Drona and Karna, with the chief among our warriors.	11.26 धृतराष्ट्रका सबै पुत्रहरू, पृथ्वीका राजाहरू भीष्म, द्रोण र कर्णहरूका सेनाहरू सहित, हाम्रा योद्धाहरूका प्रमुखहरू।	11.26 드리타라슈트라의 모든 아들들과 땅의 왕들의 군대인 비슈마, 드로나, 카르나와 우리 전사들의 우두머리들이라.
27	वक्त्राणि ते त्वरमाणा विशन्ति दंष्ट्राकरालानि भयानकानि । केचिद्विलग्ना दशनान्तरेषु सन्दृश्यन्ते चूर्णितैरुत्तमाङ्गैः ॥११-२७॥	11.27 Some hurriedly enter Thy mouths with their terrible teeth, fearful to behold. Some are found sticking in the gaps between the teeth with their heads crushed to powder.	11.27 कोही हतार-हतार तिम्रो मुखमा आफ्ना डरलाग्दो दाँतहरू लिएर पस्छन्, देख्न डराउँछन्। कतिपय दाँतको बिचमा टाउकोलाई धुलो बनाएर टाँसेको पाइन्छ।	11.27 어떤 사람들은 보기에도 두려운 듯 끔찍한 이빨을 가지고 서둘러 당신의 입으로 들어갑니다. 일부는 머리가 뭉개져 가루가 된 채 치아 사이의 틈에 달라붙은 채 발견되기도 합니다.
28	यथा नदीनां बहवोऽम्बुवेगाः समुद्रमेवाभिमुखा द्रवन्ति ।	11.28 Verily, just as many torrents of rivers flow	11.28 साँच्चै, जसरी धेरै नदीहरू महासागरतिर बग्छन्, त्यसरी नै	11.28 진실로 많은 강물이 바다를 향해 흘러가는 것과

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	तथा तवामी नरलोकवीरा विशन्ति वक्त्राण्यभिविज्वलन्ति ॥११-२८॥	towards the ocean, even so these heroes in the world of men enter Thy flaming mouths.	मानिसहरूको संसारमा यी वीरहरू तपाईंको ज्वालामुखी मुखमा प्रवेश गर्छन्।	마찬가지로 인간 세계의 이 영웅들도 당신의 불타는 입으로 들어갑니다.
29	यथा प्रदीप्तं ज्वलनं पतङ्गा विशन्ति नाशाय समृद्धवेगाः । तथैव नाशाय विशन्ति लोकास्- तवापि वक्त्राणि समृद्धवेगाः ॥११-२९॥	11.29 As moths hurriedly rush into a blazing fire for (their own) destruction, so also these creatures hurriedly rush into Thy mouths for (their own) destruction.	11.29 जसरी पतंगहरू (आफ्नो) विनाशको लागि हतार-हतार ज्वालामुखी आगोमा जान्छन्, त्यसरी नै यी प्राणीहरू पनि (आफ्नो) विनाशको लागि हतार- हतार तिम्रो मुखमा पस्छन्।	11.29 나방이 자기 자신을 멸망시키려고 급히 타오르는 불 속으로 달려가듯이, 이 생물들도 자기 자신을 멸망시키려고 서둘러 당신의 입으로 달려갑니다.
30	लेलिह्यसे ग्रसमानः समन्ताल- लोकान्समग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः । तेजोभिरापूर्य जगत्समग्रं भासस्तवोग्राः प्रतपन्ति विष्णो ॥११-३०॥	11.30 Thou lickest up, devouring all the worlds on every side with Thy flaming mouths. Thy fierce rays, filling the whole world with radiance, are burning, O Vishnu!	11.30 तपाईं चाट्दै हुनुहुन्छ, तपाईंको ज्वालामुखी मुखले चारै तिर सारा संसारहरू खानुहुन्छ। तिम्रा उग्र किरणहरूले सारा संसारलाई उज्यालोले भरिरहेछन्, हे विष्णु !	11.30 당신은 당신의 불타는 입으로 사방의 모든 세상을 활아 삼키셨습니다. 온 세상을 빛으로 채우는 당신의 맹렬한 광선이 불타고 있습니다, 오 비슈누!
31	आख्याहि मे को भवानुग्ररूपो नमोऽस्तु ते देववर प्रसीद । विज्ञातुमिच्छामि भवन्तमाद्यं न हि प्रजानामि तव प्रवृत्तिम् ॥११-३१॥	11.31 Tell me, who Thou art, so fierce of form. Salutations to Thee, O God Supreme: have mercy. ।	11.31 मलाई भन, तिमी को हौ, यति उग्र रूप। हे परमात्मा तिमीलाई नमस्कार छः दया गर्नुहोस्। म तिमीलाई जान्न	11.31 당신은 누구신지 나에게 말해주세요. 그토록 맹렬한 모습이지군요. 오, 최고이신 하느님, 당신께

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		desire to know Thee, the original Being. I know not indeed Thy working.	चाहान्छु, मूल अस्तित्व। मलाई थाहा छैन तिम्रो काम।	인사드립니다. 자비를 베푸소서. 나는 본래 존재이신 당신을 알고 싶습니다. 나는 참으로 당신의 일을 알지 못합니다.
32	श्रीभगवानुवाच । कालोऽस्मि लोकक्षयकृत्प्रवृद्धो लोकान्समाहर्तुमिह प्रवृत्तः । ऋतेऽपि त्वां न भविष्यन्ति सर्वे येऽवस्थिताः प्रत्यनीकेषु योधाः ॥११-३२॥	11.32 The Blessed Lord said I am the full-grown world-destroying Time, now engaged in destroying the worlds. Even without thee, none of the warriors arrayed in the hostile armies shall live.	11.32 धन्य भगवानले भन्नुभयो म पूर्ण विकसित विश्व विनाशकारी समय हुँ, अहिले संसारको विनाशमा व्यस्त छु। तँबिना शत्रु सेनामा खटिएका कुनै पनि योद्धाहरू बाँच्ने छैनन्।	11.32 축복받은 주님은 내가 이제 세상을 파괴하는 성숙한 시간이며, 세계를 파괴하는 일에 종사하고 있다고 말씀하셨습니다. 네가 없더라도 적군에 편성된 용사는 한 사람도 살아남지 못할 것이다.
33	तस्मात्त्वमुत्तिष्ठ यशो लभस्व जित्वा शत्रून् भुङ्क्व राज्यं समृद्धम् । मयैवैते निहताः पूर्वमेव निमित्तमात्रं भव सव्यसाचिन् ॥११-३३॥	11.33 Therefore, stand up and obtain fame. Conquer the enemies and enjoy the unrivalled kingdom. Verily by Me have they been already slain; be thou a mere instrument, O Arjuna.	11.33 यसकारण उठ्नुहोस् र प्रसिद्धि प्राप्त गर्नुहोस्। शत्रुहरूलाई कन्नर गर्नुहोस् र अतुलनीय राज्यको आनन्द लिनुहोस्। निस्सन्देह, मद्द्वारा तिनीहरू पहिले नै मारिएका छन्। हे अर्जुन, तिम्री एउटा साधन बन।	11.33 그러므로 일어서서 명성을 얻으라. 적을 코너링하고 독보적인 왕국을 즐겨보세요. 진실로 그들은 나에게 의해 이미 죽임을 당했습니다. 오 아르주나여, 너는 단순한 도구가 되라.
34	द्रोणं च भीष्मं च जयद्रथं च	11.34 Drona, Bhishma,	11.34 द्रोण, भीष्म, जयद्रथ, कर्ण	11.34 Drona, Bhishma,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	कर्णं तथान्यानपि योधवीरान् । मया हतांस्त्वं जहि मा व्यथिष्ठा युध्यस्व जेतासि रणे सपत्नान् ॥११-३४॥	Jayadratha, Karna and other brave warriors these are already slain by Me: do thou kill; be not distressed with fear; fight and thou shalt coner thy enemies in battle.	र अन्य वीर योद्धाहरू यी पहिले नै मेरो द्वारा मारिएका छन्: तपाईं मार्नुहोस्; डरले विचलित नहुनुहोस्; लड्नुहोस् र युद्धमा तपाईंले आफ्ना शत्रुहरूलाई परास्त गर्नुहुनेछ।	Jayadratha, Karna 및 기타 용감한 전사들은 이미 나에 의해 살해당했습니다. 두려움 때문에 괴로워하지 마십시오. 싸우면 적들을 전투에서 몰아낼 수 있을 것입니다.
35	सञ्जय उवाच । एतच्छ्रुत्वा वचनं केशवस्य कृताञ्जलिर्वेपमानः किरीटी । नमस्कृत्वा भूय एवाह कृष्णं सगद्गदं भीतभीतः प्रणम्य ॥११-३५॥	11.35 Sanjaya said Having heard that speech of Lord Krishna, Arjuna, with joined palms, trembling, prostrating himself, again addressed Krishna, in a choked voice, bowing down, overwhelmed with fear.	11.35 सञ्जयले भने, भगवान् कृष्णको त्यो वाणी सुनेर अर्जुनले हत्केला जोडेर, काँप्दै, प्रणाम गर्दै, डरले व्याकुल, निहुरिएर, निहुरिएर कृष्णलाई फेरि सम्बोधन गरे।	11.35 산자야가 말했다. 아르주나는 크리슈나 경의 연설을 듣고 손바닥을 맞대고 떨며 엎드린 채 두려움에 사로잡혀 몸을 굽혀 숨이 막힌 목소리로 크리슈나에게 다시 말했다.
36	अर्जुन उवाच । स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या जगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते च । रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति सर्वे नमस्यन्ति च सिद्धसङ्घाः ॥११-३६॥	11.36 Arjuna said It is meet, O Krishna, that the world delights and rejoices in Thy praise; demons fly in fear to all arters and the hosts of the perfected ones bow to Thee.	11.36 अर्जुनले भने, हे कृष्ण, तिम्रो प्रशंसामा संसार प्रसन्न र रमाउने कुरा हो; भूतहरू डरले सबै धमनीहरूमा उड्छन् र सिद्धहरूका सेनाहरू तपाईंलाई झुकाउँछन्।	11.36 아르주나는 이렇게 말했습니다. 크리슈나여, 세상이 당신을 찬양하는 것을 기뻐하고 즐거워하는 것이 합당합니다. 악마들은 두려움에 떨며 모든 예술가들에게 날아가고,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				완전해진 자들의 무리는 당신께 절합니다.
37	कस्माच्च ते न नमेरन्महात्मन् गरीयसे ब्रह्मणोऽप्यादिकर्त्रे । अनन्त देवेश जगन्निवास त्वमक्षरं सदसत्तत्परं यत् ॥११-३७॥	11.37 And why should they not, O great Soul, bow to Thee Who art greater (than all else), the primal cause even of the Creator (Brahma), O Infinite Being, O Lord of the gods, O Abode of the universe; Thou art the imperishable, the Being, the non-being and That which is the supreme (that which is beyond the Being and the non-being).	11.37 अनि तिनीहरूले किन नमन गर्ने, हे महान आत्मा, तिमीलाई जो (सबैभन्दा ठूलो), सृष्टिकर्ता (ब्रह्मा), हे अनन्त अस्तित्व, हे देवताहरूका स्वामी, हे ब्रह्माण्डको निवास; तिमी नै अविनाशी हौ, अस्तित्व, अस्तित्व र जो परम हुनुहुन्छ (जो अस्तित्व र अत्वभन्दा बाहिर छ)।	11.37 그리고 오 위대한 영혼이여, 왜 그들은 (다른 모든 것보다) 더 크시고 창조주(브라흐마), 오 무한 존재, 오 신들의 주, 오 우주의 거처의 원초적 원인이신 당신께 절하지 말아야 합니까? 당신은 불멸이시며, 존재이시며, 비존재이시며, 최고의 것(존재와 비존재를 초월하는 것)이시나이다.
38	त्वमादिदेवः पुरुषः पुराणस्- त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् । वेत्तासि वेद्यं च परं च धाम त्वया ततं विश्वमनन्तरूप ॥११-३८॥	11.38 Thou art the primal God, the ancient Purusha, the supreme refuge of this universe, the knower, the knowable and the supreme Abode. By Thee is the	11.38 तिमी आदि परमात्मा, प्राचीन पुरुष, यस ब्रह्माण्डको परम शरण, ज्ञाता, ज्ञाता र परम निवास हौ। हे असीमित रूपले ब्रह्माण्ड तिमीद्वारा व्याप्त छ।	11.38 당신은 원시 신이시며 고대의 푸루샤이시며 이 우주의 최고의 피난처이시며 아시는 분, 알 수 있는 분, 최고의 거처이십니다. 당신으로 인해 우주가 가득

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		universe pervaded, O Being of infinite forms.		찾습니다. 오, 무한한 형태의 존재여.
39	वायुर्यमोऽग्निर्वरुणः शशाङ्कः प्रजापतिस्त्वं प्रपितामहश्च । नमो नमस्तेऽस्तु सहस्रकृत्वः पुनश्च भूयोऽपि नमो नमस्ते ॥११-३९॥	11.39 Thou art Vayu, Yama, Agni, Varuna, the moon, the Creator, and the great-grandfather. Salutations, salutations unto Thee, a thousand times, and again salutations, salutations unto Thee.	11.39 तपाईं वायु, यम, अग्नि, वरुण, चन्द्रमा, सृष्टिकर्ता र परदादा हुनुहुन्छ। नमस्ते, नमन तिमीलाई, हजार पटक, फेरि नमस्कार, तिमीलाई।	11.39 당신은 바유(Vayu), 야마(Yama), 아그니(Agni), 바루나(Varuna), 달, 창조주, 증조부이십니다. 천 번이라도 당신께 인사하고 또 인사하고 또 당신께 인사합니다.
40	नमः पुरस्तादथ पृष्ठतस्ते नमोऽस्तु ते सर्वत एव सर्व । अनन्तवीर्यामितविक्रमस्त्वं सर्वं समाप्नोषि ततोऽसि सर्वः ॥११-४०॥	11.40 Salutations to Thee, in front and behind! Salutations to Thee on every side! O All!! Thou infinite in power and prowess, pervadest all; wherefore Thou art all.	11.40 तपाईंलाई अगाडि र पछाडि नमस्कार! तिमीलाई चारै तर्फबाट नमस्कार ! हे सबै !! तिमी असीम शक्ति र पराक्रममा, सबैमा व्याप्त छौ; त्यसैले तिमी सबै हौ।	11.40 앞뒤로 당신께 경의를 표합니다! 모든 면에서 당신께 경의를 표합니다! 아 모두!! 당신은 권능과 능력이 무한하시며 모든 것에 충만하시도다. 그러므로 당신은 모든 것입니다.
41	सखेति मत्वा प्रसभं यदुक्तं हे कृष्ण हे यादव हे सखेति । अजानता महिमानं तवेदं मया प्रमादात्प्रणयेन वापि ॥११-४१॥	11.41 Whatever I have presumptuously said from carelessness or love, addressing Thee as O Krishna! O Yadava! O	11.41 मैले तिमीलाई हे कृष्ण भनेर सम्बोधन गर्दै, लापरवाही वा प्रेमले जे पनि अभिमानपूर्वक भनेको छु! हे यादव ! हे मित्र ! तिम्रो महानता यो नजानेर	11.41 내가 부주의나 사랑 때문에 주제님께 당신을 오 고리쉬나라고 부르며 말한 것이 무엇이든지! 오 야다바!

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Friend! regarding Thee merely as a friend, unknowing of this, Thy greatness.	तिमीलाई साथी मात्रै सम्झन्छु।	오 친구여! 당신을 단지 친구로만 여기고, 당신의 위대함을 모르고 있습니다.
42	यच्चावहासार्थमसत्कृतोऽसि विहारशय्यासनभोजनेषु । एकोऽथवाप्यच्युत तत्समक्षं तत्क्षामये त्वामहमप्रमेयम् ॥११-४२॥	11.42 In whatever way I may have insulted Thee for the sake of fun, while at play, reposing, sitting or at meals, when alone (with Thee), O Krishna, or in company that I implore Thee, immeasurable one, to forgive.	11.42 रमाइलोको लागि, खेल्दा, आराम गर्दा, बस्दा वा खाना खाँदा, एकलै हुँदा (तपाईंसँग), हे कृष्ण, वा संगतमा, जुन म तिमीलाई क्षमा गर्न चाहन्छु, रमाइलोको लागि मैले तपाईंको अपमान गरेको भए पनि।	11.42 오 꼬리쉬나여, 놀고 있을 때, 쉬고 있을 때, 앉아 있을 때, 식사할 때, 혼자 있을 때(당신과 함께), 또는 측량할 수 없는 당신께 용서를 구하는 사람들과 함께 있을 때, 어떤 방식으로든 나는 재미로 당신을 모욕했습니다.
43	पितासि लोकस्य चराचरस्य त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर्गरीयान् । न त्वत्समोऽस्त्यभ्यधिकः कुतोऽन्यो लोकत्रयेऽप्यप्रतिमप्रभाव ॥११-४३॥	11.43 Thou art the Father of this world, moving and unmoving. Thou art to be adored by this world, Thou, the greatest Guru; (for) none there exists who is eal to Thee; how then could there be another superior to Thee in the	11.43 तपाईं यस संसारको बाबा हुनुहुन्छ, चलिरहन्छ र अचल। तिमीलाई यो दुनियाँले पूज्ने छौ, तिमी महान गुरु; (किनकि) त्यहाँ कोही पनि छैन जसले तपाईंलाई माया गर्छ; त्यसोभए तीन लोकमा तिमीभन्दा श्रेष्ठ अर्को कसरी हुन सक्छ, हे अविभाजित शक्तिका व्यक्ति?	11.43 당신은 움직이고 움직이지 않는 이 세상의 아버지이십니다. 당신은 가장 위대한 구루이시며 이 세상의 숭배를 받아야 할 분이십니다. (왜냐하면) 당신께 진심을 다하는 사람은 아무도 없기 때문입니다. 그렇다면

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		three worlds, O Being of unequalled power?		삼계에서 어떻게 당신보다 우월한 또 다른 분이 있을 수 있겠습니까?
44	तस्मात्प्रणम्य प्रणिधाय कायं प्रसादये त्वामहमीशमीड्यम् । पितेव पुत्रस्य सखेव सख्युः प्रियः प्रियायार्हसि देव सोढुम् ॥११-४४॥	11.44 Therefore, bowing down, prostrating my body, I crave Thy forgiveness, O adorable Lord. As a father forgives his son, a friend his (dear) friend, a lover his beloved, even so shouldst Thou forgive me, O God.	11.44 तसर्थ, मेरो शरीरलाई झुकाएर, प्रणाम गर्दै, हे आराध्य प्रभु, म तपाईंको क्षमा चाहन्छु। जसरी बाबुले छोरालाई माफ गर्नुहुन्छ, साथीले आफ्नो साथीलाई, प्रेमीले आफ्नो प्यारोलाई माफ गर्नुहुन्छ, त्यसरी नै हे भगवानले मलाई माफ गरिदिनुहोस् ।	11.44 그러므로 오 사랑스러운 주님, 나는 몸을 굽혀 당신의 용서를 구합니다. 아버지가 아들을 용서하고, 친구가 사랑하는 친구를, 연인이 사랑하는 사람을 용서하듯이, 오 하느님, 당신도 저를 용서해 주셔야 합니다.
45	अदृष्टपूर्वं हृषितोऽस्मि दृष्ट्वा भयेन च प्रव्यथितं मनो मे । तदेव मे दर्शय देव रूपं प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥११-४५॥	11.45 I am delighted, having seen what has never been seen before; and yet my mind is distressed with fear. Show me that (previous) form only, O God; have mercy, O God of gods, O Abode of the universe.	11.45 पहिले कहिल्यै नदेखेको कुरा देखेर म खुसी छु। तर मेरो मन डरले व्याकुल छ। मलाई त्यो (पहिलो) रूप मात्र देखाउनुहोस्, हे भगवान; दया गर्नुहोस्, हे देवताहरूको ईश्वर, हे ब्रह्माण्डको निवास।	11.45 나는 이전에 본 적이 없는 것을 보게 되어 기쁘다. 그러나 내 마음은 두려움으로 괴로워합니다. 오 하나님, 저에게 그 (이전) 형태만을 보여 주십시오. 오 신 중의 신이시여, 오 우주의 거처이시여, 자비를 베푸소서.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
46	किरीटिनं गदिनं चक्रहस्तं इच्छामि त्वां द्रष्टुमहं तथैव । तेनैव रूपेण चतुर्भुजेन सहस्रबाहो भव विश्वमूर्ते ॥११-४६॥	11.46 I desire to see Thee as before, crowned, bearing a mace, with the discus in hand, in Thy former form only, having four arms, O thousand-armed, Cosmic Form (Being).	11.46 म तिमीलाई पहिले जस्तै, मुकुट लगाएको, गदा बोकेको, हातमा डिस्कस सहित, तिम्रो पुरानो रूपमा मात्र, चार भुजा भएको, हे सहस्रधारी, लौकिक रूप (अस्तित्व) देख्न चाहन्छु।	11.46 나는 당신이 왕관을 쓰시고 철퇴를 들고 손에 원반을 들고 당신의 이전 모습, 네 개의 팔, 오, 천 개의 팔을 가진 우주의 형태(존재)를 갖고 계시는 예전의 모습을 보고 싶습니다.
47	श्रीभगवानुवाच । मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदं रूपं परं दर्शितमात्मयोगात् । तेजोमयं विश्वमनन्तमाद्यं यन्मे त्वदन्येन न दृष्टपूर्वम् ॥११-४७॥	11.47 The Blessed Lord said O Arjuna, this Cosmic Form has graciously been shown to thee by Me by My own Yogic power; full of splendour, primeval, and infinite, this Cosmic Form of Mine has never been seen before by anyone other than thyself.	11.47 धन्य भगवानले भन्नुभयो, हे अर्जुन, यो ब्रह्माण्ड रूप मेरो आफ्नै योग शक्तिद्वारा तिमीलाई कृपापूर्वक देखाइएको छ; वैभव, आदिम, र असीमताले भरिएको, मेरो यो ब्रह्मांडीय रूप तिम्रो बाहेक अरु कसैले देखेको छैन।	11.47 복되신 주님께서 말씀하셨습니다. 오 아르주나여, 이 우주의 형상은 나 자신의 요가의 힘으로 너에게 은혜롭게도 보여졌다. 광채로 가득 차 있고, 원시적이고 무한한 나의 이 우주적 형태는 당신 외에는 누구도 이전에 본 적이 없습니다.
48	न वेदयज्ञाध्ययनैर्न दानैर्- न च क्रियाभिर्न तपोभिरुग्रैः । एवंरूपः शक्य अहं नृलोके द्रष्टुं त्वदन्येन कुरुप्रवीर ॥११-४८॥	11.48 Neither by the study of the Vedas and sacrifices, nor by gifts nor by rituals nor by severe austerities	11.48 हे कुरुहरूका महानायक (अर्जुन) न त वेदको अध्ययन र यज्ञद्वारा, न दानद्वारा, न कर्मकाण्डद्वारा, न कठोर	11.48 베다에 대한 연구와 희생, 선물, 의식, 심한 금욕으로도 나는 당신 외에는 인간 세계에서 이런 모습을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		can I be seen in this form in the world of men by any other than thyself, O great hero of the Kurus (Arjuna).	तपस्याद्वारा म यो स्वरूपमा तिमी बाहेक अरु कसैलाई देख्न सकिदैन।	볼 수 없습니다, 오 쿠루스(아르주나)의 위대한 영웅이시여.
49	मा ते व्यथा मा च विमूढभावो दृष्ट्वा रूपं घोरमीदृग्ममेदम् । व्यपेतभीः प्रीतमनाः पुनस्त्वं तदेव मे रूपमिदं प्रपश्य ॥११-४९॥	11.49 Be not afraid, nor bewildered on seeing such a terrible form of Mine as this; with thy fear dispelled and with a gladdened heart, now behold again this former form of Mine.ॐ	11.49 मेरो यस्तो भयानक रूप देखेर नडराऊ, न विचलित; तिम्रो डर हटाएर र प्रफुल्लित हृदयले, अब फेरि मेरो यो पुरानो रूप हेर।	11.49 나의 이런 끔찍한 모습을 보고 두려워하거나 당황하지 마십시오. 두려움이 사라지고 기쁜 마음으로 이제 나의 이전 모습을 다시 보라.
50	सञ्जय उवाच । इत्यर्जुनं वासुदेवस्तथोक्त्वा स्वकं रूपं दर्शयामास भूयः । आश्वासयामास च भीतमेनं भूत्वा पुनः सौम्यवपुर्महात्मा ॥११-५०॥	11.50 Sanjaya said Having thus spoken to Arjuna, Krishna again showed His own form and the great Soul (Krishna), assuming His gentle form, consoled him (Arjuna) who was terrified.	11.50 सञ्जयले भने, यसरी अर्जुनसँग कुरा गरेपछि, कृष्णले फेरि आफ्नो स्वरूप देखाए र महान् आत्मा (कृष्ण)ले आफ्नो कोमल रूप धारण गरी डराएको अर्जुनलाई सान्त्वना दिए।	11.50 산자야가 말했다. 아르주나에게 이렇게 말한 후 꼬리쉬나는 다시 당신의 모습을 보여주었고 위대한 영혼(크리슈나)은 당신의 부드러운 모습으로 겁에 질린 그(아르주나)를 위로했다.
51	अर्जुन उवाच । दृष्ट्वेदं मानुषं रूपं तव सौम्यं जनार्दन । इदानीमस्मि संवृतः सचेताः प्रकृतिं गतः	11.51 Arjuna said Having seen this Thy gentle human form, O Krishna, now I am	11.51 अर्जुनले भने, हे कृष्ण, तिम्रो यो कोमल मानव रूप देखेर अब म रचिएको छु र आफ्नो	11.51 아르주나가 말했습니다. 오 꼬리쉬나여, 당신의 이 온유한 인간

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	॥११-५१॥	composed and am restored to my own nature.	स्वभावमा पुनर्स्थापित भएको छु।	모습을 보니 이제 나는 평안해지고 내 본성을 회복하였습니다.
52	श्रीभगवानुवाच । सुदुर्दर्शमिदं रूपं दृष्टवानसि यन्मम । देवा अप्यस्य रूपस्य नित्यं दर्शनकाङ्क्षिणः ॥११-५२॥	11.52 The Blessed Lord said Very hard indeed it is to see this form of Mine which thou hast seen. Even the gods are ever longing to behold it.	11.52 धन्य प्रभुले भन्नुभयो साँच्चै यो मेरो यो रूप देख्न धेरै गाह्रो छ जुन तिमीले देखेका छौ। देवताहरू पनि यसलाई हेर्नको लागि सधैं लालसा गर्छन्।	11.52 복되신 주님께서 말씀하셨습니다. 네가 본 나의 이런 모습을 보는 것은 실로 매우 어렵다. 신들조차도 그것을 보고 싶어합니다.
53	नाहं वेदैर्न तपसा न दानेन न चेज्यया । शक्य एवंविधो द्रष्टुं दृष्टवानसि मां यथा ॥११-५३॥	11.53 Neither by the Vedas nor by austerity, nor by gift, nor by sacrifice can I be seen in this form as thou hast seen Me (so easily).	11.53 न त वेदद्वारा, न तपस्याद्वारा, न दानद्वारा, न यज्ञद्वारा मलाई यो स्वरूपमा देख्न सकिन्छ (यति सजिलै) तपाईंले मलाई देख्नुभएको छ।	11.53 당신이 나를 (너무 쉽게) 본 것처럼 베다도, 고행도, 선물이나 희생으로도 나는 이런 모습으로 보일 수 없습니다.
54	भक्त्या त्वनन्यया शक्य अहमेवंविधोऽर्जुन । ज्ञातुं द्रष्टुं च तत्त्वेन प्रवेष्टुं च परन्तप ॥११-५४॥	11.54 But by single-minded devotion can I, of this Form, be known and seen in reality and also entered into, O Arjuna.	11.54 तर एकल मनको भक्तिद्वारा म यो रूपलाई यथार्थमा जान्न र देख्न सक्छु र भित्र पनि प्रवेश गर्न सक्छु, हे अर्जुन।	11.54 그러나 한마음의 헌신으로 나는 이 형상을 실제로 알고 볼 수 있으며 또한 아르주나 안으로 들어갈 수 있습니다.
55	मत्कर्मकृन्मत्परमो मद्भक्तः सङ्गवर्जितः ।	11.55 He who does all actions for Me, who looks	11.55 जसले सबै कर्म मेरै लागि गर्छ, जसले मलाई परमात्मा	11.55 나를 위해 모든 행위를 하는 사람, 나를 최고의

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	निर्वैरः सर्वभूतेषु यः स मामेति पाण्डव ॥११-५५॥	upon Me as the Supreme, who is devoted to Me, who is free from attachment, who bears enmity towards no creature, he comes to Me, O Arjuna.	देख्छ, जो मप्रति समर्पित छ, जो आसक्तिमुक्त छ, जो कुनै प्राणीसँग शत्रुता राख्दैन, ऊ मेरो समक्ष आउँछ, हे अर्जुन।	존재로 여기는 사람, 나에게 헌신하는 사람, 집착에서 벗어나는 사람, 어떤 피조물에도 적의를 품지 않는 사람, 오 아르주나여, 그는 나에게로 온다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text.
Sanskrit verse numbering follows the traditional 11.1–11.55 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय १२

Bhakti Yoga • भक्तियोगः • 박티 요가

Chapter 12: The Yoga of Devotion • 20 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	अर्जुन उवाच । एवं सततयुक्ता ये भक्तास्त्वां पर्युपासते । ये चाप्यक्षरमव्यक्तं तेषां के योगवित्तमाः ॥१२-१॥	12.1 Arjuna said Those devotees who, ever steadfast, thus worship Thee and those also who worship the imperishable and the unmanifested which of them are better versed in Yoga?	12.1 अर्जुनले भनेका भक्तहरू जो सधैं अडिग छन्, यसरी तपाईंको पूजा गर्छन् र अविनाशी र अव्यक्तको पूजा गर्छन् तिनीहरूमध्ये को योगमा राम्रो जान्छन्?	12.1 아르주나가 말했습니다. 항상 변함없이 당신을 숭배하는 헌애자들과 불멸과 현현되지 않은 것을 숭배하는 이들 중 요가에 더 정통한 사람은 누구입니까?
2	श्रीभगवानुवाच । मय्यावेश्य मनो ये मां नित्ययुक्ता उपासते । श्रद्धया परयोपेताः ते मे युक्ततमा मताः ॥१२-२॥	12.2 The Blessed Lord said Those who, fixing their mind on Me, worship Me, ever steadfast and endowed with supreme faith, are the best in Yoga in My opinion.	12.2 धन्य भगवानले भन्नुभयो, जसले मेरो मनमा चित राखेर मेरो आराधना गर्दछ, सदा स्थिर र परम विश्वासले सम्पन्न, मेरो विचारमा योगमा सर्वश्रेष्ठ हुनुहुन्छ।	12.2 복되신 주님께서 말씀하시기를 나에게 마음을 고정하고 나를 경배하며 항상 확고부동하고 최고의 믿음을 지닌 자들이 내 생각에는 요가에서 최고라고 하셨다.
3	ये त्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तं पर्युपासते । सर्वत्रगमचिन्त्यञ्च कूटस्थमचलन्ध्रुवम्	Swami Sivananda did not comment on this sloka	स्वामी शिवानन्दले यस श्लोकमा टिप्पणी गरेनन्	Swami Sivananda 는 이 슬로카에 대해 언급하지

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	॥१२-३॥			않았습니다.
4	सन्नियम्येन्द्रियग्रामं सर्वत्र समबुद्धयः । ते प्राप्नुवन्ति मामेव सर्वभूतहिते रताः ॥१२-४॥	12.4 Having restrained all the senses, even-minded everywhere, intent on the welfare of all beings verily they also come unto Me.	12.4 सबै इन्द्रियहरूलाई संयम राखेर, सबै प्राणीहरूको कल्याणको अभिप्राय राखेर, तिनीहरू पनि ममा आउँछन्।	12.4 모든 감각을 억제하고 모든 곳에서 평안한 마음을 갖고 모든 존재의 복지에 관심을 갖고 있는 그들도 진실로 나에게로 온다.
5	क्लेशोऽधिकतरस्तेषामव्यक्तासक्तचेतसाम् । अव्यक्ता हि गतिर्दुःखं देहवद्भिरवाप्यते ॥१२-५॥	12.5 Greater is their trouble whose minds are set on the unmanifested; for the goal; the unmanifested, is very hard for the embodied to reach.	12.5 तिनीहरूको समस्या अझ ठूलो छ जसको दिमाग अव्यक्तमा राखिएको छ। लक्ष्य को लागी; प्रकट नभएको, अवतरणको लागि पुग्न धेरै गाह्रो छ।	12.5 드러나지 않은 것에 마음을 쏟는 이들의 고난은 더욱 크다. 목표를 위해; 드러나지 않은 것, 육화된 것이 도달하기가 매우 어렵습니다.
6	ये तु सर्वाणि कर्माणि मयि संन्यस्य मत्परः । अनन्येनैव योगेन मां ध्यायन्त उपासते ॥१२-६॥	12.6 But to those who worship Me, renouncing all actions in Me, regarding Me as the supreme goal, meditating on Me with single-minded Yoga.	12.6 तर ममा सबै कर्म त्यागेर मलाई परम गोला मानेर, एकचित्त योगले मेरो ध्यान गर्नेहरूका लागि।	12.6 그러나 나를 숭배하고, 내 안의 모든 행위를 버리고, 나를 최고의 감옥으로 여기고, 한 마음으로 요가로 나를 묵상하는 자들에게는.
7	तेषामहं समुद्धर्ता मृत्युसंसारसागरात् । भवामि नचिरात्पार्थ मय्यावेशितचेतसाम् ॥१२-७॥	12.7 To those whose minds are set on Me, O Arjuna, verily I become ere long	12.7 हे अर्जुन, जसको मन ममा छ, म साँच्चै संसारको महासागरबाट मुक्तिदाता बनेको	12.7 오 아르주나여, 나에게 마음을 두는 이들에게 진실로 나는 머지않아 삼사라

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		the saviour out of the ocean of Samsara.	छु।	바다에서 구원자가 될 것입니다.
8	मय्येव मन आधत्स्व मयि बुद्धिं निवेशय निवसिष्यसि मय्येव अत ऊर्ध्वं न संशयः ॥१२-८॥	12.8 Fix thy mind in Me only, thy intellect in Me, (then) thou shalt no doubt live in Me alone hereafter.	12.8 तिम्रो मन ममा मात्र राख, तिम्रो बुद्धि ममा राख, (त्यसो भए) तिमीले भविष्यमा ममा मात्रै रहनेछौ।	12.8 네 마음은 나에게만 고정시키고, 네 지성은 나에게만 고정시켜라. 그러면 너는 의심할 바 없이 앞으로 내 안에서만 살게 될 것이다.
9	अथ चित्तं समाधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरम् । अभ्यासयोगेन ततो मामिच्छाप्तुं धनञ्जय ॥१२-९॥	12.9 If thou art unable to fix thy mind steadily on Me, then by the Yoga of constant practice do thou seek to reach Me, O Arjuna.	12.9 यदि तिमीले आफ्नो मनलाई ममा स्थिर राख्न असमर्थ छौ भने, हे अर्जुन, नित्य साधनाको योगद्वारा तिमी मसम्म पुग्ने प्रयास गर।	12.9 네가 네 마음을 나에게 꾸준히 고정시킬 수 없다면, 오 아르주나여, 끊임없는 수행의 요가로 나에게 다가가도록 노력하라.
10	अभ्यासेऽप्यसमर्थोऽसि मत्कर्मपरमो भव । मदर्थमपि कर्माणि कुर्वन्सिद्धिमवाप्स्यसि ॥१२-१०॥	12.10 If thou art unable to practise even this Abhyasa Yoga, be thou intent on doing actions for My sake; even by doing actions for My sake, thou shalt attain perfection.	12.10 यदि तिमी यो अभ्यास योगको अभ्यास गर्न असमर्थ छौ भने, तिमी मेरो लागि कर्म गर्ने मनसाय बन। मेरो लागि कर्म गरेर पनि तिमीले सिद्धि प्राप्त गर्नेछौ।	12.10 네가 이 아브야사 요가조차 수행할 수 없다면, 나를 위해 행동에 전념하라. 나를 위해서라도 행위를 하면 온전케 될 것이다.
11	अथैतदप्यशक्तोऽसि कर्तुं मद्योगमाश्रितः । सर्वकर्मफलत्यागं ततः कुरु यतात्मवान्	12.11 If thou art unable to do even this, then, resorting	12.11 यदि तिमी यो गर्न पनि असमर्थ छौ भने, मसँग मिलन	12.11 네가 이것조차 할 수 없다면, 나와 결합하여

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	॥१२-११॥	to union with Me, renounce the fruits of all actions with the self controlled.	गरेर, आत्मनियन्त्रित संग सबै कर्मको फल त्याग।	자제력을 갖춘 모든 행위의 열매를 끊어라.
12	श्रेयो हि ज्ञानमभ्यासाज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते । ध्यानात्कर्मफलत्यागस्त्यागाच्छान्तिरनन्तरम् ॥१२-१२॥	12.12 Better indeed is knowledge than practice; than knowledge meditation is better; than meditation the renunciation of the fruits of actions: peace immediately follows renunciation.	12.12 अभ्यास भन्दा ज्ञान असल हो। ज्ञान भन्दा ध्यान राम्रो छ; ध्यान भन्दा कर्मको फलको त्याग: त्याग पछि शान्ति तुरुन्तै आउँछ।	12.12 실천보다 지식이 더 낫습니다. 지식보다 명상이 더 좋습니다. 명상보다는 행위의 결과를 포기하는 것이 더 중요합니다. 포기 뒤에는 즉시 평화가 찾아옵니다.
13	अद्वेष्टा सर्वभूतानां मैत्रः करुण एव च । निर्ममो निरहङ्कारः समदुःखसुखः क्षमी ॥१२-१३॥	12.13 He who hates no creature, who is friendly and compassionate to all, who is free from attachment and egoism, balanced in pleasure and pain, and forgiving.	12.13 जसले कुनै पनि प्राणीलाई घृणा गर्दैन, जो सबैसँग मिलनसार र दयालु छ, जो आसक्ति र अहंकारबाट मुक्त छ, जो सुख र दुखमा सन्तुलित छ, र क्षमाशील छ।	12.13 어떤 피조물도 미워하지 않으시고, 모든 사람에게 친절하고 자비로우시며, 애착과 이기심이 없으시며, 기쁨과 고통이 균형을 이루고, 관용하시는 분이십니다.
14	सन्तुष्टः सततं योगी यतात्मा दृढनिश्चयः । मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥१२-१४॥	12.14 Ever content, steady in meditation, self-controlled, possessed of firm conviction, with the mind	१२.१४ सदा सन्तुष्ट, ध्यानमा स्थिर, आत्मसंयमी, दृढ निश्चय भएको, मन र बुद्धिले ममा समर्पित, मेरो भक्त, उहाँ मलाई	12.14 언제나 만족하고, 꾸준히 묵상하고, 자제력 있고, 확고한 신념을 갖고, 마음과 지성을 나에게 바친

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		and intellect dedicated to Me, he, My devotee, is dear to Me.	प्रिय हुनुहुन्छ।	사람, 나의 신자는 나에게 사랑받는 사람이다.
15	यस्मान्नोद्विजते लोको लोकान्नोद्विजते च यः । हर्षामर्षभयोद्वेगैर्मुक्तो यः स च मे प्रियः ॥१२-१५॥	12.15 He by whom the world is not agitated and who cannot be agitated by the world, and who is freed from joy, anger, fear and anxiety he is dear to Me.	12.15 जसको द्वारा संसार आक्रोशित छैन र जसलाई संसारले आक्रोशित गर्न सक्दैन, र जो आनन्द, क्रोध, भय र चिन्ताबाट मुक्त छ, ऊ मलाई प्रिय छ।	12.15 세상이 동요하지 않는 사람, 세상이 동요할 수 없는 사람, 기쁨, 분노, 두려움, 불안에서 벗어난 사람은 나에게 사랑받는 사람이다.
16	अनपेक्षः शुचिर्दक्ष उदासीनो गतव्यथः । सर्वारम्भपरित्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥१२-१६॥	12.16 He who is free from wants, pure, expert, unconcerned, and free from pain, renouncing all undertakings or commencements he who is (thus) devoted to Me, is dear to Me.	12.16 जो इच्छारहित, शुद्ध, विद्वान्, चिन्तित र पीडामुक्त छ, सबै कर्म वा प्रारम्भ त्यागेर जो (यसरी) ममा समर्पित छ, त्यो मलाई प्रिय छ।	12.16 결핍이 없고, 순수하고, 전문적이며, 무관심하고, 고통이 없으며, 모든 일과 시작을 포기하고 나에게 헌신하는 사람은 나에게 사랑받는 사람이다.
17	यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न काङ्क्षति । शुभाशुभपरित्यागी भक्तिमान्यः स मे प्रियः ॥१२-१७॥	12.17 He who neither rejoices, nor hates, nor grieves, nor desires, renouncing good and evil, and who is full of devotion,	12.17 जो न रमाउँछ, न घृणा गर्छ, न शोक गर्छ, न कामना गर्दछ, राम्रो र खराबलाई त्याग्छ, र जो भक्तिले पूर्ण छ, त्यो मलाई प्रिय छ।	12.17 기뻐하지도 않고 미워하지도 않고 슬퍼하지도 않고 바라지도 않고 선과 악을 버리지 않고 신심이 가득한 사람은 나에게

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		is dear to Me.		사랑받는 사람이다.
18	समः शत्रौ च मित्रे च तथा मानापमानयोः शीतोष्णसुखदुःखेषु समः सङ्गविवर्जितः ॥१२-१८॥	Swami Sivananda did not comment on this sloka	स्वामी शिवानन्दले यस श्लोकमा टिप्पणी गरेनन्	Swami Sivananda 는 이 슬로카에 대해 언급하지 않았습니다.
19	तुल्यनिन्दास्तुतिर्मौनी सन्तुष्टो येन केनचित् । अनिकेतः स्थिरमतिर्भक्तिमान्मे प्रियो नरः ॥१२-१९॥	12.19 He to whom censure and praise are eal, who is silent, content with anything, homeless, of a steady mind, and full of devotion that man is dear to Me.	12.19 जसको निन्दा र प्रशंसा हुन्छ, जो मौन छ, कुनै पनि कुरामा सन्तुष्ट छ, घरविहीन छ, स्थिर मनको छ, र भक्तिले भरिएको छ त्यो मानिस मलाई प्रिय छ।	12.19 책망과 칭찬을 받는 사람, 말이 없고 무슨 일이나 만족하는 사람, 집이 없고 마음이 안정되고 헌신이 가득한 사람은 사람을 내가 사랑하는 사람이다.
20	ये तु धर्म्यामृतमिदं यथोक्तं पर्युपासते । श्रद्धधाना मत्परमा भक्तास्तेऽतीव मे प्रियाः ॥१२-२०॥	12.20 They verily who follow this immortal Dharma (law or doctrine) as described above, endowed with faith, regarding Me as their supreme goal, they, the devotees, are exceedingly dear to Me.	12.20 माथि उल्लिखित यो अमर धर्म (कानून वा सिद्धान्त) लाई पालन गर्ने, विश्वासले सम्पन्न, मलाई आफ्नो परम लक्ष्य मान्नेहरू, भक्तहरू, मलाई परम प्रिय हुन्छन्।	12.20 진실로 위에서 설명한 이 불멸의 법(율법 또는 교리)을 따르고 믿음을 부여받으며 나를 그들의 최고의 목표로 여기는 이들, 헌애자들은 나에게 매우 사랑스럽다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 12.1–12.20 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय १३

Kṣetra-Kṣetrajña Vibhāga Yoga · क्षेत्रक्षेत्रज्ञविभागयोगः · 장과 장을 아는 자의 구분 요가

Chapter 13: The Yoga of the Field and the Knower of the Field · 35 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	अर्जुन उवाच । प्रकृतिं पुरुषं चैव क्षेत्रं क्षेत्रज्ञमेव च । एतद्वेदितुमिच्छामि ज्ञानं ज्ञेयं च केशव ॥१३-१॥	13.1 Arjuna said I wish to learn about Nature (matter) and the Spirit (soul), the field and the knower of the field, knowledge and that which ought to be known, O Kesava.	13.1 अर्जुनले भने, म प्रकृति (पदार्थ) र आत्मा (आत्मा), क्षेत्र र क्षेत्रको ज्ञाता, ज्ञान र जान्नु पर्ने कुराको बारेमा जान्न चाहन्छु, हे केशव।	13.1 아르주나는 자연(물질)과 정신(영혼), 현장과 현장을 아는 자, 지식과 알아야 할 것에 대해 배우고 싶다고 말했습니다, 오 케사바여.
2	श्रीभगवानुवाच । इदं शरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधीयते । एतद्यो वेत्ति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञ इति तद्विदः ॥१३-२॥	13.2 The Blessed Lord said This body, O Arjuna, is called the field; he who knows it is called the knower of the field, by those who know of them.	13.2 धन्य भगवानले भन्नुभयो, हे अर्जुन, यो शरीरलाई क्षेत्र भनिन्छ। जसलाई यो थाहा छ उसलाई क्षेत्रको जानकार भनिन्छ, जसले तिनीहरूलाई थाहा छ।	13.2 복되신 주님께서 말씀하셨습니다. 오 아르주나여, 이 몸은 들판이라 불린다. 그것을 아는 사람은 그것을 아는 사람들에 의해 현장을 아는 사람이라고 불립니다.
3	क्षेत्रज्ञं चापि मां विद्धि सर्वक्षेत्रेषु भारत । क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानं यत्तज्ज्ञानं मतं मम ॥१३-३॥	13.3 Do thou also know Me as the knower of the field	13.3 हे अर्जुन, तिमिले मलाई सबै क्षेत्रको जानकार भनेर पनि	13.3 오 아르주나여, 당신도 나를 모든 분야의 현장을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	३॥	in all fields, O Arjuna. Knowledge of both the field and the knower of the field is considered by Me to be the knowledge.	जान्दछौ। क्षेत्रको ज्ञान र क्षेत्रको जान्ने दुवैलाई मैले ज्ञान मानेको छु।	아는 자로 알고 계십니까? 나는 그 분야에 대한 지식과 그 분야를 아는 사람 모두를 '지식'으로 간주합니다.
4	तत्क्षेत्रं यच्च यादृक्च यद्विकारि यतश्च यत् । स च यो यत्प्रभावश्च तत्समासेन मे शृणु ॥१३-४॥	13.4 What the field is and of what nature, what are its modifications and whence it is and also who He is and what His powers are hear all that from Me in brief.	13.4 क्षेत्र के हो र कस्तो प्रकृतिको हो, यसको परिमार्जनहरू के हुन् र यो कहाँबाट हो र उहाँको हुनुहुन्छ र उहाँको शक्तिहरू के हुन् यो सबै मबाट संक्षिप्तमा सुन्नुहोस्।	13.4 그 분야가 무엇인지, 어떤 성격을 갖고 있는지, 그 변형은 무엇인지, 어디서 나온 것인지, 그가 누구인지, 그의 능력이 무엇인지에 대해 간략히 나에게서 들어라.
5	ऋषिभिर्बहुधा गीतं छन्दोभिर्विविधैः पृथक् । ब्रह्मसूत्रपदैश्चैव हेतुमदभिर्विनिश्चितैः ॥१३-५॥	13.5 Sages have sung in many ways, in various distinctive chants and also in the suggestive words indicative of the Absolute, full of reasoning and decisive.	13.5 ऋषिहरूले धेरै तरिकामा, विभिन्न विशिष्ट भजनहरूमा र परमको संकेतात्मक शब्दहरूमा पनि गाएका छन्, तर्कपूर्ण र निर्णायक।	13.5 현자들은 여러 가지 독특한 노래와 절대자를 암시하는 암시적인 말로, 추론이 풍부하고 결단력 있게 노래를 불렀습니다.
6	महाभूतान्यहंकारो बुद्धिरव्यक्तमेव च । इन्द्रियाणि दशैकं च पञ्च चेन्द्रियगोचराः ॥१३-६॥	13.6 The great elements, egoism, intellect, and also the Unmanifested Nature, the ten senses and one	१३.६ महान तत्त्वहरू, अहंकार, बुद्धि, र अव्यक्त प्रकृति, दश इन्द्रियहरू र एक (मन), र इन्द्रियहरूका पाँच वस्तुहरू।	13.6 대요소, 이기심, 지성, 그리고 현시되지 않은 자연, 10 감각과 하나(마음), 5 감각의 대상.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		(mind), and the five objects of the senses.		
7	इच्छा द्वेषः सुखं दुःखं संघातश्चेतना धृतिः । एतत्क्षेत्रं समासेन सविकारमुदाहृतम् ॥१३-७॥	13.7 Desire, hatred, pleasure, pain, the aggregate (the body), intelligence, fortitude the field has thus been briefly described with its modifications.	13.7 इच्छा, घृणा, सुख, पीडा, समग्र (शरीर), बुद्धि, दृढता क्षेत्रलाई यसरी परिमार्जन सहित संक्षिप्त रूपमा वर्णन गरिएको छ।	13.7 욕망, 증오, 쾌락, 고통, 총체(신체), 지성, 강인함의 장을 변형하여 간략하게 설명했습니다.
8	अमानित्वमदम्भित्वमहिंसा क्षान्तिरार्जवम् । आचार्योपासनं शौचं स्थैर्यमात्मविनिग्रहः ॥१३-८॥	13.8 Humility, unpretentiousness, non-injury, forgiveness, uprightness, service of the teacher, purity, steadfastness, self-control.	13.8 नम्रता, विनम्रता, गैर-चोट, क्षमा, ईमानदारी, शिक्षकको सेवा, शुद्धता, दृढता, आत्मसंयम।	13.8 겸손, 겸손, 불상, 용서, 의로움, 스승에 대한 봉사, 순결, 확고함, 절제.
9	इन्द्रियार्थेषु वैराग्यमनहंकार एव च । जन्ममृत्युजराव्याधिदुःखदोषानुदर्शनम् ॥१३-९॥	13.9 Indifference to the objects of the senses and also absence of egoism; perception of (or reflection on) the evil in birth, death, old age, sickness and pain.	13.9 इन्द्रियका वस्तुहरूपति उदासीनता र अहंकारको अभाव; जन्म, मृत्यु, बुढ्यौली, रोग र पीडा मा दुष्टता को धारणा (वा प्रतिबिम्ब)।	13.9 감각 대상에 대한 무관심과 이기주의의 부재; 출생, 죽음, 노년, 질병 및 고통의 악에 대한 인식(또는 반성).
10	असक्तिरनभिष्वङ्गः पुत्रदारगृहादिषु ।	13.10 Non-attachment, non-	13.10 अनासक्ति, पुत्र, पत्नी,	13.10 집착하지 않음, 아들,

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	नित्यं च समचित्तत्वमिष्टानिष्टोपपत्तिषु ॥१३-१०॥	identification of the Self with son, wife, home and the rest, and constant even-mindedness on the attainment of the desirable and the undesirable.	घर र शेषसँग आत्म-परिचय, र वांछनीय र अनिष्टको प्राप्तिमा निरन्तर समान चिन्तन।	아내, 집 및 나머지 사람들과 자아를 동일시하지 않음, 바람직한 것과 바람직하지 않은 것을 성취하려는 끊임없는 평등한 마음.
11	मयि चानन्ययोगेन भक्तिरव्यभिचारिणी । विविक्तदेशसेवित्वमरतिर्जनसंसदि ॥१३-११॥	13.11 Unswerving devotion unto Me by the Yoga of non-separation, resort to solitary places, distaste for the society of men.	13.11 अविच्छिन्नताको योगद्वारा मप्रति अटल भक्ति, एकान्त स्थानमा आश्रय, पुरुष समाजको लागि वितृष्णा।	13.11 불분리 요가를 통해 나에 대한 흔들리지 않는 헌신, 한적한 장소에 의지함, 인간 사회를 싫어함.
12	अध्यात्मज्ञाननित्यत्वं तत्त्वज्ञानार्थदर्शनम् । एतज्ज्ञानमिति प्रोक्तमज्ञानं यदतोऽन्यथा ॥१३-१२॥	13.12 Constancy in Self-knowledge, perception of the end of true knowledge this is declared to be knowledge, and what is opposed to it is ignorance.	13.12 आत्मज्ञानमा स्थिरता, सत्य ज्ञानको अन्त्यको बोधलाई यो ज्ञान भनिन्छ, र यसको विरोध गर्ने कुरा अज्ञान हो।	13.12 자기 지식의 지속성, 참된 지식의 목적에 대한 인식 이것을 지식이라고 선언하고 이에 반대되는 것은 무지입니다.
13	जेयं यत्तत्प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वामृतमश्नुते । अनादिमत्परं ब्रह्म न सत्तन्नासदुच्यते ॥१३-१३॥	13.13 I will declare that which has to be known, knowing which one attains to immortality, the beginningless supreme	13.13 म घोषणा गर्नेछु जुन जान्नु पर्छ, जसलाई थाहा छ कि जसले अमरत्व प्राप्त गर्दछ, अनादि परम ब्रह्म, न त अस्तित्व र न असहिता भनिन्छ।	13.13 나는 불멸에 도달하는 자가 누구인지를 아는, 존재도 비존재도 아닌 시작 없는 최고의 브라만을 알기 위해 알아야 할 것을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Brahman, called neither being nor non-being.		선언하겠습니다.
14	सर्वतः पाणिपादं तत्सर्वतोऽक्षिशिरोमुखम् । सर्वतः श्रुतिमल्लोके सर्वमावृत्य तिष्ठति ॥१३-१४॥	13.14 With hands and feet everywhere, with eyes, heads and mouths everywhere, with ears everywhere, He exists in the worlds enveloping all.	१३.१४ जताततै हात र खुट्टाले, आँखा, शिर, मुख जताततै, कान जताततै, सबैलाई ढाकेर संसारमा विराजमान हुनुहुन्छ।	13.14 그는 손과 발이 어디에나 있고, 눈과 머리와 입이 어디에나 있고, 귀가 어디에나 있고, 모든 것을 감싸는 세계에 존재한다.
15	सर्वेन्द्रियगुणाभासं सर्वेन्द्रियविवर्जितम् । असक्तं सर्वभृच्चैव निर्गुणं गुणभोक्तृ च ॥१३-१५॥	13.15 Shining by the functions of all the senses, yet without the senses; unattached, yet supporting all; devoid of alities, yet their experiencer.	13.15 सबै इन्द्रियहरूको कार्यहरूद्वारा चम्किरहेको, तर इन्द्रियहरू बिना; संलग्न नभएको, तर सबैलाई समर्थन गर्दै; गुणविहीन, तर तिनीहरूको अनुभवकर्ता।	13.15 모든 감각의 기능으로 빛나지만 감각이 없습니다. 집착하지 않지만 모두를 지원합니다. 앨리티는 없지만 그들의 경험자입니다.
16	बहिरन्तश्च भूतानामचरं चरमेव च । सूक्ष्मत्वात्तदविज्ञेयं दूरस्थं चान्तिके च तत् ॥१३-१६॥	13.16 Without and within (all) beings the unmoving and also the moving; because of its subtlety, unknowable; and near and far away is That.	13.16 बिना र भित्र (सबै) अचल र गतिशील पनि; यसको सूक्ष्मताको कारण, अज्ञात; र नजिक र टाढा त्यो छ।	13.16 (모든) 존재 없이도 안에도 움직이지 않는 것과 움직이는 것; 그 미묘함 때문에 알 수 없습니다. 가깝고도 먼 것이 바로 그것이다.
17	अविभक्तं च भूतेषु विभक्तमिव च स्थितम् ।	13.17 And undivided, yet It exists as if divided in	13.17 र अविभाजित, तापनि यो अस्तित्वमा छ मानौं प्राणीहरूमा	13.17 나누어지지 않았지만 마치 존재들로 나누어진

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	भूतभर्तृ च तज्जेयं ग्रसिष्णु प्रभविष्णु च ॥१३-१७॥	beings; It is to be known as the supporter of being; It devours and It generates.	विभाजित; यो हुनुको समर्थक भनेर चिन्नु पर्छ; यसले खान्छ र उत्पन्न गर्दछ।	것처럼 존재합니다. 그것은 존재의 지지자로 알려저야 합니다. 그것은 삼키고 생성합니다.
18	ज्योतिषामपि तज्ज्योतिस्तमसः परमुच्यते ज्ञानं ज्ञेयं ज्ञानगम्यं हृदि सर्वस्य विष्ठितम् ॥१३-१८॥	13.18 That, the Light of all lights, is said to be beyond darkness: knowledge, the knowable and the goal of knowledge, seated in the hearts of all.	13.18 त्यो, सबै ज्योतिहरूको ज्योति, अन्धकारभन्दा पर रहेको भनिन्छ: ज्ञान, ज्ञात र ज्ञानको लक्ष्य, सबैको हृदयमा विराजमान।	13.18 모든 빛 중의 빛은 어둠 너머에 있다고 말해진다. 지식, 알 수 있는 것, 지식의 목표는 모든 사람의 마음 속에 자리잡고 있다.
19	इति क्षेत्रं तथा ज्ञानं ज्ञेयं चोक्तं समासतः मद्भक्त एतद्विज्ञाय मद्भावायोपपद्यते ॥१३-१९॥	13.19 Thus the field, as well as knowledge and the knowable have been briefly stated. My devotee, knowing this, enters into My Being.	13.19 यसरी क्षेत्र, साथै ज्ञान र ज्ञाताहरू संक्षिप्त रूपमा उल्लेख गरिएको छ। मेरो भक्त यो थाहा पाएर मेरो अस्तित्वमा प्रवेश गर्छ।	13.19 따라서 해당 분야와 지식 및 알 수 있는 내용이 간략하게 설명되었습니다. 나의 헌애자는 이것을 알고 나의 존재 안으로 들어온다.
20	प्रकृतिं पुरुषं चैव विद्ध्यनादी उभावपि । विकारांश्च गुणांश्चैव विद्धि प्रकृतिसम्भवान् ॥१३-२०॥	13.20 Know thou that Nature (matter) and the Spirit are both beginningless; and know also that all modifications and alities are born of Nature.	13.20 तिमी जान्दछौ कि प्रकृति (पदार्थ) र आत्मा दुबै अनन्त छन्; र यो पनि जान्नुहोस् कि सबै परिमार्जन र क्षमताहरू प्रकृतिबाट जन्मिएका हुन्।	13.20 자연(물질)과 정신은 둘 다 시작이 없다는 것을 알라. 또한 모든 변형과 특성은 자연에서 탄생한다는 것도 알고 있습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
21	कार्यकारणकर्तृत्वे हेतुः प्रकृतिरुच्यते । पुरुषः सुखदुःखानां भोक्तृत्वे हेतुरुच्यते ॥१३-२१॥	13.21 In the production of the effect and the cause, Nature (matter) is said to be the cause; in the experience of pleasure and pain, the soul is said to be the cause.	13.21 प्रभाव र कारणको उत्पादनमा, प्रकृति (पदार्थ) लाई कारण भनिन्छ; सुख दुखको अनुभवमा आत्मालाई नै कारण भनिन्छ।	13.21 결과와 원인의 발생에 있어서 자연(물질)이 원인이라고 한다. 쾌락과 고통의 경험에서는 영혼이 원인이라고 합니다.
22	पुरुषः प्रकृतिस्थो हि भुङ्क्ते प्रकृतिजान्गुणान् । कारणं गुणसङ्गोऽस्य सदसद्योनिजन्मसु ॥१३-२२॥	13.22 The soul seated in Nature experiences the alities born of Nature; attachment to the alities is the cause of its birth in good and evil wombs.	13.22 प्रकृतिमा विराजमान आत्माले प्रकृतिबाट जन्मेका अल्टिलिटीहरू अनुभव गर्छ; असल र नराम्रो गर्भमा जन्मनुको कारण नै गुणप्रतिको लगाव हो ।	13.22 자연에 앉아 있는 영혼은 자연에서 태어난 능력을 경험합니다. 동맹에 대한 애착은 선과 악의 자궁에서 탄생하는 원인입니다.
23	उपद्रष्टानुमन्ता च भर्ता भोक्ता महेश्वरः । परमात्मेति चाप्युक्तो देहेऽस्मिन्पुरुषः परः ॥१३-२३॥	13.23 The Supreme Soul in this body is also called the spectator, the permitter, the supporter, the enjoyer, the great Lord and the Supreme Self.	१३.२३ यस शरीरमा परमात्मालाई दर्शक, अनुमति दिने, समर्थन गर्ने, उपभोग गर्ने, महान भगवान र परमात्मा पनि भनिन्छ।	13.23 이 몸에 있는 지고의 영혼은 구경꾼, 허락하는 자, 지지하는 자, 즐기는 자, 위대한 주, 지고의 자아라고도 불린다.
24	य एवं वेत्ति पुरुषं प्रकृतिं च गुणैः सह । सर्वथा वर्तमानोऽपि न स भूयोऽभिजायते ॥१३-२४॥	13.24 He who thus knows the Spirit and Matter together with the alities, in	13.24 जसले यस प्रकारले आत्मा र पदार्थलाई सबैसँग मिलेर जान्दछ, ऊ जुनसुकै अवस्थामा	13.24 이와 같이 영과 물질을 물질과 함께 아는 사람은 어떤 상태에 있든 거듭나지

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		whatever condition he may be, he is not born again.	भए पनि उसले पुनर्जन्म गर्दैन।	않습니다.
25	ध्यानेनात्मनि पश्यन्ति केचिदात्मानमात्मना । अन्ये साङ्ख्येन योगेन कर्मयोगेन चापरे ॥१३-२५॥	13.25 Some by meditation behold the Self in the self by the self, others by the Yoga of knowledge, and still others by the Yoga of action.	13.25 तपस्याद्वारा कोहीले स्वयंमा स्वयंलाई देख्छन्, कोहीले ज्ञान योगद्वारा र अरूले कर्मयोगबाट ।	13.25 어떤 사람은 명상을 통해 자기 안의 진아를 보고, 다른 사람은 지식의 요가로, 또 다른 사람은 행동의 요가로 본다.
26	अन्ये त्वेवमजानन्तः श्रुत्वान्येभ्य उपासते । तेऽपि चातितरन्त्येव मृत्युं श्रुतिपरायणाः ॥१३-२६॥	13.26 Others also, not knowing thus, worship, having heard of It from others; they, too, cross beyond death, regarding what they have heard as the Supreme refuge.	13.26 अरूहरूले पनि, यसरी नजानेर, अरूबाट सुनेर पूजा गर्छन्। तिनीहरू पनि मृत्युलाई पार गर्दै, तिनीहरूले सर्वोच्च शरणको रूपमा सुनेका कुराहरू।	13.26 다른 사람들도 이 사실을 모르고 다른 사람들에게서 듣고 예배합니다. 그들 역시 최고의 피난처라고 들었던 것을 고려하여 죽음 너머로 건너갑니다.
27	यावत्सञ्जायते किञ्चित्सत्त्वं स्थावरजङ्गमम् । क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्तद्विद्धि भरतर्षभ ॥१३-२७॥	13.27 Wherever a being is born, whether unmoving or moving, know thou, O best of the Bharatas (Arjuna), that it is from the union between the field and its knower.	13.27 जहाँ कुनै प्राणीको जन्म हुन्छ, चाहे अचल वा चलिरहन्छ, हे भरतहरू (अर्जुन) तिमी जान्दछौ कि यो क्षेत्र र यसको ज्ञाता बीचको मिलनबाट हो।	13.27 존재가 태어나는 곳마다, 움직이지 않거나 움직이거나, 오 바라타(아르주나) 중 가장 뛰어난 자여, 그것이 장과 그것을 아는 사람 사이의

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				결합에서 나온다는 것을 알아라.
28	समं सर्वेषु भूतेषु तिष्ठन्तं परमेश्वरम् । विनश्यत्स्वविनश्यन्तं यः पश्यति स पश्यति ॥१३-२८॥	13.28 He sees, who sees the Supreme Lord, existing eally in all beings, the unperishing within the perishing.	13.28 उहाँले देख्नुहुन्छ, जसले परम भगवानलाई देख्नुहुन्छ, जो सबै प्राणीहरूमा अवस्थित छ, विनाशकारी भित्र अविनाशी।	13.28 지고한 주를 보는 사람은 모든 존재 안에 동일하게 존재하며, 멸망하는 것 속에서 불멸하는 것을 본다.
29	समं पश्यन् हि सर्वत्र समवस्थितमीश्वरम् । न हि नस्त्यात्मनात्मानं ततो याति परां गतिम् ॥१३-२९॥	13.29 Because he who sees the same Lord eally dwelling everywhere does not destroy the Self by the self; he goes to the highest goal.	13.29 किनकि जसले एउटै प्रभुलाई सर्वत्र बास गरेको देख्छ, उसले आत्मद्वारा आत्म विनाश गर्दैन। ऊ उच्चतम लक्ष्यमा जान्छ।	13.29 동일한 주님이 모든 곳에 거하시는 것을 보는 사람은 자아로 자아를 파괴하지 않기 때문입니다. 그는 가장 높은 목표를 향해 나아갑니다.
30	प्रकृत्यैव च कर्माणि क्रियमाणानि सर्वशः । यः पश्यति तथात्मानमकर्तारं स पश्यति ॥१३-३०॥	13.30 He sees, who sees that all actions are performed by Nature alone and that the Self is actionless.	13.30 उसले देख्छ, जसले देख्छ कि सबै कर्महरू प्रकृतिद्वारा मात्रै गरिन्छ र आत्म क्रियाहीन छ।	13.30 모든 행위는 오직 자연에 의해서만 이루어지며 진아는 행위가 없음을 보는 사람.
31	यदा भूतपृथग्भावमेकस्थमनुपश्यति । तत एव च विस्तारं ब्रह्म सम्पद्यते तदा ॥१३-३१॥	13.31 When a man sees the whole variety of beings as resting in the One, and	13.31 जब मानिसले सम्पूर्ण जीवहरूलाई एकमा विश्राम गरेको देख्छ, र त्यहीबाट फैलिएको	13.31 인간이 모든 다양한 존재가 하나 안에 안주하고 그것으로부터만 퍼져 나가는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		spreading forth from That alone, he then becomes Brahman.	देख्छ, तब ऊ ब्रह्म हुन्छ।	것을 볼 때, 그는 브라흐만이 된다.
32	अनादित्वान्निर्गुणत्वात्परमात्मायमव्ययः । शरीरस्थोऽपि कौन्तेय न करोति न लिप्यते ॥१३-३२॥	13.32 Being without beginning and being devoid of (any) alities, the Supreme Self, imperishable, though dwelling in the body, O Arjuna, neither acts nor is tainted.	13.32 आदि बिना र (कुनै) गुण रहित भएर, परमात्मा, अविनाशी, शरीरमा वास गरेर पनि, हे अर्जुन, न त कर्म गर्छ न कलंक।	13.32 오 아르주나여, 시작도 없고 본질도 없는 지고한 자아는 불멸이요 몸 안에 거주하지만 행동하지도 않고 오염되지도 않습니다.
33	यथा सर्वगतं सौक्ष्म्यादाकाशं नोपलिप्यते । सर्वत्रावस्थितो देहे तथात्मा नोपलिप्यते ॥१३-३३॥	13.33 As the all-pervading ether is not tainted, because of its subtlety, so the Self seated everywhere in the body is not tainted.	13.33 जसरी सर्वव्यापी ईथर आफ्नो सूक्ष्मताको कारणले दूषित हुँदैन, त्यसैगरी शरीरमा सर्वत्र विराजमान स्वयं पनि कलंक हुँदैन।	13.33 모든 곳에 퍼져 있는 에테르가 그 미묘함으로 인해 오염되지 않은 것처럼 몸의 모든 곳에 자리잡은 진아도 오염되지 않습니다.
34	यथा प्रकाशयत्येकः कृत्स्नं लोकमिमं रविः । क्षेत्रं क्षेत्री तथा कृत्स्नं प्रकाशयति भारत ॥१३-३४॥	13.34 Just as the one sun illumines the whole world, so also the Lord of the field (Supreme Self) illumines the whole field, O Arjuna.	13.34 जसरी एउटै सूर्यले सम्पूर्ण जगतलाई उज्यालो पार्छ, त्यसैगरी क्षेत्रका स्वामी (परमेश्वर)ले सम्पूर्ण क्षेत्रलाई उज्यालो दिनुहुन्छ, हे अर्जुन।	13.34 한 태양이 온 세상을 비추듯이, 들판의 주인(지고한 자아)도 온 들판을 밝게 비춘다, 오 아르주나여.
35	क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोरेवमन्तरं ज्ञानचक्षुषा । भूतप्रकृतिमोक्षं च ये विदुर्यान्ति ते परम्	13.35 They who, by the eye of knowledge, perceive the	13.35 जसले ज्ञानको आँखाले क्षेत्र र जानकारको भेद र सृष्टिको	13.35 지식의 눈으로 현장과 아는 사람 사이의 구별과

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	१३-३५	distinction between the field and its knower and also the liberation from the Nature of being, go to the Supreme.	प्रकृतिबाट मुक्तिलाई बुझ्दछन्, तिनीहरू परममा जान्छन्।	존재의 본성으로부터의 해방을 인식하는 사람들은 절대자에게로 갑니다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 13.1–13.35 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय १४

Guṇa-Traya Vibhāga Yoga · गुणत्रयविभागयोगः · 세 가지 गुण의 구분 요가

Chapter 14: The Yoga of the Three Qualities of Nature · 27 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	श्रीभगवानुवाच । परं भूयः प्रवक्ष्यामि ज्ञानानां ज्ञानमुत्तमम् । यज्ज्ञात्वा मुनयः सर्वे परां सिद्धिमितो गताः ॥१४-१॥	14.1 The Blessed Lord said I will again declare (to thee) that supreme knowledge, the best of all knowledge, having known which all the sages have gone to the supreme perfection after this life.	14.1 धन्य भगवानले भन्नुभयो म फेरि (तपाईंलाई) त्यो परम ज्ञानको घोषणा गर्नेछु, सबै ज्ञानहरू मध्ये श्रेष्ठ, जुन सबै ऋषिहरू यस जीवन पछि परम पूर्णतामा गएका छन्।	14.1 복되신 주님은 모든 현자들이 이생 후에 최고의 완전함에 이르렀다는 것을 알았으므로 모든 지식 중에서 최고의 지식인 최고의 지식을 다시 (당신에게) 선언하겠다고 말씀하셨습니다.
2	इदं ज्ञानमुपाश्रित्य मम साधर्म्यमागताः । सर्गेऽपि नोपजायन्ते प्रलये न व्यथन्ति च ॥१४-२॥	14.2 They who, having taken refuge in this knowledge, have attained to unity with Me, are neither born at the time of creation nor are they disturbed at the time of dissolution.	14.2 जसले यस ज्ञानको शरण लिएर मसँग एकता प्राप्त गरेका छन्, तिनीहरू न सृष्टिको समयमा जन्मिएका छन् न विलयको समयमा व्याकुल छन्।	14.2 이 지식에 귀의하여 나와 하나가 된 자들은 창조의 때에 태어나지 아니하며 소멸의 때에 방해를 받지도 아니하느니라.
3	मम योनिर्महद् ब्रह्म तस्मिन्गर्भं	14.3 My womb is the great	14.3 मेरो गर्भ महान ब्रह्मा हो;	14.3 내 자궁은 위대한

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	दधाम्यहम् । सम्भवः सर्वभूतानां ततो भवति भारत ॥१४-३॥	Brahma; in that I place the germ; thence, O Arjuna, is the birth of all beings.	त्यसमा म कीटाणु राख्छु; त्यसैले हे अर्जुन, सबै प्राणीको जन्म हो।	브라흐मा이다. 거기에 세균을 넣습니다. 오 아르주나여, 거기서 모든 존재의 탄생이니라.
4	सर्वयोनिषु कौन्तेय मूर्तयः सम्भवन्ति याः । तासां ब्रह्म महद्योनिरहं बीजप्रदः पिता ॥१४-४॥	14.4 Whatever forms are produced, O Arjuna, in any womb whatsoever, the great Brahma is their womb and I am the seed-giving father.	14.4 हे अर्जुन, जुनसुकै गर्भमा जुनसुकै रूपहरू उत्पन्न भए पनि महान् ब्रह्मा उहाँको गर्भ हुनुहुन्छ र म बीज दिने पिता हुँ।	14.4 오 아르주나여, 어떤 자궁에서 어떤 형태가 생기든, 위대한 브라흐마가 그들의 자궁이고 나는 씨를 주는 아버지입니다.
5	सत्त्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसम्भवाः । निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम् ॥१४-५॥	14.5 Purity, passion and inertia these alities, O Arjuna, born of Nature, bind fast in the body, the embodied, the indestructible.	14.5 शुद्धता, आवेग र जडत्व यी गुणहरू, हे प्रकृतिबाट जन्मेका अर्जुन, शरीरमा दृढतापूर्वक बाँध्नुहोस्, मूर्त, अविनाशी।	14.5 순수함, 열정, 관성 이 특성들은 자연에서 태어난 아르주나여, 육화된 것, 파괴할 수 없는 것의 몸에 굳게 결속되어 있습니다.
6	तत्र सत्त्वं निर्मलत्वात्प्रकाशकमनामयम् । सुखसङ्गेन बध्नाति ज्ञानसङ्गेन चानघ ॥१४-६॥	14.6 Of these, Sattva, which from its stainlessness is luminous and healthy, binds by attachment to happiness and by attachment to knowledge, O sinless one.	14.6 यिनीहरूमध्ये, सत्त्व, जो आफ्नो निर्मलताबाट उज्यालो र स्वस्थ छ, सुखको आसक्तिले र ज्ञानको आसक्तिले बाँध्छ, हे पापरहित।	14.6 오 죄 없는 분이시여, 이 중에서 깨끗하고 빛나고 건강한 사트바는 행복에 대한 집착과 지식에 대한 집착으로 묶입니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
7	रजो रागात्मकं विद्धि तृष्णासङ्गसमुद्भवम् । तन्निबध्नाति कौन्तेय कर्मसङ्गेन देहिनाम् ॥१४-७॥	14.7 Know thou Rajas to be of the nature of passion, the source of thirst (for sensual enjoyment) and attachment; it binds fast, O Arjuna, the embodied one by attachment to action.	14.7 तिमी राजाहरूलाई जोशको प्रकृति, प्यासको स्रोत (इंद्रियभोगको लागि) र आसक्तिको रूपमा जान। हे अर्जुन, कर्मको आसक्तिले अवतारित व्यक्ति, यो छिटो बाँध्छ।	14.7 너는 라자스가 열정의 본성이고 갈증(감각적 즐거움에 대한)과 애착의 근원임을 알라. 오 아르주나여, 행동에 대한 집착으로 구체화된 자여, 그것은 빠르게 결속됩니다.
8	तमस्त्वज्ञानजं विद्धि मोहनं सर्वदेहिनाम् । प्रमादालस्यनिद्राभिस्तन्निबध्नाति भारत ॥१४-८॥	14.8 But know thou Tamas to be born of ignorance, deluding all embodied beings; it binds fast, O Arjuna, by heedlessness, indolence and sleep.	14.8 तर तिमी तामसलाई अज्ञानताबाट जन्मिएको जान्दछौ, सबै मूर्त प्राणीहरूलाई बहकाएर; हे अर्जुन, बेफिक्रता, आलस्य र निद्राले यसलाई छिटो बाँध्छ।	14.8 그러나 너는 타마스가 모든 육체를 가진 존재를 속이는 무지에서 태어났다는 것을 알라; 오 아르주나여, 그것은 부주의와 나태와 잠으로 인해 굳게 결속됩니다.
9	सत्त्वं सुखे सञ्जयति रजः कर्मणि भारत । ज्ञानमावृत्य तु तमः प्रमादे सञ्जयत्युत ॥१४-९॥	14.9 Sattva attaches to happiness, Rajas to action, O Arjuna, while Tamas verily shrouding knowledge attaches to heedlessness.	14.9 सत्त्वले सुखलाई जोड्छ, रजसलाई कर्ममा जोड्छ, हे अर्जुन, जबकि तामसले ज्ञानलाई अज्ञानतासँग जोड्छ।	14.9 Sattva 는 행복에 집착하고, Rajas 는 행동에 집착하는 반면, O Arjuna 여, Tamas 는 진실로 가려진 지식이 부주의에 집착합니다.
10	रजस्तमश्चाभिभूय सत्त्वं भवति भारत । रजः सत्त्वं तमश्चैव तमः सत्त्वं रजस्तथा ॥१४-१०॥	14.10 Now Sattva arises (prevails), O Arjuna, having overpowered Rajas and	14.10 हे अर्जुन, रजस र तमसलाई जितेर अब सत्त्व उत्पन्न हुन्छ। न त रजस, सत्त्व	14.10 오 아르주나여, 이제 라자와 타마스를 제압한 사트바(Sattva)가 일어납니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Tamas; nor Rajas, having overpowered Sattva and Tamas; and now Tamas, having overpowered Sattva and Rajas.	र तमसलाई जितेर; र अब तमस, सत्त्व र रजसलाई जितेर।	Sattva 와 Tamas 를 압도한 Rajas 도 마찬가지로입니다. 그리고 이제 Tamas 는 Sattva 와 Rajas 를 압도했습니다.
11	सर्वद्वारेषु देहेऽस्मिन्प्रकाश उपजायते । ज्ञानं यदा तदा विद्याद्विवृद्धं सत्त्वमित्युत ॥१४-११॥	14.11 When through every gate (sense) in this body, the wisdom-light shines, then it may be known that Sattva is predominant.	14.11 जब यस शरीरको प्रत्येक द्वार (इन्द्रिय) मा ज्ञान-ज्योति चम्कन्छ, तब यो थाहा हुन्छ कि सत्त्व प्रधान छ।	14.11 이 몸의 모든 문(감각)을 통해 지혜의 빛이 빛날 때, 사트바가 우세하다는 것을 알 수 있습니다.
12	लोभः प्रवृत्तिरारम्भः कर्मणामशमः स्पृहा । रजस्येतानि जायन्ते विवृद्धे भरतर्षभ ॥१४-१२॥	14.12 Greed, activity, the undertaking of actions, restlessness, longing these arise when Rajas is predominant, O Arjuna.	14.12 हे अर्जुन, राजस प्रभुत्वमा हुँदा लोभ, काम, कर्म, बेचैनी, लालसा यी उत्पन्न हुन्छन्।	14.12 오 아르주나여, 탐욕, 활동, 행동의 착수, 불안, 갈망 등은 라자스가 우세할 때 일어납니다.
13	अप्रकाशोऽप्रवृत्तिश्च प्रमादो मोह एव च । तमस्येतानि जायन्ते विवृद्धे कुरुनन्दन ॥१४-१३॥	14.13 Darkness, inertness, heedlessness and delusion these arise when Tamas is predominant, O Arjuna.	14.13 हे अर्जुन, तामस प्रधान हुँदा अन्धकार, जडता, बेफिकिरी र भ्रम उत्पन्न हुन्छ।	14.13 오 아르주나여, 타마스가 우세할 때 어둠, 무기력함, 부주의함, 망상 등이 일어납니다.
14	यदा सत्त्वे प्रवृद्धे तु प्रलयं याति देहभृत् । तदोत्तमविदां लोकानमलान्प्रतिपद्यते ॥१४-१४॥	14.14 If the embodied one meets with death when Sattva is predominant, then	14.14 यदि सत्त्व प्रबल हुँदा अवतारित व्यक्ति मृत्युसँग मिल्छ भने, उसले सर्वोच्च ज्ञाताहरूको	14.14 육신을 지닌 자가 사트바가 지배할 때 죽음을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		he attains to the spotless worlds of the knowers of the Highest.	निष्कलंक संसारमा प्राप्त गर्दछ।	맞이한다면, 그는 가장 높은 것을 아는 자들의 흠 없는 세계에 도달하게 됩니다.
15	रजसि प्रलयं गत्वा कर्मसङ्गिषु जायते । तथा प्रलीनस्तमसि मूढयोनिषु जायते ॥१४-१५॥	14.15 Meeting death in Rajas, he is born among those who are attached to action; and dying in Tamas, he is born in the womb of the senseless.	14.15 रजसमा मृत्यु भेदेर कर्ममा लाग्नेहरूका बीचमा उहाँ जन्मनु हुन्छ। र तामसमा मरेर, मूर्खको गर्भमा जन्मन्छ।	14.15 라자스(Rajas)에서 죽음을 맞이하여, 그는 행동에 집착하는 사람들 가운데서 태어난다. 그리고 다마스에서 죽어 무분별한 자의 태에서 태어난다.
16	कर्मणः सुकृतस्याहुः सात्त्विकं निर्मलं फलम् । रजसस्तु फलं दुःखमज्ञानं तमसः फलम् ॥१४-१६॥	14.16 The fruit of good action, they say, is Sattvic and pure, verily the fruit of Rajas is pain, and ignorance is the fruit of Tamas.	14.16 राम्रो कर्मको फल सात्त्विक र शुद्ध भन्छन्, निश्चय नै रजसको फल दुःख हो, अज्ञानता तामसको फल हो।	14.16 선한 행위의 열매는 사트빅(Sattvic)이고 순수하다고 그들은 말합니다. 진실로 라자스(Rajas)의 열매는 고통이고 무지는 타마스(Tamas)의 열매입니다.
17	सत्त्वात्सञ्जायते ज्ञानं रजसो लोभ एव च । प्रमादमोहौ तमसो भवतोऽज्ञानमेव च ॥१४-१७॥	14.17 From Sattva arises knowledge, and greed from Rajas; heedlessness and delusion arise from Tamas, and also ignorance.	14.17 सत्वबाट ज्ञान र रजसबाट लोभ उत्पन्न हुन्छ। अज्ञानता र भ्रम तामसबाट उत्पन्न हुन्छ, अज्ञानता पनि।	14.17 Sattva 에서 지식이 생기고 Rajas 에서 탐욕이 나옵니다. 부주의함과 미혹은 타마에서 생기며 또한 무지에서 생기느니라.
18	ऊर्ध्वं गच्छन्ति सत्त्वस्था मध्ये तिष्ठन्ति	14.18 Those who are	14.18 सत्वमा बस्नेहरू माथि	14.18 사트바(Sattva)에 앓은

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	राजसाः । जघन्यगुणवृत्तिस्था अधो गच्छन्ति तामसाः ॥१४-१८॥	seated in Sattva go upwards; the Rajasic dwell in the middle; and the Tamasic, abiding in the function of the lowest Guna, go downwards.	जान्छन्। बीचमा राजसिक बस्छन्; र तामसिक, निम्नतम गुणको कार्यमा रहँदै, तल जान्छन्।	자들은 위로 올라간다; Rajasic 은 중앙에 거주합니다. 그리고 가장 낮은 गु나(Guna)의 기능을 수행하는 타마스(Tamasic)는 아래로 내려간다.
19	नान्यं गुणेभ्यः कर्तारं यदा द्रष्टानुपश्यति । गुणेभ्यश्च परं वेत्ति मद्भावं सोऽधिगच्छति ॥१४-१९॥	14.19 When the seer beholds no agent other than the Gunas and knows That which is higher than they, he attains to My Being.	14.19 जब द्रष्टाले गुणहरू बाहेक अरु कुनै कारक देख्दै र तिनीहरू भन्दा उच्च के हो भनेर जान्दछन्, तब उसले मेरो अस्तित्वलाई प्राप्त गर्दछ।	14.19 선견자는 구나스 외에 다른 어떤 대리인도 보지 않고 그들보다 더 높은 것을 알 때, 그는 나의 존재에 도달한다.
20	गुणानेतानतीत्य त्रीन्देही देहसमुद्भवान् । जन्ममृत्युजरादुःखैर्विमुक्तोऽमृतमश्नुते ॥१४-२०॥	14.20 The embodied one having crossed beyond these three Gunas out of which the body is evolved, is freed from birth, death, decay and pain, and attains to immortality.	14.20 शरीरको उत्पत्ति भएका यी तीन गुणलाई पार गरेर अवतारित व्यक्ति जन्म, मृत्यु, क्षय र पीडाबाट मुक्त भएर अमरत्व प्राप्त गर्छ।	14.20 육체가 진화된 이 세 구나를 넘어서 육신을 갖춘 사람은 태어남, 죽음, 쇠퇴, 고통에서 벗어나 불멸을 얻습니다.
21	अर्जुन उवाच । कैर्लिङ्गैस्त्रीन्गुणानेतानतीतो भवति प्रभो । किमाचारः कथं चैतांस्त्रीन्गुणानतिवर्तते ॥१४-२१॥	14.21 Arjuna said What are the marks of him who has transcended the three alities, O Lord? What is his	14.21 अर्जुनले भने, हे प्रभु, तिनै गुणलाई पार गर्ने उहाँको चिन्ह के हो? उहाँको आचरण के हो र उहाँ यी तीन तत्वहरू भन्दा पर कसरी	14.21 아르주나가 말했습니다, 오 주님, 세 가지 능력을 초월한 자의 표식은

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		conduct and how does he go beyond these three alities?	जानुहुन्छ?	무엇입니까? 그의 행동은 무엇이며 어떻게 이 세 가지 특성을 뛰어넘을 수 있습니까?
22	श्रीभगवानुवाच । प्रकाशं च प्रवृत्तिं च मोहमेव च पाण्डव । न द्वेष्टि सम्प्रवृत्तानि न निवृत्तानि काङ्क्षति ॥१४-२२॥	14.22 The Blessed Lord said When light, activity and delusion are present, he hates them not, nor does he long for them when they are absent.	14.22 धन्य प्रभुले भन्नुभयो जब प्रकाश, गतिविधि र भ्रम उपस्थित हुन्छ, उहाँले तिनीहरूलाई घृणा गर्नुहुन्छ, न त तिनीहरू अनुपस्थित हुँदा उहाँ तिनीहरूको लागि चाहनुहुन्न।	14.22 주님께서는 빛과 활동과 미혹이 있을 때에는 그것들을 미워하지 않으시고 그것들이 없을 때에는 그것들을 그리워하지 않으신다고 말씀하셨습니다.
23	उदासीनवदासीनो गुणैर्यो न विचाल्यते । गुणा वर्तन्त इत्येवं योऽवतिष्ठति नेङ्गते ॥१४-२३॥	14.23 He who, seated like one unconcerned, is not moved by the alities, and who, knowing that the alities are active, is self-centred and moves not.	14.23 जो बेफिकीर जस्तै बसेको छ, उसलाई अल्टिलिटीहरूबाट उत्प्रेरित हुँदैन, र जो अल्टिहरू सक्रिय छन् भनी जान्दछ, त्यो आत्मकेन्द्रित हुन्छ र चल्दैन।	14.23 무관심한 사람처럼 앉아 있는 사람은 세력에 흔들리지 않으며, 세력이 활동하고 있음을 알면서도 자기 중심적이고 움직이지 않는 사람입니다.
24	समदुःखसुखः स्वस्थः समलोष्टाश्मकाञ्चनः । तुल्यप्रियाप्रियो धीरस्तुल्यनिन्दात्मसंस्तुतिः ॥१४-२४॥	14.24 Who is the same in pleasure and pain, who dwells in the Self, to whom a clod of earth, stone and gold are alike, who is the	14.24 सुख-दुःखमा जो समान छ, जो आत्ममा वास गर्छ, जसको लागि माटो, ढुङ्गा र सुन समान छन्, जो प्रिय र अमित्रका लागि समान छन्, जो दृढ छन् र	14.24 즐거움과 고통이 동일하신 분, 진아 안에 거하시는 분, 땅과 돌, 금 덩어리가 동일하신 분, 사랑하는 자와 불친절한

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		same to the dear and the unfriendly, who is firm, and to whom censure and praise are as one.	जसको निन्दा र प्रशंसा एउटै छ।	자에게 동일하신 분, 확고한 분, 비난과 찬미가 하나되는 분.
25	मानापमानयोस्तुल्यस्तुल्यो मित्रारिपक्षयोः । सर्वारम्भपरित्यागी गुणातीतः स उच्यते ॥१४-२५॥	14.25 Who is the same in honour and dishonour, the same to friend and foe, abandoning all undertakings he is said to have transcended the alities.	14.25 जो इज्जत र बेइज्जतमा समान छ, मित्र र शत्रुमा उस्तै छ, सबै कर्म त्यागेर परोपकारलाई पार गरेको छ भनिन्छ।	14.25 그는 명예와 불명예가 동일하고 친구와 적에게 동일하며 모든 일을 버리고 동맹을 초월했다고 합니다.
26	मां च योऽव्यभिचारेण भक्तियोगेन सेवते । स गुणान्समतीत्यैतान्ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥१४-२६॥	14.26 And he who serves Me with unswerving devotion, he, crossing beyond the alities, is fit for becoming Brahman.	14.26 र जसले अविचल भक्तिले मेरो सेवा गर्छ, ऊ नै सर्वार्थ पार गरेर ब्रह्म बन्न योग्य हुन्छ।	14.26 그리고 변함없는 헌신으로 나를 섬기는 사람은 모든 것을 초월하여 브라만이 되기에 적합하다.
27	ब्रह्मणो हि प्रतिष्ठाहममृतस्याव्ययस्य च । शाश्वतस्य च धर्मस्य सुखस्यैकान्तिकस्य च ॥१४-२७॥	14.27 For I am the abode of Brahman, the immortal and the immutable, of everlasting Dharma and of absolute bliss.	१४.२७ किनकि म ब्रह्म, अमर र अपरिवर्तनीय, नित्य धर्म र परम आनन्दको वास हुँ।	14.27 나는 불멸이고 불변이며 영원한 다르마와 절대적인 행복이 있는 브라만의 거처이기 때문이다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 14.1–14.27 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय १५

Puruṣottama Yoga • पुरुषोत्तमयोगः • 지고한 인격의 요가

Chapter 15: The Yoga of the Supreme Person • 20 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	श्रीभगवानुवाच । ऊर्ध्वमूलमधःशाखमश्वत्थं प्राहुरव्ययम् । छन्दांसि यस्य पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित् ॥१५-१॥	15.1 The Blessed Lord said They (the wise) speak of the indestructible peepul tree having its root above and branches below, whose leaves are the metres or hymns: he who knows it is a knower of the Vedas.	15.1 धन्य भगवानले भन्नुभयो तिनीहरू (बुद्धिमान) अविनाशी पीपुल रूखको कुरा गर्छन् जसको माथि जरा र तल हाँगाहरू छन्, जसका पातहरू मीटर वा भजन हुन् जसले जान्दछ त्यो वेदको जान्दछ।	15.1 복되신 주님께서 말씀하시길 그들(현자들)은 위에 뿌리가 있고 아래에 가지가 있고 그 잎사귀가 운을 또는 찬송가인 불멸의 잣나무에 대해 말합니다. 그것을 아는 사람은 베다를 아는 사람입니다.
2	अधश्चोर्ध्वं प्रसृतास्तस्य शाखा गुणप्रवृद्धा विषयप्रवालाः । अधश्च मूलान्यनुसन्ततानि कर्मानुबन्धीनि मनुष्यलोके ॥१५-२॥	15.2 Below and above spread its branches, nourished by the Gunas; sense-objects are its buds; and below, in the world of men, stretch forth the roots, originating action.	15.2 तल र माथि यसको हाँगाहरू फैलाउनुहोस्, गुणहरू द्वारा पोषण; इन्द्रिय-वस्तुहरू यसको कोपहरू हुन्; र तल, पुरुषहरूको संसारमा, जराहरू फैलाउनुहोस्, उत्पत्ति कार्य।	15.2 구나스의 영양을 받아 가지가 위와 위로 펼쳐집니다. 감각대상은 그것의 새싹입니다. 그리고 아래, 인간 세계에서는 뿌리를 뻗어 행위의 근원이 됩니다.
3	न रूपमस्येह तथोपलभ्यते	15.3 Its form is not	15.3 यसको रूप यहाँ न त	15.3 여기서는 그 형태가 그

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	नान्तो न चादिर्न च सम्प्रतिष्ठा । अश्वत्थमेनं सुविरूढमूलं असङ्गशस्त्रेण दृढेन छित्त्वा ॥१५-३॥	perceived here as such, neither its end nor its origin, nor its foundation nor resting place: having cut asunder this firmly rooted peepul tree with the strong axe of non-attachment.	यसको अन्त्य, न यसको उत्पत्ति, न यसको जग र न विश्राम स्थान: यो दृढतापूर्वक जरा भएको पीपुल रुखलाई असम्बन्धको बलियो बञ्चरोले काटेर।	자체로 인식되지 않으며, 그 끝도, 그 근원도, 그 기초도, 안식처도 없습니다. 무집착의 강한 도끼로 뿌리가 굳건히 자리잡은 자작나무를 잘라버렸기 때문입니다.
4	ततः पदं तत्परिमार्गितव्यं यस्मिन्गता न निवर्तन्ति भूयः । तमेव चाद्यं पुरुषं प्रपद्ये । यतः प्रवृत्तिः प्रसृता पुराणी ॥१५-४॥	15.4 Then That goal should be sought for, whither having gone none returns again. I seek refuge in that Primeval Purusha Whence streamed forth the ancient activity or energy.	15.4 त्यसपछि त्यो लक्ष्य खोज्नुपर्छ, जहाँ गएपछि फेरि फर्केर आउँदैन। म त्यो प्राचिन पुरुषको शरण खोज्छु जहाँबाट प्राचीन गतिविधि वा ऊर्जा प्रवाहित भयो।	15.4 그런 다음 그 목표를 찾아야 하며, 어디로 갔는지 다시는 돌아오지 않습니다. 나는 고대의 활동이나 에너지가 흘러나온 원시 푸루샤에게서 피난처를 찾습니다.
5	निर्मानमोहा जितसङ्गदोषा अध्यात्मनित्या विनिवृत्तकामाः । द्वन्द्वैर्विमुक्ताः सुखदुःखसंज्ञैर्- गच्छन्त्यमूढाः पदमव्ययं तत् ॥१५-५॥	15.5 Free from pride and delusion, victorious over the evil of attachment, dwelling constantly in the Self, their desires having completely turned away, freed from the pairs of opposites known as pleasure and pain, the	15.5 घमण्ड र मोहबाट मुक्त, आसक्तिको दुष्टतामाथि विजयी, सदा आत्ममा वास गर्ने, आफ्ना इच्छाहरू पूर्णतया विमुख भएर, सुख र पीडा भनेर चिनिने विपरीतहरूको जोडीबाट मुक्त भएर, मोहविहीनहरू अनन्त लक्ष्यमा पुग्छन्।	15.5 교만과 미혹에서 벗어나고, 애착의 악을 이기고, 항상 진아 안에 거하며, 욕망이 완전히 사라지고, 쾌락과 고통이라는 반대되는 쌍에서 벗어나 현혹되지 않는 사람들은

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		undeluded reach the eternal goal.		영원한 목표에 도달합니다.
6	न तद्भासयते सूर्यो न शशाङ्को न पावकः । यद्गत्वा न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥१५-६॥	15.6 Neither doth the sun illumine there nor the moon, nor the fire; having gone thither they return not; that is My supreme abode.	15.6 त्यहाँ न सूर्यले उज्यालो दिन्छ, न चन्द्रमा, न आगोले; त्यहाँ गएपछि तिनीहरू फर्केर आउँदैनन्। त्यो मेरो सर्वोच्च निवास हो।	15.6 거기에는 해나 달이나 불도 비치지 않습니다. 그들은 거기로 갔다가 돌아오지 않습니다. 그것이 나의 최고의 거처이다.
7	ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः । मनःषष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति ॥१५-७॥	15.7 An eternal portion of Myself having become a living soul in the world of life, draws to (itself) the (five) senses with the mind for the sixth, abiding in Nature.	15.7 जीवनको संसारमा जीवित आत्मा बनेर म आफैंको एक शाश्वत अंश छैटौंको लागि मनको साथ (पाँच) इन्द्रियहरूलाई आकर्षित गर्दछ, प्रकृतिमा रहन्छ।	15.7 생명의 세계에서 살아있는 영혼이 된 나 자신의 영원한 부분은 자연에 머무르면서 여섯 번째 감각과 함께 (오) 감각을 끌어당깁니다.
8	शरीरं यदवाप्नोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः । गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धानिवाशयात् ॥१५-८॥	15.8 When the Lord (as the individual soul) obtains a body and when He leaves it, He takes these and goes (with them) as the wind takes the scents from their seats (flowers, etc.).	15.8 जब भगवानले (व्यक्तिगत आत्माको रूपमा) शरीर प्राप्त गर्नुहुन्छ र जब उहाँले यसलाई छोड्नुहुन्छ, उहाँले तिनीहरूलाई लिनुहुन्छ र (तिनीहरूसँग) जानुहुन्छ जसरी हावाले तिनीहरूको आसन (फूलहरू, आदि) बाट सुगन्ध लिन्छ।	15.8 주님(개별 영혼으로서)이 몸을 얻고 떠날 때, 바람이 그들의 자리(꽃 등)에서 향기를 앗아가듯이 그는 이것을 가지고 (그들과 함께) 가십니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
9	श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च रसनं घ्राणमेव च । अधिष्ठाय मनश्चायं विषयानुपसेवते ॥१५-९॥	15.9 Presiding over the ear, the eye, touch, taste and smell, as well as the mind, it enjoys the objects of the senses.	१५.९ कान, आँखा, स्पर्श, स्वाद, गन्ध र मनको अधिपत्य राखेर इन्द्रियका वस्तुहरूको आनन्द लिन्छ।	15.9 귀, 눈, 촉각, 미각, 후각과 마음을 주관하며 감각 대상을 즐긴다.
10	उत्क्रामन्तं स्थितं वापि भुञ्जानं वा गुणान्वितम् । विमूढा नानुपश्यन्ति पश्यन्ति ज्ञानचक्षुषः ॥१५-१०॥	15.10 The deluded do not see Him Who departs, stays and enjoys; but they who possess the eye of knowledge behold Him.	15.10 मोहमा परेकाहरूले उहाँलाई देख्दैनन् जो प्रस्थान गर्छ, बस्छ र आनन्द लिन्छ। तर ज्ञानको आँखा भएकाहरूले उहाँलाई हेर्छन्।	15.10 미혹에 빠진 사람들은 떠나고 머물며 즐기는 분을 보지 못합니다. 그러나 지식의 눈을 가진 사람들은 그분을 봅니다.
11	यतन्तो योगिनश्चैनं पश्यन्त्यात्मन्यवस्थितम् । यतन्तोऽप्यकृतात्मानो नैनं पश्यन्त्यचेतसः ॥१५-११॥	15.11 The Yogins striving (for perfection) behold Him dwelling in the Self; but, the unrefined and unintelligent, even though striving, see Him not.	15.11 (पूर्णताको लागि) प्रयासरत योगीहरूले उहाँलाई आत्ममा वास गरिरहेको देख्छन्। तर, अपरिष्कृत र बुद्धिहीन, प्रयास गर्दा पनि, उहाँलाई देख्दैनन्।	15.11 (완전함을 위해) 노력하는 요긴들은 그분이 자아 안에 거하시는 것을 봅니다. 그러나 세련되지 못하고 어리석은 사람들은 애쓰더라도 그분을 보지 못합니다.
12	यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेऽखिलम् । यच्चन्द्रमसि यच्चाग्नौ तत्तेजो विद्धि मामकम् ॥१५-१२॥	15.12 That light which residing in the sun illumines the whole world, that which is in the moon and in the	15.12 सूर्यमा रहने त्यो ज्योतिले सारा जगतलाई उज्यालो पार्छ, जुन चन्द्रमा र अग्निमा छ त्यो ज्योति मेरो हो भनेर जान्दछन्।	15.12 태양 속에 있는 그 빛은 온 세상을 비추고, 달과 불 속에 있는 것도 그 빛이 내 것임을 안다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		fire know that light to be Mine.		
13	गामाविश्य च भूतानि धारयाम्यहमोजसा । पुष्णामि चौषधीः सर्वाः सोमो भूत्वा रसात्मकः ॥१५-१३॥	15.13 Permeating the earth I support all beings by (My) energy; and having become the watery moon I nourish all herbs.	15.13 पृथ्वीमा व्याप्त म (मेरो) शक्तिद्वारा सबै प्राणीहरूलाई समर्थन गर्दछु; र पानीको चन्द्रमा बनेर म सबै जडीबुटीहरू पोषण गर्छु।	15.13 지구에 스며들어 나는 (나의) 에너지로 모든 존재를 지탱한다. 그리고 물의 달이 되어 모든 약초에 영양을 공급합니다.
14	अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः । प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नं चतुर्विधम् ॥१५-१४॥	15.14 Having become the fire Vaisvanara, I abide in the body of living beings and, associated with the Prana and the Apana, digest the fourfold food.	१५.१४ अग्नी वैश्वानर बनेर म जीवको शरीरमा वास गर्छु र प्राण र अपानसँग जोडिएर चौथो भोजन पचाउँछु।	15.14 불 바이스바나라(Vaisvanara)가 되어 나는 생명체의 몸에 머물며 프라나(Prana)와 아파나(Apana)와 결합하여 네 가지 음식을 소화합니다.
15	सर्वस्य चाहं हृदि सन्निविष्टो मतः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनञ्च । वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यो वेदान्तकृद्वेदविदेव चाहम् ॥१५-१५॥	15.15 And I am seated in the hearts of all; from Me are memory and knowledge, as well as their absence. I am verily That which has to be known by all the Vedas; I am indeed the author of the Vedanta and the knower of the Vedas am I.	15.15 अणि म सबैको हृदयमा बसेको छु। मबाट स्मृति र ज्ञान, साथै तिनीहरूको अनुपस्थिति। म साँच्चै नै हुँ, जसलाई सबै वेदहरूले जान्नु पर्छ। वास्तवमा म वेदान्तको कर्ता हुँ र वेदको जान्ने पनि म नै हुँ।	15.15 그리고 나는 모든 사람의 마음 속에 자리잡고 있습니다. 나에게서는 기억과 지식, 그리고 그것들의 부재도 있다. 나는 진실로 모든 베다에 의해 알려져야만 하는 존재이다. 나는 참으로 베단타의 저자이고 베다를

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				아는 사람은 바로 나이다.
16	द्वाविमौ पुरुषौ लोके क्षरश्चाक्षर एव च । क्षरः सर्वाणि भूतानि कूटस्थोऽक्षर उच्यते ॥१५-१६॥	15.16 Two Purushas there are in this world, the perishable and the imperishable. All beings are the perishable and the Kutastha the unchanging is called the imperishable.	१५.१६ यस संसारमा नाशवान र अविनाशी दुई पुरुष छन्। सबै प्राणीहरू नाशवान छन् र अपरिवर्तनीय कुटस्थलाई अविनाशी भनिन्छ।	15.16 이 세상에는 두 명의 푸루샤가 있는데, 썩어가는 것과 썩지 않는 것이다. 모든 존재는 소멸하기 쉬운 존재이고 불변하는 쿠타스타를 불멸의 존재라고 부른다.
17	उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः । यो लोकत्रयमाविश्य बिभर्त्यव्यय ईश्वरः ॥१५-१७॥	15.17 But distinct is the Supreme Purusha called the highest Self, the indestructible Lord Who, pervading the three worlds, sustains them.	15.17 तर पृथक परमपुरुष हुनुहुन्छ जसलाई परम स्वयम्, अविनाशी भगवान् भनिन्छ, जसले तीन लोकमा व्याप्त भई पालनपोषण गर्नुहुन्छ।	15.17 그러나 가장 높은 자아, 즉 세 세계에 퍼져 그들을 지탱하는 불멸의 주라고 불리는 지고한 푸루샤는 뚜렷이 구별됩니다.
18	यस्मात्क्षरमतीतोऽहमक्षरादपि चोत्तमः । अतोऽस्मि लोके वेदे च प्रथितः पुरुषोत्तमः ॥१५-१८॥	15.18 As I transcend the perishable and am even higher than the imperishable, I am declared to be the highest Purusha in the world and in the Vedas.	15.18 म नाशवानलाई पार गर्दै अविनाशीभन्दा पनि उच्च भएकोले संसार र वेदहरूमा म सर्वोच्च पुरुष घोषित भएँ।	15.18 나는 썩는 것을 초월하고 불멸의 것보다 더 높기 때문에 나는 세상과 베다에서 가장 높은 푸루샤로 선언됩니다.
19	यो मामेवमसम्मूढो जानाति पुरुषोत्तमम् ।	15.19 He who, undeluded,	15.19 जसले मलाई परम पुरुषको	15.19 미혹되지 않고 나를

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	स सर्वविद्भजति मां सर्वभावेन भारत ॥१५-१९॥	knows Me thus as the highest Purusha, he, knowing all, worships Me with his whole being (heart), O Arjuna.	रूपमा यसरी जान्दछन्, उसले सबैलाई थाहा पाएर आफ्नो सम्पूर्ण हृदयले मेरो पूजा गर्दछ, हे अर्जुन।	최고의 푸루샤로 아는 사람, 모든 것을 알고 온 존재(마음)를 다해 나를 숭배하는 사람, 오 아르주나.
20	इति गुह्यतमं शास्त्रमिदमुक्तं मयानघ । एतद्बुद्ध्वा बुद्धिमान्स्यात्कृतकृत्यश्च भारत ॥१५-२०॥	15.20 Thus, this most secret science has been taught by Me, O sinless one; on knowing this, a man becomes wise, and all his duties are accomplished, O Arjuna.	15.20 यसरी, यो सबैभन्दा गोप्य विज्ञान, हे पापरहित, मद्द्वारा सिकाइएको छ; यो थाहा पाएपछि मानिस ज्ञानी बन्छ र उसको सबै कर्तव्य पूरा हुन्छ, हे अर्जुन।	15.20 그러므로 오 죄 없는 자여, 이 가장 비밀스러운 과학은 나에 의해 가르쳐졌다. 오 아르주나여, 이것을 알면 사람은 현명해지고 그의 모든 의무는 완수됩니다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 15.1–15.20 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय १६

Daivāsura Sampad Vibhāga Yoga · दैवासुरसम्पद्विभागयोगः · 신성과 악마적 성향의 구분 요가

Chapter 16: The Yoga of the Divine and Demoniacal Qualities · 24 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	श्रीभगवानुवाच । अभयं सत्त्वसंशुद्धिर्ज्ञानयोगव्यवस्थितिः । दानं दमश्च यज्ञश्च स्वाध्यायस्तप आर्जवम् ॥१६-१॥	16.1 The Blessed Lord said Fearlessness, purity of heart, steadfastness in knowledge and Yoga, almsgiving, control of the senses, sacrifice, study of scriptures, austerity and straightforwardness.	16.1 भगवानले निर्भयता, हृदयको शुद्धता, ज्ञान र योगमा स्थिरता, दान, इन्द्रियहरूको नियन्त्रण, त्याग, शास्त्रको अध्ययन, तपस्या र सरलता भन्नुभयो।	16.1 복되신 주님께서는 두려움 없음, 마음의 순결, 지식과 요가에 대한 확고부동함, 자선, 감각 절제, 희생, 경전 연구, 고행 및 솔직함을 말씀하셨습니다.
2	अहिंसा सत्यमक्रोधस्त्यागः शान्तिरपैशुनम् । दया भूतेष्वलोलुप्त्वं मार्दवं ह्रीरचापलम् ॥१६-२॥	16.2 Harmlessness, truth, absence of anger, renunciation, peacefulness, absence of crookedness, compassion towards beings, non-covetousness, gentleness, modesty, absence of fickleness.	१६.२ निर्दोषता, सत्यता, क्रोधको अभाव, त्याग, शान्ति, कुटिलता, प्राणीप्रति करुणा, लोभ, नम्रता, नम्रता, चंचलताको अभाव।	16.2 무해함, 진실함, 분노함 없음, 포기함, 평화로움, 구부러짐 없음, 존재에 대한 연민, 탐심 없음, 온화함, 겸허함, 변덕스러움 없음.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
3	तेजः क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता भवन्ति सम्पदं दैवीमभिजातस्य भारत १६-३	16.3 Vigour, forgiveness, fortitude, purity, absence of hatred, absence of pride these belong to the one born for a divine state, O Arjuna.	16.3 जोश, क्षमा, धैर्य, पवित्रता, घृणाको अभाव, घमण्डको अभाव यी ईश्वरीय अवस्थाको लागि जन्मेका व्यक्तिका हुन्, हे अर्जुन।	16.3 활력, 용서, 불굴의 의지, 순수함, 증오의 부재, 자만심의 부재, 이것들은 신성한 상태를 위해 태어난 사람, 오 아르주나에게 속합니다.
4	दम्भो दर्पोऽभिमानश्च क्रोधः पारुष्यमेव च अज्ञानं चाभिजातस्य पार्थ सम्पदमासुरीम् १६-४	16.4 Hypocrisy, arrogance and self-conceit, anger and also harshness and ignorance, belong to one who is born for a demoniacal state, O Partha (Arjuna).	१६.४ हे पार्थ (अर्जुन) आसुरी अवस्थाको लागि जन्मेको पाखण्ड, अहंकार र स्वाभिमान, क्रोध र कठोरता र अज्ञानता पनि हो।	16.4 위선, 오만, 자만, 분노, 또한 가혹함과 무지는 악마 같은 국가, 오 파르타(아르주나)를 위해 태어난 자에게 속합니다.
5	दैवी सम्पद्विमोक्षाय निबन्धायासुरी मता । मा शुचः सम्पदं दैवीमभिजातोऽसि पाण्डव १६-५	16.5 The divine nature is deemed conducive to liberation, and the demoniacal to bondage. Grieve not, O Arjuna, thou art born with divine endowments.	16.5 ईश्वरीय प्रकृति मुक्तिको लागि अनुकूल मानिन्छ, र आसुरी बन्धन को लागी। हे अर्जुन, शोक नगर, तिमी दैवी सम्पत्ति लिएर जन्मेका हौ।	16.5 신성한 본성은 해방에 도움이 되고 악마적인 본성은 속박에 도움이 되는 것으로 간주됩니다. 오 아르주나여, 슬퍼하지 마십시오. 당신은 신성한 자질을 갖고 태어났습니다.
6	द्वौ भूतसर्गौ लोकेऽस्मिन्दैव आसुर एव च	16.6 There are two types of	16.6 यस संसारमा दुई प्रकारका	16.6 이 세상에는 두 가지

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	 दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे शृणु ॥१६-६॥	beings in this world, the divine and the demoniacal; the divine has been described at length; hear from Me, O Arjuna, of the demoniacal.	प्राणीहरू छन्, दिव्य र आसुरी; परमात्मा लामो वर्णन गरिएको छ; हे अर्जुन, मबाट दानवको कुरा सुन।	유형의 존재, 즉 신적인 존재와 악마적인 존재가 있습니다. 신성은 길게 설명되었습니다. 오 아르주나여, 나에게서 악마에 대한 이야기를 들어라.
7	प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जना न विदुरासुराः न शौचं नापि चाचारो न सत्यं तेषु विद्यते ॥१६-७॥	16.7 The demoniacal know not what to do and what to refrain from; neither purity, nor right conduct nor truth is found in them.	16.7 राक्षसीहरूलाई थाहा छैन के गर्ने र केबाट टाढा रहने; तिनीहरूमा न शुद्धता, न सही आचरण र सत्यता पाइन्छ।	16.7 악마 같은 사람들은 무엇을 해야 할지, 무엇을 삼가야 할지 모릅니다. 그들에게는 순결도 없고 올바른 행실도 없고 진실도 없습니다.
8	असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदाहुरनीश्वरम् अपरस्परसम्भूतं किमन्यत्कामहैतुकम् ॥१६-८॥	16.8 They say, "This universe is without truth, without (moral) basis, without a God, brought about by mutual union, with lust for its cause; what else?"	16.8 तिनीहरू भन्छन्, "यो ब्रह्माण्ड सत्य बिना, (नैतिक) आधार बिना, भगवान बिना, आपसी मिलन द्वारा, यसको कारण को लागी लालसा संग ल्याइएको छ, अरु के के छ?"	16.8 그들은 말합니다. "이 우주는 진리도 없고, (도덕적) 근거도 없고, 신도 없고, 상호 결합과 그 원인에 대한 욕망으로 인해 생겨난 것입니다. 또 무엇이겠습니까?"
9	एतां दृष्टिमवष्टभ्य नष्टात्मानोऽल्पबुद्धयः 	16.9 Holding this view, these ruined souls of small	16.9 यो विचारलाई धारण गरेर, यी क्षुद्र बुद्धि र उग्र कर्मका	16.9 이러한 견해를 갖고 있는 이 망가진 영혼들은

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	प्रभवन्त्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोऽहिताः ॥१६-९॥	intellect and fierce deeds, come forth as the enemies of the world for its destruction.	विनाशी आत्माहरू संसारको विनाशको लागि शत्रु बनेर निस्कन्छन्।	낮은 지능과 맹렬한 행위로 세상을 멸망시키기 위한 원수로 등장합니다.
10	काममाश्रित्य दुष्पूरं दम्भमानमदान्विताः । मोहाद्गृहीत्वासद्ग्राहान्प्रवर्तन्तेऽशुचित्रताः ॥१६-१०॥	16.10 Filled with insatiable desires, full of hypocrisy, pride and arrogance, holding evil ideas through delusion, they work with impure resolves.	16.10 अतृप्त अभिलाषाले भरिएको, कपट, घमण्ड र अहंकारले भरिएको, भ्रमद्वारा दुष्ट विचार धारण गरी अशुद्ध संकल्पले काम गर्छ।	16.10 만족할 줄 모르는 욕망으로 가득 차 있고, 위선과 교만과 오만으로 가득 차 있으며, 미혹을 통해 악한 생각을 품고 불순한 결심을 가지고 일합니다.
11	चिन्तामपरिमेयां च प्रलयान्तामुपाश्रिताः । कामोपभोगपरमा एतावदिति निश्चिताः ॥१६-११॥	16.11 Giving themselves over to immeasurable cares ending only with death, regarding gratification of lust as their highest aim, and feeling sure that that is all.	16.11 आफूलाई मृत्युको साथ समाप्त हुने अथाह चिन्ताको अधीनमा सुम्पिनु, वासनाको तृप्तिलाई आफ्नो उच्च लक्ष्य मानेर, र यति नै हो भनी विश्वस्त हुनु।	16.11 죽음에 이르는 헤아릴 수 없는 근심에 자신을 맡기고 정욕의 만족을 최고의 목표로 삼고 그것이 전부라고 확신합니다.
12	आशापाशशतैर्बद्धाः कामक्रोधपरायणाः । ईहन्ते कामभोगार्थमन्यायेनार्थसञ्चयान् ॥१६-१२॥	16.12 Bound by a hundred ties of hope, given over to lust and anger, they strive to obtain by unlawful means hoards to wealth for sensual enjoyments.	16.12 आशाका सयौं बन्धनहरूमा बाँधिएका, कामवासना र क्रोधको अधीनमा परेर, तिनीहरू कामुक भोगहरूका लागि गैरकानूनी साधनहरूद्वारा धन जम्मा गर्ने प्रयास गर्छन्।	16.12 그들은 수백 가지 희망의 끈에 묶여 정욕과 분노에 빠져 불법적인 방법으로 감각적 즐거움을 위해 부를 축적하려고

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				노력합니다.
13	इदमद्य मया लब्धमिमं प्राप्स्ये मनोरथम् इदमस्तीदमपि मे भविष्यति पुनर्धनम् १६-१३	16.13 "This has been gained by me today; this desire of mine I shall fulfill; this is mine and this wealth also shall be mine in future."	16.13 "यो आज मैले पाएको छु, मेरो यो चाहना म पूरा गर्नेछु; यो मेरो हो र यो धन भविष्यमा पनि मेरो हुनेछ।"	16.13 "오늘 내가 얻은 것은 이것이니 나의 이 소원을 이루리라 이것이 내 것이요 이 재물도 장래에도 내 것이 되리라"
14	असौ मया हतः शत्रुर्हनिष्ये चापरानपि ईश्वरोऽहमहं भोगी सिद्धोऽहं बलवान्सुखी १६-१४	16.14 "That enemy has been slain by me; and others also I shall slay. I am the lord. I enjoy. I am perfect, powerful and happy."	16.14 "त्यो शत्रु मबाट मारिएको छ, र अरूलाई पनि म मार्नेछु। म प्रभु हुँ। म आनन्द लिन्छु। म सिद्ध, शक्तिशाली र सुखी छु।"	16.14 "저 원수는 내가 죽였고 다른 사람들도 죽일 것이다. 나는 주님이다. 나는 기뻐한다. 나는 완전하고 강력하며 행복하다."
15	आद्योऽभिजनवानस्मि कोऽन्योऽस्ति सदृशो मया यक्ष्ये दास्यामि मोदिष्य इत्यज्ञानविमोहिताः १६-१५	16.15 "I am rich and born in a noble family. Who else is equal to me? I shall perform sacrifices. I shall give (charity). I shall rejoice," thus deluded by ignorance.	16.15 "म धनी हुँ र कुलीन परिवारमा जन्मेको छु। मेरो बराबर अरु को छ? म यज्ञ गर्नेछु। म दान (दान) गर्नेछु। म आनन्दित हुनेछु," यसरी अज्ञानताको भ्रममा परेको छु।	16.15 "나는 부자이고 고귀한 가문에서 태어났습니다. 나 같은 사람이 또 어디 있겠습니까? 나는 희생을 바칠 것입니다. 나는 (자선을) 바칠 것입니다. 나는 기뻐할 것입니다"라고 무지에 속았습니다.
16	अनेकचित्तविभ्रान्ता मोहजालसमावृताः	16.16 Bewildered by many	16.16 कैयौं कल्पनाले चकित	16.16 그들은 많은 생각에

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	प्रसक्ताः कामभोगेषु पतन्ति नरकेऽशुचौ ॥१६-१६॥	a fancy, entangled in the snare of delusion, addicted to the gratification of lust, they fall into a foul hell.	भएर, मोहको पासोमा फसेका, वासनाको तृप्तिको लतमा फसेका छन्, तिनीहरू दुष्ट नरकमा पर्छन्।	미혹되고 미혹의 올무에 걸리고 음욕의 만족에 빠져 더러운 지옥에 떨어지나니
17	आत्मसम्भाविताः स्तब्धा धनमानमदान्विताः । यजन्ते नामयज्ञैस्ते दम्भेनाविधिपूर्वकम् ॥१६-१७॥	16.17 Self-conceited, stubborn, filled with the pride and intoxication of wealth, they perform sacrifices in name out of ostentation, contrary to scriptural ordinances.ॐ	१६.१७ स्वाभिमानी, जिद्दी, धनको घमण्ड र नशाले भरिएका, शास्त्रको नियमविपरीत देखाएर नाममा यज्ञ गर्छन्।	16.17 그들은 자만하고 완고하며 교만과 재물의 도취로 가득 차서, 성경의 규례를 거스려 허식으로 명목상 제사를 드리는 자들입니다.
18	अहंकारं बलं दर्पं कामं क्रोधं च संश्रिताः । मामात्मपरदेहेषु प्रद्विषन्तोऽभ्यसूयकाः ॥१६-१८॥	16.18 Given over to egoism, power, haughtiness, lust and anger, these malicious people hate Me in their own bodies and in those of others.	16.18 अहंकार, शक्ति, अहंकार, वासना र क्रोधको अधीनमा परेका यी दुष्ट मानिसहरूले मलाई आफ्नो शरीरमा र अरुको शरीरमा घृणा गर्छन्।	16.18 이 악한 자들은 이기심과 권력과 오만함과 정욕과 분노에 빠져 자기 몸과 다른 사람의 몸으로 나를 미워합니다.
19	तानहं द्विषतः क्रूरान्संसारेषु नराधमान् । क्षिपाम्यजस्रमशुभानासुरीष्वेव योनिषु ॥१६-१९॥	16.19 Those cruel haters, worst among men in the world, I hurl those evil-doers into the wombs of demons only.	16.19 ती क्रूर घृणा गर्नेहरू, संसारका मानिसहरूमध्ये सबैभन्दा खराब, म ती दुष्टहरूलाई राक्षसहरूको गर्भमा मात्र फालिदिन्छु।	16.19 세상에서 사람 중에 가장 악하고 악랄한 저 악한 자들을 내가 마귀의 자궁에 던져 놓느니라.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
20	आसुरीं योनिमापन्ना मूढा जन्मनि जन्मनि । मामप्राप्यैव कौन्तेय ततो यान्त्यधमां गतिम् ॥१६-२०॥	16.20 Entering into demoniacal wombs and deluded, birth after birth, not attaining Me, they thus fall, O Arjuna, into a condition still lower than that.	16.20 आसुरी गर्भमा प्रवेश गरी भ्रममा परेर, जन्म-जन्ममा, मलाई प्राप्त गर्न नसकेर, तिनीहरू यसभन्दा पनि तलको अवस्थामा पुग्छन्, हे अर्जुन।	16.20 악마의 자궁에 들어가 미혹되어 태어나고 나에게 이르지 못함으로써, 오 아르주나여, 그들은 그보다 훨씬 낮은 상태에 떨어지게 됩니다.
21	त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः । कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतत्त्रयं त्यजेत् ॥१६-२१॥	16.21 Triple is the gate of this hell, destructive of the self lust, anger and greed; therefore one should abandon these three.	16.21 त्रिगुण यस नरकको द्वार हो, आत्म-कामना, क्रोध र लोभको विनाशकारी; त्यसैले यी तीनलाई त्यागनुपर्छ।	16.21 삼중은 이 지옥의 문이며, 자기 욕망, 분노, 탐욕을 파괴합니다. 그러므로 이 세 가지를 버려야 합니다.
22	एतैर्विमुक्तः कौन्तेय तमोद्वारैस्त्रिभिर्नरः । आचरत्यात्मनः श्रेयस्ततो याति परां गतिम् ॥१६-२२॥	16.22 A man who is liberated from these three gates to darkness, O Arjuna, practises what is good for him and thus goes to the Supreme Goal.	16.22 यी तीन द्वारबाट अन्धकारमा मुक्त भएको व्यक्ति, हे अर्जुन, उसको लागि जे राम्रो छ, त्यो अभ्यास गर्छ र यसरी सर्वोच्च लक्ष्यमा जान्छ।	16.22 오 아르주나여, 이 세 개의 어둠의 문에서 해방된 사람은 자신에게 좋은 일을 실천하여 최고의 목표에 도달합니다.
23	यः शास्त्रविधिमुत्सृज्य वर्तते कामकारतः । न स सिद्धिमवाप्नोति न सुखं न परां गतिम् ॥१६-२३॥	16.23 He who, having cast aside the ordinances of the scriptures, acts under the impulse of desire, attains	16.23 जसले शास्त्रको नियमलाई त्यागेर कामनाको आवेगमा काम गर्छ, उसले न पूर्णता, न सुख, न सर्वोच्च लक्ष्य प्राप्त गर्दछ।	16.23 성경의 규례를 버리고 욕망의 충동에 따라 행동하는 사람은 완전함도, 행복도, 최고의 목표도 얻지 못합니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		not perfection, nor happiness nor the Supreme Goal.		
24	तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्याकार्यव्यवस्थितौ । ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तुमिहार्हसि ॥१६-२४॥	16.24 Therefore, let the scripture be thy authority in determining what ought to be done and what ought not to be done. Having known what is said in the ordinance of the scriptures, thou shouldst act here in this world.	16.24 त्यसकारण, के गर्नु पर्छ र के गर्नु हुँदैन भनेर निर्धारण गर्नमा धर्मशास्त्र तपाईंको अधिकार होस्। शास्त्रको अध्यादेशमा के भनिएको छ भन्ने थाहा पाएर यस संसारमा कर्म गर्नुपर्छ।	16.24 그러므로 무엇을 해야 하고 무엇을 하지 말아야 할지 결정하는 데 있어서 성경을 권위로 삼으십시오. 경전의 의식에서 말하는 것을 알았으니, 그대는 이 세상에서 행동해야 합니다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 16.1–16.24 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय १७

Śraddhā-Traya Vibhāga Yoga · श्रद्धात्रयविभागयोगः · 세 가지 믿음의 구분 요가

Chapter 17: The Yoga of the Threefold Faith · 28 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	अर्जुन उवाच । ये शास्त्रविधिमुत्सृज्य यजन्ते श्रद्धयान्विताः । तेषां निष्ठा तु का कृष्ण सत्त्वमाहो रजस्तमः ॥१७-१॥	17.1 Arjuna said Those who, setting aside the ordinances of the scriptures, perform sacrifice with faith, what is their condition, O Krishna? Is is Sattva, Rajas or Tamas?	17.1 अर्जुनले भने, शास्त्रको नियमलाई पन्छाएर श्रद्धापूर्वक यज्ञ गर्नेहरू, हे कृष्ण, तिनीहरूको अवस्था के छ? सत्त्व, रजस वा तमस हो ?	17.1 아르주나가 말했다: 경전의 규례를 무시하고 믿음으로 희생을 바치는 자들은, 오 그리쉬나여, 그들의 상태는 어떻습니까? Sattva, Rajas 또는 Tamas 입니까?
2	श्रीभगवानुवाच । त्रिविधा भवति श्रद्धा देहिनां सा स्वभावजा । सात्त्विकी राजसी चैव तामसी चेति तां शृणु ॥१७-२॥	17.2 The Blessed Lord said Threefold is the faith of the embodied, which is inherent in their nature the Sattvic (pure), the Rajasic (passionate) and the Tamasic (dark). Do thou hear of it.	17.2 धन्य भगवानले भन्नुभयो कि त्रिगुण भनेको मूर्तहरूको विश्वास हो, जुन तिनीहरूको स्वभावमा सात्त्विक (शुद्ध), राजसिक (उत्साही) र तामसिक (अन्धकार) समावेश छ। के तपाईं यसको बारेमा सुन्नुहोस्।	17.2 복되신 주님은 삼중 신앙이 육체의 신앙이라고 말씀하셨는데, 이는 사트빅(순수), 라자식(열정), 타마스(어두움)의 본성에 내재되어 있습니다. 혹시 들어보셨나요?
3	सत्त्वानुरूपा सर्वस्य श्रद्धा भवति भारत ।	17.3 The faith of each is in	17.3 हे अर्जुन, प्रत्येकको आस्था	17.3 오 아르주나여, 각

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	श्रद्धामयोऽयं पुरुषो यो यच्छ्रद्धः स एव सः ॥१७-३॥	accordance with his nature, O Arjuna. The man consists of his faith; as a man's faith is, so is he.	उसको स्वभाव अनुसार हुन्छ। मानिस उसको विश्वास हो; मानिसको विश्वास जस्तो छ, उ पनि त्यस्तै छ।	사람의 신앙은 그의 본성에 따릅니다. 사람은 믿음으로 구성됩니다. 사람의 믿음이 그러하듯 그도 그러합니다.
4	यजन्ते सात्त्विका देवान्यक्षरक्षांसि राजसाः । प्रेतान्भूतगणांश्चान्ये यजन्ते तामसा जनाः ॥१७-४॥	17.4 The Sattvic or the pure men worship the gods; the Rajasic or the passionate worship the Yakshas and the Rakshasas; the others (the Tamasic or the deluded people) worship the ghosts and the hosts of the nature-spirits.	17.4 सात्त्विक वा शुद्ध पुरुषहरूले देवताहरूको पूजा गर्छन्; राजसिक वा भावुकहरूले यक्ष र राक्षसहरूको पूजा गर्छन्; अरू (तामसिक वा भ्रमित मानिसहरू) भूत र प्रकृति-आत्माहरूको मेजबानी गर्छन्।	17.4 Sattvic 또는 순수한 사람들은 신을 숭배합니다. Rajasic 또는 열정적으로 Yakshas 및 Rakshasas 를 숭배합니다. 다른 사람들(타마스족 또는 미혹된 사람들)은 유령과 자연 정령의 무리를 숭배합니다.
5	अशास्त्रविहितं घोरं तप्यन्ते ये तपो जनाः । दम्भाहंकारसंयुक्ताः कामरागबलान्विताः ॥१७-५॥	17.5 Those men who practise terrific austerities not enjoined by the scriptures, given to hypocrisy and egoism, impelled by the force of lust and attachment.	17.5 ती पुरुषहरू जसले शास्त्रले नबनाएका भयानक तपस्या गर्छन्, पाखण्ड र अहंकारलाई दिएर, काम र आसक्तिको बलले प्रेरित हुन्छन्।	17.5 경전에서 명하지 않은 엄청난 고행을 실천하고, 정욕과 애착의 힘에 이끌려 위선과 이기주의에 빠진 사람들.
6	कर्षयन्तः शरीरस्थं भूतग्राममचेतसः ।	17.6 Senseless, torturing all	17.6 निर्बुद्धि, शरीरमा भएका	17.6 무의미하고 몸의 모든

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	मां चैवान्तःशरीरस्थं तान्विद्ध्यासुरनिश्चयान् ॥१७-६॥	the elements in the body and Me also, Who dwell in the body, know thou these to be of demonical resolves.	सबै तत्वहरूलाई पीडा दिने र शरीरमा वास गर्ने म पनि यिनीहरूलाई आसुरी संकल्पनाहरूका रूपमा जान।	요소를 고문하는 나와 몸 안에 사는 나와도 이것이 악마적인 결심이라는 것을 알라.
7	आहारस्त्वपि सर्वस्य त्रिविधो भवति प्रियः यज्ञस्तपस्तथा दानं तेषां भेदमिमं शृणु ॥१७-७॥	17.7 The food also which is dear to each is threefold, as also sacrifice, austerity and almsgiving. Hear thou the distinction of these.	17.7 प्रत्येकलाई प्रिय हुने भोजन पनि यज्ञ, तपस्या र दान तीन गुणा हुन्छ। यिनीहरूको भेद सुन।	17.7 각자에게 소중한 음식은 희생, 금욕, 자선과 마찬가지로 세 가지입니다. 이들의 구별을 들어보십시오.
8	आयुःसत्त्वबलारोग्यसुखप्रीतिविवर्धनाः रस्याः स्निग्धाः स्थिरा हृद्या आहाराः सात्त्विकप्रियाः ॥१७-८॥	17.8 The foods which increase life, purity, strength, health, joy and cheerfulness (good appetite), which are savoury and oleaginous, substantial and agreeable, are dear to the Sattvic (pure) people.	17.8 जीवन, पवित्रता, बल, स्वास्थ्य, आनन्द र प्रफुल्लता (राम्रो भोक) बढाउने, स्वादिष्ट र ओलेजिनस, पर्याप्त र मनपर्ने खानेकुराहरू सात्त्विक (शुद्ध) मानिसहरूलाई प्रिय हुन्छन्।	17.8 생명력, 순결함, 힘, 건강, 기쁨, 쾌활함(좋은 식욕)을 증가시키는 음식, 풍미 있고 기름기가 많으며 영양이 풍부하고 기분 좋은 음식은 사트빅(순수한) 사람들에게 소중합니다.
9	कट्वम्ललवणात्युष्णतीक्ष्णरूक्षविदाहिनः आहारा राजसस्येष्टा दुःखशोकामयप्रदाः ॥१७-९॥	17.9 The foods that are bitter, sour, saline, excessively hot, pungent, dry and burning, are liked by the Rajasic and are	१७.९ तीतो, अमिलो, नुनिलो, अत्याधिक तातो, तिखो, सुख्खा र जलाउने खानेकुरा राजसिकलाई मनपर्ने र पीडा, शोक र रोगको उपज हुन् ।	17.9 쓴 음식, 신 음식, 염분 음식, 지나치게 뜨겁고 매운 음식, 건조하고 타는 음식은 라자식 사람들이 좋아하며 고통, 슬픔, 질병을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		productive of pain, grief and disease.		유발합니다.
10	यातयामं गतरसं पूति पर्युषितं च यत् । उच्छिष्टमपि चामेध्यं भोजनं तामसप्रियम् ॥१७-१०॥	17.10 That which is state, tasteless, putrid, rotten, refuse and impure, is the food liked by the Tamasic.	17.10 जुन अवस्था, स्वादहीन, सडिएको, सडेको, अशुद्ध र अपवित्र छ, त्यो तामसिकलाई मनपर्ने भोजन हो।	17.10 상태가 좋지 않고, 맛이 없고, 부패하고, 썩고, 쓰레기이고 불결한 것이 타마스 사람들이 좋아하는 음식입니다.
11	अफलाङ्क्षिभिर्यज्ञो विधिदृष्टो य इज्यते । यष्टव्यमेवेति मनः समाधाय स सात्त्विकः ॥१७-११॥	17.11 That sacrifice which is offered by men without desire for reward as enjoined by the ordinance (scripture), with a firm faith that to do so is a duty, is Sattvic or pure.	१७.११ कर्तव्य हो भनी दृढ आस्थाका साथ अध्यादेश (शास्त्र) ले आज्ञा गरे अनुसार इनामको इच्छा नगरी पुरुषले चढाएको बलि सात्त्विक वा शुद्ध हो।	17.11 의식(성경)에서 명한 대로 보상을 바라지 않고 그렇게 하는 것이 의무라는 확고한 믿음을 가지고 사람들이 드리는 희생은 사트빅(Sattvic) 또는 순수합니다.
12	अभिसन्धाय तु फलं दम्भार्थमपि चैव यत् । इज्यते भरतश्रेष्ठ तं यज्ञं विद्धि राजसम् ॥१७-१२॥	17.12 The sacrifice which is offered, O Arjuna, seeking a reward and for ostentation, know thou that to be a Rajasic Yajna.	17.12 हे अर्जुन, इनाम खोज्न र देखावटीको लागि चढाइएको यज्ञ राजसिक यज्ञ हो भनेर जान्नुहोस्।	17.12 오 아르주나여, 보상과 과시를 위해 바치는 제사는 라자식 야즈나라는 것을 알라.
13	विधिहीनमसृष्टान्नं मन्त्रहीनमदक्षिणम् । श्रद्धाविरहितं यज्ञं तामसं परिचक्षते ॥१७-	17.13 They declare that sacrifice to be Tamasic	17.13 तिनीहरूले त्यो बलिलाई तामसिक घोषणा गर्छन् जुन	17.13 그들은 그 희생이 경전의 규례에 어긋나는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	१३॥	which is contrary to the ordinances of the scriptures, in which no food is distributed, which is devoid of Mantras, gifts and faith.	शास्त्रको नियम विपरीत छ, जसमा खाना बाँडिएको छैन, मन्त्र, दान र आस्थाविहीन छ।	타마식이라고 선언하는데, 그 희생에는 음식이 분배되지 않고 만트라와 선물과 믿음이 결여되어 있습니다.
14	देवद्विजगुरुप्राज्ञपूजनं शौचमार्जवम् । ब्रह्मचर्यमहिंसा च शारीरं तप उच्यते ॥१७-१८॥	17.14 Worship of the gods, the twice-born, the teachers and the wise, purity, straightforwardness, celibacy and non-injury are called the austerities of the body.	17.14 देवताहरूको पुजा, दोहोरो जन्म, गुरु र ज्ञानी, पवित्रता, सीधा, ब्रह्मचर्य र अपरिहार्यतालाई शरीरको तपस्या भनिन्छ।	17.14 신을 숭배하고, 두 번 태어나고, 스승과 지혜를 갖고, 순수하고, 솔직하고, 독신하고, 무상함을 몸의 고행이라 부른다.
15	अनुद्वेगकरं वाक्यं सत्यं प्रियहितं च यत् । स्वाध्यायाभ्यासनं चैव वाङ्मयं तप उच्यते ॥१७-१९॥	17.15 Speech which causes no excitement, truthful, pleasant and beneficial, the practice of the study of the Vedas, are called austerity of speech.	17.15 जुन वाणीले कुनै उत्तेजना उत्पन्न गर्दैन, सत्य, रमाइलो र लाभदायक, वेद अध्ययनको अभ्यासलाई वाणीको तपस्या भनिन्छ।	17.15 흥분을 일으키지 않는 말, 진실되고 즐겁고 유익한 말, 베다 연구의 실천을 엄격한 말이라고 부른다.
16	मनः प्रसादः सौम्यत्वं मौनमात्मविनिग्रहः । भावसंशुद्धिरित्येतत्तपो मानसमुच्यते ॥१७-१६॥	17.16 Serenity of mind, good-heartedness, self-control, purity of nature this is called mental austerity.	17.16 मनको निर्ममता, राम्रो हृदय, आत्मसंयम, प्रकृतिको शुद्धता यसलाई मानसिक तपस्या भनिन्छ।	17.16 마음의 평온함, 선량함, 절제함, 성품의 순결함을 정신적 금욕이라 한다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
17	श्रद्धया परया तप्तं तपस्तत्त्रिविधं नरैः । अफलाकाङ्क्षिभिर्युक्तैः सात्त्विकं परिचक्षते ॥१७-१७॥	17.17 This threefold austerity, practised by steadfast men, with the utmost faith, desiring no reward, they call Sattvic.	17.17 यो त्रिगुणा तपस्या, अटल पुरुषहरूले, परम विश्वासका साथ, कुनै इनामको इच्छा नगरी अभ्यास गर्छन्, तिनीहरू सात्त्विक भन्छन्।	17.17 확고한 사람들이 최고의 믿음을 갖고 보상을 바라지 않고 실천하는 이 삼중 고행을 그들은 사트빅(Sattvic)이라고 부릅니다.
18	सत्कारमानपूजार्थं तपो दम्भेन चैव यत् । क्रियते तदिह प्रोक्तं राजसं चलमध्रुवम् ॥१७-१८॥	17.18 The austerity which is practised with the object of gaining good reception, honour and worship, and with hypocrisy, is here said to be Rajasic, unstable and transitory.	17.18 राम्रो स्वागत, सम्मान र पूजा गर्ने उद्देश्यले र पाखण्डको साथ गर्ने तपस्यालाई यहाँ राजसिक, अस्थिर र क्षणभंगुर भनिएको छ।	17.18 좋은 환대, 명예, 예배를 얻기 위한 목적으로 그리고 위선적으로 실행되는 금욕은 여기서는 라자식(Rajasic), 불안정하고 일시적이라고 말합니다.
19	मूढग्राहेणात्मनो यत्पीडया क्रियते तपः । परस्योत्सादनार्थं वा ततामसमुदाहृतम् ॥१७- १९॥	17.19 That austerity which is practised out of a foolish notion, with self-torture, or for the purpose of destroying another, is declared to be Tamasic.	17.19 मूर्ख धारणाबाट, आत्म यातना वा अर्काको विनाश गर्ने उद्देश्यले गरिने तपस्यालाई तामसिक भनिन्छ।	17.19 어리석은 생각이나 자기 고문 또는 다른 사람을 파괴할 목적으로 실행되는 고행은 타마스식이라고 선언됩니다.
20	दातव्यमिति यद्दानं दीयतेऽनुपकारिणे । देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं स्मृतम् ॥१७-२०॥	17.20 That gift which is given to one who does nothing in return, knowing it	17.20 योग्य व्यक्तिलाई उपयुक्त स्थान र समयमा दिनु कर्तव्य हो भनी बदलामा केही नगर्नेलाई जुन	17.20 합당한 사람에게 적절한 장소와 시간을 주는 것이 의무임을 알고 보답으로

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		to be a duty to give in a fit place and time to a worthy person, that gift is held to be Sattvic.	उपहार दिइन्छ, त्यो उपहार सात्विक मानिन्छ।	아무것도 하지 않는 사람에게 주어지는 선물은 사트빅(Sattvic)으로 간주됩니다.
21	यत्तु प्रत्युपकारार्थं फलमुद्दिश्य वा पुनः । दीयते च परिक्लिष्टं तद्दानं राजसं स्मृतम् ॥१७-२१॥	17.21 And, that gift which is given with a view to receive something in return, or looking for a reward, or reluctantly, is held to be Rajasic.	17.21 र, बदलामा केहि प्राप्त गर्ने उद्देश्यले वा इनामको खोजीमा वा अनिच्छुक भएर दिइने उपहारलाई राजसिक मानिन्छ।	17.21 그리고 대가로 무언가를 받을 목적으로, 보상을 바라거나 마지 못해 주는 선물은 라자식(Rajasic)으로 간주됩니다.
22	अदेशकाले यद्दानमपात्रेभ्यश्च दीयते । असत्कृतमवज्ञातं तत्तामसमुदाहृतम् ॥१७-२२॥	17.22 The gift that is given at a wrong place and time, to unworthy persons, without respect or with insult is declared to be Tamasic.	17.22 गलत स्थान र समयमा, अयोग्य व्यक्तिलाई, सम्मान बिना वा अपमान सहित दिइएको उपहार तामसिक भनिन्छ।	17.22 잘못된 장소와 시간에 무가치한 사람에게 존중 없이 모욕적으로 주는 선물은 타마스 선물로 선언됩니다.
23	ॐ तत्सदिति निर्देशो ब्रह्मणस्त्रिविधः स्मृतः । ब्राह्मणास्तेन वेदाश्च यज्ञाश्च विहिताः पुरा ॥१७-२३॥	17.23 "Om Tat Sat": This has been declared to be the triple designation of Brahman. By that were created formerly, the Brahmanas, the Vedas and	17.23 "ओम् तत् सत्": यो ब्राह्मण को त्रिविध पदनाम घोषित गरिएको छ। त्यसैद्वारा पहिले ब्राह्मण, वेद र यज्ञहरू सृष्टि भएका थिए।	17.23 "Om Tat Sat": 이것은 브라만의 삼중 명칭으로 선언되었습니다. 이것에 의해 이전에 브라마나, 베다, 희생이 창조되었습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		the sacrifices.		
24	तस्मादोमित्युदाहृत्य यज्ञदानतपःक्रियाः । प्रवर्तन्ते विधानोक्ताः सततं ब्रह्मवादिनाम् ॥१७-२४॥	17.24 Therefore, with the utterance of "Om" are the acts of sacrifice, gift and austerity as enjoined in the scriptures, always begun by the students of Brahman.	17.24 तसर्थ, "ओम" को उच्चारण संग शास्त्रमा भनिएको यज्ञ, दान र तपस्या को कर्महरु हुन्, जुन सधैं ब्राह्मणका विद्यार्थीहरु द्वारा आरम्भ गरिन्छ।	17.24 그러므로 "옴"이라는 말과 함께 경전에서 명령한 희생, 선물, 고행의 행위가 항상 브라만의 학생들에 의해 시작되었습니다.
25	तदित्यनभिसन्धाय फलं यज्ञतपःक्रियाः । दानक्रियाश्च विविधाः क्रियन्ते मोक्षकाङ्क्षिभिः ॥१७-२५॥	17.25 Uttering 'ī1Taṭi1, without aiming at the fruits, are the acts of sacrifice and austerity and the various acts of gifts performed by the seekers of liberation.	17.25 फललाई लक्ष्य नगरी 'ī1Taṭi1 उच्चारण गर्नु भनेको त्याग र तपस्या र मुक्ति खोज्नेहरुले गर्ने विभिन्न दानहरु हुन्।	17.25 열매를 목표로 하지 않고 'ī1Taṭi1 을 말하는 것은 희생과 고행의 행위이며 해방을 추구하는 사람들이 수행하는 다양한 선물 행위입니다.
26	सद्भावे साधुभावे च सदित्येतत्प्रयुज्यते । प्रशस्ते कर्मणि तथा सच्छब्दः पार्थ युज्यते ॥१७-२६॥	17.26 The word 'ī1Saṭi1 is used in the sense of reality and of goodness; and so also, O Arjuna, the word 'ī1Saṭi1 is used in the sense of an auspicious act.	17.26 'ī1Saṭi1 शब्द वास्तविकता र भलाइको अर्थमा प्रयोग गरिन्छ; र त्यसैगरी, हे अर्जुन, 'ī1Saṭi1 शब्द शुभ कर्मको अर्थमा प्रयोग भएको छ।	17.26 'ī1Saṭi1 이라는 단어는 현실과 선함의 의미로 사용됩니다. 그리고 또한 오 아르주나여, 'ī1Saṭi1 이라는 단어는 상서로운 행위의 의미로 사용됩니다.
27	यज्ञे तपसि दाने च स्थितिः सदिति चोच्यते ।	17.27 Steadfastness in sacrifice, austerity and gift,	17.27 यज्ञ, तपस्या र दानमा दृढतालाई 'सत्' पनि भनिन्छ र	17.27 희생, 고행, 선물에 대한 확고한 의지를

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	कर्म चैव तदर्थीयं सदित्येवाभिधीयते ॥१७-२७॥	is also called 'Sat' and also action in connection with these (or for the sake of the Supreme) is called 'Sat'.	यिनीहरूसँग (वा परमको निमित्त) कर्मलाई पनि 'सत्' भनिन्छ।	'사트'라고도 하며, 이와 관련된(또는 지고한 신을 위한) 행동도 '사트'라고 합니다.
28	अश्रद्धया हुतं दत्तं तपस्तप्तं कृतं च यत् । असदित्युच्यते पार्थ न च तत्प्रेत्य नो इह ॥१७-२८॥	17.28 Whatever is sacrificed, given or performed, and whatever austerity is practised without faith, it is called 'Asat', O Arjuna; it is naught here or hereafter (after death).	17.28 जे बलिदान गरिन्छ, दिईन्छ वा गराइन्छ, र विश्वास बिना जुन तपस्या गरिन्छ, त्यसलाई 'असत्' भनिन्छ, हे अर्जुन; यो यहाँ वा पछि (मृत्यु पछि) शून्य छ।	17.28 무엇이든지 희생되고, 주어지고, 수행되고, 믿음 없이 행해지는 모든 고행을 '아삿(Asat)'이라 부르느니라, 오 아르주나여; 여기나 다음(죽음 이후)에는 아무것도 아닙니다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 17.1–17.28 sequence.

श्रीमद्भगवद्गीता – अध्याय १८

Mokṣa-Sannyāsa Yoga • मोक्षसंन्यासयोगः • 해탈과 포기의 요가

Chapter 18: The Yoga of Liberation through Renunciation • 78 verses | Four-language edition

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
1	अर्जुन उवाच । संन्यासस्य महाबाहो तत्त्वमिच्छामि वेदितुम् । त्यागस्य च हृषीकेश पृथक्केशिनिषूदन ॥१८-१॥	18.1 Arjuna said I desire to know severally, O mighty-armed, the essence or truth of renunciation, O Hrishikesa, as also of abandonment, O slayer of Kesi.	१८.१ अर्जुनले भने, हे पराक्रमी, त्यागको सार वा सत्य, हे केशीको संहारक, हे ऋषिकेश, परित्यागको सार वा सत्य, म बिभिन्न रूपमा जान्न चाहन्छु।	18.1 아르주나는 오 강력한 무장이시여, 포기의 본질이나 진실을, 오 흐리시케사여, 오 케시의 살해자여, 버림의 본질이나 진실을 개별적으로 알고 싶다고 말했습니다.
2	श्रीभगवानुवाच । काम्यानां कर्मणां न्यासं संन्यासं कवयो विदुः । सर्वकर्मफलत्यागं प्राहुस्त्यागं विचक्षणाः ॥१८-२॥	18.2 The Blessed Lord said The sages understand Sannyasa to be the renunciation of action with desire; the wise declare the abandonment of the fruits of all actions as Tyaga.	18.2 धन्य भगवानले भन्नुभयो ऋषिहरूले संन्यासलाई कामनासहित कर्म त्याग मान्छन्। सबै कर्मको फल त्यागलाई जानीले त्याग भनिन्छ।	18.2 복되신 주님께서 말씀하셨습니다. 현자들은 산나사를 욕망을 지닌 행위를 포기하는 것이라고 이해합니다. 현명한 사람은 Tyaga로서 모든 행동의 결실을 포기한다고 선언합니다.
3	त्याज्यं दोषवदित्येके कर्म	18.3 Some philosophers	18.3 केही दार्शनिकहरूले घोषणा	18.3 일부 철학자들은 행동을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	प्राहुर्मनीषिणः । यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यमिति चापरे ॥१८-३॥	declare that actions should be abandoned as an evil; while others (declare) that acts of sacrifice, gift and austerity should not be relinshed.	गछ्छन् कि कर्महरूलाई दुष्टको रूपमा त्याग्नुपर्छ; जबकि अरूले (घोषणा) बलिदान, उपहार र तपस्याको कार्यहरू त्याग्नु हुँदैन।	악으로 여겨 버려야 한다고 선언합니다. 다른 사람들은 희생, 선물 및 긴축 행위를 포기해서는 안 된다고 선언합니다.
4	निश्चयं शृणु मे तत्र त्यागे भरतसत्तम । त्यागो हि पुरुषव्याघ्र त्रिविधः सम्प्रकीर्तितः ॥१८-४॥	18.4 Hear from Me the conclusion or the final truth about this abandonment, O best of the Bharatas; abandonment, verily, O best of men, has been declared to be of three kinds.	18.4 यस त्यागको निष्कर्ष वा अन्तिम सत्य मबाट सुन्नुहोस्, हे भारतको सर्वश्रेष्ठ! निस्सन्देह, हे उत्तम पुरुष, परित्याग तीन प्रकारको घोषित गरिएको छ।	18.4 오, 최고의 바라타족이여, 이 버림에 관한 결론이나 최종 진실을 나에게서 들어라. 오, 최고의 인간이여, 진실로 포기에는 세 가지 종류가 있다고 선언되었습니다.
5	यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यं कार्यमेव तत् । यज्ञो दानं तपश्चैव पावनानि मनीषिणाम् ॥१८-५॥	18.5 Acts of sacrifice, gift and austerity should not be abandoned, but should be performed; sacrifice, gift and also austerity are the purifiers of the wise.	18.5 बलिदान, दान र तपस्याका कार्यहरू त्याग्नु हुँदैन, तर गर्नुपर्दछ; यज्ञ, दान र तपस्या पनि ज्ञानीहरूको शुद्धिकरण हुन्।	18.5 희생, 선물 및 긴축 행위는 포기되어서는 안 되며, 이행되어야 합니다. 희생, 선물, 엄격함도 현명한 사람을 정화하는 도구입니다.
6	एतान्यपि तु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा फलानि च । कर्तव्यानीति मे पार्थ निश्चितं	18.6 But even these actions should be performed leaving aside attachment and the	18.6 तर यी कर्महरू पनि आसक्ति र पुरस्कारको चाहनालाई छोडेर गर्नु पर्छ, हे अर्जुन; यो मेरो	18.6 그러나 오 아르주나여, 그러나 이러한 행위조차도 집착과 보상에 대한 갈망을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	मतमुत्तमम् ॥१८-६॥	desire for rewards, O Arjuna; this is My certain and best conviction.	निश्चित र उत्तम विश्वास हो।	제쳐두고 수행되어야 합니다. 이것이 나의 확실하고 최선의 확신이다.
7	नियतस्य तु संन्यासः कर्मणो नोपपद्यते । मोहात्तस्य परित्यागस्तामसः परिकीर्तितः ॥१८-७॥	18.7 Verily the renunciation of obligatory action is not proper; the abandonment of the same from delusion is declared to be Tamasic.	18.7 वास्तवमा अनिवार्य कर्मको त्याग उचित छैन; त्यसैलाई मोहबाट परित्याग गर्नेलाई तामसिक भनिन्छ।	18.7 의무적 행위를 포기하는 것은 옳지 않습니다. 망상에서 같은 것을 버리는 것은 타마스식이라고 선언됩니다.
8	दुःखमित्येव यत्कर्म कायक्लेशभयात्यजेत् । स कृत्वा राजसं त्यागं नैव त्यागफलं लभेत् ॥१८-८॥	18.8 He who abandons action on account of the fear of bodily trouble (because it is painful), does not obtain the merit of renunciation by doing such Rajasic renunciation.	18.8 जसले शारीरिक कष्टको डरले कर्म त्याग्छ (किनकि यो पीडादायक छ), त्यस्ता राजसिक त्यागले त्यागको पुण्य प्राप्त गर्दैन।	18.8 신체적 문제에 대한 두려움 때문에(그것이 고통스럽기 때문에) 행동을 포기하는 사람은 그러한 라자식 포기를 함으로써 포기의 공덕을 얻지 못합니다.
9	कार्यमित्येव यत्कर्म नियतं क्रियतेऽर्जुन । सङ्गं त्यक्त्वा फलं चैव स त्यागः सात्त्विको मतः ॥१८-९॥	18.9 Whatever obligatory action is done, O Arjuna, merely because it ought to be done, abandoning attachment and also the desire for reward, that renunciation is regarded as	18.9 हे अर्जुन, आसक्ति त्यागेर र इनामको चाहनाले गर्नेपर्ने कारणले गर्दा जुनसुकै कर्म हुन्छ, त्यो त्यागलाई सात्त्विक (शुद्ध) मानिन्छ।	18.9 오 아르주나여, 의무적인 행위가 무엇이든 간에, 단지 그것이 행해져야 한다는 이유만으로 집착과 보상에 대한 갈망을 버리고, 그 포기는 사트빅(순수)으로 간주됩니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Sattvic (pure).		
10	न द्वेष्ट्यकुशलं कर्म कुशले नानुषज्जते । त्यागी सत्त्वसमाविष्टो मेधावी छिन्नसंशयः ॥१८-१०॥	18.10 The man of renunciation, pervaded by purity, intelligent, and with his doubts cut asunder, does not hate a disagreeable work nor is he attached to an agreeable one.	18.10 संन्यासी पुरुष, पवित्रता द्वारा व्याप्त, बुद्धिमान, र आफ्नो शंका को काटिएको छ, उसले कुनै अप्रिय कामलाई घृणा गर्दैन, न त मन परेको काममा संलग्न हुन्छ।	18.10 포기하는 사람은 순결하고 총명하며 의심이 없어져 불쾌한 일을 미워하지 않으며 즐거운 일에도 집착하지 않습니다.
11	न हि देहभृता शक्यं त्यक्तुं कर्माण्यशेषतः । यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते ॥१८-११॥	18.11 Verily, it is not possible for an embodied being to abandon actions entirely; but he who relinishes the rewards of actions is verily called a man of renunciation.	18.11 साँच्चै, यो एक मूर्त प्राणीले पूर्ण रूपमा कार्य त्याग गर्न सम्भव छैन; तर कर्मको प्रतिफल त्याग्नेलाई निश्चय नै त्यागी भनिन्छ।	18.11 진실로, 육체를 갖춘 존재가 행위를 완전히 버리는 것은 불가능합니다. 그러나 행동에 대한 보상을 포기하는 사람은 진실로 포기의 사람이라고 불립니다.
12	अनिष्टमिष्टं मिश्रं च त्रिविधं कर्मणः फलम् । भवत्यत्यागिनां प्रेत्य न तु संन्यासिनां क्वचित् ॥१८-१२॥	18.12 The threefold fruit of action (evil, good and mixed) accrues after death to the non-abandoners, but never to the abandoners.	18.12 कर्मको तीन गुणा फल (दुष्ट, राम्रो र मिश्रित) मृत्यु पछि अत्याग गर्नेहरूलाई प्राप्त हुन्छ, तर परित्याग गर्नेहरूलाई कहिल्यै हुँदैन।	18.12 행동의 세 가지 열매(악, 선, 혼합)는 사후에 포기하지 않은 사람들에게 주어지지만, 포기한 사람들에게는 결코 주어지지 않습니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
13	पञ्चैतानि महाबाहो कारणानि निबोध मे । साङ्ख्ये कृतान्ते प्रोक्तानि सिद्ध्ये सर्वकर्मणाम् ॥१८-१३॥	18.13 Learn from Me, O mighty-armed Arjuna, these five causes as declared in the Sankhya system for the accomplishment of all actions.	18.13 हे पराक्रमी अर्जुन, सबै कर्मको सिद्धिको लागि सांख्य प्रणालीमा घोषित यी पाँच कारणहरू मबाट सिक्नुहोस्।	18.13 오, 강력한 무장한 아르주나여, 모든 행위의 성취를 위해 상키야 체계에 선언된 이 다섯 가지 원인을 나에게서 배우라.
14	अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्विधम् । विविधाश्च पृथक्चेष्टा दैवं चैवात्र पञ्चमम् ॥१८-१४॥	18.14 The seat (body), the doer, the various senses, the different functions of various sorts, and the presiding deity, also, the fifth.	18.14 आसन (शरीर), कर्ता, विभिन्न इन्द्रिय, विभिन्न प्रकारका कार्यहरू, र अध्यक्ष देवता पनि, पाँचौं।	18.14 자리(신체), 행위자, 각종 감각, 각종 기능, 주재신, 다섯째.
15	शरीरवाङ्मनोभिर्यत्कर्म प्रारभते नरः । न्याय्यं वा विपरीतं वा पञ्चैते तस्य हेतवः ॥१८-१५॥	18.15 Whatever action a man performs with his body, speech and mind whether right or the reverse these five are its causes.	18.15 मानिसले आफ्नो शरीर, वाणी र मनले जुनसुकै कर्म गरे पनि ठीक होस् वा उल्टो यी पाँच कारणहरू हुन्।	18.15 사람이 몸과 말과 마음을 사용하여 행하는 모든 행동은 옳든 그르든 이 다섯 가지가 그 원인입니다.
16	तत्रैवं सति कर्तारमात्मानं केवलं तु यः । पश्यत्यकृतबुद्धित्वान्न स पश्यति दुर्मतिः ॥१८-१६॥	18.16 Now, such being the case, verily he who owing to untrained understanding looks upon his Self, which is isolated, as the agent, he	18.16 अब, यस्तो अवस्थामा, साँच्चै जसले अप्रशिक्षित समझको कारणले आफ्नो आत्मलाई हेर्छ, जो पृथक छ, एजेन्टको रूपमा, उसले विकृत बुद्धिको रूपमा	18.16 사실 그런 경우라면, 훈련받지 못한 이해력으로 인해 고립된 자신의 자아를 왜곡된 지능의 대리인처럼 보는 사람은 보지 못합니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		of perverted intelligence, sees not.	देख्दैन।	
17	यस्य नाहंकृतो भावो बुद्धिर्यस्य न लिप्यते । हत्वाऽपि स इमाल्लोकान्न हन्ति न निबध्यते ॥१८-१७॥	18.17 He who is free from the egoistic notion, whose intelligence is not tainted (by good or evil), though he slays these people, he slayeth not, nor is he bound (by the action).	18.17 जो अहंकारी धारणाबाट मुक्त छ, जसको बुद्धि (राम्रो वा नराम्रो द्वारा) कलंक छैन, यद्यपि उसले यी मानिसहरूलाई मार्छ, उसले मार्दैन, न उसलाई (कर्म द्वारा) बाँधिएको छ।	18.17 이기적 관념에서 자유롭고 지성이 (선악에 의해) 더럽혀지지 않은 사람은 이 사람들을 죽여도 죽이지 않고 구속되지도 않습니다.
18	ज्ञानं ज्ञेयं परिज्ञाता त्रिविधा कर्मचोदना । करणं कर्म कर्तेति त्रिविधः कर्मसंग्रहः ॥१८-१८॥	18.18 Knowledge, the knowable and the knower form the threefold impulse to action; the organ, the action and the agent form the threefold basis of action.	18.18 ज्ञान, ज्ञान्ने र ज्ञान्नेले कर्मको त्रिगुणा आवेग बनाउँछ; अंग, क्रिया र एजेन्टले कार्यको तीनवटा आधार बनाउँछ।	18.18 지식, 알 수 있는 것, 아는 사람은 행동에 대한 세 가지 충동을 형성합니다. 기관, 행위, 행위자는 행위의 세 가지 기초를 형성합니다.
19	ज्ञानं कर्म च कर्ताच त्रिधैव गुणभेदतः । प्रोच्यते गुणसङ्ख्याने यथावच्छृणु तान्यपि ॥१८-१९॥	18.19 Knowledge, action and actor are declared in the science of the Gunas (Sankhya philosophy) to be of three kinds only, according to the distinction	18.19 गुण विज्ञान (साङ्ख्य दर्शन) मा ज्ञान, कर्म र कर्म तीन प्रकारका मात्र हुन्, गुणको भेद अनुसार। यिनीहरू पनि राम्ररी सुन्नुहोस्।	18.19 구나 과학(상카 철학)에서는 지식, 행동, 행위가 구나의 구별에 따라 세 가지 종류로만 선언됩니다. 이것들에 대해서도 정당하게 들어라.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		of the Gunas. Of these also, hear duly.		
20	सर्वभूतेषु येनैकं भावमव्ययमीक्षते । अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्त्विकम् ॥१८-२०॥	18.20 That by which one sees the one indestructible Reality in all beings, not separate in all the separate beings know thou that knowledge to be Sattvic.	18.20 जसद्वारा सबै प्राणीहरूमा एक अविनाशी वास्तविकता देख्छ, सबै अलग-अलग प्राणीहरूमा अलग हुँदैन, त्यो ज्ञान तिमीलाई सात्त्विक हो भनेर थाहा छ।	18.20 모든 분리된 존재에서 분리되지 않고 모든 존재에서 하나의 파괴할 수 없는 실재를 보는 것으로 너는 그 지식이 사트빅(Sattvic)이라는 것을 안다.
21	पृथक्त्वेन तु यज्ज्ञानं नानाभावान्पृथग्विधान् । वेत्ति सर्वेषु भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसम् ॥१८-२१॥	18.21 But that knowledge which sees in all beings various entities of distinct kinds as different from one another know thou that knowledge to be Rajasic.	18.21 तर जुन ज्ञानले सबै प्राणीहरूमा विभिन्न प्रकारका भिन्न-भिन्न तत्वहरूलाई एकअर्काबाट भिन्न देख्छ, त्यो ज्ञान तिमीलाई राजसिक ठानिन्छ।	18.21 그러나 모든 존재에서 서로 다른 종류의 다양한 존재를 보는 지식은 라자식(Rajasic)이라는 것을 당신은 알고 있습니다.
22	यत्तु कृत्स्नवदेकस्मिन्कार्ये सक्तमहैतुकम् । अतत्त्वार्थवदल्पं च ततामसमुदाहृतम् ॥१८-२२॥	18.22 But that which clings to one single effect as if it were the whole, without reason, without foundation in Truth, and trivial that is declared to be Tamasic.	18.22 तर जसले एउटै प्रभावमा टाँसिएको हुन्छ, मानौं कि सम्पूर्ण, बिना कारण, सत्यमा आधारविना र तामसिक भनिएको तुच्छ।	18.22 그러나 그것은 마치 전체이고, 이성도 없고, 진리에 기초도 없고, 하찮은 것처럼 하나의 결과에 집착하는 것인데 타마스어로 선언됩니다.
23	नियतं सङ्गरहितमरागद्वेषतः कृतम् ।	18.23 An action which is	18.23 जुन कर्म नियोजित छ,	18.23 어떤 보상도 바라지

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	अफलप्रेप्सुना कर्म यत्तत्सात्त्विकमुच्यते ॥१८-२३॥	ordained, which is free from attachment, and which is done without love or hatred by one who is not desirous of any reward that action is declared to be Sattvic.	जो आसक्तिबाट मुक्त छ, र जुन कुनै प्रतिफलको इच्छा नगर्ने व्यक्तिले प्रेम वा द्वेष बिना गरेको छ, त्यो कर्म सात्त्विक घोषित गरिन्छ।	않는 사람이 애착에서 자유롭고 사랑이나 증오 없이 행하는 작정된 행위를 사트빅(Sattvic)이라고 선언합니다.
24	यत्तु कामेप्सुना कर्म साहंकारेण वा पुनः । क्रियते बहुलायासं तद्राजसमुदाहृतम् ॥१८-२४॥	18.24 But that action which is done by one longing for the fulfilment of desires or gain with egoism or with much effort that is declared to be Rajasic (passionate).	18.24 तर जुन कर्म अभिलाषाको पूर्तिको लालसाद्वारा वा अहंभावले वा धेरै मिहिनेत गरेर गरिन्छ, त्यसलाई राजसिक भनिन्छ।	18.24 그러나 라자식(열정)이라고 선언되는 이기주의나 많은 노력으로 욕망이나 이득의 성취를 갈망함으로써 행해지는 행동.
25	अनुबन्धं क्षयं हिंसामनपेक्ष्य च पौरुषम् । मोहादारभ्यते कर्म यत्तत्तामसमुच्यते ॥१८-२५॥	18.25 That action which is undertaken from delusion, without a regard for the consequences, loss, injury and (one's own) ability that is declared to be Tamasic (dark).	18.25 जुन कर्म भ्रमबाट गरिन्छ, सहमति, हानि, चोट र (आफ्नो) क्षमताको ख्याल नगरी तामसिक (अन्धकार) घोषित गरिन्छ।	18.25 타마식(어두운)이라고 선언되는 결과, 손실, 부상 및 (자신의) 능력을 고려하지 않고 망상에서 취하는 행동.
26	मुक्तसङ्गोऽनहंवादी धृत्युत्साहसमन्वितः ।	18.26 An agent who is free from attachment, non-	18.26 आसक्तिबाट मुक्त, अहंविहीन, दृढता र उत्साहले	18.26 집착이 없고, 이기적이지 않으며, 확고함과

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	सिद्ध्यसिद्ध्योर्निर्विकारः कर्ता सात्त्विक उच्यते ॥१८-२६॥	egoistic, endowed with firmness and enthusiasm, and unaffected by success or failure, is called Sattvic (pure).	सम्पन्न र सफलता वा असफलताबाट प्रभावित नहुने अभिकर्तालाई सात्त्विक (शुद्ध) भनिन्छ।	열정을 부여받고, 성공이나 실패에 영향을 받지 않는 행위자를 사트빅(순수)이라고 합니다.
27	रागी कर्मफलप्रेप्सुर्लुब्धो हिंसात्मकोऽशुचिः । हर्षशोकान्वितः कर्ता राजसः परिकीर्तितः ॥१८-२७॥	18.27 Passionate, desiring to obtain the reward of actions, greedy, cruel, impure, moved by joy and sorrow, such an agent is said to be Rajasic (passionate).	18.27 कामुक, कर्मको प्रतिफल प्राप्त गर्न चाहने, लोभी, क्रूर, अपवित्र, सुख-दुःखले उत्प्रेरित, त्यस्ता अभिकर्तालाई राजसिक भनिन्छ।	18.27 열정적이고 행동에 대한 보상을 얻으려고 하며 탐욕스럽고 잔인하며 불순하고 기쁨과 슬픔에 감동하는 그러한 대리인을 라자식(열정)이라고 합니다.
28	अयुक्तः प्राकृतः स्तब्धः शठो नैष्कृतिकोऽलसः । विषादी दीर्घसूत्री च कर्ता तामस उच्यते ॥१८-२८॥	18.28 Unsteady, vulgar, unbending, cheating, malicious, lazy, desponding and procrastinating such an agent is called Tamasic.	18.28 अस्थिर, असभ्य, न झुके, धोखाधडी, दुर्भावनापूर्ण, अल्छी, हताश र ढिलाइ गर्ने यस्तो कारकलाई तामसिक भनिन्छ।	18.28 불안정하고, 천박하고, 굽히지 않고, 속이고, 악의적이고, 게으르고, 낙담하고, 꾸물거리는 행위를 타마스라고 합니다.
29	बुद्धेर्भेदं धृतेश्चैव गुणतस्त्रिविधं शृणु । प्रोच्यमानमशेषेण पृथक्त्वेन धनञ्जय ॥१८-२९॥	18.29 Hear thou the threefold division of intellect and firmness according to the Gunas, as I declare them fully and distinctly, O	18.29 हे अर्जुन, मैले पूर्ण र स्पष्ट रूपमा घोषणा गरे अनुसार गुणहरूका अनुसार बुद्धि र दृढताको त्रिगुणा विभाजन सुन्नुहोस्।	18.29 오 아르주나여, 내가 완전하고 분명하게 선언하는 대로 구나스에 따른 지성과 확고함의 세 가지 구분을 들어보십시오.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Arjuna.		
30	प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च कार्याकार्ये भयाभये । बन्धं मोक्षं च या वेत्ति बुद्धिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥१८-३०॥	18.30 The intellect which knows the path of work and renunciation, what ought to be done and what ought not to be done, fear and fearlessness, bondage and liberation that intellect is Sattvic (pure), O Arjuna.	18.30 जुन बुद्धिले कर्म र त्यागको मार्ग जान्दछ, के गर्नुपर्छ र के गर्न हुँदैन, भय र निर्भयता, बन्धन र मुक्ति त्यो बुद्धि सात्त्विक (शुद्ध) हो, हे अर्जुन।	18.30 일과 포기의 길, 무엇을 해야 하고 무엇을 해서는 안 되는지, 두려움과 두려움 없음, 속박과 해방을 아는 지성은 사트빅(순수), 오 아르주나입니다.
31	यया धर्ममधर्मं च कार्यं चाकार्यमेव च अयथावत्प्रजानाति बुद्धिः सा पार्थ राजसी ॥१८-३१॥	18.31 That, by which one wrongly understands Dharma and Adharma and also what ought to be done and what ought not to be done that intellect, O Arjuna, is Rajasic (passionate).	18.31 जसद्वारा धर्म र अधर्मलाई गलत बुझिन्छ र के गर्नु हुँदैन र के गर्नु हुँदैन त्यो बुद्धि, हे अर्जुन, राजसिक हो।	18.31 다르마와 아달마, 그리고 무엇을 해야 하고 무엇을 해서는 안 되는지 잘못 이해함으로써 오 아르주나여, 그 지성은 라자식(열정)입니다.
32	अधर्मं धर्ममिति या मन्यते तमसावृता सर्वार्थान्विपरीतांश्च बुद्धिः सा पार्थ तामसी ॥१८-३२॥	18.32 That, which, enveloped in darkness, sees Adharma as Dharma and all things perverted that intellect, O Arjuna, is	१८.३२ अन्धकारमा ढाकेर अधर्मलाई धर्म मान्ने र बुद्धिलाई विकृत गर्ने सबै कुरा हे अर्जुन, त्यो तामसिक हो।	18.32 어둠에 싸여 아달마를 달마로 보고 모든 것을 왜곡된 지성으로 보는 것, 오 아르주나여, 그것은 타마스(어두움)입니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Tamasic (dark).		
33	धृत्या यया धारयते मनःप्राणेन्द्रियक्रियाः । योगेनाव्यभिचारिण्या धृतिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥१८-३३॥	18.33 The unwavering firmness by which, through Yoga, the functions of the mind, the life-force and the senses are restrained that firmness, O Arjuna, is Sattvic (pure).	18.33 अटल दृढता जसद्वारा योगद्वारा मन, प्राण-शक्ति र इन्द्रियहरूका कार्यहरू रोकिन्छन्, त्यो दृढता, हे अर्जुन, सात्त्विक (शुद्ध) हो।	18.33 요가를 통해 마음의 기능, 생명력, 감각을 억제하는 흔들리지 않는 확고함, 오 아르주나여, 그 확고함은 사트빅(순수)입니다.
34	यया तु धर्मकामार्थान्धृत्या धारयतेऽर्जुन । प्रसङ्गेन फलाकाङ्क्षी धृतिः सा पार्थ राजसी ॥१८-३४॥	18.34 But that, O Arjuna, by which, on account of attachment and desire for reward, one holds fast to Dharma (duty), enjoyment of pleasures and earning of wealth that firmness, O Arjuna, is Rajasic (passionate).	18.34 तर हे अर्जुन, जसद्वारा आसक्ति र इनामको आकांक्षाले धर्म (कर्तव्य), सुखको उपभोग र धन कमाउने दृढता हो, त्यो दृढता, हे अर्जुन, राजसिक (उत्साही) हो।	18.34 그러나 오 아르주나여, 집착과 보상에 대한 갈망으로 인해 다르마(의무), 쾌락의 향유, 부의 획득을 굳게 붙잡는 것이 바로 아르주나여, 확고함은 라자식(열정)입니다.
35	यया स्वप्नं भयं शोकं विषादं मदमेव च । न विमुञ्चति दुर्मेधा धृतिः सा पार्थ तामसी ॥१८-३५॥	18.35 That, by which a stupid man does not abandon sleep, fear, grief, despair and also conceit that firmness, O Arjuna, is	18.35 जसद्वारा मूर्ख मानिसले निद्रा, भय, शोक, निराशालाई त्याग्दैन र दृढता पनि हे अर्जुन, तामसिक हो भन्ने अभिमान राख्छ।	18.35 어리석은 사람이 잠, 두려움, 슬픔, 절망을 버리지 않고 굳건함을 자만하지 않는 것, 오 아르주나여, 이것이 타마스식입니다.

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		Tamasic.		
36	सुखं त्विदानीं त्रिविधं शृणु मे भरतर्षभ अभ्यासाद्रमते यत्र दुःखान्तं च निगच्छति ॥१८-३६॥	18.36 And now hear from Me, O Arjuna, of the threefold pleasure, in which one rejoices by practice and surely comes to the end of pain.	18.36 र अब हे अर्जुन, मबाट त्रिगुणाको सुख सुन्नुहोस्, जसमा अभ्यासले आनन्दित हुन्छ र अवश्य दुःखको अन्त्य हुन्छ।	18.36 오 아르주나여, 이제 나에게서 세 가지 즐거움에 대해 들어라. 실천을 통해 기뻐하고 고통이 반드시 사라진다는 것이다.
37	यत्तदग्रे विषमिव परिणामेऽमृतोपमम् । तत्सुखं सात्त्विकं प्रोक्तमात्मबुद्धिप्रसादजम् ॥१८-३७॥	18.37 That which is like poison at first but in the end like nectar that happiness is declared to be Sattvic, born of the purity of one's own mind due to Self-realisation.	१८.३७ जुन सुरुमा विषजस्तै हुन्छ तर अन्त्यमा अमृतजस्तै त्यो सुखलाई सात्त्विक भनिन्छ, आत्मसाक्षात्कारले आफ्नो मनको शुद्धताबाट जन्मेको हुन्छ।	18.37 처음에는 독과 같지만 결국에는 감로와 같은 행복은 자아 실현으로 인해 자신의 마음의 순수함에서 태어난 사트빅이라고 선언됩니다.
38	विषयेन्द्रियसंयोगाद्यत्तदग्रेऽमृतोपमम् । परिणामे विषमिव तत्सुखं राजसं स्मृतम् ॥१८-३८॥	18.38 That happiness which arises from the contact of the sense-organs with the objects, which is at first like nectar, and in the end like poison that is declared to be Rajasic.	18.38 त्यो सुख जो इन्द्रियहरूको वस्तुसँगको सम्पर्कबाट उत्पन्न हुन्छ, जुन सुरुमा अमृतजस्तै हुन्छ र अन्त्यमा राजसिक घोषित भएको विषजस्तै हुन्छ।	18.38 감각 기관과 대상의 접촉에서 발생하는 행복은 처음에는 감로와 같으나 마지막에는 라자식(Rajasic)이라고 선언되는 독과 같습니다.
39	यदग्रे चानुबन्धे च सुखं मोहनमात्मनः	18.39 That happiness which	18.39 जुन सुख सुरुमा र दृष्यमा	18.39 처음에는 물론이고

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	निद्रालस्यप्रमादोत्थं तत्तामसमुदाहृतम् ॥१८-३९॥	at first as well as in the seel deludes the self, and which arises from sleep, indolence and heedlessness that is declared to be Tamasic.	पनि आत्मलाई भ्रमित गर्छ र जो निद्रा, आलस्य र बेफिकिरीबाट उत्पन्न हुन्छ जसलाई तामसिक भनिन्छ।	겉에서도 자아를 속이고 잠, 나태, 부주의에서 발생하는 행복은 타마스식이라고 선언됩니다.
40	न तदस्ति पृथिव्यां वा दिवि देवेषु वा पुनः सत्त्वं प्रकृतिजैर्मुक्तं यदेभिः स्यात्त्रिभिर्गुणैः ॥१८-४०॥	18.40 There is no being on earth or again in heaven among the gods, that is liberated from the three alities born of Nature.	18.40 देवताहरू माझ फेरि पृथ्वीमा वा स्वर्गमा कुनै पनि अस्तित्व छैन, जो प्रकृतिबाट उत्पन्न तीन शक्तिहरूबाट मुक्त भएको हो।	18.40 신들 가운데 자연에서 태어난 삼위일체로부터 해방된 존재는 땅 위어나 다시 하늘에나 없습니다.
41	ब्राह्मणक्षत्रियविशां शूद्राणां च परन्तप कर्माणि प्रविभक्तानि स्वभावप्रभवैर्गुणैः ॥१८-४१॥	18.41 Of Brahmanas, Kshatriyas and Vaisyas, as also of Sudras, O Arjuna, the duties are distributed according to the alities born of their own nature.	१८.४१ ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य र शुद्रका पनि, हे अर्जुन, कर्तव्यहरू आ-आफ्नो स्वभावबाट जन्मिएका गुणहरू अनुसार बाँडिएका छन्।	18.41 브라마나, 크샤트리아, 바이샤, 그리고 수드라, 오 아르주나의 의무는 그들 자신의 본성에 따라 태어난 집단에 따라 분배됩니다.
42	शमो दमस्तपः शौचं क्षान्तिरार्जवमेव च ज्ञानं विज्ञानमास्तिक्यं ब्रह्मकर्म स्वभावजम् ॥१८-४२॥	18.42 Serenity, self-restraint, austerity, purity, forgiveness and also uprightness, knowledge, realisation and belief in God are the duties	18.42 निर्ममता, आत्मसंयम, तपस्या, पवित्रता, क्षमा, साधै इमानदारी, ज्ञान, अनुभूति र ईश्वरमा विश्वास गर्नु (आफ्नो) स्वभावबाट जन्मेका ब्राह्मणहरूको	18.42 평온함, 절제함, 엄격함, 순수함, 용서함, 또한 정직함, 지식, 깨달음, 신에 대한 믿음은 (그들 자신의) 본성에서 태어난

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		of the Brahmanas, born of (their own) nature.	कर्तव्य हो।	브라마나들의 의무입니다.
43	शौर्यं तेजो धृतिर्दाक्ष्यं युद्धे चाप्यपलायनम् । दानमीश्वरभावश्च क्षात्रं कर्म स्वभावजम् ॥१८-४३॥	18.43 Prowess, splendour, firmness, dexterity and also not fleeing from battle, generosity and lordliness are the duties of the Kshatriyas, born of (their own) nature.	18.43 पराक्रम, वैभव, दृढता, निपुणता र युद्धबाट न भाग्नु, दान र प्रभुत्व (आफ्नो) स्वभावबाट जन्मेका क्षत्रियहरूको कर्तव्य हो।	18.43 기량, 화려함, 견고함, 민첩성, 그리고 전투에서도 도망치지 않는 것, 관대함, 위엄은 (그들 자신의) 본성에서 태어난 크샤트리아의 의무입니다.
44	कृषिगौरक्ष्यवाणिज्यं वैश्यकर्म स्वभावजम् । परिचर्यात्मकं कर्म शूद्रस्यापि स्वभावजम् ॥१८-४४॥	18.44 Agriculture, cattle-rearing and trade are the duties of the Vaisya (merchant), born of (their own) nature; and action consisting of service is the duty of the Sudra (servant-class), born of (their own) nature.	18.44 कृषि, गाईवस्तु पालन र व्यापार वैश्य (व्यापारी) को कर्तव्य हो, (आफ्नो) प्रकृति को जन्म; र सेवा समावेश कर्म शूद्र (सेवक वर्ग) को कर्तव्य हो, जो (आफ्नो) प्रकृतिबाट जन्मिन्छ।	18.44 농업, 가축 사육 및 무역은 (자신의) 본성에서 태어난 바이샤(상인)의 의무입니다. 그리고 봉사로 구성된 행동은 (그들 자신의) 본성에서 태어난 수드라(종족)의 의무입니다.
45	स्वे स्वे कर्मण्यभिरतः संसिद्धिं लभते नरः । स्वकर्मनिरतः सिद्धिं यथा विन्दति तच्छृणु ॥१८-४५॥	5.10 He who does actions, offering them to Brahman, and abandoning attachment, is not tainted by sin, just as	५.१० ब्रह्मलाई अर्पण गर्ने, आसक्ति त्यागेर कर्म गर्ने मानिसलाई जसरी कमलको पात पानीले दूषित हुँदैन, त्यसरी नै	5.10 연잎이 물에 더럽혀지지 않는 것처럼, 행위를 하고 바라문에게 바치고 집착을 버리는 사람은 죄로

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		a lotus-leaf is not tainted by water.	पापले कलंक हुँदैन।	더럽혀지지 않습니다.
46	यतः प्रवृत्तिर्भूतानां येन सर्वमिदं ततम् स्वकर्मणा तमभ्यर्च्य सिद्धिं विन्दति मानवः ॥१८-४६॥	18.46 He from Whom all the beings have evolved and by Whom all this is pervaded worshipping Him with his own duty, man attains perfection.	१८.४६ जसबाट सबै प्राणीको उत्पत्ति भएको छ र जसबाट यो सबै व्याप्त छ उहाँको आराधना आफ्नै कर्मले गर्दा मानिसले सिद्धि प्राप्त गर्छ।	18.46 모든 존재가 그 분으로부터 진화되었고, 그 분에 의해 이 모든 것이 만연해졌으며, 자신의 의무로 그분을 숭배하면서 인간은 완전함에 도달합니다.
47	श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् स्वभावनियतं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम् ॥१८-४७॥	18.47 Better is one's own duty (though) destitute of merits, than the duty of another well performed. He who does the duty ordained by his own nature incurs no sin.	18.47 अर्काले राम्रोसँग गरेको कर्तव्यभन्दा आफ्नो कर्तव्य (यद्यपि) योग्यताको अभावमा हुनु राम्रो हो। जसले आफ्नो स्वभावले तोकेको कर्तव्य गर्छ उसलाई कुनै पाप लाग्दैन।	18.47 공로가 없는 자신의 의무가 다른 사람의 의무를 잘 수행하는 것보다 낫습니다. 자신의 본성에 따라 정해진 의무를 수행하는 사람은 죄를 짓지 않습니다.
48	सहजं कर्म कौन्तेय सदोषमपि न त्यजेत् सर्वारम्भा हि दोषेण धूमेनाग्निरिवावृताः ॥१८-४८॥	18.48 One should not abandon, O Arjuna, the duty to which one is born, though faulty; for, all undertakings are enveloped by evil, as fire by smoke.	18.48 हे अर्जुन, दोषपूर्ण भएता पनि जन्मेको कर्तव्यलाई कसैले त्याग्नु हुँदैन। किनकि, सबै कार्यहरू खराबीले ढाकेका छन्, धुवाँले आगो झैं।	18.48 오 아르주나여, 사람이 태어난 의무가 비록 잘못되었더라도 포기해서는 안 됩니다. 왜냐하면 불이 연기로 뒤덮이듯이 모든 사업은 악으로 둘러싸여 있기

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
				때문입니다.
49	असक्तबुद्धिः सर्वत्र जितात्मा विगतस्पृहः । नैष्कर्म्यसिद्धिं परमां संन्यासेनाधिगच्छति ॥१८-४९॥	18.49 He whose intellect is unattached everywhere, who has subdued his self, from whom desire has fled, he by renunciation, attains the supreme state of freedom from action.	१८.४९ जसको बुद्धि सर्वत्र निष्कपट छ, जसले आफ्नो स्वार्थलाई वशमा राखेको छ, जसबाट इच्छा भागेको छ, उसले त्यागद्वारा कर्मबाट मुक्तिको परम अवस्था प्राप्त गर्दछ।	18.49 지성이 어디에도 집착하지 않는 사람, 자신을 굴복시키는 사람, 욕망에서 도망친 사람은 포기함으로써 행위로부터 자유로운 최고의 상태에 도달합니다.
50	सिद्धिं प्राप्तो यथा ब्रह्म तथाप्नोति निबोध मे । समासेनैव कौन्तेय निष्ठा ज्ञानस्य या परा ॥१८-५०॥	18.50 Learn from Me in brief, O Arjuna, how he who has attained perfection reaches Brahman (the Eternal), that supreme state of knowledge.	18.50 हे अर्जुन, कसरी पूर्णता प्राप्त गरेको ब्रह्म (अनन्त) ज्ञानको सर्वोच्च स्थितिमा पुग्छ, मबाट संक्षिप्तमा जान्नुहोस्।	18.50 오 아르주나여, 완전함을 얻은 사람이 지식의 지고한 경지인 브라만(영원하신 분)에 어떻게 도달하는지 간략하게 나에게서 배우라.
51	बुद्ध्या विशुद्धया युक्तो धृत्यात्मानं नियम्य च । शब्दादीन्विषयांस्त्यक्त्वा रागद्वेषौ व्युदस्य च ॥१८-५१॥	18.51 Endowed with a pure intellect, controlling the self by firmness, relinishing sound and other objects and abandoning attraction and hatred.	18.51 शुद्ध बुद्धिले सम्पन्न, दृढताद्वारा आत्मलाई नियन्त्रण गर्ने, ध्वनि र अन्य वस्तुहरूलाई त्याग्ने र आकर्षण र घृणा त्यागेर।	18.51 순수한 지성을 갖추고 확고함으로 자신을 통제하며 소리와 다른 대상을 버리고 애착과 증오를 버립니다.
52	विविक्तसेवी लघ्वाशी यतवाक्कायमानसः ।	18.52 Dwelling in solitude, eating but little, with	18.52 एकान्तमा बस्ने, थोरै मात्र खाने, वाणी, शरीर र मनलाई	18.52 혼자 살면서 적게 먹고, 말과 몸과 마음을

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	ध्यानयोगपरो नित्यं वैराग्यं समुपाश्रितः ॥१८-५२॥	speech, body and mind subdued, always engaged in meditation and concentration, resorting to dispassion.	वशमा राखेर, सधैं ध्यान र एकाग्रतामा लाग्ने, वैराग्यको सहारा लिने।	가라앉히고, 항상 명상과 집중에 힘쓰며, 냉정함을 의지한다.
53	अहंकारं बलं दर्पं कामं क्रोधं परिग्रहम् विमुच्य निर्ममः शान्तो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥१८-५३॥	18.53 Having abandoned egoism, strength, arrogance, desire, anger and covetousness, and free from the notion of 'mine' and peaceful, he is fit for becoming Brahman.	18.53 अहंकार, बल, अहंकार, कामना, क्रोध र लोभलाई त्यागेर 'मेरो' भनाइबाट मुक्त भएर शान्तिमय भएर ब्राह्मण बन्न योग्य हुन्छ।	18.53 이기심, 강함, 오만함, 욕망, 성냄, 탐욕을 버리고 '나'라는 생각과 평화로움이라는 개념에서 벗어나 브라흐만이 되기에 적합합니다.
54	ब्रह्मभूतः प्रसन्नात्मा न शोचति न काङ्क्षति समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लभते पराम् ॥१८-५४॥	18.54 Becoming Brahman, serene in the Self, he neither grieves nor desires, the same to all beings, he obtains supreme devotion to Me.	18.54 ब्रह्म बनेर, आत्मामा निर्मल भएर, उसले न शोक गर्छ, न कामना गर्दछ, सबै प्राणीहरूको समान, उसले मप्रति परम भक्ति प्राप्त गर्दछ।	18.54 브라만이 되어 진아 안에 고요한 그는 슬퍼하지도 않고 바라지도 않으며, 모든 존재에게 동일하게, 그는 나에 대한 최고의 헌신을 얻는다.
55	भक्त्या मामभिजानाति यावान्यश्चास्मि तत्त्वतः ततो मां तत्त्वतो ज्ञात्वा विशते तदनन्तरम् ॥१८-५५॥	18.55 By devotion he knows Me in truth, what and who I am; then having known Me in truth, he	18.55 भक्तिद्वारा उहाँले मलाई सत्यमा जान्नुहुन्छ, म के र को हुँ; त्यसपछि मलाई सत्यतामा चिनेपछि उहाँ तुरुन्तै परममा	18.55 그는 헌신을 통해 내가 무엇이며 누구인지 진실로 알고 있다. 그런 다음 나를 진실로 알게 되면 그는 즉시

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		forthwith enters into the Supreme.	प्रवेश गर्नुहुन्छ।	지고한 곳에 들어간다.
56	सर्वकर्माण्यपि सदा कुर्वाणो मद्व्यपाश्रयः । मत्प्रसादादवाप्नोति शाश्वतं पदमव्ययम् ॥१८-५६॥	18.56 Doing all actions always having taken refuge in Me, by My grace he obtains the eternal indestructible state of being.	18.56 सदा ममा शरण लिएर सबै कर्महरू गर्दा मेरो कृपाले उसले सनातन अविनाशी अवस्था प्राप्त गर्छ।	18.56 그는 항상 나에게 피신하여 모든 행동을 하며 나의 은총으로 영원하고 파괴되지 않는 존재 상태를 얻는다.
57	चेतसा सर्वकर्माणि मयि संन्यस्य मत्परः । बुद्धियोगमुपाश्रित्य मच्चित्तः सततं भव ॥१८-५७॥	18.57 Mentally renouncing all actions in Me, having Me as the highest goal, resorting to the Yoga of discrimination do thou ever fix thy mind on Me.	18.57 ममा भएका सबै कर्महरूलाई मानसिक रूपमा त्याग्दै, मलाई नै सर्वोच्च लक्ष्य राखेर, भेदभावको योगको सहारा लिई सधैं ममा मन लगाउ।	18.57 정신적으로 내 안에 있는 모든 행위를 버리고, 나를 최고의 목표로 삼고, 분별의 요가에 의지하여 네 마음을 나에게 고정시키라.
58	मच्चित्तः सर्वदुर्गाणि मत्प्रसादात्तरिष्यसि । अथ चेत्त्वमहंकारान्न श्रोष्यसि विनङ्क्ष्यसि ॥१८-५८॥	18.58 Fixing thy mind on Me, thou shalt by My grace overcome all obstacles; but if from egoism thou wilt not hear Me, thou shalt perish.	18.58 आफ्नो मन ममा राखेर, तपाईंले मेरो कृपाले सबै बाधाहरू पार गर्नुहुनेछ; तर यदि तिमीले अहंकारबाट मेरो कुरा सुनेनौ भने तिमी नष्ट हुनेछौ।	18.58 네 마음을 나에게 고정시키면 너는 내 은혜로 모든 장애물을 극복할 것이다. 그러나 이기심 때문에 내 말을 듣지 않으면 너는 멸망할 것이다.
59	यदहंकारमाश्रित्य न योत्स्य इति मन्यसे ।	18.59 If, filled with egoism, thou thinkest: "I will not	18.59 यदि, अहंकारले भरिएको, तिमी सोच्छौ: "म लड्दिन", यो	18.59 당신이 이기심으로 가득 차서 "나는 싸우지

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	मिथ्यैष व्यवसायस्ते प्रकृतिस्त्वां नियोक्ष्यति ॥१८-५९॥	fight", vain is this, thy resolve; Nature will compel thee.	व्यर्थ हो, तिम्रो संकल्प; प्रकृतिले तपाईंलाई बाध्य पार्नेछ।	않겠다"고 생각한다면, 당신의 결심은 헛된 것입니다. 자연이 당신을 강요할 것입니다.
60	स्वभावजेन कौन्तेय निबद्धः स्वेन कर्मणा । कर्तुं नेच्छसि यन्मोहात्करिष्यस्यवशोपि तत् ॥१८- ६०॥	18.60 O Arjuna, bound by thy own Karma (action) born of thy own nature, that which from delusion thou wishest not to do, even that thou shalt do helplessly.	18.60 हे अर्जुन, तिम्रो आफ्नै स्वभावबाट जन्मिएको आफ्नो कर्म (कर्म) द्वारा बाँधिएको, जुन काम तिम्रीले भ्रमबाट गर्न नचाहेको भए पनि तिम्रीले असहाय भएर गर्न चाहन्छौ।	18.60 오 아르주나여, 당신 자신의 본성에서 태어난 카르마(행동)에 묶여 있으니, 망상 때문에 하고 싶지 않은 일, 심지어 무기력하게 행하게 될 일까지.
61	ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति । भ्रामयन्सर्वभूतानि यन्त्रारूढानि मायया ॥१८-६१॥	18.61 The Lord dwells in the hearts of all beings, O Arjuna, causing all beings, by His illusive power, to revolve as if mounted on a machine.	18.61 हे अर्जुन सबै प्राणीको हृदयमा भगवान् वास गर्नुहुन्छ, आफ्नो मायालु शक्तिले सबै प्राणीहरूलाई यन्त्रमा आरोहण गरेझैं घुमाउनुहुन्छ।	18.61 오 아르주나여, 주님은 모든 존재의 가슴속에 거하시며, 당신의 환영적인 힘으로 모든 존재가 마치 기계에 올라탄 것처럼 회전하게 하십니다.
62	तमेव शरणं गच्छ सर्वभावेन भारत । तत्प्रसादात्परां शान्तिं स्थानं प्राप्स्यसि शाश्वतम् ॥१८-६२॥	18.62 Fly unto Him for refuge with all thy being, O Arjuna; by His grace thou shalt obtain supreme peace (and) the eternal abode.	18.62 हे अर्जुन, आफ्नो सम्पूर्ण अस्तित्व लिएर उहाँकहाँ शरण लिनुहोस्। उहाँको कृपाले तिम्रीले परम शान्ति (र) अनन्त निवास प्राप्त गर्नेछौ।	18.62 오 아르주나여, 온 존재를 다해 그분께 피난처를 구하십시오. 그분의 은혜로 당신은 최고의 평화와 영원한 거처를 얻게 될 것입니다.
63	इति ते ज्ञानमाख्यातं गुह्याद्गुह्यतरं	18.63 Thus has wisdom,	18.63 यसरी ज्ञान, गोप्यता	18.63 그리하여 나는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	मया । विमृश्यैतदशेषेण यथेच्छसि तथा कुरु ॥१८-६३॥	more secret than secrecy itself, been declared unto thee by Me; having reflected over it fully, then act as thou wishest.	भन्दा धेरै गोप्य, मद्द्वारा तिमीलाई घोषणा गरिएको छ। यसलाई पूर्ण रूपमा प्रतिबिम्बित गरेर, त्यसपछि तपाईंको इच्छा अनुसार कार्य गर्नुहोस्।	비밀보다 더 은밀한 지혜를 네게 선포하였다. 충분히 반성한 후 원하는 대로 행동하십시오.
64	सर्वगुह्यतमं भूयः शृणु मे परमं वचः । इष्टोऽसि मे दृढमिति ततो वक्ष्यामि ते हितम् ॥१८-६४॥	18.64 Hear thou again My supreme word, most secret of all; because thou art dearly beloved of Me, I will tell thee what is good.	18.64 फेरि सुन्नुहोस् मेरो सर्वोच्च वचन, सबै भन्दा गोप्य; किनकि तिमी मलाई प्रिय छौ, म तिमीलाई राम्रो के भन्छु।	18.64 나의 최고의 말, 가장 은밀한 말을 다시 들어라. 너는 내 사랑을 많이 받는 자이므로 내가 네게 좋은 것이 무엇인지 말하리라.
65	मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु । मामेवैष्यसि सत्यं ते प्रतिजाने प्रियोऽसि मे ॥१८-६५॥	18.65 Fix thy mind on Me, by devoted to Me, sacrifice to Me, bow down to Me. Thou shalt come even to Me; truly do I promise unto thee, (for) thou art dear to Me.	18.65 ममा मन लगाउ, ममा समर्पित भएर, मलाई त्याग गरेर, मलाई नतमस्तक गर। तिमी मकहाँ पनि आउनेछौ; साँच्चै म तिमीलाई प्रतिज्ञा गर्छु, (किनकि) तिमी मलाई प्रिय छौ।	18.65 나에게 마음을 고정하고, 나에게 헌신하고, 나에게 희생하고, 나에게 절하십시오. 너는 나에게도 올 것이다. 나는 진실로 당신에게 약속합니다. (왜냐하면) 당신은 나에게 소중한 사람이기 때문입니다.
66	सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं ब्रज । अहं त्वा सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा	18.66 Abandoning all duties, take refuge in Me alone: I will liberate thee from all	18.66 सबै कर्तव्य त्यागेर, ममा मात्र शरण लिनुहोस्: म तिमीलाई सबै पापहरूबाट मुक्त गर्नेछु; शोक	18.66 모든 의무를 버리고 나에게만 피신하라. 내가 너를 모든 죄에서 해방시켜 주겠다.

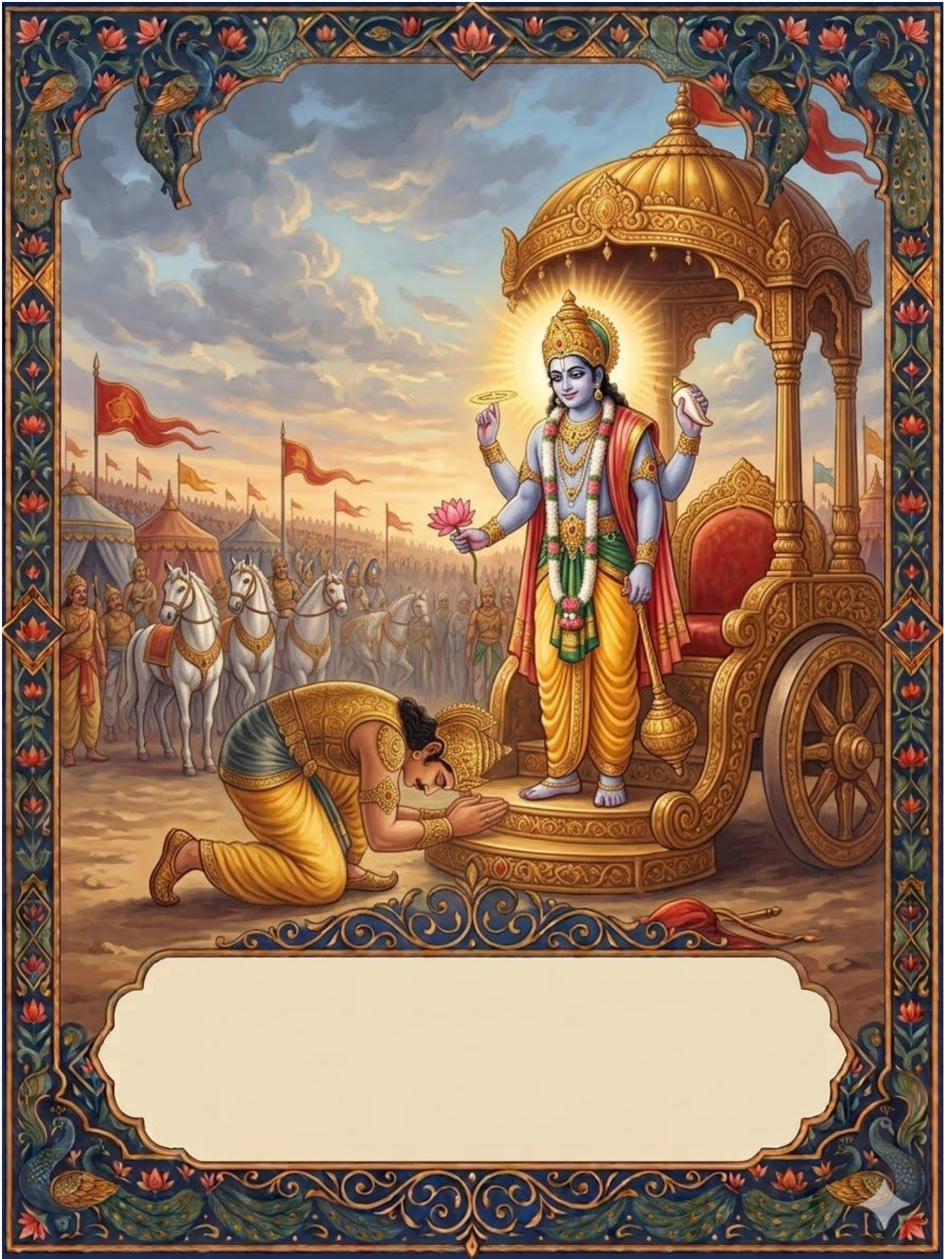
Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	शुचः ॥१८-६६॥	sins; grieve not.	नगर्नुहोस्।	슬퍼하지 마십시오.
67	इदं ते नातपस्काय नाभक्ताय कदाचन न चाशुश्रूषवे वाच्यं न च मां योऽभ्यसूयति ॥१८-६७॥	18.67 This is never to be spoken by thee to one who is devoid of austerities or devotion, nor to one who does not render service or who does not desire to listen, nor to one who cavils at Me.	18.67 यो तपस्या वा भक्तिरहित, सेवा नगर्ने वा सुन्न नचाहनेलाई, न त मप्रति रिस उठाउनेलाई यो तिमीले कहिल्यै बोल्नु हुँदैन।	18.67 너는 고행이나 헌신이 없는 사람, 봉사하지 않는 사람, 듣기를 원하지 않는 사람, 나에게 트집을 잡는 사람에게 결코 이 말을 해서는 안 된다.
68	य इदं परमं गुह्यं मद्भक्तेष्वभिधास्यति । भक्तिं मयि परां कृत्वा मामेवैष्यत्यसंशयः ॥१८-६८॥	18.68 He who with supreme devotion to Me will teach this supreme secret to My devotees, shall doubtlessly come to Me.	१८.६८ जसले मप्रति परम भक्तिभावले मेरा भक्तहरूलाई यो परम रहस्य सिकाउँछ, निस्सन्देह ममा आउनेछ।	18.68 나에 대한 최고의 헌신으로 나의 헌애자들에게 이 최고의 비밀을 가르치는 사람은 틀림없이 나에게 올 것이다.
69	न च तस्मान्मनुष्येषु कश्चिन्मे प्रियकृतमः । भविता न च मे तस्मादन्यः प्रियतरो भुवि ॥१८-६९॥	18.69 Nor is there any among men who does dearer service to Me, nor shall there be another on earth dearer to Me than he.	18.69 न त मानिसहरु मध्ये कोही छ जसले मेरो लागि प्यारो सेवा गर्दछ, न त यो भन्दा प्यारो पृथ्वीमा कोही छ।	18.69 나에게 더 소중한 봉사를 하는 사람은 사람 중에 없고, 그 사람보다 나에게 더 소중한 사람은 지구상에 없을 것이다.
70	अध्येष्यते च य इमं धर्म्यं संवादमावयोः ।	18.70 And he who will study this sacred dialogue	18.70 र जसले हाम्रो यो पवित्र संवादको अध्ययन गर्नेछ,	18.70 그리고 우리의 이 신성한 대화를 연구하는

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	ज्ञानयज्ञेन तेनाहमिष्टः स्यामिति मे मतिः ॥१८-७०॥	of ours, by him I shall have been worshipped by the sacrifice of wisdom, such is My conviction.	उहाँद्वारा म ज्ञानको बलिदानद्वारा पुजिन्छु, मेरो विश्वास छ।	사람은 그 사람에 의해 나는 지혜의 희생으로 숭배를 받게 될 것이라고 확신합니다.
71	श्रद्धावाननसूयश्च शृणुयादपि यो नरः सोऽपि मुक्तः शुभाँल्लोकान्प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणाम् ॥१८-७१॥	18.71 Also the man who hears this, full of faith and free from malice, he, too, liberated, shall attain to the happy worlds of those of righteous deeds.	18.71 जसले यो कुरा सुन्दछ, विश्वासले पूर्ण र द्वेषबाट मुक्त हुन्छ, उसले पनि मुक्ति प्राप्त गरी धार्मिक कर्महरूको सुखी लोकहरू प्राप्त गर्दछ।	18.71 또한 이 말을 듣는 사람, 믿음이 가득하고 악의가 없는 사람도 해방되어 의로운 행위를 하는 사람들의 행복한 세계에 도달할 것입니다.
72	कच्चिदेतच्छ्रुतं पार्थ त्वयैकाग्रेण चेतसा कच्चिदज्ञानसम्मोहः प्रनष्टस्ते धनञ्जय ॥१८-७२॥	18.72 Has this been heard, O Arjuna, with one-pointed mind? Has the delusion of thy ignorance been destroyed, O Dhananjaya?	18.72 हे अर्जुन, एकचित्त मनले यो सुनिएको छ ? हे धनञ्जय, तिम्रो अज्ञानताको मोह नाश भयो ?	18.72 오 아르주나여, 한마음으로 이 말을 들었습니까? 오 다난자야여, 당신의 무지라는 미혹이 파괴되었습니까?
73	अर्जुन उवाच । नष्टो मोहः स्मृतिर्लब्धा त्वत्प्रसादान्मयाच्युत । स्थितोऽस्मि गतसन्देहः करिष्ये वचनं तव ॥१८-७३॥	18.73 Arjuna said Destroyed is my delusion as I have gained my knowledge (memory) through Thy grace, O Krishna. I remain freed from doubts. I will act according	18.73 अर्जुनले भने, हे कृष्ण, तपाईंको कृपाद्वारा मैले मेरो ज्ञान (स्मृति) प्राप्त गरेको कारण मेरो भ्रम नष्ट भयो। म शंकाबाट मुक्त रहन्छु। म तपाईंको वचन अनुसार काम गर्नेछु।	18.73 아르주나는 오 크리슈나여, 당신의 은혜를 통해 내가 지식(기억)을 얻었으므로 나의 망상은 파괴되었다고 말했습니다. 나는 의심으로부터

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
		to Thy word.		자유롭습니다. 나는 당신의 말씀대로 행동하겠습니다.
74	सञ्जय उवाच । इत्यहं वासुदेवस्य पार्थस्य च महात्मनः । संवादमिममश्रौषमद्भुतं रोमहर्षणम् ॥१८-७४॥	18.74 Sanjaya said Thus I have heard this wonderful dialogue between Krishna and the high-souled Arjuna, which causes the hair to stand on end.	18.74 सञ्जयले भने, यसरी मैले कृष्ण र उच्च आत्मा भएका अर्जुन बीचको यो अद्भुत संवाद सुनेको छु, जसले गर्दा कपाल खडा हुन्छ।	18.74 산자야는 이렇게 말했습니다. 따라서 나는 크리슈나와 영혼이 고결한 아르주나 사이의 놀라운 대화를 들었습니다. 이로 인해 머리카락이 쭈뼛 섰습니다.
75	व्यासप्रसादाच्छ्रुतवानेतद्गुह्यमहं परम् । योगं योगेश्वरात्कृष्णात्साक्षात्कथयतः स्वयम् ॥१८-७५॥	18.75 Through the grace of Vyasa I have heard this supreme and most secret Yoga direct from Krishna, the Lord of Yoga, Himself declaring it.	18.75 व्यासको कृपाले मैले यो सर्वोच्च र परम गोप्य योगलाई योगका भगवान् कृष्णबाट स्वयम् घोषणा गरेको सुनेको छु।	18.75 비아사의 은총을 통해 나는 요가의 군주이신 꼬리쉬나께서 친히 선언하시는 이 지고하고 가장 비밀스러운 요가를 들었습니다.
76	राजन्संस्मृत्य संस्मृत्य संवादमिममद्भुतम् । केशवार्जुनयोः पुण्यं हृष्यामि च मुहुर्मुहुः ॥१८-७६॥	18.76 O King, remembering this wonderful and holy dialogue between Krishna and Arjuna, I rejoice again and again.	18.76 हे राजा, कृष्ण र अर्जुन बीचको यो अद्भुत र पवित्र संवादलाई सम्झेर, म पुनः पुनः आनन्दित हुन्छु।	18.76 왕이시여, 꼬리쉬나와 아르주나 사이의 이 경이롭고 거룩한 대화를 기억하며 나는 계속해서 기뻐합니다.
77	तच्च संस्मृत्य संस्मृत्य रूपमत्यद्भुतं हरेः ।	18.77 And, remembering again and again, also that	18.77 र, बारम्बार सम्झना, हरिको त्यो सबैभन्दा अद्भुत रूप	18.77 그리고 가장 경이로운 하리의 모습을 계속해서

Verse	संस्कृतम् (Sanskrit)	English	नेपाली	한국어
	विस्मयो मे महान् राजन्हृष्यामि च पुनः पुनः ॥१८-७७॥	most wonderful form of Hari, great is my wonder, O King; and I rejoice again and again.	पनि, हे राजा, मेरो आश्चर्य हो। र म बारम्बार रमाउँछु।	기억하며, 왕이시여, 저의 경이로움은 대단합니다. 나는 계속해서 기뻐합니다.
78	यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः । तत्र श्रीर्विजयो भूतिर्ध्रुवा नीतिर्मतिर्मम ॥१८-७८॥	18.78 Wherever is Krishna, the Lord of Yoga; wherever is Arjuna, the wielder of the bow; there are prosperity, victory, happiness and firm policy; such is my conviction.	18.78 जहाँ जहाँ कृष्ण, योगका भगवान्; जहाँ भए पनि धनुषको रक्षक अर्जुन; समृद्धि, विजय, खुशी र दृढ नीति छन्। मेरो विश्वास यस्तो छ।	18.78 요가의 군주 크리슈나는 어디에나 있다. 활을 휘두르는 아르주나는 어디에 있는가? 번영과 승리, 행복과 확고한 정책이 있습니다. 이것이 나의 신념입니다.

Note: The English translation is based on the Sivananda rendering provided by Vedic Scriptures; Nepali and Korean columns are translations of the English text. Sanskrit verse numbering follows the traditional 18.1–18.78 sequence.

TD